ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΚΛΕΙΩ,

IN USUM
REGIÆ SCHOLÆ
CANTUARIENSIS.

CANTABRIGIÆ:
TYPIS ACADEMICIS.
Impensis R. KNAPLOCK, ad Insigne Capitis Episcopi in Areâ Boreali D. Pauli.
ɔIↃ IↃ CCXV.

BRITISH MUSEUM
15 NOV 65

PRÆFATIO.

Ad Regiæ Scholæ Cantuariensis Alumnos, in quorum usum hic Liber editur.

JAM aliquot Isocratis scriptis, & nonnullis Xenophontis libris, & plerisque Theocriti Idylliis, non indiligenter à vobis lectis, utramque vos Dialectum, cum Atticam, tùm Doricam, satis callere arbitror. Do nunc vobis in manus librum Herodoti primum, quem si accuratè perlegeritis, Dialectum Ionicam penitius percipietis. His autem tribus Dialectis perceptis, facilior vobis ad Homerum aditus patebit. Herodoti verò lectio præcipuè vos in legendo Homero adjuvabit. Multa enim insunt in Herodoto voces, & loquendi genera, quibus utitur Homerus. Accipite verba viri græcis literis eruditissimi, Henrici Stephani. Jam vero (*inquit*) quod ad Homerum attinet, quisquis lectionis illius studiosus est, ad eam profectò neque magis

gis compendiariam, neque magis expeditam viam, quam Herodotum pervolutando, ſternere ſibi poteſt, nec aliunde melius, quæ apud Homerum Ionica ſint, & quæ non tam Ionica, quam Poetica, cognoſcere. *Non tamen ſum neſcius, multos, qui græcis literis pueros inſtituere in ſe recipiunt, alia docendi ratione uti. Priuſquam enim diſcipulas diverſas Dialectos in libris, qui ſua perpetuâ Dialecto conſcripti ſunt, ſeparatim legit, Homerus in manus traditur. Quo fit, ut difficultatibus, quæ plurimæ occurrunt, Puer ſæpiſſimè deterritus, animum ad legendum ſatis adjungere non poſſit, & vel omninò nullos, vel ſaltem tardos, progreſſus faciat. Quot enim, & quantis difficultatibus impediri, & penè obrui neceſſe eſt, qui, præter verba poetica, & dictiones tropicas, quæ a communi loquendi uſu abhorrent, cum univerſis Græcæ linguæ Dialectis conflictatur? Prorſus ut mihi videatur rem non minùs arduam aggredi, quàm ſi quis puerulus operam det, ut funambulus fiat, antequam pede firmo, & veſtigio ſtabili poteſt incedere.*

Mihi

Mihi quidem ita videtur, ſed non tantum mihi ſumo, ut aliis Ludimagiſtris præcepta tradam: id enim eſſet arrogantiæ non ferendæ. Satis mihi erit, meos me diſcipulos meo modo erudire.

De libro hoc, quem manibus tenetis, ejuſque utilitate, ſatis dictum puto; Veſtrum eſt, Diſcipuli, diligentèr perlegere, & ſtudiis ſeduló incumbere. Nihil vobis melius, & utilius, nihil mihi jucundius, & optatius, eſſe poteſt. Fertur Cyrus ille Minor, cùm ad eum Lyſander Lacedæmonius viſendi gratiâ venerat, inter cætera, quæ magnifica, & digna quæ viderentur, exiſtimabat, proceras & pulchras arbores oſtendiſſe, quas ſuâ manu ſatas, & irrigatas, & cultas eſſe, glorians dicebat. Quantò rectius mihi gloriari licebit (ſpero enim aliquando fore, ut glorier) vos mihi plantas, animâ, & ſenſu, & ratione præditas, meâ diligentiâ, & cura primùm cultas, in tantum tandem creviſſe, ut ampliſſimam, quâ frueretur patria, umbram præbere poſſetis, & fructus quos perciperet, uberrimos profundere.

dere. Narrent igitur alii in ſenectute res ſuas bello præclarè geſtas, alii ædificia artificio ſuo pulchrè conſtructa; oſtentent alii ſtatuas, & tabulas ſuo opere perpolitas; jactent alii operam patriæ in ſenatu, alii in foro, alii in pulpitis, felicitèr navatam: ipſe ſenex (ſi modò ad ſenectutem unquam pervenero) ipſe, inquam, ſenex mihi forſan gratulabor, multorum illuſtrium virorum fundamenta me jeciſſe, & aliquâ ſaltem ex parte perfeciſſe, ut unus, eximius Theologus, alter, egregius Juridicus, tertius, excellens Medicus, hic, præſtantiſſimus Orator, ille, elegantiſſimus Poeta, exiſteret, & beatum me, & felicem meam ſenectutem, prædicabo.

Quamobrem, Diſcipuli, operam, quæſo, literis quàm maximam date: nè de ſpe, quæ de vobis mihi bona injicitur, veſtro cum magno damno, & meo dolore, tandem depellar.

VALETE.

J. S.

BRITISH MUSEUM 15 NOV 65

ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΤΟΥ
ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ
ΚΛΕΙΩ.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ Ἁλικαρνασσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε· ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωϋμαστὰ, τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισιν ἀποδεχθέντα, ἀκλεᾶ γένηται· τά τε ἄλλα καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι. Περσέων μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν, καὶ οἰκήσαντας τοῦτον τὸν χῶρον τὸν καὶ νῦν οἰκέουσι, αὐτίκα ναυτιλίῃσι μακρῇσιν ἐπιθέσθαι· ἀπαγινέοντας δὲ φορτία Αἰγύπτιά τε καὶ Ἀσσύρια, τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἐσαπικνέεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος. τὸ δὲ Ἄργος τοῦτον τὸν χρόνον προεῖχε ἅπασι τοῖς νῦν Ἑλλάδι καλεομένῃ χώρῃ. ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο, διατίθεσθαι τὸν φόρτον. πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκοντο,

ἐξεμπολημένων σφι χρεὸν πάντων, ἐλθεῖν ὅπι ἡ θάλασσαι γυναῖκας, ἄλλας τε πολλὰς, καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλῆος θυγατέρα. τὸ δὲ οἱ ὄνομα εἶναι κατὰ τὠυτὸ τὸ καὶ Ἕλληνες λέγουσι, Ἰὼ τὸν Ἰνάχου. ταύτας φάσας κατὰ πρύμνην τὸ νηὸς, ὡνέεσθαι τὰ φορτία τὰ σφὶν ἐῶ θυμὸς μάλιστα· καὶ τὴς Φοίνικας ἀναπλησαμένους ὁρμῆσαι ἐπ' αὐτάς. τὰς μὲν δὴ πλεύνας τῶν γυναικῶν ἀποφυγέειν, ἀτὰρ δὴ Ἰὼν σὺν ἄλλῃσιν ἁρπαθῆναι. ἐσβαλλομένους δὲ ἐς τὰ πλοῖα, οἴχεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἰγύπτου. Οὕτω μὲν Ἰὼν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέγουσι Πέρσαι, οὐκ ὡς Ἕλληνες· καὶ τὰ ἀδικήματα τοῦτο ἄρξαι πρῶτον. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἑλλήνων τινὰς (οὐ γὰρ ἔχουσι τοὔνομα ἀπηγήσασθαι) φασὶ τὴν Φοινίκης ἐς Τύρον ταχθέντας, ἁρπάσαι τὴν βασιλέος τὴν θυγατέρα Εὐρώπην. (εἰκάσαι δ' ἂν ἕλληνας τοὺς Κρῆτες) ταῦτα δὴ ἴσα σφὶ πρὸς ἴσα γενέσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἕλληνας αἰτίους τὰ δευτέρης ἀδικίης γενέσθαι. καταπλώσαντας γὰρ μακρῇ νηὶ ἐς Αἶάν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ Φάσιν ποταμὸν, ἐνθεῦτεν, ἄλλα τε τὰ ἐκεῖνος ἐπῆλθον, ἁρπάσαι τὴν βασιλέος τὴν θυγατέρα Μηδείην. πέμψαντα δὲ τὸν Κόλχων βασιλέα ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυκα, αἰτέειν τε δίκας τὰ ἁρπαγῆς, καὶ ἀπαιτέειν τὴν θυγατέρα· τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς οὐδὲ ἐκεῖνοι Ἰοῦς τῆς Ἀργείης ἔδοσάν σφι δίκας τὰ ἁρπαγῆς· οὐδὲ ὦν αὐτοὶ δώσειν ἐκείνοισι. Δευτέρῃ δὲ λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου, ἀκηκοότα ταῦτα

τα, ἐθελῆσαί οἱ ὀν τῆς Ἑλλάδος δι' ἁρπαγῆς γενέσθ γυναῖκα, ἐπιστάμενον πάντως ὅτι οὐ δώσει δίκας· οὔτε γὰρ ἐκείνους διδόναι. οὔτω δὴ ἁρπάσαντος αὐτῆ Ἑλένην, τοῖσιν Ἕλλησι δόξαι, πρῶτον πέμψαντας ἀγγέλους, ἀπαιτέοντα τε Ἑλένην, καὶ δίκας τὰ ἁρπαγῆς αἰτέοντα. τοὺς μὲν, προϊσχομένων ταῦτα, προφέρειν σφι Μηδείης τὰ ἁρπαγήν· ὡς οὐδὲ δόντες αὐτοὶ δίκας, οὐδὲ ἐκδόντες ἀπαιτεόντων, βουλοίατό σφι παρ' ἄλλων δίκας γίνεσθαι; Μέχρι μὲν ὦν τούτων, ἁρπαγὰς μούνας εἶναι παρ' ἀλλήλων· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, Ἕλληνας δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι. πρότερος γὰρ ἄρξαι στρατεύεσθαι ἐς τὴν Ἀσίην, ἢ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην. τὸ μὲν νυν ἁρπάζειν γυναῖκας, ἀνδρῶν ἀδίκων ἔργον νομίζειν εἶναι· τὸ δὲ ἁρπασθεισέων σπουδὴν ποιήσασθαι τιμωρέειν, ἀνοήτων· τὸ δὲ μηδεμίην ὥρην ἔχειν ἁρπασθεισέων, σωφρόνων. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι εἰ μὴ αὐταὶ ἐβούλεατο, οὐκ ἂν ἡρπάζοντο. σφέας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίης λέγουσι Πέρσαι ἁρπαζομένων τῶν γυναικῶν λόγον οὐδένα ποιήσασθαι. Ἕλληνας δὲ Λακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικὸς φόλον μέγαν συναγεῖραι, καὶ ἔπειτα ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην, τὴν Πριάμου δύναμιν καταλεῖν· ἀπὸ τούτου τε αἰεὶ ἡγήσασθαι τὸ Ἑλληνικὸν σφίσι ἐὸν πολέμιον. τὴν γὰρ Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνεα βάρβαρα οἰκηιεῦνται οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἄγριον κεχωρίσθαι. Οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ ἀμφὶ τὴν Ἰλίου ἅλωσιν θωϊσκουσι σφίσιν ἐοῦσαν

τὴ ἀρχὴν τὴ ἔχθρης τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας. περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς οὐκ ὁμολογέουσι Πέρσῃσιν οὕτω Φοίνικες. οὐ γὰρ ἁρπαγῇ σφέας χρησαμένους λέγουσιν ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ Ἄργεϊ ἐμίσγετο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νηός· ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ἔγκυος ἐοῦσα, αἰδεομένη τοὺς τοκέας, ἑκοῦσα δὴ ἐθελονταὶ αὐτὴν τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλῶσαι, ὡς ἂν μὴ καταφανὴς γένηται. ταῦτα μὲν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγουσιν. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἐρέω ὡς οὕτως ἢ ἄλλως πως ταῦτα ἐγένετο· τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῶτον ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τοῦτον σημήνας, προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως σμικρὰ καὶ μεγάλα ἅψεα ἀνθρώπων ἐπεξιών. τὰ γὰρ πάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε· τὰ δὲ ἐπ' ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρά. τὴν ἀνθρωπηίην ὦν ὀπίσω ἐπιστάμενος εὐδαιμονίην οὐδαμὰ ἐν ὠυτῷ μνώσαν, ὁμοίως ἐπιμνήσομαι ἀμφοτέρων ὁμοίως.

ΚΡΟΙΣΟΣ ἦν Λυδὸς μὲν τὸ γένος, παῖς δὲ Ἀλυάττεω· τύραννος δὲ ἐθνέων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ, ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίης μεταξὺ Σύρων καὶ Παφλαγόνων, ἐξίει πρὸς βορέην ἄνεμον ἐς τὸν Εὔξεινον καλεόμενον πόντον. οὗτος ὁ Κροῖσος, βάρβαρων πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τοὺς μὲν κατεστρέψατο Ἑλλήνων ἐς φόρου ἀπαγωγήν, τοὺς δὲ, φίλους προσεποιήσατο. κατεστρέψατο μὲν Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, καὶ Δωριέας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ· φίλους δὲ προσεποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ δὲ τῆς

τῆς Κροίσυ ἀρχῆς πάντες Ἕλλ̃ηνες ἦσαν ἐλεύθεροι. τὸ γὰρ Κιμμερίων στράτευμα τὸ ἐπὶ τὴν Ἰωνίην ἀπικόμενον, Κροίσυ ἐὸν πρεσβύτερον, οὐ κατεστρέφη ἐγένετο τὴν πολίων, ἀλλ' ἐξ ὁπισθομῆς ἁρπαγή. Ἡ δὲ ἡγεμονίη ὕπω ἐληλύθεε, ἐοῦσα Ἡρακλειδέων, ἐς τὸ γένος τὸ Κροίσυ, καλεομένους δὲ Μερμνάδας. ἦν Κανδαύλης, τὸν οἱ Ἕλλ̃ηνες Μυρσῖλον καλέυσι, τύραννος Σαρδίων, ἀπόγονος δὲ Ἀλκαίυ τοῦ Ἡρακλέος. Ἄρξαν μὲν γὰρ ὁ Νίνυ, τοῦ Βήλυ, τοῦ Ἀλκαίυ, πρῶτος Ἡρακλειδέων, βασιλεὺς ἐγένετο Σαρδίων· Κανδαύλης δὲ ὁ Μύρσυ, ὕστατος. οἱ μὲν πρότερον Ἀρχώνος βασιλεύσαντες ταύτης τῆς χώρης, ἦσαν ἀπόγονοι Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος· ἀπὸ τευ ὁ δῆμος Λύδιος ἐκλήθη ὁ πᾶς ἔθνος, πρότερον Μήων καλεόμενος. παρὰ τούτων δὲ Ἡρακλεῖδαι ὑπεδέχθησαν, ἔχοντα τὴν ἀρχὴν ἐκ θεοπροπίυ, ἐκ δούλης τε τῆς Ἰαρδάνυ γεγονότες καὶ Ἡρακλέος. ἄρξαντες ἐπὶ δύο καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν, ἔτεα πέντε τε καὶ πεντακόσια, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεχόμενος τὴν ἀρχὴν, μέχρι Κανδαύλεω τοῦ Μύρσυ. Οὗτος δὴ ὦν ὁ Κανδαύλης ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ γυναικός· ἐρασθεὶς δὲ, ἐνόμιζέ οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλίστην. ὥστε δὴ ταῦτα νομίζων· ἦν γάρ οἱ τῶν αἰχμοφόρων Γύγης ὁ Δασκύλυ ἀρεσκόμενος μάλιστα· τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ σπουδαιότερα τῶν πρηγμάτων ἐπέτρεπέτο ὁ Κανδαύλης, καὶ δὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς γυναικὸς ὑπερπαινέων. χρόνυ δὲ ὑ

πολλῷ διελθόντος (χρῆν γὰρ Κανδαύλῃ γενέσθαι κακῶς) ἔλεγε πρὸς τὸν Γύγην τοιάδε, "Γύγη, "οὐ γάρ σε δοκέω πείθεσθαί μοι λέγοντι περὶ "τῆς εἴδεος τῆς γυναικός· (ὦτα γὰρ τυγχάνει ἀν- "θρώποισιν ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμεῶν) ποίεε "ὅκως ἐκείνεω θεήσεαι γυμνήν. ὁ δὲ μέγα ἀμ- "βώσας, εἶπε, Δέσποτα, τίνα λέγεις λόγον οὐκ "ὑγιέα, κελεύων με δέσποιναν τὴν ἐμὴν θεήσασθαι "γυμνήν; ἅμα δὲ χιτῶνι ἐκδυομένῳ συνεκδύεται "καὶ τὴν αἰδῶ γυνή. πάλαι δὲ τὰ καλὰ ἀνθρώ- "ποισιν ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μανθάνειν δεῖ. ἐν τοῖσιν "ἐν τόδε ἐστί, τινὰ σκοπεύειν τὰ ἑωυτῷ. ἐγὼ δὲ "πείθομαι ἐκείνην εἶναι πασέων γυναικῶν καλ- "λίστην· καὶ σέο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀνόμων. Ὁ μὲν δὴ, λέγων τοιαῦτα, ἀπεμάχετο, ἀρρωδέων μή τι οἱ ἐξ αὐτέων γένηται κακόν. ὁ δὲ ἀμείβεται τοιάδε, "Θάρσει Γύγη, καὶ μὴ φοβέο μήτε ἐμὲ, ὡς "σεο πειρώμενον λόγον τόνδε, μήτε γυναῖκα τὴν "ἐμὴν, μήτι τοι ἐξ αὐτῆς γένηται βλάβος. ἀρ- "χὴν γὰρ ἐγὼ μηχανήσομαι ὅπως ὥστε μηδὲ μα- "θεῖν μιν ὀφθεῖσαν ὑπὸ σεῦ. ἐγὼ γάρ σε ἐς τὸ "οἴκημα ὑπὸ τῷ κοιμώμεθα, ὄπισθε τῆς ἀνοιγο- "μένης θύρης θήσω. μετὰ δ' ἐμὲ εἰσελθόντα, πάρ- "εσαι καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἐμὴ ἐς κοιτῶνα. κεῖται δὲ "ἀγχοῦ τῆς εἰσόδου θρόνος· ἐπὶ τοῦτον τῶν ἱματίων "τιθεῖ ἕν ἕκαστον ἐκδυνύουσα θήσει, καὶ κατ' ἡσυ- "χίην πολλὴν παρέξει τοι θεήσασθαι. ἐπεὰν "δὲ ἀπὸ τοῦ θρόνου στείχῃ ἐπὶ τὴν εὐνὴν, τιθεῖ "νώτου τε αὐτῆς γένη, σοὶ μελέτω τῶν ὀπισθεν

ὅκως μή σε ὄψοιτο ἰόντα ἀμφὶ τὰ θυρέων. Ὁ μὲν δὴ, ὡς οὐκ ἠδυνάτο ἀμφυγέειν, ἦν ἕτοιμος. ὁ δὲ Κανδαύλης, ἐπεὶ ἐδόκεεν ὥρη τοίτης εἶναι, ἦγαγε τὸν Γύγεα ἐς τὸ οἴκημα· καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα παρῆν καὶ ἡ γυνή. ἐσελθοῦσαν δὲ καὶ πιθεῖσαν τὰ εἵματα ἐθηεῖτο ὁ Γύγης. ὡς δὲ κατὰ νώτου ἐγένετο, ἰθυσης τοῦ γυναικὸς ἐς τὴν κοίτην, ὑπεκδὺς ἐχώρεεν ἔξω. καὶ ἡ γυνὴ ὁρᾷ μιν ἐξιόντα. μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, οὔτε ἀνέβωσεν, αἰσχυνθεῖσα, οὔτε ἔδοξε μαθέειν, ὡς νόῳ ἔχουσα τίσασθαι τὸν Κανδαύλεα. πάρος γὰρ τοῖσι Λυδοῖσι, σχεδὸν δὲ καὶ πάρος τοῖσιν ἄλλοισι βαρβάροισι, καὶ ἄνδρα ὀφθῆναι γυμνὸν, αἰσχύνην μεγάλην φέρει. Τότε μὲν δὴ ὕπως, ὑδὲν δηλώσασα, ἡσυχίην εἶχεν· ὡς δὲ ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, τῶν οἰκετέων τοὺς μάλιστα ἐώρα πιστοὺς ἑωυτῇ, ἑτοίμους ποιησαμένη, ἐκάλεε τὸν Γύγεα. ὁ δὲ, ὑδὲν δοκέων αὐτῷ τῶν πρηχθέντων ἐπίστασθαι, ἦλθε καλεόμενος. ἐώθεε γὰρ καὶ πάρος, ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι, φοιτᾶν. ὡς δὲ ὁ Γύγης ἀπίκετο, ἔλεγεν ἡ γυνὴ τάδε, Νῦν τοι δυοῖν ὁδοῖν παρεουσέων, Γύγη, δίδωμι αἵρεσιν, ὁκοτέρην βούλεαι τραπέσθαι. ἢ γὰρ Κανδαύλεα ἀποκτείνας, ἐμέ τε καὶ τὴν βασιληίην ἔχε τὴν Λυδῶν, ἢ αὐτόν σε αὐτίκα ὕπως ἀποθνήσκειν δεῖ· ὡς ἂν μὴ πάντα πειθόμενος Κανδαύλῃ, τοῦ λοιποῦ ἴδῃς τὰ μή σε δεῖ. ἀλλ' ἤτοι κεῖνόν γε τὸν ταῦτα βουλεύσαντα δεῖ ἀπόλλυσθαι, ἢ σὲ τὸν ἐμὲ γυμνὴν θηησάμενον, καὶ ποιήσαντα ὑ νομίζόμενα.

μιζόμενα. ὁ δὲ Γύγης τέως μὲν ἀπεθωύμαζε τὰ λεγόμενα· μετὰ δὲ, ἰκέτευε μή μιν ἀναγκαίην ἐνδεῖν ἀμαχεῖναι τοιαύτῃ αἱρέσιν. ἔχων δὴ ἔπιθεν, ἀλλ' ἑώρα ἀναγκαίην ἀληθέως προκειμένην, ἢ τὴν δεσπότεα ἀποκτεῖναι, ἢ αὐτὸν ὑπ' ἄλλων ἀπόλυσθαι. αἱρέεται αὐτὸς σωθεῖναι. ἐπερώτα δὴ λέγων τάδε, "Ἐπεί με ἀναγκάζεις δεσπότεα τὸν ἐμὸν κτείνειν, οὐκ ἐθέλοντα, φέρε ἀκούσω τέῳ κῇ τρόπῳ ἐπιχειρήσομεν αὐτῷ. ἢ ἐμέ, ὑποδεξαμένη ἔφη, "Ἐκ τοῦ αὐτοῦ μὲν χωρίου ἡ ὁρμὴ ἔσται "ὅθενπερ κἀκεῖνος ἐμὲ ἐπεδέξατο γυμνήν· ὑπνωμένῳ δέ οἱ ἡ ἐπιχείρησις ἔσται. Ὡς δὲ ἤρτυσαν τὴν ἐπιβουλήν, νυκτὸς γινομένης, (οὐ γὰρ μετέπετο ὁ Γύγης, οὐδέ οἱ ἦν ἀπαλλαγὴ οὐδεμίη, ἀλλὰ ἔδεε ἢ αὐτὸν ἀπολωλέναι, ἢ Κανδαύλεα) εἵπετο ἐς τὸν θάλαμον τῇ γυναικί. καὶ μιν ἐκείνη, ἐσχεδίου δοῦσα, κατακρύπτει ὄπισθε τῆς αὐτῆς θύρης. καὶ μετὰ ταῦτα, ἀναπαυομένῳ Κανδαύλεω, ὑπεισδύς τε καὶ ἀποκτείνας αὐτὸν, ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασιληΐδα Γύγης· τῷ καὶ Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γενόμενος, ἐν ἰάμβῳ τετραμέτρῳ ἐπεμνήσθη. Ἔσχε δὴ τὴν βασιληΐδα, καὶ ἐκρατύνθη ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίου. ὡς γὰρ δὴ οἱ Λυδοὶ δεινὸν ἐποιεῦντο τὸ Κανδαύλεω πάθος, καὶ ἔνοπλοι ἦσαν, συνέβησαν ἐς τὠυτὸ οἵ τε τοῦ Γύγεω στρατιῶται καὶ οἱ λοιποὶ Λυδοὶ, ἢν μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ἀνέλῃ μιν βασιλέα εἶναι τῶν Λυδῶν, τόνδε βασιλεύειν· ἢν δὲ μὴ, ἀποδοῦναι ὀπίσω ἐς Ἡρακλείδας τὴν ἀρχήν. ἀνεῖλε

εἵλέ τε δὴ τὸ ἀρχαῖον, καὶ ἐβασίλευσεν ὅτω Γύγης. τοσόνδε μέντοι εἶπεν ἡ Πυθίη· ὡς Ἡρακλείδῃσι πίσις ἥξει ἐς τὸ πέμπτον ἀπόγονον Γύγεω. τοῦτο μὲν ἔπεος Λυδοί τε καὶ οἱ βασιλέες αὐτῶν λόγον οὐδένα ἐποιεῦντο, πρὶν δὴ ἐπετελέωθη. Τὴν μὲν δὴ τυραννίδα ὅπως ἔσχον οἱ Μερμνάδαι, τοὺς Ἡρακλείδας ἀπελόμενοι. Γύγης ὁ τυραννεύσας ἀπέπεμψεν ἀναθήματα ἐς Δελφοὺς οὐκ ὀλίγα. ἀλλ' ὅσα μὲν ἀργύρου ἀναθήματά ἐστιν οἱ πλεῖστα ἐν Δελφοῖσι. πάρεξ ἢ τοῦ ἀργύρου, χρυσὸν ἄπλετον ἀνέθηκεν, ἄλλον τε, καὶ τοῦ μάλιστα μνήμην ἄξιον ἔχειν ἐστὶ, κρητῆρές οἱ ἑξαριθμὸν ἐξ χρύσεοι ἀνακέαται. ἑστᾶσι δ' ἂν οὗτοι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, σταθμὸν ἔχοντες τριήκοντα τάλαντα. ἀληθείῃ δὲ λόγῳ χρεωμένῳ, οὐ Κορινθίων τοῦ δήμου ἐστὶν ὁ θησαυρὸς, ἀλλὰ Κυψέλου τοῦ Ἠετίωνος. ὅτω δὴ ὁ Γύγης, πρῶτος βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἐς Δελφοὺς ἀνέθηκεν ἀναθήματα, μετὰ Μίδην τὸν Γορδίεω, τὸν Φρυγίης βασιλῆα. ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ Μίδης τὸν βασιλήϊον θρόνον ἐς τὸν προκαθίζων ἐδίκαζεν, ἐόντα ἀξιοθέητον· κεῖται δὲ ὁ θρόνος οὗτος ἔνθα περ οἱ τοῦ Γύγεω κρητῆρες. ὁ δὲ χρυσὸς οὗτος καὶ ὁ ἄργυρος τὸν ὁ Γύγης ἀνέθηκεν, ὑπὸ Δελφῶν καλέεται Γυγάδας, ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίην· ἐσέβαλε μὲν νυν καὶ οὗτος τράπεζαν, ἐπεί τε ἦρξεν, ἐς τε Μίλητον καὶ ἐς Σμύρνην, καὶ Κολοφῶνος τὸ ἄστυ εἶλεν. ἀλλ' οὐδὲν γὰρ μέγα ἔργον ἀπ' αὐτοῦ ἄλλο ἐγένετο, βασιλεύσαντος ἐπὶ δυῶν δέοντα τριήκοντα ἔτεα· τοῦτον μὲν παρήσομεν, τοσαῦτα

τοσαῦτα ὑπομνηθέντες. Ἄρδυος δὲ τῦ Γύγεω μὲν Γύγην βασιλεύσαντος μνήμην ποιήσομαι. ὗτος δὲ Πριηνέας τε εἷλε, ἐς Μίλητόν τε ἐσέβαλε. ὑπὸ τούτῳ τε τυραννεύοντος Σαρδίων, Κιμμέριοι ἐξ ἠθέων ὑπὸ Σκυθέων τῶν νομάδων ἐξαναστάντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ Σάρδις πλὴν τῆς ἀκροπόλιος εἷλον. Ἄρδυος δὲ βασιλεύσαντος ἐνὸς δέοντα πεντήκοντα ἔτεα, ἐξεδέξατο Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος, καὶ ἐβασίλευσεν ἔτεα δυώδεκα. Σαδυάττεω δὲ, Ἀλυάττης. ὗτος δὲ Κυαξάρῃ τε τῷ Δηϊόκεω ἀπογόνῳ ἐπολέμησε, καὶ Μήδοισι· Κιμμερίους τε ἐκ τῆς Ἀσίης ἐξήλασε· Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ Κολοφῶνος κτισθεῖσαν εἷλε, ἐς Κλαζομενάς τε ἐσέβαλε. ἀπὸ μὲν νυν τούτων οὐκ ὡς ἤθελε ἀπήλλαξε, ἀλλὰ πολεμήσας μεγάλως· ἄλλα δὲ ἔργα ἀπεδέξατο ἐὼν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀξιαπηγητότατα τάδε· Ἐπολέμησε Μιλησίοισι, παραδεξάμενος τὸν πόλεμον παρὰ τοῦ πατρός· ἐπελαύνων γὰρ ἐπολιόρκησε τὴν Μίλητον τρόπῳ τοιῷδε· ὅκως μιν εἴη ἐν τῇ γῇ καρπὸς ἀδρὸς, τηνικαῦτα ἐσέβαλλε τὴν στρατιήν. ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ συρίγγων τε καὶ πηκτίδων, καὶ αὐλῶν γυναικείων τε καὶ ἀνδρείων. ὡς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπίκοιτο, οἰκήματα μὲν τὰ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν ἤτε καταλέβαλλεν, ἤτε ἐνεπίμπρη, ἤτε θύρας κατέσπα, ἐᾶ δὲ κατ' χώρην ἐσάμενος· ὁ δὲ τά τε δένδρεα καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἐν τῇ γῇ ὅκως διαφθείρειεν, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω· τὴν μὲν θαλάσσης οἱ Μιλήσιοι ἐπεκράτεον, ὥς τε ἐφ' ἑδρης μὴ εἶναι ἔργον τῇ στρατιῇ· τὰς δὲ οἰκίας καὶ κατε-

κατέβαλλεν ὁ Λυδὸς τῶνδε εἵνεκα, ὅκως ἔχοιεν ὁρμεώμενοι τὴν γῆν σπείρειν τε καὶ ἐργάζεσθαι οἱ Μιλήσιοι· αὐτὸς δὲ, ἐκείνων ἐργαζομένων, ἔχοι τε καὶ σίνεσθαι ἐσβάλλων. Ταῦτα ποιέων, ἐπολέμεε ἔτεα ἕνδεκα· ἐν τοῖσι τρώματα μεγάλα διφάσια Μιλησίων ἐγένετο, ἔν τε Λιμενηίῳ χώρης τῆς σφετέρης μαχεσαμένων, καὶ ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ. τὰ μὲν νυν ἓξ ἔτεα τῶν ἕνδεκα Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος ἦρχε, ὁ καὶ ἐσβαλὼν τηνικαῦτα ἐς τὴν Μιλησίην τὴν τράπην. (Σαδυάττης γὰρ οὗτος καὶ ὁ τὸν πόλεμον διαφορήσας) τὰ δὲ πέντε τῶν ἐτέων τὰ ἐπίλοιπα τοῖσι ἐξ Ἀλυάττεω ὁ Σαδυάττεω ἐπολέμεε. ὃς καὶ δεξάμενος (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) καὶ τὸν πατρὸς τὸν πόλεμον, προσεῖχε σπουδαίως. τοῖσι δὲ Μιλησίοισι δημοῦχοι Ἰώνων τὸν πόλεμον τοῦτον συνεπελάφρυνον, ὅτι μὴ Χῖοι μοῦνοι. οὗτοι δὲ τὸ ὅμοιον ἀνταποδιδόντες ἐπεμάρεσαν· καὶ γὰρ δὴ πρότερον οἱ Μιλήσιοι τοῖσι Χίοισι τὸν πρὸς Ἐρυθραίους πόλεμον συνδιήνεικαν. Τῷ δὲ δυωδεκάτῳ ἔτεϊ ληΐου ἐμπιπραμένου ὑπὸ τῆς τραπῆς, συνηνείχθη τι τοιόνδε γενέσθαι πρῆγμα. ὡς ἄφθη ταχέως τὸ λήϊον ἀνέμῳ βιώμενον, ἅψατο νηοῦ Ἀθηναίης, ἐπίκλησιν Ἀσησίης. ἀφθεὶς δὲ ὁ νηὸς κατεκαύθη· καὶ τοπαραυτίκα μὲν λόγου οὐδεὶς ἐγένετο. μετὰ δὲ, τῆς τραπῆς ἀπικομένης ἐς Σάρδις, ἐύδοσσεν ὁ Ἀλυάττης. μακροτέρης δέ οἱ γενομένης τῆς νόσου, πέμψας ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, εἴτε δὴ συμβουλεύσαντός τευ, εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε πέμ-

πέμψαντι τ̀ θεὸν ἐπείρεαζ τῶν τ̀ νόζυ. τοῖσι δὲ ἡ Πυθίη ἀπικομένοιζι ἐς Δελφοὺς οὐκ ἔφη χρήσειν πρὶν ἢ τ̀ νηὸν τ̀ Ἀθηναίης ἀνορθώσαντζι τ̀ κατέπρησαν χώρης τ̀ Μιλησίης ὑπ' Ἀσσησῶ. Δελφῶν οἶδα ἐγὼ ὅτω ἀκούσας γενέαζ. Μιλήζιοι δὲ τάδε τοῖσδε πειθεῖζι τούτοιζι, Πεισιάνδρου τ̀ Κυψέλου, ἐόντα Θρασυβούλῳ τῷ τότε Μιλήτου τυραννεύονλι ξεῖνον ἐς ταμαλίζα, πυθόμενον τὸ χρηστήριον τὸ τῷ Ἀλυάττῃ γενόμενον, πέμψαντα ἄγγελον κατειπεῖν, ὅκως ἂν τι τοιοῦτον τοῖς τὸ παρὸν βουλεύηζ. Μιλήσιοι μὲν νυν ὅτω λέγουζι γενέαζ. Ἀλυάττης δὲ, ὡς οἱ ταῦτα ἐξηγγέλθη, αὐτίκα ἔπεμπε κήρυκας ἐς Μίλητον, βουλόμενος σπονδὰς ποιήσασθαι Θρασυβούλῳ τε καὶ Μιλησίοισι χρόνον ὅσον ἂν τ̀ νηὸν οἰκοδομῇ. ὁ μὲν δὴ ἄπεζος ἐς τ̀ Μίλητον ἦν· Θρασύβουλος δὲ σαφέως πυθόμενος πάντα λόγον, καὶ εἰδὼς τὰ Ἀλυάττης μέλλει ποιήσειν, μηχανᾶζ τοιόνδε· ὅσος ἦν ἐν τῷ ἄστει σῖτος καὶ ἑωϋτοῦ καὶ ἰδιωτικὸς, τοῦτον ἅπαντα συναγαγὼν ἐς τ̀ ἀγορὴν, εἶπε Μιλησίοιζι, ἐπὰν αὐτὸς σημήνω, τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρῆσθαζ ἐς ἀλλήλους. Ταῦτα δὲ ἐποίεέ τε καὶ προηγόρευε Θρασύβουλος, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως ἂν δὴ ὁ κήρυξ ὁ Σαρδήϊος, ἰδὼν τε σωρὸν μέγαν σίτου κεχυμένον, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐν εὐπαθείῃσι ἐόντας, ἀγγείλῃ Ἀλυάττῃ. ταῦτα δὴ καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ δὴ ἰδών τε ἐκεῖνα ὁ κήρυξ, καὶ εἰπὼν πρὸς Θρασύβουλον τὰς ἐντολὰς τῆς Λυδῆς, ἀπῆλθεν ἐς τὰς Σάρδις, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι,

θάνομαι, δ' ὐδὲν ἄλλο ἐγένετο ἡ Ἀρμαλαγή. ἐλπίζων γὰρ ὁ Ἀλυάττης, σιτοδείην τε εἶναι ἰσχυρὴν ἐν τῇ Μιλήτῳ, καὶ τὸ λεὼν πεζὸν ἐς τὸ ἔσχατον κακῶν, ἥκειν τὸν κήρυκος ποιησάμενος ἐκ τῆς Μιλήτου τὰς ἐναντίας λόγους ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε. μετὰ γὰρ, ἡ τε Ἀρμαλαγὴ σφι ἐγένετο, ἐπ' ὥτε ξείνους ἀλλήλοισι εἶναι καὶ ξυμμάχους· καὶ δύο τε ἀντὶ ἑνὸς νηοῦ τῇ Ἀθηναίῃ ὠκοδόμησεν ὁ Ἀλυάττης ἐν τῇ Ἀσησῷ, αὐτός τε ἐκ τῆς νούσου ἀνέστη. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν Μιλησίους τε καὶ Θρασύβουλον πόλεμον Ἀλυάττῃ ὧδε ἔσχε. Περίανδρος γὰρ ἦν Κυψέλου παῖς, οὗτος ὁ τῷ Θρασυβούλῳ τὸ χρηστήριον μηνύσας. ἐτυράννευε δὲ ὁ Περίανδρος Κορίνθου, τῷ δὴ λέγουσι Κορίνθιοι (ὁμολογέουσι δέ σφι Λέσβιοι) ἐν τῷ βίῳ θῶυμα μέγιστον ἀποδέξασθαι. Ἀρίονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελφῖνος ἐξενειχθέντα ἐπὶ Ταίναρον, ἐόντα κιθαρῳδὸν τῶν τότε ἐόντων ἀνθρώπων δεύτερον, καὶ διθύραμβον, πρῶτον ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ διδάξαντα ἐν Κορίνθῳ. Τοῦτον τὸν Ἀρίονα λέγουσι, τὸν πολλὸν χρόνον παρεόντα παρὰ Περιάνδρῳ, ἐπιθυμῆσαι πλῶσαι ἐς Ἰταλίην τε καὶ Σικελίην· ἐργασάμενον δὲ χρήματα μεγάλα, θελῆσαι ὀπίσω ἐς Κόρινθον ἀπικέσθαι. ὁρμᾶσθαι μὲν νυν ἐκ Τάραντος, πιστεύσαντα δὲ ἀνδράσι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι, μισθώσασθαι πλοῖον ἀνδρῶν Κορινθίων. τοὺς δὲ ἐν τῷ πελάγεϊ ἐπιβουλεύειν, τὸν Ἀρίονα ἐνιδόντας, ἔχειν τὰ χρή-

ματα.

μαζα. τ᾽ ἦ, συνέντα τῦτο, λίασεαζ, χρήμαζα μὶ προϊέντα σφι, ψυχὼ ἦ προαιτέομον· ἔκων δὴ πείθειν αὐτὸν τύτοισι, ἀλλὰ κελθύειν τὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν ἀπαχρᾶθαί μιν, ὡς ἂν ταφῆς σὶ γῇ τύχῃ, ἢ ἐκπιδᾶν ἐς τ᾽ θάλασσαν τ᾽ ταχίσην. ἀπελληθέντα ἦ τ᾽ Ἀείονα ἐς ἀποείην, προαιτήσαζ, ἐπειδή σφι ἔτω δοκέοι, περιϊδέειν αὐτὸν σὶ τῇ σκυθῇ πάσῃ ζάνζα σὶ τοῖσι ἑδωλίοισι, ἀεῖσαι. ἀείσας ἦ, ὑπεδέκετο ἑωϋτὸν κατεργάσαζ. κὴ τοῖσι ἐσελθεῖν μὶ ἡδονὴ, εἰ μέλλοιεν ἀκύσεαθαι ὑπ᾽ ἀνδρῶν ἀοιδῦ, ἀναχωρῆσαι ἐκ τ᾽ πρύμνης ἐς μέσην νέα. τ᾽ ἦ, ἐνδυσάζα τε πᾶσαν τ᾽ σκυθὴν, κὴ λαβόνζα τ᾽ κιθάρην, ζάνζα σὶ τοῖσι ἑδωλίοισι, διεξελθεῖν νόμον τ᾽ ὄρθιον. τελευτῶντος ἦ μ᾽ νόμυ, ῥίψαί μιν ἐς τὴν θάλασσαν ἑωϋτὸν, ὡς εἶχε, σὺν τῇ σκυθῇ πάσῃ. κὴ τὺς μὶ ἀποπλέειν ἐς τὴν Κόρινθον· τ᾽ ἦ, δελφῖνα λέγυσι ὑποδέξαζ, ἐξενεῖκαι ἐς Ταίναρον. ἀποβάντα ἦ αὐτὸν χωρέειν ἐς Κόρινθον σὺν τῇ σκυθῇ. κὴ ἀπικόμενον ἀπιγέεαζ πᾶν τὸ γεγονός. Περίανδρον ἦ ὑπὸ ἀπιστίης Ἀείονα μὴ σὶ φυλακῇ ἔχειν, ὑδαμῇ μελιέντα, ἀναγκῶς δὲ ἔχειν τ᾽ πορθμέων· ὡς δὲ ἄρα παρεῖναι αὐτὺς κληθέντας, ἱστορέεαθαι εἴ τι λέγοιεν περὶ Ἀείονος. Φαμενίων δὲ ἐκείνων ὡς εἴη τε σῶς περὶ τὴν Ἰταλίην, καὶ μιν εὖ πρήσοντα λίποιεν σὶ Τάραντι, ὑπισχνῆται σφι τ᾽ Ἀείονα, ὥσπερ ἔχων ἐξεπίδοσε· κὴ τὺς, ἐκπλαγέντας, ὐκ ἔχειν ἔτι ἐλέγχομένυς ἀρνέεαθαι. ταῦτα μὲν νυν Κορίνθιοί τε καὶ

ὴ Λέσβιοι λέγουσι. καὶ Ἀρίονός ἐστι ἀνάθημα χάλκεον ἐὸν μέγα ἐπὶ Ταινάρῳ, ἐπὶ Δελφῖνος ἐπεὼν ἄνθρωπος. Ἀλυάττης δὲ ὁ Λυδὸς τ πρὸς Μιλησίους πόλεμον διενείκας, μετέπειτα τελευτᾷ, βασιλεύσας ἔτεα ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα. ἀνέθηκε δὲ, ἐκφυγὼν τὴν νοῦσον, δεύτερος ἔστος ὁ οἰκίης ταύτης, ἐς Δελφοὺς κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν, καὶ ὑποκρητηρίδιον σιδήρεον κολλητόν, θέης ἄξιον διὰ πάντων τ ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων· Γλαύκου δ Χίου ποίημα, ὃς μοῦνος δὴ πάντων ἀνθρώπων σιδήρου κόλλησιν ἐξεῦρε. Τελευτήσαντος δὲ Ἀλυάττεω, ἐξεδέξατο τὸν βασιληΐην Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω, ἐτέων ἐὼν ἡλικίην πέντε καὶ τεσσερακοντα ὃς δὴ Ἑλλήνων πρώτοισι ἐπεθήκατο Ἐφεσίοισι ἔνθα δὴ οἱ Ἐφέσιοι πολιορκεόμενοι ὑπ' αὐτοῦ, ἀνέθεσαν τὴν πόλιν τῇ Ἀρτέμιδι, ἐξάψαντες ἐκ τοῦ νηοῦ χοινίον ἐς τὸ τεῖχος. ἔστι δὲ μεταξὺ τ παλαιῆς πόλιος, ἣ τότε ἐπολιορκέετο, καὶ τοῦ νηοῦ, ἐπὶ σταδίοι. πρώτοισι μὲν δὴ τούτοισι ἐπεχείρησε ὁ Κροῖσος· μετὰ δὲ, ἐν μέρεϊ ἑκάστοισι Ἰώνων τε καὶ Αἰολέων, ἄλλοισι ἄλλας αἰτίας ἐπιφέρων, τ μὲν ἐδυνάτο μέζονας παρευρίσκειν, μέζονα ἐπαιτιώμενος, τοῖσι δὲ αὐτέων, καὶ φαῦλα ἐπιφέρων. Ὡς δὲ ἄρα οἱ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες κατεστράφατο ἐς φόρου ἀπαγωγήν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπενόεε, νέας ποιησάμενος, ἐπιχειρέειν τοῖσι νησιώτῃσι. ἐόντων δὲ οἱ πάντων ἑτοίμων ἐς τὴν ναυπηγίην, οἱ μὲν Βίαντα λέγουσι τὸν Πριηνέα ἀπικόμενον ἐς Σάρδις, οἱ δὲ, Πιττακὸν τὸν

Μιτυ-

Μιτυληναίων. εἰρομένῳ δὲ Κροίσῳ εἴτι εἴη νεώτερον
περὶ τὴν Ἑλλάδα, εἰπόντα τάδε, καταπαῦσαι τὴν ναυπηγίην, « Ὦ βασιλεῦ, νησιῶται
« ἵππον σεσωνέονται μυρίην, ἐς Σάρδις τε καὶ
« ἐπὶ σὲ ἔχοντες αὐτῶν νῷ στρατεύεσθαι. Κροῖσον δὲ,
ἐλπίσαντα λέγειν, ἐκεῖνον ἀληθέα, εἰπεῖν, Ἀι γὰρ
« τοῦτο θεοὶ ποιήσαιεν ἐπὶ νόον νησιώτῃσι, ἐλθεῖν
« ἐπὶ Λυδῶν παῖδας σὺν ἵπποισι. τὸν δὲ, ὑπολαβόντα φάναι, « Ὦ βασιλεῦ, σεσθύμως μοι
« φαίνεαι εὔχεσθαι νησιώτας ἱππευομένους λα-
« βεῖν αὐτῶν ἠπείρῳ εἰκότα ἐλπίζων. νησιώτας δὲ τί
« δοκέεις εὔχεσθαι ἄλλο ἢ ἐπεί τε τάχιστα ἐπυ-
« θοντό σε μέλλοντα ἐπὶ σφίσι ναυπηγέεσθαι νέ-
« ας, λαβεῖν ἀρᾶσθαι Λυδοὺς αὐτοῖσι θαλάσσῃ, ἵνα
« ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ οἰκημένων Ἑλλήνων τί-
« σωνταί σε, τοὺς σὺ δεδωλώσας ἔχεις; χάρτα
τε ἡδέως Κροῖσον τῷ ὀπλόγῳ καὶ οἱ (προσφυέως γὰρ δόξαι λέγειν) πεφρονέμενον, παύσαι
σθαι τὴν ναυπηγίης· καὶ ὕστερον τοῖσι τὰς νήσους οἰκημένοισι Ἴωσι ξεινίην συνεθήκατο. Χρόνου δὲ ὀπτανομένου, καὶ καταστραμμένων σχεδὸν πάντων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ οἰκημένων. πλὴν γὰρ Κιλίκων καὶ Λυκίων, τοὺς ἄλλους πάντας ἐὼν ὑπὸ ἑωυτῷ εἶχε καταστρεφάμενος ὁ Κροῖσος. εἰσὶ δὲ οἵδε, Λυδοὶ, Φρύγες, Μυσοὶ, Μαριανδυνοὶ, Χάλυβες, Παφλαγόνες, Θρῆκες, οἵ τε Θυνοὶ καὶ Βιθυνοὶ, Κᾶρες, Ἴωνες, Δωριέες, Αἰολέες, Πάμφυλοι. Κατεστραμμένων δὲ τούτων, καὶ προσεπικτωμένου Κροίσου Λυδοῖσι, ἀπίκνεονται ἐς Σάρδις ἀκμαζούσας

πλούτῳ ἄλλοι τε οἱ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταί, οἱ τῶν τότε χρόνον ἐτύγχανον ἐόντες, ὡς ἕκαστος αὐτέων ἀπικνέοιτο· καὶ ὃ καὶ Σόλων, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι νόμους κελεύσασι ποιήσας, ἀπεδήμησε ἔτεα δέκα, καὶ θεωρίης πρόφασιν ἐκπλώσας, ἵνα μὴ δή τινα τῶν νόμων ἀναγκασθῇ λῦσαι τῶν ἔθετο· αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἵοί τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι. ὁρκίοισι γὰρ μεγάλοισι καταισχόντο δέκα ἔτεα χρήσεσθαι νόμοισι τοὺς ἂν σφίσι Σόλων θῆται. Αὐτῷ δὴ ὦν τούτου καὶ τῆς θεωρίης ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἵνεκα, ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ Ἄμασιν, καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον. ἀπικόμενος δὲ, ἐξενίζετο ὑπὸ τοῖσι βασιληίοισι ὑπὸ τοῦ Κροίσου. μετὰ δὲ ἡμέρῃ τείτῃ ἢ τετάρτῃ, κελεύσαντος Κροίσου, τοὺς Σόλωνα θεράποντες περιῆγον καὶ τοὺς θησαυροὺς, καὶ ἐπεδείκνυον πάντα ἐόντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. θεησάμενον δέ μιν τὰ πάντα ἐόντα μεγάλα τε, καὶ σκεψάμενον ὡς οἱ καιρὸν ἦν, εἴρετο ὁ Κροῖσος τάδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, παρ' ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπῖκται πολλὸς, καὶ σοφίης εἵνεκεν τῆς σῆς καὶ πλάνης, ὡς φιλοσοφέων, τῆς πολλῆς θεωρίης εἵνεκεν ἐπελήλυθας· νυῦν ὦν ἵμερος ἐπείρεσθαί με ἐπῆλθέ σε, εἴ τινα ἤδη πάντων εἶδες ὀλβιώτατον. ὁ μὲν, ἐλπίζων εἶναι ἀνθρώπων ὀλβιώτατος, ταῦτα ἐπηρώτα· Σόλων δὲ, οὐδὲν κολωθωπεύσας, ἀλλὰ τῷ ἐόντι χρησάμενος, λέγει, Ὦ βασιλεῦ, Τέλλον Ἀθηναῖον. ἀποθωυμάσας δὲ Κροῖσος τὸ λεχθὲν, εἴρετο κατηφέως, Κοίῃ δὴ κείνεις Τέλ-

λον εἶναι ὀλβιώτατον; ὁ δὲ εἶπε, Τέλλῳ τε-
τῷ μὲ, τὴ πόλιος εὖ ἠκούσης, παῖδες ἦσαν κα-
λοί τε κἀγαθοὶ, καὶ σφι εἶδε ἅπασι τέκνα
ἐκγενόμενα, καὶ πάντα ταῦτα μεμάκαιλα. ἐς τοῦτο
δὲ τῦ βίυ θῦ ἥκοντι, ὡς τοὶ παρ' ἡμῖν, τελευ-
τὴ τῦ βίυ λαμπροτάτη ἐπεγένετο. γενομένης
γὰρ Ἀθηναίοισι μάχης πρὸς τὲς ἀσυγείτονας
ἐν Ἐλευσῖνι, βοηθήσας, καὶ τροπὴν ποιήσας
τῶν πολεμίων, ἀπέθανε κάλλιςα. καί μιν Ἀ-
θηναῖοι δημοσίη τε ἔθαψαν αὐτῦ τῆπερ ἔπεσε,
καὶ ἐτίμησαν μεγάλως. Ὡς δὲ τὰ κατ' τὸν Τέλ-
λον πρηξέφαλο ὁ Σόλων τὸν Κροισον, εἶπας
πολλά τε καὶ ὄλβια, ἐπηρώτα τίνα δεύτερον μετ'
ἐκεῖνον ἴδοι, δοκέων πάγχυ δευτερεῖα γοῦν οἴσεσθαι.
ὁ δὲ εἶπε Κλέοβίν τε καὶ Βίτωνα. τούτοισι γὰρ
ἐοῦσι γένος Ἀργείοισι βίος τε ἀρκέων ὑπῆν, καὶ
πρὸς τούτῳ, ῥώμη σώματος τοιήδε, ἀεθλοφό-
ροι τε ἀμφότεροι ὁμοίως ἦσαν. καὶ δὴ καὶ λέγεται
ὧδε λόγος· ἑορτῆς τῇ Ἥρῃ τοῖσι Ἀρ-
γείοισι, ἔδεε πάντως τὴν μητέρα αὐτῶν ζεύ-
γεϊ κομισθῆναι ἐς τὸ ἱρόν· οἱ δὲ σφι βόες ἐκ
τοῦ ἀγροῦ οὐ παρεγίνοντο ἐν ὥρῃ. ἐκκλῄζόμενοι
δὲ τῇ ὥρῃ οἱ νεηνίαι, ὑποδύντες αὐτοὶ ὑπὸ
τὴν ζεύγλην, εἷλκον τὴν ἅμαξαν. ἐπὶ τῆς
ἁμάξης δὲ σφι ὀχέετο ἡ μήτηρ. σταδίυς δὲ
πέντε καὶ τεσσερήκοντα διακομίσαντες, ἀπί-
κοντο ἐπὶ τὸ ἱρόν. ταῦτα δέ σφι ποιήσασι, καὶ
ὀφθεῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύρεος, τελευτὴ τοῦ βίυ
ἀρίστη ἐπεγένετο. διέδεξέ τε ἐν τούτοισι ὁ θεὸς,

ὡς

ὡς ἄμφνον εἴη ἀνθρώπῳ τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζώ-
ειν. Ἀργεῖοι μὲ γὰρ θεοειδέας ἐμακάριζον τὰ
τεχνίων τιὼ γνώμιω· αἱ δὲ Ἀργεῖαι, τιὼ
μητέρα αὐτῶν, οἵων τέκνων ἐκύρησε. ἡ δὲ μή-
τηρ, θεοχαρὴς ἐοῦσα τῷ τε ἔργῳ καὶ τῇ Φή-
μῃ, ζῶσα ἄντιον τῷ ἀγάλματος, εὔχετο, Κλέ-
οβίς τε καὶ Βίτωνι, τοῖσι ἑωυτῆς τέκνοισι, οἵ μιν
ἐτίμησαν μεγάλως, δῶναι τιὼ θεὸν τὸ ἀν-
θρώπῳ τυχεῖν ἄριστον ὄντι. μετὰ ταύτιω δὲ τὰ
θύεα, ὡς ἔθυσάν τε καὶ δυωχήθησαν, καλαχοι-
μηθέντες ἐν αὐτῷ τῷ ἱρῷ οἱ νεηνίαι, ὐκέτι
ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν τέλει τούτῳ ἔχοντο. Ἀρ-
γεῖοι δὲ σφέων εἰκόνας ποιησάμιοι, ἀνέθεσαν
ἐς Δελφοὺς, ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων γενομένων. Σό-
λωνι μὲ δὴ θυδαιμονίης δευτερεῖα ἔνεμε τούτοισι·
Κροῖσος δὲ σπερχθεὶς εἶπε, Ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε,
ἡ δὲ ἡμετέρη θυδαιμονίη ὄπῃ τοι ἀπέρριπται ἐς
τὸ μηδέν, ὥστε οὐδὲ ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡ-
μέας ἐποίησας; ὁ δὲ εἶπε, Ὦ Κροῖσε, ἐπι-
ξάμενόν με τὸ θεῖον πᾶν ἐὸν φθονερόν τε καὶ
ταραχῶδες, ἐπειρωτᾷς ἀνθρωπηίων πρηγμά-
των πέρι; ἐν μὲ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ
μὲν ἔστι ἰδέειν τὰ μή τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ καὶ
παθέειν. ἐς μὲν ἑβδομήκοντα ἔτεα ὅρον τῆς ζόης
ἀνθρώπῳ προτίθημι. ἔνι ἐόντες σπαυλοὶ ἑβ-
δομήκοντα, παρέχονται ἡμέρας δισχοσίας καὶ πεν-
ταχισχιλίας καὶ δισμυρίας, ἐμβολίμου μηνὸς μὴ
γενομένου. εἰ δὲ δὴ ἐθελήσῃ τὸ ἕτερον τῶν ἑτέων
μηνὶ μακρότερον γίνεσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὧραι συμ-

ϛ βαίνωσι ωδε γινόμεναι ἐς τὸ δέον, μῆνες μὲ
ϛ παρὰ τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμβόλιμοι γί-
ϛ νονται τριάκοντα πέντε· ἡμέραι δὲ ἐκ τῶν μη-
ϛ νῶν τούτων, χίλιαι πεντήκοντα. τούτων τε ἀ-
ϛ πασέων ἡμερέων τε ἐς τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα, ἐ-
ϛ νιαυτέων πεντήκοντα καὶ διηκοσίων καὶ ἑξακισχιλίων
ϛ καὶ δισμυρίων, ἡ ἑτέρη αὐτέων τῇ ἑτέρῃ ἡμέρῃ
ϛ τοπεράπαν οὐδὲν ὅμοιον ωεφασάγϛ πρῆγμα. οὕ-
ϛ τω ὦν ὦ Κροῖσε πᾶς ὄϛι ἄνθρωπος συμφορή.
ϛ ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ πλουτέων μέγα φαίνεαι, καὶ βα-
ϛ σιλεὺς εἶναι πολλῶν ἀνθρώπων· ἐκεῖνο δὲ τὸ
ϛ εἴρεό με, οὔκω σε ἐγὼ λέγω, πρὶν ἂν τελευτή-
ϛ σαντα καλῶς τὸν αἰῶνα πύθωμαι. οὐ γάρ τοι
ϛ ὁ μέγα πλούσιος μᾶλλον τοῦ ἐπ' ἡμέρην ἔχον-
ϛ τος, ὀλβιώτερός ἐϛι· εἰ μὴ ἡ τύχη ἐπίσποτο,
ϛ πάντα καλὰ ἔχοντι τελευτῆσαι τὸν βίον. πολ-
ϛ λοὶ μὲν γὰρ ζάπλουτοι ἀνθρώπων, ἀνόλβιοί εἰσι·
ϛ πολλοὶ δὲ μετρίως ἔχοντες βίου εὐτυχέες. ὁ μὲν
ϛ δὴ μέγα πλούσιος, ἀνόλβιος δὲ, δυοῖσι ωεφ-
ϛ έχϛ τοῦ εὐτυχέος μοῦνον· οὗτος δὲ, τοῦ πλουσίου
ϛ καὶ ἀνολβίου πολλοῖσι. ὁ μὲν, ἐπιθυμίην ἐκτε-
ϛ λέσας, καὶ ἄτην μεγάλην προσπεσοῦσαν οἰκέι-
ϛ κας, δυνατώτερος· ὁ δὲ, τοῖσι δὴ ωεφέκει
ϛ ἐκείνοις, ἄτην μὲν καὶ ἐπιθυμίην οὐκ ὁμοίως δυ-
ϛ νατὸς ἐκείνῳ οἰκέϊκας, ταῦτα δὲ ἡ εὐτυχίη οἱ
ϛ ἀπερύκϛ· ἄπειρος δέ ἐϛι, ἄνοσος, ἀπαθὴς
ϛ κακῶν, εὔπαις, εὐειδής. εἰ δὲ ωεὸς τούτοισι
ϛ ἔπι τελευτήσϛ τὸν βίον εὖ, οὗτος ἐκεῖνος, τὸν
ϛ σὺ ζητεῖς, ὄλβιος κεκλῆσθαι ἀξιός ἐϛι. πρὶν

'δ'

‘ δ' ἂν τελθυτήσῃ, ὄβριχέειν, μηδὲ χαλέειν χω
‘ ὄλβιον, ἀλλ' θὐτυχέα· τὰ πάντα μὴν νεω ταῦ-
‘ τα συλλαβεῖν ἄνθρωπον ἐόντα, ἀδύνατόν ὄϛι·
‘ ὥσωρ χώρη ὐδεμίη καταρκέϊ πάντα ἐωϋτῇ
‘ παρέχυσα, ἀλλὰ ἄλλο μὶ ἔχει, ἑτέρυ δὲ ἐπι-
‘ δέεται· ἣ ἢ δ' ἂν τὰ πλεῖϛα ἔχοι, ἀείϛη αὔτη.
‘ ὡς ἢ χ' ἀνθρώπυ σῶμα ἓν ὐδὲν αὐταρκές ὄϛι.
‘ τὸ μὶ γ' ἔχϊ, ἄλλυ ἢ ἐνδεές ὄϛι· ὃς δ' ἂν
‘ αὐτέων πλεῖϛα ἔχων ἡμερτελέῃ, χ' ἔπειτα
‘ τελθυτήσῃ θὐχαείτως τ' βίον, οὗτος παῤ ἐμοὶ
‘ τὸ ὔνομα τοῦτο, ὡς βασιλῆϊς, δίκαιός ὄϛι φέ-
‘ ρεαϛ. σκοπέϝν ἢ χρὴ παντὸς χρήμαϊος τλῶ
‘ τελθυτίων κἢ ἀποβήσεϑ. πολλοῖσι γ' δὴ ὑπο-
‘ δέξας ὄλβον ὁ θεὸς, ϖεῤῥίζυς ἀνέτρεψε.
Ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ, ἤκως ἤτε ἐχαείζετο, ἤτε λόγυ μιν ποιησάμενος ὐδενός, ἀποπέμπε· χάρτα δόξας ἀμαθέα εἶναι, ὃς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ πετεὶς, τ' τελθυτῶ παντὸς χρήμαϊος ὁρᾷν ἐχέλθυε. Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον, ἔλαβε ἐκ θεῶν νέμεσις μεγάλη Κροῖσον, (ὡς εἰκάσαι) ὅτι ἐνόμισε ἑωϋτὸν εἶναι ἀνθρώπων ἁπάντων ὀλβιώτα-τον. αὐτίκα δέ οἱ ϑὔδοντι ἐπέϛη ὄνειρος, ὅς οἱ τλῶ ἀληθείῃ ἐφαινε τ' μελλόντων γενέαϑ κακῶν χτ' τ' παῖδα. ἦσαν δὲ τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες· τῶν ἕτερος μὶ διέφθαρτο· (λὶῶ γ' δὴ κωφός) ὁ δὲ ἕτερος, τ' ἡλίκων μακρῷ τὰ πάντα πρῶτος· ὔνομα δέ οἱ λὶῶ Ἄτυς τοῦτον δὴ ὧν τ' Ἄτυν σημαίνϊ τῷ Κροίσῳ ὁ ὄνειρος ὡς ἀπολέϊ μιν αἰχμῇ σιδηρέῃ βληθέντα. ὁ δ' ἐπεί τ' ἐξηγέρθη, χ' ἑωϋ-

ἑωυτῷ λόγον ἔδωκε, καταῤῥωδήσας τ' ὄνειρον, ἄγε δή μι τῷ παιδὶ γυναῖκα· ἐωθότα δὲ στρατηγέειν μιν τ' Λυδῶν, ἐλαμπὴ ἔπι ἐπὶ τοιοῦτον πρῆγμα ἐξέπεμπε. ἀκόντια δὲ καὶ δοράτια, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖσι χρεὸν ἐς πολεμον ἄνθρωποι, ἐκ τῆς ἀνδρεώνιτος ἐκκομίσας, ἐς τὸν θαλάμους συνένησι, μή τι οἱ κρεμάμενον τῷ παιδὶ ἐμπέσῃ. Ἐγένετο δέ οἱ ἐν χερσὶ τὸν παιδὸς τ' γάμον, ἀπικνέεται ἐς τὰς Σάρδις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος, καὶ οὐ καθαρὸς χεῖρας ἐών, φεύξ μι γενεῇ, γένεος δὲ τοῦ βασιληίου. παρελθὼν δὲ οὗτος ἐς τὰ Κροίσου οἰκία, καὶ νόμους τοὺς ἐπιχωρίους καθαρσίου ἐδέετο ὑπ' αὐτοῦ ποιήσασθαι. Κροῖσος δέ μιν ἐκάθηρε. ἔστι δὲ ὡς τὰ πολλὰ ἡ κάθαρσις τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι. ἐπεί τε δὲ τὰ νομιζόμενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος, ἐπειρώτα ὁκόθεν τε καὶ τίς εἴη λέγων τάδε, "Ἄνθρωπε, τίς τε ἐὼν, καὶ κόθεν "τῆς Φρυγίης ἥκων, ἐπίστιος ἐμοὶ ἐγένεο; τίνα "τε ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν ἐφόνευσας; ὁ δὲ ἀμείβετο, Ὦ βασιλεῦ, Γορδίεω μὲν τοῦ Μίδεω εἰμὶ "παῖς, ὀνομάζομαι δὲ Ἄδρηστος. φονεύσας δὲ "ἀδελφεὸν ἐμεωυτοῦ ἀέκων πάρειμι, ἐξελήλα"μένος τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐστερημένος πάν"των. Κροῖσος δέ μιν ἀμείβετο τοῖσδε, Ἀνδρῶν "τε φίλων τυγχάνεις ἐχθρὸς ἐών, καὶ ἐλήλυθας "ἐς φίλους· ἔνθα ἀμηχανήσῃς χρήματος οὐδενὸς, "μὴ ὧν ἐν ἡμετέροις. συμφορὴν δὲ ταύτην ὡς "κακοτάτην φέρων, κερδανέεις πλεῖστον. ὁ μὲν δὴ Δαιδαλον εἶχε ὑπὸ Κροίσου. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ

χρόνῳ τούτῳ, ἐν τῷ Μυσίῳ Ὀλύμπῳ συὸς χρῆμα γίνεται μέγα. ὁρμεώμενος δὲ ἔτος ἐκ τοῦ ἤρεος τούτου, τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα διαφθείρεσκε. πολλάκι δέ οἱ Μυσοὶ ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντες, ποιέεσκον μηδὲν ἀδικέειν κακόν, ἔπασχον δὲ πρὸς αὐτοῦ. τέλος δὲ, ἀπικόμενοι παρὰ τὸν Κροῖσον τῶν Μυσῶν ἄγγελοι, ἔλεγον τάδε, ‘Ὦ Βασιλεῦ, ‘ὑὸς χρῆμα μέγιστον ἀνεφάνη ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, ‘ὃς τὰ ἔργα διαφθείρει. τοῦτον προθυμεόμενοι ‘ἐλέειν, δυνάμεθα. νῦν ὦν προσδεόμεθα σεῦ, ‘τὸ παῖδα καὶ λογάδας νεηνίας καὶ κύνας συμπέμ‘ψαι ἡμῖν, ὡς ἂν μιν ἐξέλωμεν ἐκ τῆς χώρης. οἱ ‘μὲν δὴ τούτων ἐδέοντο. Κροῖσος δὲ μνημονεύων ‘τοῦ ὀνείρου τὰ ἔπεα ἔλεγε σφι τάδε, Παιδὸς μοι ‘περὶ τοῦ ἐμοῦ μὴ μνησθῆτε ἔτι· οὐ γὰρ ἂν ὑμῖν ‘συμπέμψαιμι· (νεόγαμός τε γάρ ἐστι, καὶ ‘ταῦτά οἱ νῦν μέλει·) Λυδῶν μοι τοὺς λογάδας ‘καὶ τὸ κυνηγέσιον πᾶν συμπέμψω. καὶ διαχε‘λεύσομαι ποῖσι ἵπποισι, εἶναι ὡς προθυμοτάτοι‘σι ξυνεξελεῖν ὑμῖν τὸ θηρίον ἐκ τῆς χώρης. Ταῦτα ἀμείψατο. ἀποχρεωμένων δὲ τούτοισι τῶν Μυσῶν, ἐπεισέρχεται ὁ τοῦ Κροίσου παῖς ἀκμαιότατος τῶν ἐδέοντο οἱ Μυσοί. ἅτε δὲ Φανέος ἐὼν τοῦ Κροίσου τόν γε παῖδα σφι συμπέμψειν, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ νεηνίης τάδε, ‘Ὦ πάτερ, τὰ κάλλιστα πρότε‘ρόν κοτε καὶ γενναιότατα ἡμῖν ἐνῶ, ἔς τε πολέ‘μους καὶ ἐς ἄγρας φοιτέοντά με θυδοκιμέειν· νῦν δὲ ‘ἀμφοτέρων με τούτων ἀποκληίσας ἔχεις, οὔτε ‘τινα δειλίην παρεόντων, οὔτε ἀθυμίην. νῦν τε

τεοῖσί με χρὴ ὄμμασι ἐς τε ἀγορὴν καὶ ἐξ ἀγορῆς Φοιτέοντα Φάινεαι; κοῖος μέν τις τοῖσι πολίητῃσι δόξω εἶναι; κοῖος δέ τις τῇ νεογάμῳ γυναικί; κοίῳ δὲ ἐκείνη δόξει ἀνδρὶ συνοικέειν; ἐμὲ ὦν σὺ ἢ μέθες ἰέναι ἐπὶ τὸν θήρην, ἢ λόγῳ ἀνάπεισον ὅκως μοι ἀμείνω ἐπὶ ταῦτα ὕπῳ ποιεόμενα. Ἀμείβεται Κροῖσος τοῖσδε, Ὦ παῖ, ὔτε δειλίην, ὔτε ἄλλο ὐδὲν ἄχαρι παιδῶν τοι, ποιέων ταῦτα· ἀλλά μοι ὄψις ὀνείρου ἐν τῷ ὕπνῳ ἐπιζᾶσα ἔφη σὲ ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι. ἐκ τοῦ γὰρ αἰχμῆς σιδηρέης ἀπολέεαι· τοιγὰρ ὦν τὸν ὄψιν ταύτην, τόν τε γάμον τοι τοῦτον ἔσπευσα, καὶ ἐπὶ τὰ παραλαμβανόμενα οὐκ ἀποπέμπω, φυλακὴν ἔχων εἴκως δυναίμην ἐπὶ τῆς ἐμῆς σε ζωῆς ἀγαγέσθαι. εἰς γάρ μοι μάντις τυγχάνεις ἐὼν παῖς· τὸ γὰρ δὴ ἕτερον, διεφθαρμένον τὴν ἀκοήν, οὐκ εἶναί μοι λογίζομαι. Ἀμείβεται ὁ νεηνίης τοῖσδε, Συγγνώμη μὲν ὦ πάτερ τοι, ἰδόντι γε ὄψιν τοιαύτην, τοιοῦτον ἐμὲ φυλακὴν ἔχειν. τὸ δὲ ὡς μανθάνεις, ἀλλὰ λέληθέ σε τὸ ὄνειρον. ἐμέ τοι δίκαιόν ἐστι φράζειν. φής τοι τὸ ὄνειρον ἐκ τοῦ αἰχμῆς σιδηρέης φάναι ἐμὲ τελευτήσειν· ὑὸς δὲ κοίας μέν εἰσι χεῖρες, κοίη δὲ αἰχμὴ σιδηρέη, ἣν σὺ φοβέαι; εἰ μὲν γὰρ ἐκ τοῦ ὀδόντος τοι εἶπε τελευτήσειν με, ἢ ἄλλου τευ ὅ, τι τούτῳ ἔοικε, χρὴν δή σε ποιέειν τὰ ποιέεις· νῦν δὲ ἐκ τοῦ αἰχμῆς. ἐπεί τε ὦν ὁ τοῦς ἄνδρας ἡμῖν γίνεται ἡ μάχη, μέθες

θες με. Ἀμείβεται Κροῖσος τοῖσδε, Ὦ παῖ,
ἔστι τῇ με νικᾷς γνώμην ἀποφαίνων περὶ τῦ
σιυπνίυ. ὡς ὧν νενικημένῳ τὸ σέο, μετα-
γινώσκω, μετίημι τέ σε ἰέναι ἐπὶ τὠὐ ἄγχειν.
Εἴπας δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος, μεταπέμπεται τὸν
Φρύγα Ἄδρηστον· τὸν ἀπικομένῳ δέ οἱ λέγει τάδε,
Ἄδρηστε, ἐγώ σε συμφορῇ πεπλημμένον, ἄ-
χαριν τί τοι οὐκ ὀνειδίζων, ἐκάθηρα, καὶ οἰ-
κίοισι τοῖσδε ἐξάμυνον ἔχω, παρέχων πᾶ-
σαν δαπάνην· νῦν ὦν (ὀφείλεις γάρ, ἐμεῦ
τοιησαντος χρηστὰ ἐς σε, χρηστοῖσί με
ἀμείβεσθαι) φύλακα παιδός σε τῆμῦ χρῄζω
γενέσθαι, ἐς ἄγρην ὁρμεωμένῳ· μή τινες κατ'
ὁδὸν κλῶπες κακὸν ῥέξωσι ὅπῃ δηλήσῃ φανέωσι
ὑμῖν. τοιῆς δὲ τῦτο, καὶ σέ τοι χρεὼν ἐστὶ ἰέναι
ἔνθα ἀπολαμπρυνέαι τοῖσι ἔργοισι. πατρώιόν
τε γάρ τοι ἐστὶ, καὶ τοιοῦτοι ῥώμη ὑπάρχει.
Ἀμείβεται ὁ Ἄδρηστος, Ὦ βασιλεῦ, ἄλ-
λως μὲ ἔγωγε ἂν οὐκ ἥια ἐς ἄεθλον τοιόνδε·
(ἅτε γὰρ συμφορῇ τοιῇδε κεχρημένον εἰκὸς
ἐστὶ ἐς ὁμήλικας εὖ φρονεόντως ἰέναι, ἅτε τὸ
βέλεσι πάρεα) πολλαχῇ τε ἀνίσχον ἐμεωὐ-
τόν· νῦν δὲ, ἐπεί τε σὺ σπεύδεις, καὶ δεῖ τοι
χαρίζεσθαι (ὀφείλω γάρ σε ἀμείβεσθαι χρηστοῖσι)
ποιέειν εἰμὶ ἕτοιμος ταῦτα. παιδά τε σὸν,
τὸν Ἀδραστέην Φυλάσσειν ἀπίημονα, τῇ
Φυλάσσοντος εἴνεκεν προσδόκα τοι ἀποχήσειν.
Τοιούτοισι ἐπεί τε ἔτος ἀμείψαλο Κροῖσον, ἥισαν
μετὰ ταῦτα ἐξηρτυμένοι λοχάσι τε νεηνίησί τε καὶ
κυσί.

χυσί. ἀπιχόμθοι δὲ ἐς τ Οὔλυμπον τὸ ὄρ@, ἐζήτεον τὸ θηρίον· εὑρόντες δὲ, χ περιςάντες αὐτὸ κύκλῳ, ἐσηχόντιζον. ἔνθα δὴ ὁ ξεῖνος αὐτὸς δὴ ὁ καθαρθεὶς τὸν φόνον, καλεόμθ@ δὲ Ἄδρηςος, ἀκοντίζων τὸν σῦν, τῷ μὲ ἁμαρτάνῃ, τυγχάνῃ δὲ τῷ Κροίσυ παιδός. ὁ μὲ δὴ βληθεὶς τῇ αἰχμῇ ἐξέπλησε τῷ ὀνείρυ τιὼ φήμιω. ἤξεε δέ τις ἀγγελέων τῷ Κροίσῳ τὸ γεγονός· ἀπιχόμθ@ δὲ ἐς τὰς Σάρδις τιὼ τε μάχην καὶ τὸν τῦ παιδὸς μόρον ἐσήμαινέ οἱ. Ὁ δὲ Κροῖσος, τῷ θανάτῳ τῦ παιδὸς σωτεθαραγμθος, μᾶλλόν τι ἐδεινολογέετο ὅτι μιν ἀπέκλεινε τὸν αὐτὸς φόνυ ἐκάθηρε. περιημεκτέων ὢ τῇ συμφορῇ δεινῶς, ἐκάλεε μὲ Δία καθάρσιον, μαρτυρόμθ@ τὰ ἔρδω τῦ ξείνυ πεπονθὼς εἴη. ἐκάλεε ἢ ἑπίσιόν τε χ ἑταιρήϊον, τὸν αὐτὸν τῦτον ὀνομάζων θεόν· ἵ μὲ ἐπίστεον καλέων, ὅτι δὴ οἰκίοισι ὑποδεξάμθος τὸν ξεῖνον, φονέα τ παιδὸς ἐλάνθανε βόσκων· τὸν ἢ ἑταιρήϊον, ὡς φύλακα συμπέμψας αὐτῷ, εὑρίσκοι πολεμιώτατον. Παρῆσαν δὲ μετὰ τῦτο οἱ Λυδοὶ φέροντες τὸν νεκρὸν, ὄπιθεν δὲ εἵπετό οἱ ὁ φονεύς. ἑστὼς δὲ ἔμπροσθε τῦ νεκρῦ, παρεδίδυ ἑωϋτὸν Κροίσῳ, προτείνων τὰς χεῖρας, ἐπικαταςφάξαί μιν κελεύων τῷ νεκρῷ. λέγων τιὼ τε προτέρυ ἑωϋτῦ συμφορὴν χ ὡς ἐπ' ἐκείνῃ τὸν καθάρανθα ἀπολωλεκὼς εἴη· ἠδέ οἱ εἴη βιῶσιμον. Κροῖσ@ δὲ τύτων ἀκύσας, τόν τε Ἄδρηςον κατοικτείρει, καίπερ ἐὼν ἐν κακῷ οἰκηίῳ τοσύτῳ, χ λέγει πρὸς

πρὸς αὐτὸν, Ἔχω ὦ ξεῖνε παρὰ σεῦ πᾶσαν τὴν δίκην, ἐπειδὴ σεωυτῦ καταδικάζῃς θάνατον. εἰς δὲ ὃ σύ μοι τῦδε τοῦ κακοῦ αἴτιος, εἰ μὴ ὅσον ἀέκων ἐξεργάσαο· ἀλλὰ θεῶν κότος, ὃς μοι τὸ πάλαι προεσήμαινε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. Κροῖσος μέν νυν ἔθαψε ὡς εἰκὸς ἦν τὸν ἑωυτῦ παῖδα. Ἄδρηστος δὲ ὁ Γορδίεω τοῦ Μίδεω, ὗτος δὴ ὁ φονεὺς τοῦ ἑωυτῦ ἀδελφεοῦ γενόμενος, φονεὺς δὴ τοῦ καθήραντος, ἐπεί τε ἡσυχίη τε ἀνθρώπων ἐγένετο περὶ τὸ σῆμα, συλλογισάμενος ἀνθρώπων εἶναι τὸν αὐτὸς εἶδε βαρυσυμφορώτατον, ἑωυτὸν ἐπικατασφάζει τῷ τύμβῳ. Κροῖσος δὲ ἐπὶ δύο ἔτεα ἐν πένθεϊ μεγάλῳ καθῆστο, τοῦ παιδὸς ἐστερημένος. μετὰ δὲ ἡ Ἀστυάγεος τοῦ Κυαξάρεω ἡγεμονίη καταιρεθεῖσα ὑπὸ Κύρου τοῦ Καμβύσεω, καὶ τὰ τῶν Περσέων πρήγματα αὐξανόμενα, πένθεος μὲν Κροῖσον ἀπέπαυσε, ἐνέβησε δὲ ἐς Φρυγίδα, εἰκὼς δύναιτο, πολλὸν μεγάλους γενέσθαι τοὺς Πέρσας, καταβαλεῖν αὐτοῖσι αὐξανομένοισι τὴν δύναμιν. μετὰ ὦν τὴν Ἀστυάνοιαν ταύτην αὐτίκα ἀπεπειρᾶτο τῶν μαντηίων τῶν τε ἐν Ἕλλησι, καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ· διαπέμψας ἄλλους ἄλλη, τοὺς μὲν ἐς Δελφοὺς ἰέναι, τοὺς δὲ ἐς Ἄβας * τὰς Φωκέων, τοὺς δὲ ἐς Δωδώνην. οἱ δέ τινες ἐπέμποντο παρά τε Ἀμφιάρεων καὶ παρὰ Τροφώνιον· οἱ δὲ, τῶν Μιλησίων ἐς Βραγχίδας. Ταῦτα μὲν νυν τὰ Ἑλληνικὰ μαντήια, ἐς τὰ ἀπέπεμψε μανθυσόμενος Κροῖσος. Λιβύης δὲ παρὰ

Σάβας, H. Steph.

ξὰ Ἄμμωνα ἀπέστειλε ἄλλους χρησομένους. διέπεμπε δὲ πειρεώμενος τ̃ μαντηίων ὅ, τι φρονέοιεν. ὡς εἰ φρονέοντα τ̃ ἀληθηίην εὑρεθείη, ἐπείγηται σφέα δεύτερα πέμπων, εἰ ἐπιχειρέοι ἐπὶ Πέρσας στρατεύεσθαι. Ἐντειλάμενος ἢ τοῖσι Λυδοῖσι τάδε, ἀπέπεμπε ἐς τὰ Ἀμφίαρεω τ̃ χρηστήρια. ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ὁρμηθέωσι ἐκ Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης ἡμεροlογέοντας τὸν λοιπὸν χρόνον ἕκαστον τῇ ἡμέρῃ χρᾶσθαι τοῖσι χρηστηρίοισι, ἐπειρωτέοντας ὅ, τι ποιέων τυγχάνει ὁ Λυδῶν βασιλεὺς Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω. ἅστα δ' ἂν ἕκαστα τ̃ χρηστηρίων θεσπίσῃ, συγγραψαμένους ἀναφέρειν παρ' ἑωυτόν. ὅ, τι μὲν νυν τὰ λοιπὰ τ̃ χρηστηρίων θεσπίσαι, οὐκ ἔχει λέγειν οὐδαμῶν· ὡς δὲ Δελφοῖσι ὡς ἐσῆλθον ταχέως ἐς τὸ μέγαρον οἱ Λυδοὶ χρησόμενοι τῷ θεῷ, καὶ ἐπειρώτεον τὸ ἐπεταλμένον, ἡ Πυθίη ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει τάδε,

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης,
Καὶ κωφῦ συνίημι, καὶ οὐ φωνεῦντος ἀκούω.
Ὀδμή μ' ἐς φρένας ἦλθε κραταιῆς οἷα χελώνης
Ἑψομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνείοισι κρέεσσιν,
Ἦ χαλκὸς μὲν ὑπέστρωται, χαλκὸν δ' ἐπίεσται.

Ταῦτα οἱ Λυδοὶ θεσπισάσης τ̃ Πυθίης συγγραψάμενοι, οἴχοντο ἀπιόντες ἐς τὰς Σάρδις. Ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ σὺν ἐπεμφθέντες παρῆσαν φέροντες τὰς χρησμούς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἕκαστα ἀναπλύσ-

ἀναπύσων ἐπώρα τ̃ συγγραμμάτων. τ̃ μ̀ δὴ
ἠδὲν πρῆσσετο μὴν· ὁ δὲ, ὡς τὸ ἐν Δελφῶν
ἵκετο, αὐτίκα προσεύχετό τε κ̀ προσεδέξατο,
νομίσας μ̃ῦθον εἶναι μαντήϊον τὸ ἐν Δελφοῖσι, ὅτι
οἱ ἐξευρήκεε τὰ αὐτὸς ἐποίησε. Ἐπεί τε γὼ δὴ
διέπεμψε παρὰ τὰ χρηστήρια τὺς θεοπρόπους,
φυλάξας τὴν κυρίην τ̃ ἡμερέων, ἐμηχανήσατο
τοιάδε· ὑπονοήσας τὰ ἦν ἀμήχανον ἐξευρεῖν τε
κ̀ ὑπερβάσαλ̃· χελώνην κ̀ ἄρνα καταχόψας,
ὁμ̃ῦ ἕψεε αὐτὸς ἐν λέβητι χαλκέῳ, χάλκεον
ἐπίθημα ὑπιθείς. Τὰ μ̀ δὴ ἐκ Δελφῶν ὕπω τ̃
Κροίσῳ ἐχρήσθη· κατ̀ ἣ τὴν Ἀμφιάρεω ἣ μαν-
τήϊα ἐπίσκεισιν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὅ, τι τοῖσι Λυ-
δοῖσι ἔχρησε, ποιήσασι περὶ τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμ-
μενα. ἣ γὰρ ὧν ἠδὲ τ̃το λέγε ἄλλό γε, ἢ
ὅτι κ̀ τ̃το ἐνόμισε μαντήϊον ἀψευδὲς ἐκτῆσθαι.
Μετὰ δὲ ταῦτα θυσίῃσι μεγάλῃσι τ̃ ἐν Δελ-
φοῖσι θεὸν ἱλάσκετο. Κτήνεά τε γὼ τὰ θύσιμα
πάντα τελοχίλια ἔθυσε, κλίνας τε ὑπερύσας,
κ̀ ἐπαργύρους, κ̀ φιάλας χρυσέας, κ̀ εἵματα
πορφύρεα, κ̀ κιθῶνας, νήσας πυρὶ μεγάλῳ,
κατέκαιε· ἐλπίζων τ̃ θεὸν μᾶλλόν τοι τ̃τοισι
ἀνακτήσασθαι· Λυδοῖσί τε πᾶσι προεῖπε θύειν
πάντα πινὰ αὐτ̃ τ̃τῳ ὅ, τι ἔχοι ἕκαστος.
ὡς δὲ ἐκ τ̃ θυσίης ἐγένετο, κατάχαλκος χρυ-
σοῦν ἄπλετον, ἡμιπλίνθια ἐξ αὐτ̃ ἐξήλαυνε·
ἐπὶ μ̀ τὰ μακρότερα, ποιέων ἑξαπάλαιζα· ἐπὶ
δὲ τὰ βραχύτερα, τετράλαιζα· ὕψος δὲ, πα-
λαιστιαῖα. ἀριθμὸν δὲ, ἑπτακαίδεκα κ̀ ἑκατόν.

κ̀

καὶ τετρέων, ἀπέφθου χρυσοῦ τέσσαρα, τρία ἡμιτάλαντα ἕκαστον ἕλκοντα· τὰ δὲ ἄλλα, ἡμιπλίνθια, λθυκοῦ χρυσοῦ, ςαθμὸν διτάλαντα. ἐποιέετο δὲ καὶ λέοντος εἰκόνα χρυσοῦ ἀπέφθου, ἕλκουσαν ςαθμὸν τάλαντα δέκα. ἔτος ὁ λέων, ἐπεί τε κατεκαίετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηὸς, κατέπεσε ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων· (ἐπὶ γὰρ τούτοισι ἵδρυτο) καὶ νῦν κεῖται ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, ἕλκων ςαθμὸν ἑβδόμων ἡμιτάλαντον. ἀπεδέησε γὰρ αὐτοῦ τέταρτον ἡμιτάλαντον. Ἐπιτελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα, ἀπέπεμπε ἐς Δελφοὺς καὶ τάδε ἄλλα ἅμα τοῖσι, κρητῆρας δύο μεγάθεϊ μεγάλους, χρύσεον καὶ ἀργύρεον· τῶν ὁ μὲν χρύσεος ἐκέετο ἐπιδεξιὰ ἐσιόντι ἐς τὸν νηόν· ὁ δὲ ἀργύρεος, ἐπ' ἀριστερά· μετεκινήθησαν δὲ καὶ οὗτοι τὸν νηὸν καλαχθέντα. καὶ ὁ μὲν χρύσεος κεῖται ἐν τῷ Κλαζομενίων θησαυρῷ, ἕλκων ςαθμὸν ἔνατον ἡμιτάλαντον, καὶ ἐπὶ δυώδεκα μνέας· ὁ δὲ ἀργύρεος, ἐπὶ τοῦ προνηίου τῆς γωνίης, χωρέων ἀμφορέας ἑξακοσίους. ὑπίκιρνα γὰρ ὑπὸ Δελφῶν θεοφανίῃσι· φασὶ δέ μιν Δελφοὶ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ἔργον εἶναι. καὶ ἐγὼ δοκέω· οὐ γὰρ τὸ σωτυχὸν φαίνεταί μοι ἔργον εἶναι. καὶ πίθους τε ἀργυρέους τέσσαρας ἀπέπεμψε, οἱ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ ἑστᾶσι· καὶ περιῤῥαντήρια δύο ἀνέθηκε, χρυσοῦν τε καὶ ἀργύρεον, τῶν τῷ χρυσέῳ ὑπογέγραπται Λακεδαιμονίων Φαμέων εἶναι ἀνάθημα· οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο Κροίσου. Ἐπέγραψε δὲ τις Δελφῶν, Λακεδαιμονίοισι βουλό-

βυλόμῳ χαείσαλ τῷ ἐπιχάμῳ τὸ ὄνομα, ὐκ ἐπιμνήσομαι. ἀλλ' ὁ μὲν παῖς δὴ ὕ τῆς χειρὸς ῥεῖ τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων ἐστὶ· ὐ μὴν τοι τ γε ϖειῤῥαντηρίων ὐδέτερον. ἀλλά τε ἀναθήμαλα ὐκ ἐπίσημα πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοισι ὁ Κροῖσος, χ χβύμαλα ἀργύρεα κυκλοτερέα· χ δὴ χ γυναικὸς εἰδωλον χρύσεον τείπιχυ, τὸ Δελφοὶ τῆς ἀρτοκόπυ τῆς Κροίσυ εἰκόνα λέγυσι εἶναι. ϖρὸς δὲ χ τῆς ἑωὐτῦ γυναικὸς τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς ἀνέθηκε ὁ Κροῖσος, χ τὰς ζώνας. Ταῦτα μὲν ἐς Δελφὺς ἀπέπεμψε. τῷ δὲ Ἀμφιάρεῳ, πυθόμενος αὐτῦ τὴν τε ἀρετὴν χ τὴν πάθην, ἀνέθηκε σάκος τε χρύσεον πᾶν ὁμοίως, χ αἰχμὴν ϖεριλὴ πᾶσαν χρυσέην, χ τὸ ξυρὸν τῆσι λόγχῃσι, ἐὸν ὁμοίως χρύσεον. τὰ ἔπι ἀμφότερα ἐς ἐμὲ ἦν κείμενα ἐν Θήβῃσι, χ Θηβαίων ἐν τῷ νηῷ τῦ Ἰσμηνίυ Ἀπόλλωνος. Τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλυσι τ Λυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱρά, ἐνετέλλετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτᾶν τὰ χρηστήρια εἰ ϖρατεύῃ ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ εἴ τινα ϖρατὸν ἀνδρῶν
* ϖροσθέηται Φίλων. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν οἱ Λυδοὶ, ἀνέθησαν τὰ ἀναθήμαλα, ἐχρέωντο τοῖσι χρηστηρίοισι, λέγοντες, ‘ Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε χ
‘ ἄλλων ἐθνέων βασιλῦς, νομίσας τάδε μαν-
‘ τήια εἶναι μοῦνα ἐν ἀνθρώποισι, ὑμῖν τε ἄξια
‘ δῶρα ἔδωκε τῆσ ἐξευρημάτων, χ νῦν ὑμέας
‘ ἐπειρωτᾷ εἰ ϖρατεύῃ ἐπὶ Πέρσας, χ εἴ τινα

* ϖροσθέηται H. Steph.

‘ ϖρατὸν

στρατὸν ἀνδρῶν στρατηλάτας σύμμαχον. οἱ μὲν ταῦτα ἐπειρώτεον. τῇ δὲ μαντηίων ἀμφοτέρων ἐς τὠυτὸ αἱ γνῶμαι συνέβαινον, στρατηλάτας λέγουσαι Κροίσῳ, ἢν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μὲν καταλύσειν. τοὺς δὲ Ἑλλήνων δυνατωτάτους συνεβούλευον οἱ ἐξευρόντα, φίλους προσθέσθαι. Ἐπεί τε δὲ ἀνενειχθέντα τὰ θεοπρόπια ἐπύθετο ὁ Κροῖσος, ἥσθη τε τοῖσι χρηστηρίοισι· πάγχυ τε ἐλπίσας καταλύσειν τὴν Κύρου βασιληίην, πέμψας αὖτις ἐς Πυθὼ Δελφοὺς, δωρέεται, πυθόμενος αὐτῶν τὸ πλῆθος, καὶ ἄνδρα, δύο στατῆρσι ἕκαστον χρυσοῦ. Δελφοὶ δὲ ἀντὶ τούτων ἔδοσαν Κροίσῳ καὶ Λυδοῖσι προμαντηίην καὶ ἀγελείην καὶ προεδρίην, καὶ ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ αὐτέων γενέσθαι Δελφὸν ἐς τὸν ἀεὶ χρόνον. Δωρησαμένου δὲ τοὺς Δελφοὺς ὁ Κροῖσος, ἐχρηστηριάζετο τοτείτον. ἐπεί τε γὰρ δὴ παρέλαβε τὸ μαντηίου ἀληθηίην, ἐνεφορέετο αὐτῷ. ἐπειρώτα δὲ τάδε χρηστηριαζόμενος, εἰ οἱ πολυχρόνιος ἔσται ἡ μοναρχίη. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε,

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
Καὶ τότε Λυδὲ ποδαβρὲ πολυψηφῖδα παρ' Ἕρμον
Φεύγειν μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Τούτοισι ἐλθοῦσι τοῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖσος πολλόν τι μάλιστα πάντων ἥσθη, ἐλπίζων ἡμίονον οὐδαμᾶ ἀντ' ἀνδρὸς βασιλεύειν Μήδων· οὐδ' ὦν αὐτὸς,

αὐτὸς, ὐδὲ οἱ ἐξ αὐτῦ, παύσεθαί κοτε τῆς ἀρχῆς. μὴ δὲ ταῦτα, ἐφρόντιζεν ἱερέων τὺς ἀν Ἑλλήνων δυνατωτάτυς ἐόντας ωεῤσκτήσαιτο φίλυς. ἱερέων δὲ, εὕρισκε Λακεδαιμονίυς καὶ Ἀθηναίυς ωεῤέχοντας· τὺς μὲν, τῦ Δωρικῦ γένεος, τὺς δὲ, τῦ Ἰωνικῦ. ταῦτα γὰρ ἦν τὰ προκεκριμένα ἐόντα τὸ ἀρχαῖον· τὸ μὲν, Πελασγικὸν, τὸ δὲ, Ἑλληνικὸν ἔθνος. καὶ τὸ μὲν, ὐδαμῆ κω ἐξεχώρησε· τὸ δὲ, πολυπλάνητον κάρτα. ἐπὶ μὲν γὰρ Δευκαλίωνος βασιλῆος οἴκεε γῆν τὴν Φθιῶτιν· ἐπὶ δὲ Δώρυ τῦ Ἕλληνος, τὴν ὑπὸ τὸν Οὔσσαν τε καὶ τὸν Οὔλυμπον χώρην, καλεομένην δὲ Ἱπαιάστιν. ἐκ δὲ τῆς Ἱπαιώπιδος ὡς ἐξανέστη ὑπὸ Καδμείων, οἴκεεν ὑπὸ Πίνδῳ Μακεδνὸν καλεόμενον. ὀνησθεὶς δὲ αὖτις ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος ὥπτως ἐς Πελοπόννησον ἐλθὸν, Δωρικὸν ἐκλήθη. Ἦν τινα δὲ γλῶσσαν ἱεσαν οἱ Πελασγοὶ, ὐκ ἔχω ἀξεκέως εἰπεῖν· εἰ δὲ χρεών ὅτι τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἐοῦσι Πελασγῶν τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρηστῶνα πόλιν οἰκεόντων, οἵ ὅμυροί κοτε ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι· οἴκεον δὲ τηνικαῦτα γῆν τὴν νῦν Θεσσαλιῶτιν καλεομένην, καὶ τὴν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην, Πελασγῶν οἰκησάντων ὑπὸ Ἑλλησπόντῳ, οἵ σφίσι οἰκοι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι· καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ ἐόντα πολίσματα, τὸ ὄνομα μετέβαλε· εἰ τύτοισι τεκμαιρόμενον δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἱέντες. εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν

τοιῦτον τὸ Πελασγικὸν, τὸ Ἀττικὸν ἔθνος ἐὸν Πελασγικὸν, ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἕλληνας, καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθε. καὶ γὰρ δὴ ὅτε οἱ Κρηστωνιῆται ὑδαμοῖσι τῶν νῦν σφέας ὑπερνεόντων εἰσὶν ὁμόγλωσσοι, ὅτε οἱ Πλακιηνοὶ, σφίσι δὲ ὁμόγλωσσοι. δηλοῦσί τε ὅτι τὴν εἰνείκαντο γλῶσσαν χαραχτῆρα μεταβαίνοντες ἐς ταῦτα τὰ χωρία, τοῦτον ἔχουσιν ἐν φυλακῇ. Τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλῶσσαν μὲν, ἐπεί τε ἐγένετο, ἀεί κοτε τῇ αὐτῇ χρέεται, ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται εἶναι ἀποχιὼν μοῦ τοι ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ, ἐὸν ἀσθενὲς, ἀπὸ σμικρῶν τέως τὴν ἀρχὴν ὁρμεώμενον, αὔξηται ἐς πλῆθος, τὸ ἐθνέων πολλῶν μάλιστα ὑπερκεχωρηκότων αὐτοῦ, καὶ ἄλλων ἐθνέων βαρβάρων συχνῶν. ὡς δὲ οὐκ ἐμοί τε δοκέει, οὐδὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος ἐὸν βάρβαρον, ὑδαμᾶ μεγάλως αὐξηθῆναι.

Τούτων δὴ ὦν τῶν ἐθνέων τὸ μὲν Ἀττικὸν κατιχόμενόν τε καὶ διεσπασμένον ἐπιμυθάνεται ὁ Κροῖσος ἐὸν τοῦ Πεισιστράτου τοῦ Ἱπποκράτεος τυραννεύοντος Ἀθηναίων. Ἱπποκράτεϊ δὲ, ἐόντι ἰδιώτῃ, καὶ θεωρέοντι τὰ Ὀλύμπια, σημεῖα ἐγένετο μέγα. θύοντος γὰρ αὐτοῦ τὰ ἱερεῖα οἱ λέβητες ἐπεφόρτωτες, καὶ χρεὼν τε ἐόντες ἔμπλεοι καὶ ὕδατος, ἄνευ πυρὸς ἔζεσαν, καὶ ὑπερέβαλον. Χείλων δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος παρατυχὼν, καὶ θεησάμενος τὸ τέρας, συνεβούλευεν Ἱπποκράτεϊ πρῶτα μὲν γυναῖκα τεκνοποιὸν μὴ ἄγεσθαι ἐς τὰ οἰκία· εἰ δὲ τυγχάνει ἔχων, ἀποπέμπεσθαι· δεύτερα τὸν

γυναῖκα

γυναῖκα ἐκπέμπειν· ἢ εἴ τις οἱ τυγχάνοι ἐὼν παῖς, τοῦτον ἀπείπασθαι. ἅπαντα ταῦτα παραινήσαντος Χείλωνος πείθεσθαι θέλειν τὸν Ἱπποκράτεα· γενέσθαι οἱ μὲν ταῦτα τὸν Πεισίστρατον τοῦτον, ὃς, ζαστασιαζόντων τῶν παράλων καὶ τῶν ἐκ τοῦ πεδίου Ἀθηναίων, καὶ τῶν μὲν προεστεῶτος Μεγακλέος τοῦ Ἀλκμαίωνος, τῶν δὲ ἐκ τοῦ πεδίου, Λυκούργου Ἀρεστολαΐδεω, καταφρόνησας ἑωυτοῦ τυραννίδα, ἤγειρε τρίτην ζάσιν. συλλέξας δὲ ζασιώτας, καὶ τῷ λόγῳ τῶν Ὑπερακρίων προστὰς, μηχανᾶται τοιάδε· τραυματίσας ἑωυτόν τε καὶ ἡμιόνους, ἅρασσε ἐς τὸν ἀγορὸν τὸ ζεῦγος, ὡς ἐκπεφευγὼς τοὺς ἐχθρούς, οἳ μιν ἐλαύνοντα ἐς ἀγρὸν ἤθελησαν ἀπολέσαι δόκῃθεν. ἐδέετό τε τοῦ δήμου φυλακῆς τινὸς περὶ αὐτοῦ κυρῆσαι· τὸ δεύτερον εὐδοκιμήσας ἐν τῇ περὶ Μεγαρέας γενομένῃ στρατηγίῃ, Νίσαιάν τε εἷλε, καὶ ἄλλα ἀποδεξάμενος μεγάλα ἔργα. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων, ἐξαπατηθείς, ἔδωκέν οἱ τῶν ἀστῶν καταλέξαι ἄνδρας τούτους, οἳ δορυφόροι μὲν οὐκ ἐγένοντο Πεισιστράτου, κορυνηφόροι δέ. ξύλων γὰρ κορύνας ἔχοντες ἕπονθ' οἱ ὀπισθεν. συνεπαναστάντες δὲ οὗτοι ἅμα Πεισιστράτῳ, εἶχον τὴν ἀκρόπολιν. ἔνθα δὴ ὁ Πεισίστρατος ἦρχε Ἀθηναίων, οὔτε τιμὰς τὰς ἐούσας συνταράξας, οὔτε θέσμια μεταλλάξας· ἐπί τε τοῖσι κατεστεῶσι ἔνεμε, τὴν πόλιν κοσμέων καλῶς τε καὶ εὖ. μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον τωὐτὸ φρονήσαντες οἵ τε τοῦ Μεγακλέος στρατιῶται καὶ οἱ τοῦ Λυκούργου ἐξελαύνουσί μιν.

Οὕτω μὲν Πεισίστρατος ἔσχε τὸ πρῶτον Ἀθήνας, καὶ τὴν τυραννίδα ἔτι κάρτα ἐρριζωμένην ἔχων, ἀπέβαλεν. οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πεισίστρατον, αὖτις ἐκ νέης ἐπ' ἀλλήλοισιν ἐστασίασαν. ὠθιζομένους δὲ τῇ στάσει ὁ Μεγακλέης, ἐπεκηρυκεύετο Πεισιστράτῳ, εἰ βούλοιτό οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα ἐπὶ τῇ τυραννίδι. ὑποδεξαμένου δὲ τὸν λόγον, καὶ ὁμολογήσαντος ἐπὶ τούτοισι Πεισιστράτου, μηχανῶνται δὴ ἐπὶ τῇ κατόδῳ φρῆγμα εὐηθέστατον, ὡς ἐγὼ εὑρίσκω, μακρῷ· ἐπεί γε ἀπηκριβωμένοι ἦσαν Ἑλλήνων τὸ παλαιὸν καὶ βαρβάρων ἔθνεος τὸ εὐηθέστερον, ἐὸν καὶ δεξιώτερον, καὶ εὐήθεϊ ἑλληνικῷ ἀπηλλαγμένον μᾶλλον· εἰ καὶ τότε γε δή τοι καὶ Ἀθηναίοισι τοῖσι πρώτοισι λεγομένοισι εἶναι Ἑλλήνων σοφίῃ, μηχανῶνται τοιάδε. ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανιέϊ ἦν γυνὴ τῇ ὄνομα ἦν Φύη, μέγεθος ἀπὸ πηχέων τεσσάρων ἀπολείπουσα τρεῖς δακτύλους, καὶ ἄλλως εὐειδής. ταύτην τὴν γυναῖκα σκευάσαντες πανοπλίῃ, ἐς ἅρμα ἐσβιβάσαντες, καὶ ὑποδέξαντες σχῆμα οἷόν τι ἔμελλον εὐπρεπέστατον φανέεσθαι ἔχουσα, πλαύνουν ἐς τὸ ἄστυ, προδρόμους κήρυκας προπέμψαντες, οἳ τὰ ἐντεταλμένα ἠγόρευον ἐς τὸ ἄστυ ἀπικόμενοι λέγοντες τοιάδε, "Ὦ Ἀθηναῖοι, δέχεσθε ἀγαθῷ νόῳ Πει-"σίστρατον, τὸν αὐτὴ ἡ Ἀθηναίη τιμήσασα ἀν-"θρώπων μάλιστα, κατάγει ἐς τὸ ἑωυτῆς ἀκρό-πολιν. οἱ μὲν δὴ ταῦτα προφοιτέοντες ἔλεγον· αὐτίκα δὲ ἐς τε τοὺς δήμους φάτις ἀπίκετο ὡς Ἀθηναίη Πεισίστρατον κατάγει· καὶ ἐν τῷ ἄστεϊ πειθό-

πειθόμενοι τὴν γυναῖκα εἶναι αὐτῷ τῷ θεῷ, προσβύχοντό τε τὸν ἄνδρωπον, καὶ ἐδέκοντο τὸν Πεισίστρατον. Ἀπολαβὼν δὲ τὴν τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ὁ Πεισίστρατος, καὶ τὸν ὁμολογίην τὸν πρὸς Μεγακλέα γενομένην, γαμέει τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. οἷα δὲ παίδων τε οἱ ὑπαρχόντων νεηνιέων, καὶ λελεγμένων εἶναι τῶν Ἀλκμαιωνιδέων, καὶ βουλόμενος οἱ γενέσθαι ἐκ τῆς νεογάμου γυναικὸς τέκνα, ἐμίσγετο οἱ οὐ κατὰ νόμον. τὰ μὲν νυν πρῶτα ἔκρυπτε ταῦτα ἡ γυνή· μετὰ δὲ, εἴτε ἐπυθέσθη, εἴτε καὶ οὔ, φέρουσα τῇ ἑωυτῆς μητρὶ ἡ δὲ τῷ ἀνδρί. τὸν δὲ δεινόν τι ἔσχε, ἀπαμύνεσθαι πρὸς Πεισίστρατον. ὀργῇ δὲ ὡς εἶχε καταλλάσσεται τὸν ἔχθρην τοῖσι περισώτῃσι. μαθὼν δὲ ὁ Πεισίστρατος τὰ ποιθύμενα ἐπ' ἑωυτῷ, ἀπαλλάσσεται ἐκ τῆς χώρης τὸ παράπαν. ἀπικόμενος δὲ ἐς Ἐρέτρειαν, ἐβουλεύετο ἅμα τοῖσι παισίν. Ἱππίεω δὲ γνώμην νικήσαντος, ἀνακτᾶσθαι ὀπίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἤγειρον δωτίνας ἐκ τῶν πολίων, αἱ πινές σφι προεδέατό κου πάλαι. πολλῶν δὲ μεγάλα χρημάτων χρηματισάντων, Θηβαῖοι ὑπερέβαλλον τῇ δόσει τῶν χρημάτων. μετὰ δὲ, οὐ πολλῷ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνος διέφυ, καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο ἐς τὴν κάθοδον. καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου· καὶ Νάξιός σφι ἀνὴρ ἀπιγμένος ἐθελοντὴς, τῷ οὔνομα ἦν Λύγδαμις, προθυμίην πλείστην παρείχετο, χρήσας καὶ χρήματα καὶ ἄνδρας. Ἐξ Ἐρετρίης δὲ ὁρμηθέντες, τῷ μὲν ἐνδεκάτῳ ἔτεϊ ἀπίκοντο ἀπίσω· καὶ πρῶτον τὴν Ἀττι-

πκῆς ἴσχυσι Μαραθῶνα· οἱ δὴ τούτῳ τῷ χώρῳ σφι στρατοπεδευομένοισιν, οἵ τε ἐκ τοῦ ἄστεος στασιῶται ἀπίκοντο, ἄλλοι τε ἐκ τῶν ἄλλων προσέρρεον, οἷσιν ἡ τυραννὶς τοῦ ἐλευθερίης ἦν ἀσπαστότερον. οὕτω δὴ συνελίζοντο. Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε, καὶ μελαθρὶς ὡς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον· ἐπεί τε δὲ ἐπύθοντο ἐκ τῆς Μαραθῶνος αὐτὸν στρατεύεσθαι ἐπὶ τὸ ἄστυ, οὕτω δὴ βοηθέουσι ἐπ' αὐτόν. καὶ ἦτοί τε παντελείῃ ἦσαν ἐπὶ τοὺς καλιόντας· καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὡς ὁρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἦσαν ἐπὶ τὸ ἄστυ ἐς τωὐτὸ συνιόντες, ἀπικνέονται ἐπὶ Παλληνίδα Ἀθηναίης ἱρόν, καὶ ἀντία ἐστρατοῦντο τὰ ὅπλα. ἐνθαῦτα θείῃ πομπῇ χρεώμενος παρίσταται Πεισιστράτῳ Ἀμφίλυτος ὁ Ἀκαρνὰν, χρησμολόγος ἀνὴρ, ὃς οἱ τοσσιὼν χρᾷ ὁ ἑξαμέτρῳ τόνῳ, τάδε λέγων,

Ἔρριπται δ' ὁ βόλος, τὸ δὲ δίκτυον ἐκπεπέτασται·
Θύνοι δ' ἰμάσσουσι σελήνης λευκὸν νυκτός.

Ὁ μὲν δὴ οἱ ὀνειρώσσων χρᾷ τάδε· Πεισίστρατος δὲ, συλλαβὼν τὸ χρηστήριον, καὶ φὰς δέχεσθαι τὸ χρηστὸν, ἐπῆγε ἐπὶ τὴν ἁλιήν. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος τοῦτο ἄριστον πεποιημένοι ἦσαν δὴ τηνικαῦτα· καὶ μὲν τὸ ἄριστον μετεξέτεροι αὐτῶν, οἱ μὲν, τοῦ κύβου, οἱ δὲ, τοῦ ὕπνου. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ἐσπεσόντες, τοὺς Ἀθηναίους τρέπουσι. Φευγόντων δὲ τούτων, βυλεύεται ἐνθαῦτα σοφω-

σοφωτάτῳ Πεισίστρατος ὑπὸ τεχνᾶται, ὅκως μήτε ἁλισθεῖεν ἔτι οἱ Ἀθηναῖοι, διεσκεδασμένοι τε εἶεν. Ἀναβιβάσας τοὺς παῖδας ἐπὶ ἵππους, προέπεμπεν· οἱ δὲ, καταλαμβάνοντες τοὺς φθύγγους, ἔλεγον τὰ ἐντεταλμένα ὑπὸ τοῦ Πεισιστράτου, θαρσέειν τε κελεύοντες, καὶ ἀπιέναι ἕκαστον ἐπὶ τὰ ἑωυτοῦ. Πειθομένων δὴ τῶν Ἀθηναίων, ὕστερον δὴ Πεισίστρατος τοσοῦτον σχὼν Ἀθήνας, ἐρρίζωσε τὴν τυραννίδα, ὑπηκόοισί τε πολλοῖσι, καὶ χρημάτων συρρόοισι· τοῖσι μὲν, αὐτόθεν, τοῖσι δὲ, ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ συνιόντων· ὁμήρους τε τῶν δεδεμενάντων Ἀθηναίων καὶ μὴ αὐτίκα φυγόντων παῖδας λαβὼν, καὶ καταπόσας ἐς Νάξον. Καὶ γὰρ ταύτην ὁ Πεισίστρατος κατεστρέψατο πολέμῳ, καὶ ἐπέτρεψε Λυγδάμι. Πρός γε ἔτι τούτοισι, τὴν νῆσον Δῆλον καθήρας ἐκ τῶν λογίων. Καθήρας δὲ ὧδε· ἐπ' ὅσον ἔποψις τοῦ ἱροῦ εἶχεν, ἐκ τούτου χώρου πάντος ἐξορύξας τοὺς νεκρούς, μετεφόρεεν ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Δήλου. Καὶ Πεισίστρατος μὲν ἐτυράννευε Ἀθηναίων· Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώκεσαν, οἱ δὲ αὐτοῦ μετὰ Ἀλκμαιωνίδεω ἔφευγον ἐκ τῆς οἰκίης. Τοὺς μὲν νυν Ἀθηναίους τοιαῦτα τὸ χρόνον τοῦτον ἐπυθάνετο ὁ Κροῖσος κατέχοντα· τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ἐκ κακῶν τε μεγάλων πεφυγότας, καὶ ἐόντας ἤδη τῷ πολέμῳ καλῷ περτέρους Τεγεητέων. Ἐπὶ γὰρ Λέοντος βασιλεύοντος τοῦ Ἡγησικλέος ἐν Σπάρτῃ, τοὺς ἄλλους πολέμους εὐτυχέοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, τοὺς Τεγεήτας μούνους προσέπταιον. Τὸ

δὲ ἔπι τρίτερον τούτων, καὶ κακονομώταλοι ἦσαν μεδὸν πάντων Ἑλλήνων, καί τε σφέας αὐτοὺς, καὶ ξείνοισιν ἀτρεμιχλοι. Μετέβαλον δὲ ὧδ' ἐς εὐνομίην· Λυκούργου τοῦ Σπαρτιητέων δοκίμου ἀνδρὸς ἐλθόντος ἐς Δελφοὺς ἐπὶ τὸ χρηστήριον, ὡς ἐσῆιεν ἐς τὸ μέγαρον, εὐθὺς ἡ Πυθίη λέγει τάδε,

Ἧκεις ὦ Λυκόεργε ἐμὸν πυκὶ πίονα νηὸν,
Ζηνὶ φίλος, καὶ πᾶσιν ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.
Δίζω ἦ σε θεὸν μαντεύσομαι ἠὲ καὶ ἄνδρα.
Ἀλλ' ἔπι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαι ὦ Λυκόεργε.

Οἱ μὲν δή τινες πρὸς τούτοισι λέγουσι καὶ φράσαι αὐτῷ τὴν Πυθίην τὰ νῦν κατεστεῶτα κόσμον Σπαρτιήτησιν· ὡς δ' αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκοῦργον ἐπιτροπεύσαντα Λεωβώτεω, ἀδελφιδέου μὲν ἑωυτοῦ, βασιληΐου δὲ Σπαρτιητέων, ἐκ Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα. Ὡς γὰρ ἐπετρόπευσε, τάχιστα μετέστησε τὰ νόμιμα πάντα, καὶ ἐφύλαξε ταῦτα μὴ παραβαίνειν. Μετὰ δὲ, τὰ ἐς πόλεμον ἔχοντα, ἐνωμοτίας, καὶ τριηκάδας καὶ συσσίτια· ἐπὶ τε τούτοισι, τοὺς ἐφόρους καὶ γέροντας ἔστησε Λυκοῦργος. Οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐνομήθησαν. Τῷ δὲ Λυκούργῳ τελευτήσαντι ἱρὸν εἰσάμενοι, σέβονται μεγάλως. Οἷα δὲ ἐν τε χώρῃ ἀγαθῇ, καὶ πλήθεϊ οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ἅμα τε ἔδεσμον αὐτίκα, καὶ εὐθηνήθησαν. Καὶ δὴ σφιν ἐκέτι ἀπέχρη ἡσυχίην ἄγειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων χρεόντων εἶναι, ἐχρηματιάζοντο

ζοντο ἐν Δελφοῖσιν ἐπὶ πάσῃ τῇ Ἀρκάδων χώρῃ. Ἡ δὲ Πυθίη σφι χρᾷ τάδε,

Ἀρκαδίῃ μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· ἤτοι δώσω.
Πολλοὶ δ' Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν,
Οἵ σ' ἀποκωλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὐ μεγαίρω.
Δώσω τοι Τεγέην ποδείκροον ὀρχήσασθαι,
Καὶ καλὸν πεδίον σχοίνῳ διαμετρήσασθαι.

Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ἀρκάδων μὲν τῶν ἄλλων ἀπέχοντο· οἱ δέ, πέδας φερόμενοι, ἐπὶ Τεγεήτας ἐστρατεύοντο, χρησμῷ κιβδήλῳ πίσυνοι, ὡς δὴ ἐξανδραποδιούμενοι τοὺς Τεγεήτας. Ἐσπεσόντες δὲ τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐτέων ἐζωγρήθησαν, πέδας τε ἔχοντες τὰς ἐφέροντο αὐτοί, καὶ σχοίνῳ διαμετρησάμενοι τὸ πεδίον τὸ Τεγεητέων, ἐργάζοντο. αἱ δὲ πέδαι αὗται ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν σῶαι ἐν Τεγέῃ, περὶ τὸν νηὸν τῆς Ἀλαίης Ἀθηναίης κρεμάμεναι. Κατὰ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμον συνεχέως αἰεὶ κακῶς ἀέθλεον πρὸς τοὺς Τεγεήτας. Κατὰ δὲ τὸν Κροῖσον χρόνον, καὶ τὸν Ἀναξανδρίδεώ τε καὶ Ἀρίστωνος βασιλήϊον, ἐν Λακεδαίμονι ἤδη οἱ Σπαρτιῆται κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγεγόνεσαν, τρόπῳ τοιῷδε γενόμενοι· ἐπειδὴ αἰεὶ τῷ πολέμῳ ἐσσοῦντο ὑπὸ Τεγεητέων, πέμψαντες θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτεον τίνα ἂν θεῶν ἱλασάμενοι, κατύπερθε τῷ πολέμῳ Τεγεητέων γένοιατο. Ἡ δὲ Πυθίη σφι οὐκ ἔχρησε,

ἔχεσι, τὰ Ὀρέστεω τοῦ Ἀγαμέμνονος ὀστέα ἐπαγαγομένους. Ὡς δὲ ἀνευρεῖν οἱ οἷοί τε ἐγένετο τὸν Ὀρέστεω, ἔπεμπον αὖτις ἐς τὸν θεὸν ἐπερησομένους τὸν χώρον ὃν τῷ κέοιτο ὁ Ὀρέστης. Εἰρωτῶσι δὲ ταῦτα τοῖσι θεοπρόποισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε,

Ἔστι τις Ἀρκαδίης Τεγέη λευρῷ ἐνὶ χώρῳ,
Ἔνθ' ἄνεμοι πνείουσι δύο κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ' ἐπὶ πήμασι κεῖται·
Ἔνθ' Ἀγαμεμνονίδην κατέχει Φυσίζοος αἶα·
Τὸν σὺ κομισσάμενος, Τεγέης ὕπατος κρατήσεις
ἔασιν.

Ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπεῖχον τῆς ἐξευρέσιος οὐδὲν ἔλασσον, πάντα διζήμενοι· ἐς ὃ δὴ Λίχης τῶν ἀγαθοεργῶν καλεομένων Σπαρτιητέων ἀνεῦρε. Οἱ δὲ ἀγαθοεργοί εἰσι τῶν ἀστῶν, ἐξιόντες ἐκ τῶν ἱππέων αἰεὶ οἱ πρεσβύτατοι, πέντε ἔτεος ἑκάστου. Τοὺς δεῖ τοῦτον τὸν χρόνον ἑωυτοὺς ἀν' ἑξείσαν ἐκ τῶν ἱππέων, Σπαρτιητέων τῷ κοινῷ δίκας πεμπομένους, μὴ ἐλινύειν ἄλλους ἄλλῃ. Τούτεων ὦν τῶν ἀνδρῶν, Λίχης ἀνεῦρε ἐν Τεγέῃ, καὶ συμφορῇ χρησάμενος καὶ σοφίῃ. Ἐσπὶς γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον ἐπεμίξιης πρὸς τοὺς Τεγεήτας, ἐλθὼν ἐς χαλκήιον, ἐθηεῖτο σίδηρον ἐξελαυνόμενον· καὶ ἐθωύμαζε ὧν, ὁρέων τὸ ποιεόμενον. Μαθὼν δέ μιν ὁ χαλκεὺς ἐκθωυμάζοντα, εἶπε παυσάμενος τοῦ ἔργου, Ἦ μὰν ἂν ἦ ὦ ξεῖνε Λάκων, εἴτερ εἰδὲς τόδε ἐγὼ, κάρτα ἂν

« ἂν ἐθωῦμαζες, ὅκως νῦν ἔτω τυγχάνεις θωῦμα
« ποιεόμενος τ ἐργασίην τῦ σιδήρε. Ἐγὼ γὰρ
« ἐν τῇδε θέλων τῇ αὐλῇ Φρέαρ ποιήσασθαι,
« ὀρύσσων, ἐπέτυχον σοροῦ ἐπαπήχεϊ. Ὑπὸ δ
« ἀπιστίης μὲν ἐμεωτῦ γενέσθαι μηδαμᾶ μείζονας ἀν-
« θρώπες τ νῦν, ἀνῶξα αὐτίκα, κ εἶδον τ νε-
« κρὸν μήκεϊ ἴσον ἐόντα τῇ σοροῖ μετρήσας δ,
« συνέχωσα ὀπίσω. Ὁ μὲ δὴ ἔλεγε τὰ πέρ ὀπω-
πεε· ὁ δ, συνώσας τὰ λεγόμενα, συνεβάλλετο
τ Ὀρέστεα κ τὸ θεοπρόπιον τῦτον εἶναι, τῇδε
συμβαλλεόμενος· τῦ χαλκέος δύο ὀρέων φύσας,
τὰς ἀνέμες εὕρισκε ἐόντας· τ δὲ ἄκμονα κ τ
σφύραν, τόν τε τύπον κ τ ἀντίτυπον. τ δὲ
ἐξελαυνόμενον σίδηρον, τὸ πῆμα ἐπὶ πήμασι
κείμενον· κ τοιόνδε τι εἰκάζων, ὡς ἐπὶ κακῷ
ἀνθρώπῳ σίδηρος ἀνθύρη δ. Συμβαλλεόμενος δὲ
ταῦτα, κ ἀπελθὼν ἐς Σπάρτην, ἔφραζε Λα-
κεδαιμονίοισι πᾶν τὸ πρῆγμα. Οἱ δὲ, ἐκ λόγε
πλαστοῦ ἐπενείκαντες οἱ αἰτίην, ἐδίωξαν. ὁ δὲ,
ἀπικόμενος ἐς Τεγέην, κ Φράζων τ ἑωυτῦ
συμφορὴν πρὸς τ χαλκέα, ἐμισθῶτο παρ' ἐκ
ἐκδιδόντος τ αὐλήν. χρόνῳ δ ὡς ἀνέγνωσαν,
ἐνοικίσθη. ἀνορύξας δὲ τ τάφον, κ τὰ ὀστέα συλ-
λέξας, οἴχετο φέρων ἐς Σπάρτην. κ ἀπὸ τέ-
τε δ χρόνε, ὅκως ἐπειρῶντο ἀλλήλων, πολλῷ
κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγίνοντο οἱ Λακεδαι-
μόνιοι· ἤδη δὲ σφι κ ἡ πολλὴ τ Πελοποννήσε
ἦν κατεστραμμένη. Ταῦτα δὴ ὧν πάντα πυθα-
νόμενος ὁ Κροῖσος, ἔπεμπε ἐς Σπάρτην ἀγγέ-

λες

λῆς δῶρά τε φέρονλας, καὶ δεησομένους συμμαχίης· ἀντειλάμενός τε τὰ λέγειν χρεῶν. οἱ δὲ, ἐλθόντες ἔλεγον, "Ἔπεμψε ἡμέας Κροῖσος ὁ Λυ-
"δῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεὺς, λέγων τά-
"δε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, χρήσανλος τῷ θεῷ τ'
"Ἕλληνα φίλον προσθέσθαι, (ὑμέας γὰρ πυνθά-
"νομαι προέχειν τῆς Ἑλλάδος) ὑμέας ὧν κατ'
"τὸ χρηστήριον προσκαλέομαι, φίλος τε θέ-
"λων γενέσθαι καὶ σύμμαχος ἄνευ τε δόλου καὶ
"ἀπάτης. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα δι' ἀγγέλων ἐπεκηρυχθεύετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἀκηκοότες καὶ αὐτοὶ τὸ θεοπρόπιον τὸ Κροίσῳ γενόμενον, ἥδησάν τε τῇ ἀφίξεϊ τῇ Λυδῶν, καὶ ἐποιήσανλο ὅρκια ξεινίης πέρι καὶ ξυμμαχίης. καὶ γάρ πινες αὐτοὺς εὐεργεσίαι εἶχον ἐκ Κροίσου πρότερον ἐπιγενομέναι. πέμψανλες γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς Σάρδις, χρυσὸν ἀνέσνλο, ἐς ἄγαλμα βυλόμενοι χρήσασθαι τούτῳ, τὸ νῦν ἐν Λακωνικῇ ἐν Θόρνακι ἵδρυλαι Ἀπόλλωνος· Κροῖσος δὲ σφι ἀνεομένοισι ἔδωκε δωτίνην. Τουτέων τε ὧν εἵνεκα οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν συμμαχίην ἐδέξανλο, καὶ ὅτι ἐκ πάντων σφέας προκείνας Ἑλλήνων, αἱρέετο φίλους. καὶ τοῦτο μὲν, αὐτοὶ ἦσαν ἕτοιμοι ἐπαγείλανλι· τοῦτο δὲ, ποιησάμενοι κρητῆρα χάλκεον, ζωδίων τε ἔξωθεν πλήσανλες περὶ τὸ χεῖλος, καὶ μεγάθεϊ τεσσερακοσίους ἀμφορέας χωρέονλα, ἦλθον, δῶρον βυλόμενοι ἀνταδῦναι Κροίσῳ. οὗτος ὁ κρητὴρ οὐκ ἀπίκελο ἐς Σάρδις, δι' αἰτίας δίφασίας λεγομένας τάσδε· οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι ὡς

ἐπεὶ

ἐπεί τε ἀγόμενος ἐς τὰς Σάρδις ὁ χρητὴρ ἐγίνε-
το χῦ τ Σαμίων, πυθόμενοι Σάμιοι ἀπελπίσαν-
το αὐτὸν, νηυσὶ μακρῇσι ὀπιπλώσαντες· αὐτοὶ ἦ
Σάμιοι λέγουσι ὡς ἐπεί τε ὑστέρησαν οἱ ἄγοντες
τ Λακεδαιμονίων τ χρητῆρα, ἐπιωθάνοντο δὲ
Σάρδις τε χ Κροῖσον ἡλωκέναι, ἀπέδοντο τ χρη-
τῆρα σφίσι Σάμῳ· ἰδιώτας δὲ ἄνδρας πελαμύας
ἀναθεῖναί μιν ἐς τὸ Ἡραῖον· τάχα ἢ ἂν χ οἱ
ἀποδόμενοι λέγοιεν ἀπικόμενοι ἐς Σπάρτην, ὡς
ἀπαιρεθείησαν ὑπὸ Σαμίων. χῦ ἰδὼν νυν τ χρη-
τῆρα ἔπω ἔχε. Κροῖσος ἦ ἁμαρτὼν ᾧ χρησμῷ,
ἐποιέετο φρατιὴν ἐς Καππαδοκίην, ἐλπίσας κα-
ταιρήσειν Κῦρόν τε χ τ Περσέων δυνάμιν. παρα-
σκευαζομένῳ δὲ Κροίσῳ φρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας,
τ τις Λυδῶν, νομιζόμενος χ πρόσθεν εἶναι σο-
φὸς, ἀπὸ δὲ ταύτης τ γνώμης χ τὸ κάρτα ὄνο-
μα σφι Λυδοῖσι ἔχων, συνεβούλευσε Κροίσῳ τάδε,
(ὄνομά οἱ ἦν Σάνδανις) ‘Ὦ βασιλεῦ, ἐπ’ ἄν-
‘δρας τοιούτους φρατεύεσθαι παρασκευάζεαι, οἳ
‘σκυτίνας μὲν ἀναξυρίδας, σκυτίνην δὲ τ ἄλλην
‘ἐσθῆτα φορέουσι· σιτέονται δὲ οὐκ ὅσα ἐθέλουσι,
‘ἀλλ’ ὅσα ἔχουσι, χώρην ἐχόντες τραχείην. οὐδὲ
‘οἶνῳ ἀλλαχρέωνται, ἀλλὰ ὕδροποτέουσι. οὐκα δὲ
‘ἔχουσι τρώγειν, οὐκ ἄλλο ἀγαθὸν ὐδέν. τοῦτο μὲν δὴ, εἰ νικήσεις, τί σφέας
‘ἀπαιρήσεαι, τοῖσί γε μηδέν; τοῦτο δὲ, ἢν νι-
‘κηθῇς, μάθε ὅσα ἀγαθὰ ἀποβαλέεις. γευσά-
‘μενοι γὰρ τ ἡμετέρων ἀγαθῶν, προσέξονται, ὐδὲ
‘ἀπώσονται ἔσονται. ἐγὼ μὲν νυν θεοῖσι ἔχω χά-
‘ριν,

ἐων, οἱ γὰρ ἐπὶ νόον ποιέεσι Πέρσῃσι στρατεύεσθαι ἐπὶ Λυδούς. ταῦτα λέγων, γὰρ ἔπειθε τὸν Κροῖσον. Πέρσῃσι γὰρ, πρὶν Λυδοὺς καταστρέψασθαι, οὔτε ἄδρηστον οὔτε ἀγαθὸν οὐδέν. Οἱ δὲ Καππαδόκαι ὑπ' Ἑλλήνων Σύριοι ὀνομάζονται. ἔσαν δὲ οἱ Σύριοι οὗτοι, τὸ μὲν πρότερον οὐ Πέρσας ἄρξαι, Μήδων κατήκοοι, τότε δὲ, Κύρου. ὁ γὰρ ὅρος ἦν τὸ τε Μηδικῆς ἀρχῆς καὶ τὸ Λυδικῆς, ὁ Ἅλυς ποταμὸς, ὃς ῥέει ἐξ Ἀρμενίων ἀνὰ Κιλίκων. μὲν δὴ, Ματιηνοὺς μὲν ἐν δεξιῇ ἔχει ῥέων· ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου, Φρύγας. παραμειβόμενος δὲ τούτους, καὶ ῥέων ἄνω πρὸς βορέην ἄνεμον, ἔνθεν μὲν Συρίους Καππαδόκας ἀπέργει, ἐξ εὐωνύμου δὲ Παφλαγόνας. ὕστερον ὁ Ἅλυς ποταμὸς ἀποτέμνει σχεδὸν πάντα τὰ Ἀσίης τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης τὴν ἀντίον Κύπρου ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον. ἔστι δὲ αὐχὴν οὗτος τῆς χώρης ταύτης ἀπάσης, μῆκος ὁδοῦ βιζώνῳ ἀνδρὶ, πέντε ἡμερέων ἀναισιμῶσθαι. Ἐστρατεύετο δὲ ὁ Κροῖσος ἐπὶ τοὺς Καππαδοκίην τότε εἶνεκε, καὶ γῆς ἱμέρῳ, προσκτήσασθαι τῇ ἑωυτοῦ μοίρῃ βουλόμενος, καὶ μάλιστα τῷ χρηστηρίῳ πίσυνος ἐὼν, καὶ τίσασθαι ἐθέλων ὑπὲρ Ἀστυάγεος Κῦρον. Ἀστυάγεα γὰρ τὸν Κυαξάρεω, ἐόντα Κροίσου μὲν γαμβρὸν, Μήδων δὲ βασιλέα, Κῦρος ὁ Καμβύσεω καταστρεψάμενος εἶχε, γενόμενον γαμβρὸν Κροίσῳ ὧδε. Σκυθέων τῶν νομάδων ἴλη ἀνδρῶν στασιάσασα, ὑπεξῆλθε ἐς γῆν τὴν Μηδικήν· ἐτυγχάνεε δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Μήδων Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω, ὃς τοὺς Σκύθας

θας τύτυς τὸ μὶ πρῶτον ἐπὶ τὸν ἐπεῖπε εὖ, ὡς ἐόντας ἱκέτας· ὕστερον δὲ ἐπὶ πολλῷ πονεόμενος αὐτὸς, παῖδά σφι παρέδωκε τ γλῶσσάν τε ἐκμαθέειν, καὶ τὴν τέχνην τ τόξων. χρόνῳ δὲ γενομένῳ, καὶ αἰεὶ φοιτεόντων τ Σκυθέων ἐπ' ἄγγελμα, καὶ ἀεί τι φερόντων, καὶ κάλλιστα συνήνεικε ἐλεῖν σφέας μηδὲν νοσήσαντας· δὲ αὐτὸς κενῇσι χερσὶ, ὁ Κυαξάρης, (ἦν γὰρ, ὡς διέδεξε ὀργῇ, καὶ ἄκρος) τρηχέως κάρτα ἐπέσπε ἀεικείῃ. οἱ δὲ, ταῦτα ἐπὶς Κυαξάρεω παθόντες, ὕστερον ἀνάξιά σφεων ἐωυτῶν πεπονθότες, ἐβεβουλεύσαντο τ ἐπὶ σφίσι διδασκομένων παίδων ἕνα καταχόψαι. σκευάσαντες δὲ αὐτὸν ὥστε ἐώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκευάζειν, Κυαξάρεϊ δῶρα φέροντας, ὡς ἄγγελμα δὴ θεν· ἐόντες δὲ, τ παχίστην νομίζεσθαι ἐπὶ Ἀλυάττεω τὸν Σαδυάττεω ἐς Σάρδις. ταῦτα καὶ δὴ ἐγένετο. καὶ γὰρ Κυαξάρης καὶ οἱ παρεόντες δαιτυμόνες τῶν χρεῶν τυτέων ἐπάσαντο· καὶ οἱ Σκύθαι ταῦτα ποιήσαντες, Ἀλυάττεω ἱκέται ἐγένοντο. Μετὰ δὲ ταῦτα (καὶ γὰρ δὴ ὁ Ἀλυάττης ἐξεδίδου τὺς Σκύθας ἑωυτέοντι Κυαξάρεϊ) πόλεμος τοῖσι Λυδοῖσι καὶ Μήδοισι ἐγένετο ἐπ' ἔτεα πέντε· ἐν τοῖσι πολλάκις μὲν οἱ Μῆδοι τὺς Λυδὺς ἐνίκησαν, πολλάκις δὲ οἱ Λυδοὶ τὺς Μήδυς. ἐν δὲ καὶ νυκτομαχίην τινὰ ἐποιήσαντο. Διαφέρουσι δὲ σφι ἐπὶ ἴσης τ πόλεμον, τῷ ἕκτῳ ἔτεϊ συμβολῆς γενομένης, συνήνεικε ὥστε τ μάχης συνεστεώσης, τ ἡμέρην ἐξαπίνης νύκτα γενέσθαι. τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τ ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος

σιος τοῖσι Ἴωσι προηγόρευσε ἔσεσθαι, ἦρχον προ-
θέμιος σφι αὐτὸν τοῦτον ἐν ᾧ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ με-
ταβολή. οἱ δὲ Λυδοί τε καὶ οἱ Μῆδοι ἐπεί τε εἶ-
δον νύκτα ἀντὶ ἡμέρης γινομένην, τε μάχης τε
ἐπαύσαντο, καὶ μᾶλλόν τι ἔσπευσαν καὶ ἀμφότε-
ροι εἰρήνην ἑωυτοῖσι γενέσθαι. οἱ δὲ συμβιβάσαν-
τες αὐτὰς, ἔσαν οἵδε, Συέννεσίς τε ὁ Κίλιξ. καὶ Λα-
βύνητος ὁ Βαβυλώνιος· οὗτοί σφι καὶ τὸ ὅρκιον οἱ
στήσαντες γενέσθαι ἔσαν, καὶ γάμων ἐπαλλαγὴν
ἐποίησαν. Ἀλυάττεα γὰρ ἔγνωσαν δόντα τε θυγα-
τέρα Ἀρυήνιν Ἀστυάγεϊ τῷ Κυαξάρεω παιδί.
ἄνευ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσιες ἰσχυραὶ οὐκ
ἐθέλουσι συμμένειν. ὅρκια δὲ ποιέεται ταῦτα τὰ
ἔθνεα τάπερ τε Ἕλληνες καὶ οὗτοι, ἐπεὰν τοὺς βραχίονας ὑπτιάσωνται, ἐς τε ὁμο-
χροίην τὸ αἷμα ἀναλείχουσι ἀλλήλων. Τοῦτον
δὴ ὧν τε Ἀστυάγεα Κῦρος ἐόντα ἑωυτοῦ μητρο-
πάτορα καταφρεψάμενος ἔσχε, δι' αἰτίην τε ἐγὼ
ἐν τοῖσι ὀπίσω λόγοισι σημανέω. τὰ Κροῖσος
ὑπεμεμφόμενος τῷ Κύρῳ, ἐς τε τὰ χρηστήρια
ἔπεμπε, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας εἰρωτέων. καὶ
δὲ καὶ ἀπικομένῳ χρησμῷ κιβδήλῳ, ἐλπίσας
πρὸς ἑωυτοῦ τε χρησμὸν εἶναι, ἐστρατεύετο ἐς τε
Περσέων μοῖρέων. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἅλυν
ποταμὸν ὁ Κροῖσος, τὸ ἐνθεῦτεν, ὡς μὲν ἐγὼ
λέγω, κατὰ τὰς εὐσὰς γεφύρας διεβίβασε τὸν στρα-
τόν. ὡς δὲ ὁ πολλὸς λόγος Ἑλλήνων, Θαλῆς ὁ
Μιλήσιος διεβίβασέ οἱ. ἀπορέοντος γὰρ Κροίσου ὅ-
κως οἱ διαβήσεται τὸν ποταμὸν ὁ στρατὸς, (ὑπῆρ γὰρ δὴ

δὴ εἶναί κω τῦτον τ χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας) λέγεται παρεόντα τ Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ποιῆσαι αὐτῷ, τ ποταμὸν ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ῥέοντα τ στρατῦ, καὶ ἐκ δεξιῆς ῥέειν. ποιῆσαι δὲ ὧδε· ἄνωθεν τ στρατοπέδυ ἀρξάμενον, διώρυχα βαθέλην ὀρύσσειν, ἄγοντα μηνοειδέα, ὄκως ἂν τὸ στρατόπεδον ἱδρυμένον, κατὰ νότυ λάβοι· ταύτην δὲ τ διώρυχα ἐκτεταμένος ἐκ τ ἀρχαίων ῥεέθρων, καὶ αὖτις παραμειβόμενος τὸ στρατόπεδον, ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐσβάλλοι. ὥστε ἐπεί τε καὶ ἐχίοθη τάχιστα ὁ ποταμὸς, ἀμφοτέρη διαβατὸς ἐγένετο. οἱ δὲ καὶ τὸ ὠκεανὸν λέγυσι καὶ τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρανθῆναι. ἀλλὰ τῦτο μὲν οὐκ ἔχω σαφὲς εἰπεῖν. κῶς γὰρ ὀπίσω πορευόμενοι διέβησαν αὐτόν; Κροῖσος δὲ, ἐπεί τε ἀφικάτο σὺν τῷ στρατῷ ἀπίκετο ἐς τ Καππαδοκίης ἐς τ Πτερίην καλεομένην, (ἡ δὲ Πτερίη ἐστὶ τ χώρης ταύτης τὸ ἰσχυρότατον, κατὰ Σινώπην πολιν τ ἐν Εὐξείνῳ πόντῳ μάλιστά κη κειμένην) ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύετο, φθείρων τ Συρίων τὴν χλήρυν· καὶ εἶλε μὲν τ Πτερίων τ πόλιν, καὶ ἠνδραποδίσατο, εἶλε δὲ τὰς περιοικίδας αὐτῆς πάσας· Συρίυς τε αὐτὲ ἐόντας αἰτίυς, ἀναστάτυς ἐποίησε. Κῦρος δὲ ἀγείρας τ ἑωυτῦ στρατὸν, καὶ καταλαβὼν τὴν μεταξὺ οἰκεομένην πάντα, ἠντιοῦτο Κροίσῳ. πρὶν δὲ ἐξελαύνειν ὁρμῆσαι τ στρατὸν, πέμψας κήρυκας ἐς τὴν Ἰωνίαν, ἐπειρᾶτο σφέας ἀπὸ Κροίσυ ἀποστάσας. Ἴωνες μὲν νυν οὐκ ἐπείθοντο. Κῦρος δὲ ὡς ἀπίκετο, καὶ ἀντεστρατοπεδεύ-

σαλὸ Κροίσῳ, ὀνθαῦτα ὁ τῇ Πτερίῃ χώρῃ ἐπειρῶντο καὶ τὸ ἰσχυρὸν ἀλλήλων. μάχης δὲ καρτερῆς γενομένης, καὶ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, τέλος οὐδέτεροι νικήσαντες διέστησαν, νυκτὸς ἐπελθούσης. καὶ τὰ μὲν στρατόπεδα ἀμφότερα οὕτως ἠγωνίσαντο. Κροῖσος δὲ, μεμφθεὶς καὶ τὸ πλῆθος τὸ ἑωυτοῦ στράτευμα· ἦν γὰρ οἱ ὁ συμβαλὼν στρατὸς πολλὸν ἐλάσσων ἢ ὁ Κύρου· τοῦτο μεμφθεὶς, ὡς τῇ ὑστεραίῃ οὐκ ἐπειρᾶτο ὀπίσω ὁ Κῦρος, ἀπήλαυνε ἐς τὰς Σάρδις, ὡς νόῳ ἔχων, τοὺς Αἰγυπτίους καὶ τὸ ὅρκιον (ἐποιήσαντο γὰρ καὶ πρὸς Ἄμασιν βασιλεύοντα Αἰγύπτιοι συμμαχίην πρότερον ἢπερ πρὸς Λακεδαιμονίους) μεταπεμψάμενος καὶ Βαβυλωνίους· (καὶ γὰρ πρὸς τούτους αὐτῷ ἐπεποίητο συμμαχίη· ἐτυραννεύετο δὲ τὸ Βαβυλωνίων τὸ χρόνον τοῦτον Λαβύνητος) ἐπαγείλας δὲ καὶ Λακεδαιμονίους παρεῖναι ἐς χρόνον ῥητόν. ἁλίσας δὲ δὴ τούτους, καὶ τὸ ἑωυτοῦ συλλέξας στρατιὴν, ἐνέηστο, τὸ χειμῶνα παρεὶς, ἅμα τῷ ἦρι στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Πέρσας· καὶ ὁ μὲν, ταῦτα φρονέων, ἀπίκετο ἐς τὰς Σάρδις· ἑπεμπέ τε κήρυκας καὶ τὰς συμμαχίας, προερέοντας ἐς πέμπτον μῆνα συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις. τὸν δὲ παρεόντα καὶ μαχεσάμενον στρατὸν Πέρσῃσι, ὅς ἦν αὐτοῦ ξεινικὸς, πάντα ἀφεὶς, διεσκέδασε· ὑδαμᾶ ἐλπίσας μιν κατὰ ἕρδα ἀγωνισάμενος ἔτι τοῦ πλησίους Κύρου ἐλάσαι ἐπὶ Σάρδις. Ταῦτα ὀπιλεγομένῳ Κροίσῳ τὸ προάστειον πᾶν ὀφίων ἐπλήσθη· φανέντων

των δὲ αὐτέων, οἱ ἵπποι μεπέντες τὰς νομὰς νέμεσθαι, φοιτέοντες κατήθιον· ἰδόντι δὲ τῷ Κροίσῳ τοῦτο, (ὥσπερ ἦν) ἔδοξε τέρας εἶναι· αὐτίκα ἦ ἔπεμπε θεοπρόπους ἐς τὰς ἐξηπείρους Τελμισσέων· ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι θεοπρόποισι, ἐμαθον οἱ Τελμισσέων τὸ θέλει σημαίνειν τὸ τέρας, ὐκ ἐξεγένετο Κροίσῳ ἀπαγγεῖλαι. πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω σφέας ἀναπλῶσαι ἐς τὰς Σάρδις, ἦλω ὁ Κροῖσος. Τελμισσέες μὲν τοι τάδε ἔγνωσαν, στρατὸν ἀλλόφρουν πεποδόκιμον εἶναι Κροίσῳ ἐπὶ τὴν χώρην· ἀπικόμενον ἦ τοῦτον καταστρέψεσθαι τὰς ἐπιχωρίους· λέγοντες ὅφιν εἶναι γῆς παῖδα, ἵππον δὲ, πολεμίου τε εἶναι καὶ ἐπήλυδα. Τελμισσέες μὲν νῦν ταῦτα ὑπεκείνατο Κροίσῳ ἤδη ἠλωκότι, ὐδὲν κω εἰδότες περὶ τὴν τε Σάρδις τε καὶ αὐτὸν Κροῖσον. Κῦρος δὲ, αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροίσου μετὰ μάχην τὴν γενομένην ἐν τῇ Πτερίῃ, μαθὼν ὡς ἀπελάσας μέλλοι Κροῖσος ἀθροίσεσθαι στρατὸν, βουλευόμενος εὔρισκε πρήγματα οἱ εἶναι ἐλαύνειν ὡς δυνατὸν τάχιστα ἐπὶ τὰς Σάρδις, ὅκως μὴ ἐπὶ τοσοῦτον ἀναθαρσήσωσι τὴν τε Λυδῶν δύναμιν, αὐτὸς ἐπικαταλάβοι. ὡς δέ οἱ ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίεε κατὰ τάχος. ἐλάσας γὰρ τὸν στρατὸν ἐς τὴν Λυδίην, αὐτὸς ἄγγελος Κροίσῳ ἐληλύθεε. ἐπεὶ δὲ ταῦτα Κροῖσος ἐς ἐποίεε πολλὴν ἀπιστίην ἐποιέετο, ὡς οἱ οὐδαμὰ δόξαν ἔσχε τὰ πρήσματα ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε, ὅμως τοὺς Λυδοὺς ἐξῆγε ἐς μάχην. ἦν δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἔθνος οὐδὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ

ὔτε ἀνδρειότερον, ὔτε ἀλκιμώτερον ἔϛ Λυδίϛ. ἡ δὲ μάχη σφέων ἦν ἀπ' ἵππων· δόρατά τε ἐφόρεον μεγάλα, καὶ αὐτοὶ ἔσαν ἱππεῦϛ ἀγαθοί. Ἐϛ τὸ πεδίον δὲ συνελθόντων τοῦτο τὸ ϖερὶ ἔϛ ἄστεος ὄϛι ἔϛ Σαρδιηνῆ, ἐὸν μέγα τε καὶ ὑψηλόν, (ἀμφὶ δὲ αὐτῷ ϖοταμοὶ ῥέοντες καὶ ἄλλοι, καὶ Ἕλλος συῤῥήγνυσι ἐϛ τὸν μέγιϛον, καλεόμενον δὲ Ἕρμον, ὃς ἐξ ὑψηλεοῦ ἱεροῦ μητρὸς Δινδυμηνίης ῥέων, ἐκδιδοῖ ἐϛ θάλασσαν κατ' Φωκίδα ϖόλιν) ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος * εἶδε τοὺϛ Λυδοὺϛ ἐϛ μάχην τασσομένουϛ, καὶ ἀρῤῥωδήσας τὴν ἵππον, ἐϖοίησε, Ἁρπάγου Ἁλικαρνησσέος ἀνδρὸϛ Μήδου τοιόνδε· ὅσα τῷ ϛρατῷ τῷ ἑωυτοῦ εἵϖετο σιτοφόρα τε καὶ σκευοφόρα καὶ ἄμιλλοι, ταῦτα ϖάντα ἀλίσας, καὶ ἀϖελὼν τὰ ἄχθεα, ἄνδραϛ ἐϖ' αὐτῶν ἔβησε ἱϖϖάδα ϖολλὴν ἀνεϛαλμένουϛ. σκευάσαϛ δὲ αὐτούϛ, ϖροσέταξε τῇ ἄλλῃϛ ϛρατιῇϛ ϖᾶσι ϖρὸϛ τὴν Κροίσου ἵϖϖον· τῇ δὲ ἁμίλλῃ ἕϖεσθαι τὸν ϖεζὸν ϛρατὸν ἐκέλευε. ὅϖισθε γὰρ ϖεζῇ ἐϖέταξε τὴν ϖᾶσαν ἵϖϖον. ὡϛ δὲ οἱ ϖάντες διετάχθησαν, ϖαραίνεσε τοῖϛ μὲν ἄλλων Λυδῶν μὴ Φειδομένουϛ, κτείνειν ϖάντα τὸν ἐμϖοδὼν γενόμενον, Κροῖσον δὲ αὐτὸν μὴ κτείνειν, μηδ' ἢν συλλαμβανόμενοϛ ἀμύνηται. ταῦτα μὲν ϖαραίνεσε. τὰϛ δὲ ἁμίλλαϛ ἔταξε ἀντία τῶν ἵϖϖων τῶν εἵνεκα ἁμίλλου ἵϖϖοϛ Φοβέεϖ, καὶ οὐκ ἀνέχεϖ ὅτε τὴν ἰδέην αὐτῆϛ ὁρέων, ὅτε τὴν ὀδμὴν ὀσφραινόμενοϛ. αὐτῷ δὴ τούτου εἵνεκε ἐγεγόφιϛο ἵνα τοῦ Κροί-

* ὡς εἶδε, H. Steph.

Κροίσῳ ἄχρηζον ἦ τὸ ἱππικὸν, τῷ δήτοι καὶ ἐπεί-
γε ἐλάμψεσθαι ὁ Λυδός. ὡς δὲ καὶ συνῆσαν ἐς
τὴν μάχην, ἐνθαῦτα ὥσφρανθη τάχιστα τῶν
καμήλων οἱ ἵπποι καὶ ἰδόντες αὐτὰς, ὀπίσω ἀνέ-
στρεφον. διέφθαρτό τε τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπίς. καίτοι
μὴτοι οἵ γε Λυδοὶ τὸ ἐνθεῦτεν δειλοὶ ἦσαν·
ἀλλ' ὡς ἔμαθον τὸ γινόμενον, ἀποθορόντες ἀπὸ τῶν
ἵππων, πεζοὶ τοῖσι Πέρσῃσι συνέβαλλον. χρόνῳ
δὲ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐτράποντο οἱ
Λυδοί. καταληθέντες δὲ ἐς τὸ τεῖχος, ἐπολιορ-
κέοντο ὑπὸ τῶν Περσέων· τοῖσι μὲν δὴ κατεστήκεε
πολιορκίη. Κροῖσος δὲ δοκέων οἱ χρόνον ἐπὶ μα-
κρότερον ἔσεσθαι τὴν πολιορκίην, ἔπεμπε ἐκ τῶν
τείχεος ἄλλους ἀγγέλους ἐς τὰς συμμαχίας. οἱ
μὲν γὰρ πρότερον διεπέμποντο ἐς πέμπτον μιῆνα
τεθερεόντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις· τότε δὲ
ἐξέπεμπε τὴν ταχίστην δέεσθαι βοηθέειν, ὡς
πολιορκεομένου Κροίσου. ἔς τε δὴ ὧν τὰς ἄλλας
ἔπεμπε συμμαχίας, καὶ δὴ καὶ ἐς Λακεδαίμονα.
Τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι Σπαρτιήτῃσι καλ' αὐτὸν τῦ-
τον τὸν χρόνον συνεπεπώκεε ἔρις ἐοῦσα πρὸς Ἀρ-
γείους περὶ χώρου καλεομένου Θυρέης. Τὰς γὰρ
Θυρέας ταύτας, ἐούσας τῆς Ἀργολίδος μοίρης,
ἀποτεμόμενοι εἶχον οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἦν δὲ καὶ ἡ
μέχει Μαλεὰν ἡ πρὸς ἑσπέρην Ἀργείων, ἥ τε
ἐν τῇ ἠπείρῳ χώρη, καὶ ἡ Κύθηρα νῆσος, καὶ αἱ
λοιπαὶ τῶν νήσων. Βοηθησάντων δὲ Ἀργείων τῇ
προτέρῃ ἀποτμομένῃ, ἐνθαῦτα συνέβησαν ἐς
λόγους συνελθόντες, ὥστε τριηκοσίους ἑκατέρων

μαχέσασθαι· ὁκότεροι δ' ἂν φεύγωσι, τυτέων εἶναι τὸν χῶρον. Τὸ δὲ πλῆθος τῦ στρατῦ ἀπαλλάσσεσθαι· ἑκάτερον ἐς τὠυτὸ ἑωϋτῦ, μηδὲ φειμένεν ἀγωνιζομένων, τῶνδε εἵνεκε, ἵνα μὴ παρεόντων τῶν στρατοπέδων, ὁρῶντες οἱ ἕτεροι ἐσσωμένους τὺς σφετέρους, ἐπαμύνοιεν. Συνθέμενοι ταῦτα ἀπαλλάσσοντο. Λοχάδες δὲ ἑκατέρων ὑπολειφθέντες συνέβαλλον. Μαχομένων δὲ σφέων, καὶ γινομένων ἰσοπαλέων, ὑπελίποντο ἐξ ἀνδρῶν ἑξακοσίων τρεῖς· Ἀργείων μὲν, Ἀλκήνωρ τε καὶ Χρόμιος· Λακεδαιμονίων δὲ, Ὀθρυάδης. Ὑπελείφθησαν δὲ οὗτοι νυκτὸς ἐπελθούσης. Οἱ μὲν δὴ δύο τῶν Ἀργείων ὡς νενικηκότες ἤθεον ἐς τὸ Ἄργος· ὁ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Ὀθρυάδης, σκυλεύσας τὺς Ἀργείων νεκρὺς, καὶ φερσφορήσας τὰ ὅπλα πρὸς τὸ ἑωϋτῦ στρατόπεδον, ἐν τῇ τάξι εἶχε ἑωϋτόν. Ἡμέρῃ δὲ δευτέρῃ παρῆσαν πυνθανόμενοι ἀμφότεροι. Τέως μὲν δὴ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔφασαν νικᾶν· λέγοντες, οἱ μὲν, ὡς ἑωϋτῶν πλέονες φειγόνασι· οἱ δὲ, τὺς μὲν ἀποφαίνοντες πεφευγότας, τὸ δὲ σφέτερον φαινόμενον καὶ σκυλεύσαντα τὺς ἐκείνων νεκρύς. Τέλος δὲ, ἐκ τῆς ἕδρης συμπεσόντες ἐμάχοντο. Πεσόντων δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι. Ἀργεῖοι μὲν νυν ἀπὸ τότε τῷ χρόνῳ κατακειρόμενοι τὰς κεφαλὰς, πρότερον ἐπάναγκες κομῶντες, ἐποίησαντο νόμον τε καὶ κατάρην, μὴ πρότερον θρέψειν κόμην Ἀργείων μηδένα, μηδὲ τὰς γυναῖκας σφι χρυσοφορήσειν, πρὶν ἂν Θυ-

ξέας ἀνασώσων. Λακεδαιμόνιοι δὲ τἀναντία τούτων ἔθεντο νόμον. Οὐ γὰρ κομίζοντες πρὸ τούτου, ἀπὸ τούτου κομίζειν. Τὸν δὲ ἕνα λέγουσι τῶν ἀφειλειφθέντα τῶν τριηκοσίων, Ὀθρυάδην, αἰσχυνόμενον ἀπονοστεῖν ἐς Σπάρτην, τῶν οἱ συλλοχιτέων διεφθαρμένων αὐτοῦ μὲν ἐν τῇσι Θυρέῃσι, καταχρήσασθαι ἑωυτόν. Τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτῃσι ἀριζαμένων τὰ πρηγμάτων, ἦκε ὁ Σαρδιηνὸς κήρυξ, δεόμενος Κροίσῳ βοηθέειν πολιορκεομένῳ. Οἱ δὲ ὅμως ἐπεί τε ἐπύθοντο τὸν κήρυκος, ὁρμέατο βοηθέειν. Καὶ σφι ἤδη παρεσκευασμένοισι, καὶ νεῶν ἐυσσέων ἑτοίμων, ἦλθε ἄλλη ἀγγελίη, ὡς ἁλώκοι τὸ τεῖχος τῶν Λυδῶν, καὶ ἔχοιτο Κροῖσος ζωγρηθείς. Οὕτω δὴ ἔφη μὲ συμφορῇσι ποιησάμενοι μεγάλῃ, ἐπέπαυντο. Σάρδιες δὲ ἁλώκεσαν ὧδε· ἐπειδὴ τεσσαρεσκαιδεκάτη ἐγένετο ἡμέρη πολιορκεομένῳ Κροίσῳ, Κῦρος τῇ στρατιῇ τῇ ἑωυτοῦ ἀφαπέμψας ἱππέας, προεῖπε, τῷ πρώτῳ ἐπιβάντι τοῦ τείχεος δῶρα δώσειν. Μετὰ δὲ τοῦτο, πειρησάμενος τὸ στρατιῆς, ὡς οὐ προυχώρεε, ἐπιθαύτα τῶν ἄλλων πεπαυμένων, ἀνὴρ Μάρδος ἐπειρᾶτο προσβαίνων, τῷ οὔνομα ἦν Ὑροιάδης, κατ' τοῦτο τὸ ἀκροπόλιος τῇ οὐδεὶς ἐτετάχατο φύλακος. Οὐ γὰρ ἦν δεινὸν κατ' τοῦτο μὴ ἁλῶναι κοτέ. Ἀπότομός τε γὰρ ἐστι ταύτῃ ἡ ἀκρόπολις, καὶ ἄμαχος· τῇ οὐδὲ Μίλης ὁ στρατεύσας βασιλεὺς Σαρδίων μιν οὐ προσέσχε τὸν Λέοντα τόν οἱ ἡ παλλακὴ ἔτεκε, Τελμισσέων δικασάντων, ὡς περιενεχθέντος τοῦ Λέοντος τὸ τεῖχος, ἔσοιτο Σάρ-

Σάρδιες ἀνάλωτοι. Ὁ δὲ Μίλης τὸ ἄλλο τεῖχος ἐξεπείκασε, τῇ ἦν ἐπιμαχον τὸ χωρίον τῆς ἀκροπόλιος, καταλόγισε τούτῳ, ὡς εἴη ἄμαχόν τε καὶ ἄτομον. Ἔστι δὲ πρὸς ζεφύρου Τμώλῳ τελαμμένον τῆς πόλιος. Ὁ ὦν δὴ Τροιάδης αὐτὸς ὁ Μάρδος, ἰδὼν τὴν προτεταμένην τε τινὰ Λυδῶν καὶ τοῦτο τὸ ἀκρόπολιος καταβάντα ἐπὶ κυνέλεω ἀνωθεν καταχωλιθεῖσαν, καὶ ἀνελόμενον, ἐφράσθη, καὶ ἐς θυμὸν ἐβάλετο. Τότε δὲ δὴ ὁ αὐτὸς τε ἀναξεβήκεε, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλοι Περσέων ἀνέβαινον. Προσβάντων δὲ συχνῶν, ἔπω Σάρδιές τε ἑλώκεσαν, καὶ πᾶν τὸ ἄστυ ἐπορθέετο. Καλ' αὐτὸν δὲ Κροῖσον τάδε ἐγίνετο. Ἦν οἱ παῖς, (τὸν καὶ πρότερον ἐπεμνήσθην) τὰ μὲν ἄλλα ἱκανὸς, ἄφωνος δέ. Ἐν τῇ ὦν παρελθούσῃ εὐδαιμονίᾳ ὁ Κροῖσος τὸ πᾶν ἐς ἑωυτὸν ἐπεποιήκεε, ἄλλά τε ὀπιφερόμενος, καὶ δὴ καὶ ἐς Δελφοὺς περὶ αὐτοῦ ἐπεπόμφεε χρησόμενος. Ἡ δὲ Πυθίη οἱ εἶπε τάδε,

Λυδὲ γένος, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε,
Μὴ βούλευ πολύβυκλον ἰὴν ἀνὰ δώματ' ἀκούειν
Παιδὸς φθέγξομένου. τόδε σοι πολὺ λώιον ἀμφὶς
Ἐμμεναι. αὐδήσει γὰρ ἐν ἤματι πρῶτον ἀνόλβω.

Ἀλισκομένου δὲ τοῦ τείχεος (τῶν γὰρ τις Περσέων * ἄλλον γνώσας Κροῖσον) ὡς ἀποκλεόμενον. Κροῖσος μὲν νυν ὀρέων ὀπόντα, οὕτω τὰ παρεόντα συμφορῆς παρημελήκεε, οὐδέ τι οἱ διέφερε πλησίον ἀπο-

* Suspicor scribendum, ἄλλος γνώσας.

ἀποθανέειν. Ὁ δ᾽ παῖς οὗτος ὁ ἄφωνος, ὡς εἶδε ἁλισκόντα τ᾽ Πέρσην, ὑπὸ δέους τε καὶ κακοῦ ἔρρηξε φωνήν. Εἶπε δέ, Ἄνθρωπε, μὴ κτεῖνε Κροῖσον. Οὗτος μὲν δὴ τοῦτο πρῶτον ἐφθέγξατο. Μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη ἐφώνεε τ᾽ πάντα χρόνον τῆς ζόης. Οἱ δὲ Πέρσαι τάς τε δὴ Σάρδις εἶχον, καὶ αὐτὸν Κροῖσον ἐζώγρησαν, ἄρξαντα ἔτεα τεσσερεσκαίδεκα, καὶ τεσσερεσκαίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντα κατὰ τὸ χρηστήριόν τε, καὶ καταπαύσαντα τὴν ἑωυτοῦ μεγάλην ἀρχήν. Λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ Πέρσαι ἤγαγον παρὰ Κῦρον. Ὁ δέ, συννήσας πυρὴν μεγάλην, ἀνεβίβασε ἐπ᾽ αὐτῆς τόν τε Κροῖσον σὺν πέδῃσι δεδεμένον, καὶ δὶς ἑπτὰ Λυδῶν παρ᾽ αὐτὸν παῖδας· σὺν νόῳ ἔχων εἴτε δὴ ἀκροθίνια ταῦτα καταγιεῖν θεῶν ὅτεῳ δή, εἴτε καὶ θυσίην ἐπιτελέσας θέλων, εἴτε καὶ πυθόμενος τὸν Κροῖσον εἶναι θεοσεβέα, τοῦδε εἵνεκα ἀνεβίβασε ἐπὶ τὴν πυρήν, βουλόμενος εἰδέναι εἴ τις μιν δαιμόνων ῥύσεται τοῦ μὴ ζωντα καταφανθῆναι. Τὸν μὲν δὴ ποιέειν ταῦτα. Τῷ δὲ Κροίσῳ ἐπεῶτι ἐπὶ τὴν πυρῆς, ἐστελθεῖν (καίπερ ἐν κακῷ ἐόντι τοσούτῳ) τὸ τοῦ Σόλωνος, ὡς οἱ εἴη σὺν θεῷ εἰρημένον, τὸ Μηδένα εἶναι τῶν ζώντων ὄλβιον. Ὡς δὲ ἄρα μιν ὠφελήθη τοῦτο, ἀνενειχάμενόν τε καὶ ἀναστενάξαντα ἐκ πολλῆς λειποψυχίης, ἐς τρὶς ὀνομάσαι τὸ Σόλων. Καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα, κελεῦσαι τοὺς ἑρμηνέας ἐπείρεσθαι τὸν Κροῖσον, τίνα τοῦτον ἐπικαλέοιτο καὶ τοὺς, προσελθόντας ἐπειρωτᾶν. Κροῖσον δὲ

τέως

πως μι σιγιὼ ἔχειν ἐρωτεώμενον. μὲ δὲ, ὡς
ἀναλήζετο, εἰπεῖν, ‘Τὸν ἂν ἐγὼ πᾶσι τυράν-
‘νοισι προτίμησα μεγάλων χρημάτων ἐς λό-
‘γους ἐλθεῖν. Ὡς δέ σφι ἄσημα ἔφραζε, πά-
λιν ἐπειρώτεον τὰ λεγόμενα. Λιπαρεόντων δὲ
αὐτῶν, καὶ οὐκ ἔχλον παρεχόντων, ἔλεγε δὴ, ὡς
ἦλθε ἐρχιὼ ὁ Σόλων ἐὼν Ἀθηναῖος, καὶ
θεησάμενος πάντα τὸν ἑωυτῦ ὄλβον, ἀποφλαυ-
ρίσειέ οἱ. Ἃ δὴ εἴπας, τῇ αὐτῷ πάντα ἀποβε-
βήκεε τῇπερ ἐκεῖνος εἶπε· οὐδέν τι μᾶλλον ἐς
ἑωυτὸν λέγων, ἢ ἐς ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον, καὶ μά-
λιστα τοὺς τῶδε σφίσι αὐτοῖσι δοκέοντας ὀλβίους
εἶναι. Τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀπηγέετο. τοὺς δὲ
πυρῆς ἤδη ἁμμένης, καίεσθαι τὰ περὶ ἔκαστα.
Καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα τῶν ἑρμηνέων τὰ εἶπε
Κροῖσος, μεταγνόντα τε, καὶ ἐνώσαντα ὅτι καὶ
αὐτὸς ἄνθρωπος ἐὼν, ἄλλον ἄνθρωπον, γενό-
μενον ἑωυτῦ εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐλάσσω, ζῶντα
πυρῇ διδοίη· πρός τε τούτοισι, δείσαντα τίσιν πί-
σιν, καὶ ἐπιλεξάμενον ὡς οὐδὲν εἴη τῶν ἀνθρώ-
ποισι ἀσφαλέως ἔχον, κελεῦσαι σβεννύναι τάχι-
στην τὸ καιόμενον πῦρ, καὶ καταβιβάζειν
Κροῖσόν τε καὶ τοὺς μετὰ Κροίσου, καὶ τοὺς, πειρω-
μένους δυνατοὺς ἐπὶ τῇ πυρῇ ἀνιέναι. Ἐνθαῦτα λέγει
τὸν Λυδῶν Κροῖσον μαθόντα
τὸν Κύρου μεταγνῶσιν, ὡς ὥρεε πάντα μὲν ἄν-
δρεα σβεννύντα τὸ πῦρ, δυναμένους δὲ οὐκέτι κα-
ταλαβεῖν, βοῶσαι, τὸν Ἀπόλλωνα βοηθεόμενον, εἴ τί οἱ κεχαρισμένον ἐξ αὐτῦ ἐδωρήθη,

παρα-

παρασῆναι, ἢ ῥύσασθαι μὲν ἐκ τῆς παρεόντος κακοῦ. τὸν μὲν δακρύοντα ἐπικαλέεσθαι τὸν θεόν· ἐκ δὲ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης σωθεσμένων ἐξαπίνης νέφεα, καὶ χειμῶνά τε καταῤῥαγῆναι, καὶ ὗσαι ὕδατι λαμπροτάτῳ· καλασθεσθῆναί τε τὰ πυρά. Οὕτω δὴ μαθόντα τὸν Κῦρον ὡς εἴη Κροῖσος καὶ θεοφιλὴς καὶ ἀνὴρ ἀγαθὸς, καταβιβάσαντα αὐτὸν ἀπὸ τῆς πυρῆς, εἰρέσθαι τάδε, ‘Κροῖσε, ‘τίς σε ἀνθρώπων ἀνέγνωσε, ἐπὶ γῆν τὴν ἐμὴν ‘στρατευσάμενον, πολέμιον ἀντὶ φίλου ἐμοὶ ‘καταστῆναι; ὁ δὲ εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ ταῦτα ἔπρηξα τῇ σῇ μὲν εὐδαιμονίῃ, τῇ ἐμεωυτοῦ δὲ κακοδαιμονίῃ. ‘αἴτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ ‘Ἑλλήνων θεὸς, ἐπάρας ἐμὲ στρατεύεσθαι. οὐδεὶς ‘γὰρ οὕτω ἀνόητός ἐστι ὅστις πόλεμον τῷ εἰρήνης αἱρέεται· ὑπὸ μὲν γὰρ τῆς οἱ παῖδες τοὺς πατέρας θάπτουσι, ὑπὸ δὲ τοῦ, οἱ πατέρες τοὺς ‘παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα δαιμονίῳ κῳ φίλον ἦν. ‘οὕτω γενέσθαι. Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. Κῦρος δὲ αὐτὸν λύσας κάτισέ τε ἐγγὺς ἑωυτοῦ, καὶ κάρτα ὑπὸ πολλῆς εἶχε ἀπεθωύμαζέ τε ὁρέων καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ περὶ ἐκεῖνον ἑπόμενοι πάντες. ὁ δὲ, συννοίῃ ἐχόμενος, ἡσυχος ἦν. μετὰ δὲ, ἐπιστραφείς τε καὶ ἰδόμενος τοὺς Πέρσας τὸ τῶν Λυδῶν ἄστυ κεραΐζοντας, εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ‘κότερα λέγειν πρὸς σε τὰ νοέων τυγχάνω, ‘ἢ σιγᾶν ὑπὸ τοῦ παρεόντος χρεών; Κῦρος δὲ μᾶν θαρσέοντα ἐκέλευε λέγειν ὅ, τι βούλοιτο. ‘Ὁ δὲ ‘αὖτον εἰρώτα, λέγων, Οὗτος ὁ πολλὸς ὅμι-

‘λος

λος τί ταῦτα σπουδῇ πολλῇ ἐργάζεαι; ὁ δὲ εἶπε, Πόλιν τε τὴν σὴν διαρπάζω, καὶ χρήματα τὰ σὰ ἀφανίζω. Κροῖσος δὲ ἀμείβετο, Οὔτε πόλιν τὴν ἐμὴν, οὔτε χρήματα τὰ μὰ διαρπάζω· (οὐδὲν γὰρ ἐμοὶ ἔτι τούτων μέλει) ἀλλὰ Φέρσοί τε καὶ ἄγουσι τὰ σά. Κύρῳ ὦν ὀλίγον ἐγένετο τὰ Κροῖσος εἶπε. μεταστησάμενος δὲ τοὺς ἄλλους, εἴρετο Κροῖσον ὅ, τι οἱ χρεὼν εἴη τοῖσι ποιευμένοισι. ὁ δὲ εἶπε, Ἐπεί τέ με θεοὶ δοῦλον σοι, δικαίῳ, εἴ τι χρεῶ πλέον, σημαίνειν σοι. Πέρσαι φύσιν ἐόντες ὑβρισταί, εἰσὶ ἀχρήματοι· ἢν ὦν σὺ τούτους ἐλπίδος ἀρπάσαντας καὶ κατάγοντας χρήματα μεγάλα, τάδε τοι ἐξ αὐτέων ἐπίδοξα γενέσθαι· ὃς ἂν αὐτέων πλεῖστα κατάσχῃ, τοῦτον χρεὸν δέχεσθαί τοι ἐπαναστάμενον. Νῦν ὦν ποίησον ὧδε, εἰ τοι ἀρέσκει τὰ ἐγὼ λέγω· κάπηλον τὸν δορυφόρων ἐπὶ πάσῃσι τῇσι πύλῃσι φυλάκους, οἵ λεγόντων πρὸς τοὺς ἐκφέροντας τὰ χρήματα ἀπαιρεόμενοι, ὡς σφέα ἀναγκαίως ἔχῃ δεκατευθῆναι τῷ Διΐ. Καὶ σὺ τε σφι ὑπεχθήσεαι, βίῃ ἀπαιρεόμενος τὰ χρήματα, καὶ ἐκεῖνοι συγχώντες ποιέειν σε δίκαια, ἐκόντες ποιήσουσι. Ταῦτα ἀκούων ὁ Κῦρος, ἥνδανέτο, ὡς οἱ ἐδόκεε εὖ νουθετέειν. Αἰνέσας δὲ πολλὰ, καὶ ἀντειπὼν τοῖσι δορυφόροισι τὰ Κροῖσος ὑπεθήκατο ἐπιτελέειν, εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε, Κροῖσε, ἀνήρ τημέν σεῦ ἀνδρὸς βασιλέως χρηστὰ ἔργα καὶ ἔπεα ποιέειν, αἰτέο τεὸν δόσιν τεῦ τινα

βούλεαι

‘ βύλεαί τοι γενέσθαι παρσυτίκα. Ὁ δὲ εἶπε,
‘ Ὦ δέσποτα, ἐάσας με χαειῆ μάλιστα τ̃ θεὸν
‘ τ̃ Ἑλλήνων, τ̃ ἐπίμνσα ἐγὼ θεῶν μάλιστα,
‘ ἐπείρεας, πέμψαντα τάς δε τὰς πέδας, εἰ
‘ ἐξαπατᾷν τὰς εὖ ποιεύντας νόμος ἔστι οἱ. Κῦ-
ρος δὲ εἴρετο ὅ, τι οἱ τοῦτο ἐπηγορεύων παραι-
τέοιτο. Κροῖσος δέ οἱ ἐπαινηλόγησε πᾶσαν τὴν
ἑωυτ̃ διάνοιαν, κ̀ τ̃ χρηστηρίων τὰς ἀνοικεί-
σιας, κ̀ μάλιστα τὰ ἀναθήματα· κ̀ ὡς ἐπαρ-
θεὶς τ̃ μαντηίῳ, ἐστρατεύσατο ἐπὶ Πέρσας.
Λέγων δὲ ταῦτα, καπέβαινε αὖτις παραιτέ-
μενος, Ἐπεῖναί οἱ τ̃ θεῷ τούτων ὀνειδίσαι.
Κῦρος δὲ γελάσας εἶπε, ‘ Καὶ τούτου τύχεσθαι
‘ παρ’ ἐμεῦ Κροῖσε, κ̀ ἄλλου παντὸς τ̃ ἂν
‘ ἐκάστοτε δέῃ. Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουε Κροῖσος,
πέμπων τ̃ Λυδῶν ἐς Δελφοὺς, ἐπετέλλετο, πη-
δέντας τὰς πέδας ἐπὶ τ̃ νηῦ τὸν ὄδον, εἰρωτᾷν
εἰ ὑπ’ ἐπαισχύνεται, τοῖσι μαντηίοισι ἐπάρας
Κροῖσον τηλοῦ ἐπὶ Πέρσας, ὡς καταπαύσοντα
τὴν Κύρου δύναμιν, ἀπ’ ἧς οἱ ἀκροθίνια
τοιαῦτα γένοιτο· δεικνύντας τὰς πέδας. Τοι-
αῦτά τε ἐπειρωτᾷν, κ̀ εἰ ἀχαείσοισι νόμος εἴη
τοῖσι Ἑλληνικοῖσι θεοῖσι. Ἀπικομένοισι δὲ
τοῖσι Λυδοῖσι, λέγουσι ταῦτα δὴ τὰ ἐπετάλ-
μενα, τὴν Πυθίην λέγεται εἰπεῖν τάδε,
‘ Τὴν πεπρωμένην μοίρην ἀδύνατά ἐστι ἀπο-
‘ φυγέειν κ̀ θεῷ· Κροῖσος δὲ πέμπτην γενε-
‘ ὰν μαρτάδα ἐξέπλησε, ὃς ἐὼν δορυφόρος Ἡρα-
‘ κλειδέων, δούλῳ γυναικηίῳ ἐπισπώμενος, ἐ-

‘ φόνευσε

« Φόνευσε τ' δεσπότεα, χ' ἔχε τὴν ἐκείνε π-
« μὴν ὑδέν οἱ προσήκουσαν· προθυμεομένε δὲ
« Λοξίεω ὅκως ἂν χτ' τὺς παῖδας τῦ Κροίσε
« γένοιτο τὸ Σαρδίων πάθος, χ' μὴ καθ' αὐτὸν
« Κροῖσον, ὐκ οἷόν τε ἐγένετο προμηχανῆν μοί-
« ρας· ὅσον δὲ ἐπέδωκαν αὗται, ἠνύσαλο, καὶ
« ἐχαρίσατό οἱ· τρία γὰρ ἔτεα ἐπανεβάλλετο τ'
« Σαρδίων ἅλωσιν· χ' τῦτο ὀπιθάδεω Κροῖσος,
« ὡς ὕστερον τοῖσι ἕπεσι τύτοισι ἀλὺς τῆς πε-
« πραμμένης. Δεύτερα δὲ τύτων, χαιομένῳ αὐ-
« τῷ ἐπήρκεσε. Κατὰ δὲ τὸ μαντήϊον τὸ γενό-
« μενον, ὐκ ὀρθῶς Κροῖσος μέμφετ'. προσηγό-
« γευε γὰρ οἱ Λοξίης, ἢν στρατεύετ' ἐπὶ Πέρσας,
« μεγάλην ἀρχὴν καταλύσειν. Τὸν δὲ, πρὸς
« ταῦτα χρῆν εὖ μέλλοντα βυλεύεσθ', ἐπείγεσθ'
« πέμψαντα, κότερα τ' ἑωϋτῦ ἢ τ' Κύρυ λέ-
« γει ἀρχήν. Οὐ συλλαβὼν δ' τὸ ῥηθὲν, ὐδ'
« ἐπανειρόμενος, ἑωϋτὸν αἴτιον ἀποφαινέτω. ὡ
« χ' τὸ τελευταῖον χρησμολογεομένῳ εἶπε τὰ
« εἶπε Λοξίης περὶ ἡμιόνε· ὐδὲ τῦτο συνέλαβε·
« ἦν γὰρ δὴ ὁ Κῦρος ὗτος ἡμίονος· ἐκ γὰρ δυοῖν ὐκ
« ὁμοεθνέων ἐγεγόνεε, μητρὸς ἀμείνονος, πατρὸς
« δὲ κακοδεστέρυ. ἡ μὲν γὰρ ἦν Μηδὶς, χ' Ἀστυ-
« γεος θυγάτηρ τῦ Μήδων βασιλέος· ὁ δὲ,
« Πέρσης τε ἦν, χ' ἀρχόμενος ὑπ' ἐκείνοισι· χ'
« ἔνερθε ἐὼν τοῖσι ἅπασι, δεσποίνῃ τῇ ἑωϋτῦ
« συνώκεε. Ταῦτα μὲν ἡ Πυθὴ ὑπεκρέατο τοῖσι
Λυδοῖσι· οἱ δὲ ἀπίκνεικαν ἐς Σάρδις, χ' ἀπήγγει-
λαν τῷ Κροίσῳ. ὁ δὲ, ἀκύσας, συνέγνω ἑωϋ-

τῦ

τῦ εἶναι τὴν ἀμαρτάδα, καὶ ὑ τῦ θεῦ. κτίσαντι μὲν δὴ τὴν Κροίσυ τε ἀρχὴν, καὶ Ἰωνίης τὴν πρώτην καταστροφὴν, ἔχε ὕπω. Κροίσῳ δὲ ὅδι καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλὰ, καὶ ὑ τὰ εἰρημένα μοῦνα· ἐν μὲν γὰρ Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, τρίπυς χρύσεος, τὸν ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἰσμηνίῳ· ἐν δὲ Ἐφέσῳ, αἵ τε βόες αἱ χρύσεαι, καὶ τὸν κίονων αἱ πολλαί· ἐν δὲ Προνηίοις τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, ἀσπὶς χρυσέη μεγάλη. Ταῦτα μὲν καὶ ἔτι ἐς ἐμὲ ἦν σφέα ὁμοίως, τὰ δ' ἐξαπόλωλε τὰ τῶν ἀναθημάτων. τὰ δ' ἐν Βραγχίδῃσι τῇσι Μιλησίων ἀναθήματα Κροίσῳ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἴσα τε καθμὸν καὶ ὁμοῖα τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, τὰ μὲν νῦν ἐς τε Δελφοὺς, καὶ ἐς τὸν Ἀμφιάρεω, ἀνέθηκε, οἰκηΐά τε ἐόντα, καὶ τὸν πατρώων χρημάτων ἀπαρχήν· τὰ δὲ ἄλλα ἀναθήματα ἐξ ἀνδρὸς ἐγένετο ὑπαίτιος ἐχθρῦ, ὃς οἱ πρὸ τῆς βασιλεύσας, ἀνίκασιώτατος κατέστησε Σαρδίων Πανταλέοντι γενέσθαι τὴν Λυδῶν ἀρχήν. ὁ δὲ Πανταλέων, ἦν Ἀλυάττεω μὲν παῖς, Κροίσυ δὲ ἀδελφεὸς οὐκ ὁμομήτριος. Κροῖσος μὲν γὰρ ἐκ Καρίης ἦν γυναικὸς Ἀλυάττῃ, Πανταλέων δὲ ἐξ Ἰάδος. Ἐπεί τε δὲ δόλιος τῦ πατρὸς ἐπεφάνησε τὴν ἀρχὴν ὁ Κροῖσος, τὸν ἄνδρωπον τὸν ἀντιπρόσωπα ἐπὶ κεφαλῆς ἕλκων διέφθειρε. Τὴν δὲ οὐσίην αὐτῦ ἔτι πρότερον καταιρώσας, τότε τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀνέδηκε ἐς τὰ ἑωυτοῦ. Καὶ τοσαῦτά μὲ ἀναθημάτων τοσαῦτα εἰρήσθω. Θώυμα δὲ γῆ Λυδίη ἐς συγγραφὴν ὑ μάλα ἔχει, οἷά

τε

τὴν ἄλλην χώρην, πάρεξ τῆς ἐν τῇ Γμώλῃ καταφερομένης ψήγματος· ἐν δὲ ἔργον πολλὸν μέγιστον παρέχεται, χωρὶς τῶν τε Αἰγυπτίων ἔργων καὶ τῶν Βαβυλωνίων. Ἔστι αὐτόθι Ἀλυάττεω τοῦ Κροίσου πατρὸς σῆμα, τοῦ ἡ κρηπὶς μέν ἐστι λίθων μεγάλων, τὸ δὲ ἄλλο σῆμα, χῶμα γῆς. Ἐξεργάσαντο δὲ μιν οἱ ἀγοραῖοι ἄνθρωποι, καὶ οἱ χειροτέχναι, καὶ αἱ συνεργαζόμεναι παιδίσκαι. Οὖροι δὲ πέντε ἑστᾶσι, ἐπὶ καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν ἐπὶ τοῦ σήματος ἄνω· καὶ σφι γράμματα συνεκολάπτο, τὰ ἕκαστοι ἐξεργάσαντο. Καὶ ἐφαίνετο μετρεόμενον τὸ τῶν παιδισκέων ἔργον, ἐὸν μέγιστον. Τῇ μὲν δὴ Λυδῶν δήμου αἱ θυγατέρες πορνεύονται πᾶσαι, συλλέγουσαι σφίσι φερνάς· ἐς ὃ ἂν συνοικήσωσι τοῦτο ποιέουσαι. Ἐκδιδόασι δὲ αὐταὶ ἑωυτάς. Ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σήματος εἰσὶ στάδιοι ἓξ, καὶ δύο πλέθρα· τὸ δ' εὖρος, ἐστὶ πλέθρου τεσσεραιδέκα. Λίμνη δὲ ἔκειτο τοῦ σήματος μεγάλη, τὴν λέγουσι Λυδοὶ ἀείναον εἶναι. Καλέεται δὲ αὕτη Γυγαίη. Τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. Λυδοὶ δὲ νόμοισι μὲν σχεδὸν πλησίοισι χρέωνται καὶ Ἕλληνες, χωρὶς ἢ ὅτι τὰ θήλεα τέκνα καταπορνεύουσι πρῶτοι δὲ ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κολάπτοισι ἐχρήσαντο πρῶτοι δὲ καὶ κάπηλοι ἐγένοντο. Φασὶ δὲ αὐτοὶ Λυδοὶ καὶ τὰς παιγνίας τὰς νῦν σφίσι τε καὶ Ἕλλησι κατεστεώσας, ἑωυτῶν ἐξεύρημα γενέσθαι. Ἅμα δὲ ταύτας τε ἐξευρεθῆναι σφίσι λέγουσι, καὶ Τυρσηνίην ἀποικῆσαι· ὧδε περὶ αὐτῶν λέγοντες·

ἐπὶ Ἄτυος τοῦ Μάνεω βασιλῆος στοδείην ἰσχυρὴν ἀνὰ τὸν Λυδίην πᾶσαν γενέσθαι· καὶ τοὺς Λυδοὺς τέως μὲν ἀμύνειν λιπαρέοντας, μετὰ δὲ, ὡς ἐπαύσαντο, ἄλλα δίζεσθαι· ἄλλον τε ἄλλο ἐπιμηχανᾶσθαι αὐτῶν. Ἐξευρεθῆναι δὴ ὧν τότε καὶ τὰς κύβους καὶ τὰς ἀστραγάλους καὶ τὴν σφαίρης, καὶ ἄλλων παιστέων παιγνιέων τὰ εἴδεα, πλὴν πεττῶν. Τούτων γὰρ ὧν τὴν εὕρεσιν οὐκ οἰκηίσασθαι Λυδοί. Ποιέειν δὲ ὧδε τοὺς τὸν λιμὸν ἐξευρόντας· τὴν μὲν ἑτέρην τῶν ἡμερέων παίζειν πᾶσαν, ἵνα δὴ μὴ ζητέοιεν σιτία· τὴν δὲ ἑτέρην σιτέεσθαι, παυομένους τῶν παιγνιέων. Τοιούτῳ τρόπῳ διάγειν ἐπ' ἔτεα δυῶν δεόντα εἴκοσι· ἐπεί τε δὲ οὐκ ἀνιέναι τὸ κακὸν, ἀλλ' ἐπὶ μᾶλλον ἔτι βιάζεσθαι, οὕτω δὴ τὸν βασιλέα αὐτῶν, δύο μοίρας διελόντα Λυδῶν πάντων, κληρῶσαι τὴν μὲν ἐπὶ μονῇ, τὴν δὲ ἐπὶ ἐξόδῳ ἐκ τῆς χώρης· καὶ ἐπὶ μὲν τῇ μοίρεϊ αὐτὸς λαχανύσῃ τοῦ μοιρέων, ἑωυτὸν τὸν βασιλέα ποιήσασθαι, ἐπὶ δὲ τῇ ἀπαλλασσομένῃ, τὸν ἑωυτοῦ παῖδα, τῷ οὔνομα εἶναι Τυρσηνόν. Λαχόντας δὲ αὐτῶν τοὺς ἑτέρους ἐξιέναι ἐκ τῆς χώρης, καταβῆναι ἐς Σμύρνην, καὶ μηχανήσασθαι πλοῖα, ἐς τὰ ἐσθεμένους τὰ πάντα ὅσα σφι ἦν χρηστὰ ἐπίπλοα, ἀποπλέειν κατὰ βίον τε καὶ γῆς ζήτησιν. Ἐς ὃ ἔθνεα πολλὰ παραμειψαμένους, ἀπικέσθαι ἐς Ὀμβρικούς. Ἔνθα σφέας ἱδρύσασθαι πόλιας, καὶ οἰκέειν τὸ μέχρι τοῦδε. Ἀντὶ δὲ Λυδῶν μετονομασθῆναι αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ βασιλέος τοῦ παιδὸς, ὃς σφέας ἀπήγαγε· ἐπὶ

τέτῳ τῷ ἐπωνυμίην ποιευμένους, ὀνομαθῆναι Τυρσηνούς. Λυδοὶ μὲν δὴ ὑπὸ Πέρσῃσι δεδούλωντο. Ἐπιδίζεται δὲ δὴ τὸ ὀνθεῦτεν ἡμῖν ὁ λόγος τόν τε Κῦρον, ὅστις ἐὼν τῷ Κροίσου ἀρχὴν κατέλυσε, καὶ τοὺς Πέρσας, ὅτεῳ τρόπῳ ἡγήσαντο τῆς Ἀσίης. Ὡς δὲ Περσέων μετεξέτεροι λέγουσι, οἱ μὴ βουλόμενοι σεμνοῦν τὰ περὶ Κῦρον, ἀλλὰ τἀόντα λέγειν λόγον, κατὰ ταῦτα γράψω. Ὀπιζόμενος περὶ Κύρου καὶ τεθωμασίας ἄλλας λόγον ὁδοὺς φῆναι. Ἀστυάγεα ἀρχόντων τῆς ἄνω Ἀσίης ἐπ' ἔτεα εἴκοσι καὶ πεντακόσια φρῶτοι ἀπ' αὐτῶν Μῆδοι ἤρξαντο ἀπίστασθαι· καὶ κως οὗτοι πρὸς ἐλευθερίης μαχεσάμενοι τοῖσι Ἀστυάγεσι, ἐγένοντο ἄνδρες ἀγαθοί· καὶ ἀπωσάμενοι τὴν δουλοσύνην, ἠλευθερώθησαν. Μετὰ δὲ τούτους, καὶ τἆλλα ἔθνεα ἐποίεε τὠυτὸ Μήδοισι. Ἐόντων δὲ αὐτονόμων πάντων ἀνὰ τὴν ἤπειρον, ὧδε αὖτις ἐς τυραννίδας περιῆλθον· ἀνὴρ ὃς τοῖσι Μήδοισι ἐγένετο σοφὸς, τῷ οὔνομα ἦν Δηϊόκης, παῖς δὲ ἦν Φραόρτεω. Οὗτος ὁ Δηϊόκης, ἐρασθεὶς τυραννίδος, ἐποίεε τοιάδε· κατοικημένων τὰς Μήδων κατὰ κώμας, ὁ γῆ ἐωυτοῦ ἐὼν καὶ πρότερον δόκιμος, καὶ μᾶλλόν τε καὶ προθυμότερον δικαιοσύνην ἐπασκέων, ἤσκεε. Καὶ ταῦτα μὲν, ἐούσης ἀνομίης πολλῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Μηδικὴν, ἐποίεε, ἐπιστάμενος ὅτι τῷ δικαίῳ τὸ ἄδικον πολέμιόν ἐστι. Οἱ δὲ ἐκ τῆς αὐτῆς κώμης Μῆδοι, ὁρῶντες αὐτοῦ τὰς τρόπους, δικαστὴν μὲν ἑωυτῶν αἱρέονται· ὁ δὲ δὴ, οἷα μνεώμενος ἀρχὴν, ἴθυς τε καὶ δίκαιος

δίκαιος ἦν. Ποιέων τε ταῦτα, ἐπαίνου εἶχε οὐκ ὀλίγου παρὰ τῶν πολιτέων οὕτω, ὥστε πιυθανόμενοι οἱ ὀν τῆσι ἄλλῃσι κώμῃσι ὡς Δηϊόκης εἴη ἀνὴρ μοῦνος κατ' τὸ ὀρθὸν δικάζων, μετέπεσον πρὸς ἀδίκοισι γνώμῃσι, τότε ἐπεί τε ἤκουσαν, ἄσμενοι ἐφοίτεον παρὰ τὸν Δηϊόκεα καὶ αὐτοὶ δικασόμενοι· τέλος δέ, οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπετρέποντο. Πλεῦνος δὲ ἀεὶ γινομένου τοῦ ἐπιφοιτέοντος, οἷα πιυθανομένων τὰς δίκας ἀποβαίνειν κατ' τὸ ἐὸν, γνοὺς ὁ Δηϊόκης ἐς ἑωυτὸν πᾶν ἀνακείμενον, οὔτε κατίζειν ἔτι ἤθελε οὐδαμοῦ μετέπειτα κατίζων ἐδίκαζε, ἀλλ' ἔφη δικᾶν ἔτι. οὐ γὰρ οἱ λυσιτελέειν, τὰ ἑωυτοῦ ἐξημελημκότα, τοῖσι πέλας δι' ἡμέρης δικάζειν. Ἐὸσης δὲ ἁρπαγῆς καὶ ἀνομίης ἔτι πολλῷ μᾶλλον ἀνὰ τὰς κώμας ἢ πρότερον ἦν, συνελέχθησαν οἱ Μῆδοι ἐς τωὐτὸ, καὶ ἐδίδοσάν σφισι λόγον, λέγοντες πρὸς τὸν κατημένον. Ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, κάλλιστα ἔλεγον οἱ τοῦ Δηϊόκεω φίλοι, Οὐ γὰρ δὴ τρόπῳ τῷ παρεόντι χρεώμενοι, δυνατοὶ εἰμὲν οἰκέειν τὴν χώρην, φέρε καταστήσωμεν ἡμέων αὐτοῖσι βασιλέα. Καὶ οὕτω ἥ τε χώρη εὐνομήσεται, καὶ αὐτοὶ πρὸς ἔργα τρεψόμεθα, οὐδὲ ὑπ' ἀνομίης ἀνάγκαι ἐσόμεθα. Ταῦτά κη λέγοντες, πείθουσι ἑωυτοὺς βασιλεύεσθαι. Αὐτίκα δὲ προβαλλομένων ὁντινα φήσουσι βασιλέα, ὁ Δηϊόκης ἦν πολλὸς ὑπὸ παντὸς ἀνδρὸς καὶ προβαλλόμενος καὶ αἰνεόμενος· ἐς ὃ τοῦτον καταινέσαι βασιλέα σφίσι εἶναι. Ὁ δ' ἐπέ-

λθνε αὐτοὺς οἰκία τε ἑωὐτῷ ἀξιά τ βασιληΐης οἰκοδομῆσαι, χ κεκτῦναι αὐτὸν δορυφόροισι. Ποιέυσι δὴ ταῦτα οἱ Μῆδοι. οἰκοδομέυσί τε γὼ αὐτῷ οἰκία μεγάλα τε χ ἰσχυρά, ἵνα αὐτὸς ἔφερασε τ χώρης· χ δορυφόρυς αὐτῷ ἐπιτρέπυσι ἐκ πάντων Μήδων καταλέξαντ. Ὡ ἦ, ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, τὺς Μήδυς ἠνάγκασε ἓν πόλισμα ποιήσασθαι, χ τῦτο μᾶλιστα προσετέλλοντο, τῶν ἄλλων ἅπαντα ἐπιμέλεαν. Πειθομένων ἢ χ ταῦτα τῶν Μήδων, οἰκοδομέε τείχεα Μεγάλα τε χ καρτερά, ταῦτα τὰ νυῦ Ἐκβάτανα κέκληται, ἕτερον ἑτέρῳ κύκλῳ ἐνεγῶτα. Μεμηχάνηται ἢ οὕτω τὸ τεῖχος ὥστε ὁ ἕτερος τῦ ἑτέρυ κύκλος τοῖσι προμαχεῶσι μύνοισι ἐσὶ ὑψηλότερος. Τὸ μὴν τι κυ, χ τὸ χωρίον συμμαχέει, κολωνὸς ἐὼν, ὥστε τοιῦτο εἶναι· τὸ ἢ χ μᾶλλόν τι ἐπετησθύνη, κύκλων ἐόντων τῶν σωαπόντων ἑπτὰ, ὁ ἢ τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλήια ἔνεσι χ οἱ θησαυροί. Τὸ δὶ αὐτῶν μέγιστόν ἐστι τεῖχος, κατ' τ Ἀθηναίων κύκλον μάλιστά κη τὸ μέγαθος. Τῦ μὲν δὴ πρώτυ κύκλυ οἱ προμαχεῶνες εἰσὶ λευκοί· τῦ δὲ δευτέρυ, μέλανες· τειτυ ἢ κύκλυ, φοινίκεοι· τεταρτυ δὲ, κυάνεοι· πέμπτυ δὲ σανδαράκινοί. Οὕτω πάντων τῶν κύκλων οἱ προμαχεῶνες ἠνθισμένοι εἰσὶ Φαρμάκοισι. Δύο ἢ οἱ τελευταῖοί εἰσι, ὁ μὲν καταργυρομένυς, ὁ δὲ καταχρυσωμένυς ἔχων τὺς προμαχεῶνας. Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Δηϊόκης ἑωὐτῷ τε ἐτείχεε, χ περὶ τὰ ἑωὐτῦ οἰκία. Τὸν δὲ ἄλλον δῆμον

δῆμον πέρι ξ ἐκέλευε τὸ τεῖχος οἰκέειν. Οἰκοδομηθέντων ἢ πάντων, κόσμον τόνδε Δηϊόκης πρῶτος ὅδε ὁ καταστήσας, μήτε ἐσιέναι πρὸς βασιλέα μηδένα συλλωρέειν, δι' ἀγγέλων ἢ πάντα χρέεσθαι· ὁρᾶσθαί τε βασιλέα ὑπὸ μηδενός. Πρός τε τούτοισι ἔπι γελᾶν τε καὶ πτύειν ἀντίον, καὶ ἄπασι τοῦτό γε εἶναι αἰσχρόν. Ταῦτα δὴ περὶ ἑωυτὸν ποιέοντα, ὅκως μὴ ὀρέονται οἱ ὁμήλικες ἐόντες καὶ σοφώτεροι, ἀγαθοί τε καὶ ἄλκιμοι, λυπεοίατο, καὶ ἐπιβουλεύοιεν, ἀλλ' ἑτεροῖόν σφι δοκέοι εἶναι μὴ ὀρέωσι. Ἐπεί τε δὲ ταῦτα διεκόσμησε, καὶ ἐκράτυνε ἑωυτὸν τῇ τυραννίδι, ἦν τὸ δίκαιον Φυλάσσων χαλεπός. Καὶ τάς τε δίκας γράφοντες, εἴσω παρ' ἐκεῖνον ἐσεπέμπεσκον· καὶ ἐκεῖνος διακρίνων, τὰς ἐσφερομένας ἐκπέμπεσκε. Ταῦτα μὲν κατὰ τὰς δίκας ἐποίεε. Τὰ δὲ δὴ ἄλλα ἐκεκοσμέατό οἱ εἴ τινα πτωθάνοιτο ὑβρίζοντα, τοῦτον ὅκως μετὰ πέμψαιτο κατ' ἀξίην ἑκάστου ἀδικήματος ἐδικαίευ. Καὶ οἱ κατάσκοποί τε καὶ κατήκοοι ἦσαν ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώρην τὴν ἦρχε. Δηϊόκης μὲν νυν τὸ Μηδικὸν ἔθνος συνέφερε μοῦνον, καὶ τούτου ἦρξε· ἔσι δὲ Μήδων τοσάδε γένεα, Βουσαῖ, Παρητακηνοὶ, Στρύχατες, Ἀριζαντοὶ, Βούδιοι, Μάγοι. Γένεα μὲν Μήδων ἔσι τάδε. Δηϊόκεω δὲ παῖς γίνεται Φραόρτης, ὃς, τελευτήσαντος Δηϊόκεω, βασιλεύσαντος τεῖα καὶ πεντήκοντα ἔτεα, παρεδέξατο τὴν ἀρχήν. Παραδεξάμενος δὲ, οὐκ ἀπεχρᾶτο μούνων ἄρχειν τῶν Μήδων· ἀλλὰ στρατευσάμενος

ἐπὶ τὺς Πέρσας, πρώτοισί τε τύτοισι ἐπεθήκαλο, ϗ τρώτυς Μήδων ὑπηκόυς ἐποίησε. Μετὰ δὲ, ἔχων δύο ταῦτα ἔθνεα, ϗ ἀμφότερα ἰσχυρὰ, κατεστρέφετο τ' Ἀσίλω, ἀπ' ἄλλυ ἐπ' ἄλλο ἰὼν ἔθνος. Ἐς ὃ στραλευσάμθνος ἐπὶ τὺς Ἀσσυρίυς, ϗ Ἀσσυρίων τύτυς οἳ Νῖνον ἔχον, ϗ ἦρχον τοτὲ πάντων, τότε ἦσαν μεμυωμθνοι μὴ συμμάχων, ἅτε ἀπεστεώτων, ἄλλως μὴ τοι ἐωϋτῶν εὖ ἤκοντες· ἐπὶ τύτυς δὴ στραλευσάμθνος ὁ Φραόρτης, αὐτός τε διεφθάρη, ἄρξας δύο τε ϗ εἴκοσι ἔτεα, ϗ ὁ στρατὸς αὐτῦ ὁ πολλός. Φραόρτεω δὲ τελευτήσαντος, ἐξεδέξατο Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τῦ Δηϊόκεω παῖς. Οὗτος λέγεται πολλὸν ἔτι γενέσθαι ἀλκιμώτερος τ τοσηύτων· ϗ πρῶτός τε ἐλόχισε ϗ τέλεα τὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, ϗ πρῶτος διέταξε χωρὶς ἐκάστυς εἶναι, τύς τε αἰχμοφόρυς, ϗ τὺς ἱππέας, ϗ τὺς τοξοφόρυς. Πρότερον δὲ ἀναμὶξ ἦν πάντα ὁμοίως ἀναπεφυρμθνα. Οὗτος ὁ τοῖσι Λυδοῖσι ἐστὶ μαχεσάμθνος, ὅτε νὺξ ἡ ἡμέρη ἐγένετο σφι μαχομθνοισι. Καὶ ὁ τ' Ἅλυος ποταμῦ ἄνω Ἀσίλω πᾶσαν συνῆσας ἑωϋτῷ. Συλλέξας δὲ τὺς ὑπ' ἑωϋτῷ ἀρχομένυς πάντας, ἐστρατθύετο ἐπὶ τλὺ Νῖνον, τιμωρέων τε τῷ παλαὶ, ϗ τ' πόλιν ταύτλν θέλων ἐξελεῖν. Καί οἱ, ὡς συμβαλὼν ἐνίκησε τὺς Ἀσσυρίυς, πολιορκθμθνῳ τλὺ Νῖνον, ἐπῆλθε Σκυθέων στρατὸς μέγας. Ἦγε δὲ αὐτὺς βασιλθς ὁ Σκυθέων Μαδύης, Πρωτοθύεω παῖς· οἳ ἐσέβαλον μὲ ἐς τ' Ἀσίλω, Κιμμερίυς ἐκβαλόντες

τες ἐκ τ Εὐρώπης, τύτοισι δὲ ὀπισπόγενοι Φεύγυσι, οὕτω ἐς τ Μηδικὴν χώρην ἀπίκοντο. Ἔστι δὲ ἀπὸ τ λίμνης τ Μαιήτιδος ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν ἡ ἐς Κόλχυς τεσσεράκοντα ἡμερέων διζώνῳ ὁδός. Ἐκ δὲ τῆς Κολχίδος ἐγγὺς πολλὸν ἔθνεα ἐς τ Μηδικὴν, ἀλλὰ ἓν τὸ ἀφ' μέσυ ἔθνος αὐτῶν ὄσι, Σάσπειρες· τύτο δὲ ἀποτεμνομένοισι, εἶναι ἐν τῇ Μηδικῇ. Οὐ μὴν τοί γε Σκύθαι ταύτῃ ἐσέβαλον, ἀλλὰ τ κατύπερθεν ὁδὸν πολλῷ μακροτέρην ἐκτεραπόμενοι, ἐν δεξιῇ ἔχοντες τὸ Καυκάσιον ὄρος. Ἐνθαῦτα οἱ μὲ Μῆδοι συμβαλόντες τοῖσι Σκύθῃσι, ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ, τ ἀρχῆς κατελύθησαν· οἱ δὲ Σκύθαι τ Ἀσίην πᾶσαν ἐπέσχον. Ἐνθεύτεν δὲ ἦσαν ἐπ' Αἴγυπτον· ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ, Ψαμμήτιχος σφέας Αἰγύπτυ βασιλεὺς ἀντιάσας δώροισί τε καὶ λιτῇσι ἀποτρέπει προσωτέρω μὴ πορεύεσθαι. Οἱ δὲ, ἐπεί τε ἀναχωρέοντες ὀπίσω, ἐγένοντο τ Συρίης ἐν Ἀσκάλωνι πόλει, τὸν πλεόνων Σκυθέων παρεξελθόντων ἀσινέων, ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ὑπολειφθέντες, ἐσύλησαν τ οὐρανίης Ἀφροδίτης τὸ ἱρόν. Ἔστι δὲ τύτο τὸ ἱρὸν, (ὡς ἐγὼ πυθανόμενος εὑρίσκω) πάντων ἀρχαιότατον ἱρῶν ὅσα ταύτης τῆς θεῦ. Καὶ γὰ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱρὸν ἱδρύθη ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέγυσι Κύπριοι· καὶ τὸ ἐν Κυθήροισι, Φοίνικές εἰσιν οἱ ἱδρυσάμενοι, ἐκ ταύτης τῆς Συρίης ὄντες. Τοῖσι δὲ τῶν Σκυθέων συλήσασι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἀσκάλωνι, καὶ τοῖσι τυ-

πέων αἰεὶ ἐκγόνοισι ἐνέσκηψε ὁ θεὸς θήλειαν νοῦσον· ὥστε ἅμα λέγουσί τε οἱ Σκύθαι διὰ τοῦτο σφέας νοσεῖν, καὶ ὁρᾶν παρ' ἑωυτοῖσι τοὺς ἀπικνεομένους ἐς τὴν Σκυθικὴν χώρην ὡς διαιτέαται, τοὺς καλέουσι Ἐναρέας οἱ Σκύθαι. Ἐπὶ μὲν νυν ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα ἦρχον τῆς Ἀσίης οἱ Σκύθαι, καὶ τὰ πάντα σφι ἐκ τοῦ τε ὕβριος καὶ ὀλιγωρίης ἀνάστατα ἦν. Χωλὶς μὲν γὰρ Φόρων, ἔπρησσον παρ' ἑκάστων τὸ ἑκάστοισι ἐπέβαλλον. Χωλὶς δὲ τῶν Φόρων, ἥρπαζον περιελαύνοντες τοῦτο ὅπερ ἔχοιεν ἕκαστοι. Καὶ τούτων μὲν τοὺς πλεύνας Κυαξάρης τε καὶ Μῆδοι ξείνισάντες καὶ καταμεθύσαντες κατεφόνευσαν. Καὶ οὕτω ἀνεσώσαντο τὴν ἀρχὴν Μῆδοι, καὶ ἐπεκράτεον τῶνπερ καὶ πρότερον· καὶ τήν τε Νῖνον εἷλον, (ὡς δὲ εἷλον, ἐν ἑτέροισι λόγοισι δηλώσω). καὶ τοὺς Ἀσσυρίους ἐκοσμιώτερους ἐποιήσαντο, πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης. Μετὰ δὲ ταῦτα, Κυαξάρης μὲν, βασιλεύσας τεσσεράκοντα ἔτεα, σὺν τοῖσι Σκύθῃσι ἦρξαν, τελευτᾷ. Ἐκδέκεται δὲ Ἀστυάγης ὁ Κυαξάρεω παῖς τὴν βασιληίην. Καὶ οἱ ἐγένετο θυγάτηρ, τῇ οὔνομα ἔθετο Μανδάνῃ. Τὴν ἐδόκεε Ἀστυάγης ἐν τῷ ὕπνῳ ὑρῆσαι τοσοῦτον ὥστε πλῆσαι μὲν τὴν ἑωυτοῦ πόλιν, ὑπερκλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν. Ὑποθέμενος δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη, παρ' αὐτέων αὐτὰ ἕκαστα ἐκμαθών. Μετὰ δὲ, τὴν μὲν Μανδάνην ταύτην ἐοῦσαν ἤδη ἀνδρὸς ὡραίην, Μήδων μὲν τῶν ἑωυτοῦ ἀξίων ἐδόκεε διδοῖ γυναῖκα, δεδοικὼς τὴν ὄψιν· ὁ δὲ

δὲ Πέρσῃ διδοῖ, τῷ οὔνομα ἦν Καμβύσης· τὴ εὔ-
εισκε οἰκηίης μὲν ἐόντα ἀγαθῆς, τρόπῳ δὲ ἡσυ-
χίῳ· πολλῷ ἔνερθε ἄγων αὐτὸν μέσου ἀνδρὸς
Μήδου. Σωσικεύσης δὴ τῷ Καμβύσῃ τὴ Μανδάνης, ὁ Ἀστυάγης τῷ πρώτῳ ἔτεϊ εἶδε ἄλλιον ὄψιν· ἐδόκεέ οἱ ἐκ τῆ αἰδοίων τῆ θυγατρὸς ταύτης φύναι ἄμπελον· τὴ δὲ ἄμπελον ὑπισχεῖν τὴ Ἀσίην πᾶσαν. Ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ συμβάλλεσθαι τοῖσι ὀνειροπόλοισι, μετεπέμψατο ἐκ τῆ Περσέων τὴν θυγατέρα ἐπίτεκα ἐοῦσαν. ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε. βουλόμενος τὸ γεννώμενον ἐξ αὐτῆς ἀπολωφθεῖραι· καὶ ἐκ γὰρ οἱ τῆ ὄψιος οἱ τῆ μάγων ὀνειροπόλοι ἐσήμαινον ὅτι μέλλοι ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ γόνος βασιλεύσειν ἀντ' ἐκείνου. Ταῦτα δὴ ὧν Φυλασσόμενος ὁ Ἀστυάγης, ὡς ἐγένετο ὁ Κῦρος, καλέσας Ἅρπαγον, ἄνδρα οἰκήϊον, καὶ πιστότατόν τε Μήδων, καὶ πάντων ἐπίτροπον τῶν ἑωυτοῦ, ἔλεγέ οἱ τοιάδε· "Ἅρπαγε, πρῆγμα, τὸ ἄν τοι προθέω, μηδαμῇ παραχρήσῃ· μηδὲ ἐμέ τε παραβάλῃ, καὶ ἄλλους ἑλόμενος, ἐξ ὑστερὴς σεωυτῷ περιπέσῃς. Λάβε τὴ ἂν Μανδάνη ἔτεκε παῖδα· φέρων δὲ ἐς ἐωυτόν, ἀπόκτεινον· μὴ δὲ ἅψον τρόπῳ ὅτεῳ αὐτὸς βουλεαι· Ὁ δὲ ἀμείβετο· "Ὦ βασιλεῦ, οὔτε ἄλλοτέ κω παρεῖδες ἀνδρὶ τῷδε ἄχαρι ὀφθῆναι, φυλασσόμεθα δὲ ἔς σε καὶ ἐς τὴ μετέπειτα χρόνον μηδὲν ἐξαμαρτεῖν· ἀλλ' εἰ τοι φίλον τοῦτο οὕτω γίνεσθαι, χρὴ δὴ τόγε ἐμὸν ὑπηρετέεσθαι ὀπιτηδέως. Τοῦτοισι ἀμειψάμενος ὁ Ἅρπαγος,

ὡς

ὡς οἱ παρεδόθη τὸ παιδίον κεκοσμημένον τῷ
ἐπὶ θανάτῳ, ἦει κλαίων ἐς τὰ οἰκεῖα. Παρελ-
θὼν δὲ ἔφραζε τῇ ἑωυτῦ γυναικὶ τ πάντα
Ἀστυάγεος ῥηθέντα λόγον. Ἡ δ᾽ ὡς αὐτὸν
λέγῃ, Νῦν ὦν τί σοι ἐν νόῳ ἐστὶ ποιέειν; ὁ δὲ
ἀμείβε᾽ οὐκ ἢ ὑπετέλλετο Ἀστυάγης, ‘Οὐδ᾽ εἰ
‘ φρονήσειέ τε καὶ μανεῖται κάκιον ἢ νῦν
‘ μαίνε᾽, οὔ οἱ ἔγωγε ὑποθήσομαι τῇ γνώμῃ,
‘ οὐδὲ ἐς φόνον τοιοῦτον ὑπηρετήσω. πολλῶν δὲ
‘ εἵνεκα οὐ φονεύσω μιν· καὶ ὅτι αὐτῷ μοι συγ-
‘ γενής ἐστιν ὁ παῖς, καὶ ὅτι Ἀστυάγης μοὶ ἐστι
‘ γέρων, καὶ ἄπαις ἔρσενος γόνου· εἰ δὲ θελήσῃ
‘ τούτου τελευτήσαντος ἐς τ θυγατέρα ταύτην
‘ ἀναβῆναι ἡ τυραννὶς, ἧς νῦν τ μόνον κλείῃ δι᾽
‘ ἐμοῦ, ἄλλο τί ἢ λείπε᾽ τὸ οὐθεστὲν ἐμοὶ
‘ κινδυνώδων ὁ μέγιστος; ἀλλὰ χρὴ μ ἀσφαλέως
‘ εἵνεκα ἐμοὶ, δεῖ τοῦτον τελευτᾶν τ παῖδα·
‘ δεῖ μούτοι τῶν τινα Ἀστυάγεος, αὐτοῦ φονέα
‘ γενέσθαι, καὶ μὴ τ ἡμῶν. Ταῦτα εἶπας, αὐ-
τίκα ἄγγελον ἔπεμπε ἐπὶ τ Βουκόλον τ Ἀστυ-
άγεος, τ ἐπίσταλο νομάς τε ὀπιτηδεωτάτας νέ-
μοντα, καὶ ὕλεα θηριωδέστατα· τῷ οὔνομα ἦν
Μιτραδάτης. Συνοίκεε δὲ τῇ ἑωυτοῦ συμβόλῃ.
Οὔνομα δὲ τῇ γυναικὶ ἦν τῇ συνοίκεε, Κυνώ,
κατὰ τ τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν· κατὰ δὲ τὴν Μη-
δικὴν, Σπακώ. Τὴν γὰρ κύνα καλέουσι σπάκα
Μῆδοι· αἱ δὲ ὑπώρεαι εἰσὶ τ ὀρέων ἔνθα τὰς
νομὰς τ βοσὶ εἶχε οὗτος δὴ ὁ Βουκόλος, πρὸς
βορέω τε ἀνέμου τ Ἐκβατάνων, καὶ πρὸς τοῦ πόν-

τ

τῦ Εὐξείνυ. Ταύτη μὲν γὰρ ἡ Μηδικὴ χώρη
ἐστὶ Σαπείρων ὀρεινή· ἔστι κάρτα, καὶ ὑψηλή
τε, καὶ ἴδησι σιωηρεφής· ἡ δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώ-
ρη, ἐστὶ πᾶσα ἄπεδος· ἐπεὶ ὦν ὁ βυκόλος σπυ-
δῇ πολλῇ καλεόμενος ἀπίκετο, ἔλεγε ὁ Ἅρ-
παγος τάδε, Κελεύει σε Ἀστυάγης τὸ παιδίον
τῦτο λαβόντα, θεῖναι ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν
ὀρέων, ὅκως ἂν τάχιστα διαφθαρείη· καὶ τά-
δέ τοι ἐπέλευσε εἰπεῖν, Ἢν μὴ ἀποκτείνῃς αὐ-
τὸ, ἀλλά τεῳ τρόπῳ περιποιήσῃ, ἀλέθρῳ
τῷ κακίστῳ σε διαχρήσεσθαι· ἐπορᾶν δὲ ἐκ-
κείμενον διατετάγμαι ἐγώ. Ταῦτα ἀκούσας
ὁ βυκόλος, καὶ ἀναλαβὼν τὸ παιδίον, ἦιε τὴν αὐ-
τὴν ὀπίσω ὁδὸν, καὶ ἀπικνέεται ἐς τὴν ἔπαυλιν· τῷ
δ' ἄρα καὶ αὐτῷ ἡ γυνὴ ἐπίτεξ ἐοῦσα πᾶσαν
ἡμέρην, τότε κως χτὶ δαίμονα πίκλει, οἰχομένῳ
τῦ βυκόλυ ἐς πόλιν· ἦσαν δὲ ὦν Φρυγίδι ἀμ-
φότεροι ἀλλήλων πέρι· ὁ μὲν, τῦ τόκυ τὴν γυναι-
κὸς ἀρρωδέων, ἡ δὲ γυνὴ, ὅτι οὐκ εἰωθὼς ὁ Ἅρ-
παγος μετεπέμψατο αὐτῆς τὴν ἄνδρα· ἐπεί τε
δὲ ἐπυνοήσας ἐπέστη, οἵα ἐξ ἀέλπτυ ἰδοῦσα ἡ
γυνὴ, εἴρετο πρῶτον ὅτι μιν οὕτω προθύμως
Ἅρπαγος μετεπέμψατο. Ὁ δὲ εἶπε, Ὦ γύναι,
εἶδόν τε ἐς πόλιν ἐλθὼν καὶ ἤκουσα τὸ μήτε
ἰδεῖν ὄφελον, μή τέ κοτε γενέσθαι ἐς δεσπότεας
ἡμετέρυς. Οἶκος μὲν πᾶς Ἁρπάγυ κλαυθμῷ
κατείχετο· ἐγὼ δὲ ἐκπλαγεὶς, ἧια ἔσω·
Ὡς δὲ τάχιστα ἐσῆλθον, ὁρέω παιδίον πρό-
κείμενον, ἀσπαῖρόν τε καὶ κραυγανόμενον, κε-
κοσμημένον

κοσμημένον χρυσῷ τε καὶ ἐσθῆτι ποικίλῃ. Ἅρπαγος δὲ ὡς εἶδέ με, ἐκέλευε ἑωυτῷ ταχίστην ἀναλαβόντα τὸ παιδίον, οἴχεσθαι φέροντα, καὶ θεῖναι ἔνθα θηλωδέστατον εἴη τῶν θηρέων. Φὰς Ἀστυάγεα εἶναι τοιαῦτα ἐπιθέμενόν μοι πολλὰ ἀπειλήσας εἰ μὴ σφέα ποιήσαιμι· καὶ ἐγὼ ἀναλαβών, ἔφερον, δοκέων τινος οἰκετέων εἶναι. ἐς γὰρ ἂν κόλε κατέδοξα ἔνθεν γενέσθαι. ἐθάμβεον δὲ ὁρέων χρυσῷ τε καὶ εἵμασι κεκοσμημένον· ὡς δέ, καὶ κλαυθμὸν κατεφώτα ἐμφανέα ἐν Ἅρπάγου. καὶ δὴ καὶ ὁδὸν ποιεύμενος πάντα λόγον θεράποντος, ὃς ἐμὲ ὡρμήμην ἔξω πόλιος, ἐνεχείρισε τὸ βρέφος· ὡς ἄρα Μανδάνης τε εἴη παῖς τοῦ Ἀστυάγεω θυγατρὸς, καὶ Καμβύσεω τοῦ Κύρου. καὶ μιν Ἀστυάγης ἐκτεῖναι ἐκέλευε· νῦν τε ὧδε ἔχει. Ἅμα δὲ ταῦτα ἔλεγε ὁ βυκόλος, καὶ ἐκκαλύψας ἀπέδεικνυς. ἡ δὲ, ὡς εἶδε τὸ παιδίον μέγα τε καὶ εἰδὲς εἰόν, δακρύσασα, καὶ λαβομένη τῶν γονάτων τοῦ ἀνδρὸς, ἔχριζε μηδεμιῇ τέχνῃ ἐκθεῖναί μιν. ὁ δὲ οὐκ ἔφη οἱός τ' εἶναι ἄλλως αὐτὰ ποιέειν. Ἐπιφοιτήσειν γὰρ κατασκόπους ἐξ Ἅρπάγου κατοψομένους· ἀπολέεσθαί τε κάκιστα, ἢν μὴ σφέα ποιήσῃ. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε ἄρα τὸν ἄνδρα, δευτέρα λέγει ἡ γυνὴ τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν σὺ δύναμαί σε πεῖσαι μὴ ἐκθεῖναι, σὺ δὲ ὧδε ποίησον, εἰ δὴ πᾶσά γε ἀνάγκη ὀφθῆναι ἐκκείμενον. τέτοκα γὰρ καὶ ἐγὼ, τέτοκα δὲ τεθνεός· τοῦτο μὲν φέρων ἄγε· τὸν δὲ τοῦ Ἀστυάγεω θυγα-

‘ θυγατρὸς παῖδα ὡς ἐξ ἡμέων ἐόντα τρέφω-
‘ μὴν. χ᾽ ὕπω ὕτε σὺ ἀλώσεαι ἀδικέων τὺς δε-
‘ σπότεας, ὕτε ἡμῖν κακῶς βεβουλευμένα ἔσαι.
‘ ὅ, τε γὼ τεθνεὼς βασιληΐης ταφῆς κυρήσω, χ᾽
‘ ὁ θείων ὐκ ἀπολέσω ἕ ψυχίν. Κάρτα τε
ἔδοξε τῷ βυκόλῳ θεὸς τὰ παρεόντα εὖ λέγειν
ἡ γυνὴ, χ᾽ αὐτίκα ἐποίεε ταῦτα. ἕ μὲ ἔφερε
θανατώσων παῖδα, τοῦτον μὲ θυγατρὶ δοῖ τῇ ἑωυ-
τοῦ γυναικί· ἕ δὲ ἑωυτοῦ ἐόντα νεκρὸν λαβὼν
ἔθηκε ἐς τὸ ἄγγος ὃν τῷ ἔφερε ἕ ἕτερον. κοσμή-
σας δὲ τῷ κόσμῳ παντὶ τῷ ἑτέρῳ παιδὸς, φέ-
ρων ἐς τὸ ἐρημότατον ἕ ὀρέων πᾶσι· ὡς δὲ τρί-
τῃ ἡμέρῃ τῷ παιδίῳ ἐχρειμένῳ ἐγένετο, ἦλθε ἐς
πόλιν ὁ βυκόλος τινὰ θεοβόσκων φύλακα
αὐτοῦ καταλιπών. ἐλθὼν δὲ ἐς τοῦ Ἁρπάγου,
ἀποδεικνύναι ἔφη ἑτοῖμος εἶναι τῷ παιδὶ ἕ νέ-
κυν. πέμψας δὲ ὁ Ἅρπαγος ἕ ἑωυτοῦ δορυφό-
ρων τοὺς πιστοτάτους, εἰδέ τε ἀφ᾽ τούτων, χ᾽ ἔθα-
ψε τοῦ βυκόλου τὸ παιδίον. χ᾽ τὸ μὲν ἐθάπτετο·
ἕ ὃ ὕστερον τούτων Κῦρον ὀνομασθέντα, θαμα-
βῦσα ἔτρεφε ἡ γυνὴ τοῦ βυκόλου, ὄνομα ἄλλο
κου τι χ᾽ ὐ Κῦρον θεμένη. Καὶ ὅτε δὴ ἦν δεκαέ-
τὴς ὁ παῖς, πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε γενόμενον
ἐξέφηνέ μιν. ἔπαιζε ὃν τῇ κώμῃ ταύτῃ ὃν τῇ
ἦσαν χ᾽ αἱ βυκολίαι αὗται· ἔπαιζε ἢ μετ᾽ ἄλ-
λων ἡλίκων ὃν ὁδῷ χ᾽ οἱ παῖδες παίζοντες εἵ-
λοντο ἑωυτῶν βασιλέα εἶναι, τοῦτον δὴ ἕ τοῦ
βυκόλου ἐπίκλησιν παῖδα. ὁ δὲ αὐτέων διέταξε
τοὺς μὲν, οἰκίας οἰκοδομέειν, τοὺς δὲ, δορυφόρους

εἶναι·

εἶναι· τ δέ κε πινὰ αὐτέων, ὀφθαλμὸν βασιλῆος
εἶναι· τῷ δέ τινι, τὰς ἀγγελίας ἐσφέρειν ἐδίδου
γέρας, ὡς ἑκάστῳ ἔργον πρηγμάτων. εἰς δὴ τού-
των τ παιδίων συμπαίζων, ἐὼν Ἀρτεμβάρεω
παῖς, ἀνδρὸς δοκίμου ὀν Μήδοισι· (ὑγ γὰρ δὴ ἐ-
ποίησε τὸ πρηχθὲν ὑπ τοῦ Κύρου) ἐκέλευε
αὐτὸν τοὺς ἄλλους παῖδας ἀγαλαβέειν. πειθο-
μένων ἢ τ παίδων, ὁ Κῦρος τ παῖδα τῆς
χάρτα πρείσπε μαστιγέων. ὁ δέ, ἐπεί τε ἐμε-
τείθη τάχιστα, ὥς γε δὴ ἀνάξια ἑωυτοῦ παθὼν,
μᾶλλόν τι πρεημέκλεε. καπελθὼν δὲ ἐς πόλιν,
πρὸς τ πατέρα ἐποικπίζετο τ ὑπὸ Κύρου πε-
πονθέναι. λέγων δὲ ὑ Κύρου (ὑ γὰρ κω ἦν τοῦτο
τὄνομα) ἀλλὰ πρὸς τοῦ βυκόλου τοῦ Ἀστυ-
άγεος παιδός· ὁ δὲ Ἀρτεμβάρης ὀργῇ, ὡς εἶχε,
ἐλθὼν πρὸς τ Ἀστυάγεα, ἀγόμενός τ
παῖδα, ἀνάρσια πρήγματα ἔφη πεπονθέναι, λέ-
γων, Ὦ βασιλεῦ, ὑπὸ τοῦ σοῦ δούλου, βυ-
κόλου δὲ παιδὸς, ὧδε περιυβρίσμεθα (δεικνὺς
τοῦ παιδὸς τοὺς ὤμους.) Ἀκούσας δὲ ἀγ ἰδὼν ὁ
Ἀστυάγης, θέλων τιμωρῆσαι τῷ παιδὶ τιμῆς τ
Ἀρτεμβάρεω ἕνεκα, μετεπέμπετο τόν τε βυκό-
λον ἀγ τ παῖδα. ἐπεί τε δὲ πάρεσαν ἀμφότε-
ροι, βλέψας πρὸς τὸν Κῦρον ὁ Ἀστυάγης ἔφη,
Σὺ δὴ ἐὼν τοῦδε τοιούτου ἐόντος παῖς, ἐτόλ-
μησας τ τοῦδε παῖδα ἐόντος πρώτου παρ' ἐμοὶ
ἀεικίη τοιῇδε πρησπεῖν; ὁ δὲ ἀμείβετο ὧδε,
Ὦ δέσποτα, ἐγὼ ταῦτα τοῦτον ἐποίησα σὺν
δίκῃ. οἱ γάρ με ὑπ τ κώμης παῖδες, τ ἀγ
ὅδε

ὅδε ἦν, παίζοντες, σφέων αὐτῶν ἐπησαντο βασιλέα. ἐδόκεον γάρ σφι εἶναι ἐς τοῦτο ὑπηνδεώτατος· οἱ μὲν νῦν ἄλλοι παῖδες τὰ ὑπηνάσματα ἐπετέλεον, ὅτος δὲ ἀνηκέστεά τε καὶ λόγον εἶχε ὑδύνας· ἐς ὃ ἔλαβε τὸ δίκαιον. εἰ ὦν δὴ τοῦδε εἵνεκα ἄξιός τοι κακῶν εἰμι, ὦδέ τοι πάρειμι. Ταῦτα λέγοντος τοῦ παιδὸς, τὸν Ἀστυάγεα ἐσῆλθε ἀνάγνωσις αὐτοῦ· καί οἱ ὁ τε χαλκοχίτων τῷ προσώπῳ προσφέρεσθαι ἐδόκεε ὡς ἑωυτὸν, καὶ ἡ ὑποκρισις ἐλευθεροτέρη εἶναι, ὁ τε χρόνος ἐκ ἐκθέσεως τῆς ἡλικίης τοῦ παιδὸς ἐδόκεε συμβαίνειν, ἐκπλαγεὶς δὲ τούτοισι, ὀλίγον χρόνον ἄφθογγος ἦν. μόγις δὲ δὴ κοτε ἀνενειχθείς, εἶπε (θέλων ἐκπέμψαι τὸν Ἁρπαγέα, ἵνα τὸ βουκόλον μοῦνον λαβὼν βασανίσῃ) Ἁρπάγεες, ἐγὼ ταῦτα ποιήσω, ὥστε καὶ παῖδα τὸν σὸν μηδὲν ἐπιμέμφεσθαι· τὸν μὲν δὴ Ἁρπαγέα πέμπει· τὸν δὲ Κῦρον ἦγον εἴσω οἱ θεράποντες κελεύσαντος τοῦ Ἀστυάγεος. ἐπεὶ δὲ ὑπελέλειπτο ὁ βουκόλος μοῦνος, μυηθέντα τάδε αὐτὸν εἴρετο ὁ Ἀστυάγης, κόθεν λάβοι τὸν παῖδα, καὶ τίς εἴη ὁ δωρησάμενος. ὁ δὲ ἐξ ἑωυτοῦ τε ἔφη γεγονέναι, καὶ τὴν τεκοῦσαν αὐτὸν ἔπ εἶναι παρ' ἑωυτῷ. Ἀστυάγης δὲ μιν οὐκ εὖ βουλεύεσθαι ἔφη, ἐπιθυμέοντα ἐς ἀνάγκας μεγάλας ἀπικνέεσθαι. ἅμα τε λέγων ταῦτα, ἐσήμαινε τοῖσι δορυφόροισι λαμβάνειν αὐτόν. ὁ δὲ, ἀγόμενος ἐς τὰς ἀνάγκας, ὕπου δὴ ἔφαινε τὰ ἐόντα λόγον. ἀρχόμενος δὴ ἀπ' ἀρχῆς διεξῄει, τῇ ἀληθηίῃ χρεώμενος· καὶ κατὰ

βαινε

βαινε ἐς λιτάς τε, καὶ συγγνώμιον ἑωυτῷ κελεύων ἔχειν αὐτόν. Ἀστυάγης δὲ, τῷ μὲν βυκόλῳ τῷ ἀληθηίῳ ἐκφήνας, λόγον ἤδη καὶ ἐλάσσω ἐποιέετο· Ἅρπάγῳ δὲ καὶ μεγάλως μεμφόμενος, καλέειν αὐτὸν τοὺς δορυφόρους ἐκέλευε. ὡς δὲ οἱ παρῆν ὁ Ἅρπαγος, εἴρετο μιν ὁ Ἀστυάγης, "Ἅρ-
"παγε, τεῷ δὴ μόρῳ τὸν παῖδα κατεχρήσαο,
"τόν τοι παρέδωκα ἐκ θυγατρὸς γεγονότα τὴν
"ἐμὴν; ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς εἶδε τὸν βυκόλον ἔν-
δον ἐόντα, καὶ πρέπειαν ὀπὶ ψευδέα ὁδὸν, ἵνα
μὴ ἐλεγχόμενος ἁλίσκηται· ἀλλὰ λέγει τάδε,
"Ὦ βασιλεῦ, ἐπεί τε παρέλαβον τὸ παιδίον,
"ἐβούλευον σκοπῶν ὅκως σοί τε ποιήσω χάριν νόον,
"καὶ ἐγὼ τοῦτο σε γενόμενος ἀναμάρτητος, μήτε
"θυγατρὶ τῇ σῇ, μήτε αὐτῷ σοι εἰλίου αὐθέν-
"της. ποιέω δὴ ὧδε· καλέσας τὸν βυκόλον
"τόνδε, παραδίδωμι τὸ παιδίον, φὰς σέ τε
"εἶναι τὸν κελεύοντα ἀποκτεῖναι αὐτό. καὶ λέγων
"τοῦτό γε, οὐκ ἐψευδόμην, σὺ γὰρ ἐπετέλλεο
"οὕτω. παραδίδωμι μέντοι τῷδε κατὰ τάδε,
"ἐπειλάμενος θεῖναί μιν ἐς ἔρημον ὄρος, καὶ
"παραμένοντα φυλάσσειν ἄχρις ἂν τελευτήσῃ·
"ἀπειλήσας παντοῖα τῷδε, ἢν μὴ τάδε ἐπι-
"τελέα ποιήσῃ. ἐπεί τε δὲ ποιήσαντος τούτου
"τὰ κελευόμενα, ἐτελεύτησε τὸ παιδίον, πέμ-
"ψας τοὺς εὐνέχων τοὺς πιστοτάτους, καὶ εἶδον δι'
"ἐκείνων, καὶ ἔθαψά μιν. οὕτως ἔχει, ὦ βα-
"σιλεῦ, περὶ τοῦ πράγματος τούτου· καὶ τοιούτῳ
"μόρῳ ἐχρήσατο ὁ παῖς. Ἅρπαγος μὲν δὴ τὸν

ἐθὺν

ἰδὼν ἔφαινε λόγον. Ἀστυάγης δὲ, κρύπτων τὸν ὀἰ
ὀνείχε χόλον ἀφὰ τὸ γεγονὸς, πρῶτα μὲ καθάπερ ἤκουσε πρὸς τῦ βουκόλυ τὸ πρῆγμα, πάλιν ἀπηγέετο τῷ Ἅρπάγῳ· μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπαλλιλόγετο, κατέβαινε λέγων ὡς θείεσί τε ὁ παῖς, καὶ τὸ γεγονὸς ἔχοι καλῶς. ‘Τῷ τε γὰρ
‘ πεποιημένῳ (ἔφη λέγων) ἐς τ̀ παῖδα τῦτον
‘ ἔκαμνον μεγάλως, καὶ δυσκατεὶ τῇ ἐμῇ ἀφα-
‘ βεβλημένος, ἐκ ὀλίγης ἐλαφρῷ ἐποιεύμην. ὡς δὲ
‘ τῆς τύχης εὖ μετεσχέθησε, τῦτο μὲ, τὸν σεωϋ-
‘ τῦ παῖδα ἀποπεμψον πρὸς τὸν παῖδα τὸν
‘ νεήλυδα· τῦτο δὲ (σώζρα τῦ παιδὸς γὰρ
‘ μέλλω θύειν τοῖσι θεῶν τιμὴ αὕτη θεσπέσει)
‘ πάρεσθί μοι ἐπὶ δεῖπνον. Ἅρπαγος μὲ, ὡς ἤκουσε ταῦτα, θεσπεσύησας, καὶ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡ ἁμαρτὰς οἱ ἐς δέον ἐγεγόνεε, καὶ ὅτι ἐπὶ τύχῃσι χρηστῇσι ἐπὶ δεῖπνον ἐκέκλητο, ᾔιε ἐς τὰ οἰκεῖα. ἐσελθὼν δὲ τῶ ταχίστην, ἦν γάρ οἱ παῖς εἷς μοῦνος, ἕτερα τέα καὶ δεκὰ κα μάλιστα γεγονὼς, τοῦτον ἐκπέμπει, ἵνα τε κελεύων ἐς Ἀστυάγεος, καὶ ποιέειν ὅ, τι ἂν ἐκεῖνος κελεύοι. αὐτὸς δὲ θεσπεσὴς ἐὼν, φράζει τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα. Ἀστυάγης δὲ, ὡς οἱ ἀπίκετο ὁ Ἅρπάγυ παῖς, σφάξας αὐτὸν, καὶ κατὰ μέλεα διελὼν, τὰ μὲ ὤπτησε, τὰ δὲ ἕψησε τ̀ κρεῶν. εὐτυκτα δὲ ποιησάμενος, εἶχε ἑτοῖμα. ἔπειτα δὲ, τῆς ὥρης γινομένης τοῦ δείπνυ, παρῆσαν οἵ τε ἄλλοι δαιτυμόνες, καὶ ὁ Ἅρπαγος· τοῖσι μὲ ἄλλοισι καὶ αὐτῷ Ἀστυάγεϊ παρετίθεατο

πθέατο τράπεζα ἐπὶ πλέα μηλίων κρεῶν· Ἁρπάγῳ δὲ, τοῦ ἑωϋτῆ παιδὸς, πλὴν τῆς κεφαλῆς τε καὶ ἄκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τἄλλα πάντα· ταῦτα δὲ χωρὶς ἔκειτο ἐπὶ κανέῳ καλαχεκαλυμμένα· ὡς δὲ τῷ Ἁρπάγῳ ἐδόκεε ἅλις ἔχειν τ βορῆς, Ἀστυάγης εἴρετο μιν εἰ ἡδείη π τῇ θοίνῃ. Φαμένου δὲ Ἁρπάγου καὶ λίην ἡδῆναι, παρέφερον τοῖσι προσκειμένοισι τ κεφαλὴν τ παιδὸς καλαχεκαλυμμένην, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας· Ἁρπάγου δὲ ἐκέλευον προσιόντες ἀποκαλύπτειν τε καὶ λαβεῖν τὸ βούλεται αὐτέων. πειθομένου δὲ Ἁρπάγου, καὶ ἀποκαλύπτων, ὁρᾷ τοῦ παιδὸς τὰ λείμματα· ἰδὼν δὲ, οὔτε ἐξεπλάγη, οὐτός τε ἑωϋτῆ γίνεται. εἴρετο δὲ αὐτὸν ὁ Ἀστυάγης εἰ γινώσκοι ὅτεῳ θηρίῳ κρέα βεβρώκοι. ὁ δὲ καὶ γινώσκειν ἔφη, καὶ ἀρεστὸν εἶναι πᾶν τὸ ἂν βασιλεὺς ἔρδοι. τοιούτοισι δὲ ἀμειψάμενος, καὶ ἀναλαβὼν τὰ λοιπὰ τ κρεῶν, οἴκιε ἐς τὰ οἰκία. σταθεὶς δὲ ἔμελλε (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἁλίσας θάψειν τὰ πάντα. Ἁρπάγῳ μὲν Ἀστυάγης δίκην τοιαύτην ἐπέθηκε. Κύρου δὲ βουλεύοντος, σκάλεα τοὺς αὐτοὺς τ Μάγων οἱ τὸ σύμπνοον οἱ ταύτῃ ἔκειναν· ἀπικομένους δὲ εἴρετο ὁ Ἀστυάγης τῇ ἔκειναν οἱ τὸν ὄψιν. Οἱ δὲ κατ' ταῦτα εἶπαν, λέγοντες ὡς βασιλεύσαι χρεὸν τ παῖδα εἰ ἐπέζησε, καὶ μὴ ἀπέθανε πρότερον. ὁ δὲ ἀμείβεται αὐτοὺς τοῖσδε, "Ἐπί τε ὁ παῖς καὶ "πέπαυται· καὶ μιν ἐπ' ἀγροῦ διαιτώμενον οἱ ἐκ "τ κώμης παῖδες ἐπήσαντο βασιλέα. ὁ δὲ, πάν-

"τα

‘ τα ὅσαπερ οἱ ἀληθεῖ λόγῳ βασιλῆες, ἐτε-
‘ λέωσε ποιήσας. ϗ γὰρ δορυφόρους, ϗ θυρωρούς,
‘ ϗ ἀγγελιηφόρους, ϗ τὰ λοιπὰ πάντα διατάξας ἦρχε. ϗ νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνε-
‘ φέρειν; εἶπαν οἱ μάγοι, Εἰ μὴ πεύσεταί τε, ϗ
‘ ἐβασίλευσε ὁ παῖς μὴ ἐκ τοκέων τινός, θάρ-
‘ σος τε τούτου εἵνεκα, ϗ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν. ϗ
‘ γὰρ ἔτι τοδεύτερον ἄρξει· ὡδὶ σμικρὰ γὰρ ϗ
‘ τῶν λογίων ἡμῖν ἔπια κεχάρηκε. ϗ τάχε τῆς
ὀνειράτων ἐχόμενα, τελέως ἐς ἀθυμίας ἔρχεται. ἀμείβε-
‘ Ἀστυάγης τοισδε ϗ αὐτός, ‘ Ὦ μάγοι,
‘ ταύτῃ πλεῖος τῇ γνώμῃ εἰμί, βασιλῆ-
‘ ὀνομαθέντος τοῦ παιδὸς, ἐξέχειν τε τ᾽ ὄνειρον,
‘ καί μοι τ᾽ παῖδα τοῦτον εἶναι δεινὸν ὐδέν ἔτι.
‘ ὅμως μύτοι συμβεβουλευμένοι μοι, εὖ σκοπεί-
‘ σθε μοι, τὰ μέλλω ἀσφαλέστατα εἶναι οἴκῳ
‘ τε τῷ ἐμῷ ϗ ὑμῖν. εἶπαν πρὸς ταῦτα οἱ
μάγοι, ‘ Ὦ βασιλεῦ, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν περὶ
‘ πολλοῦ ἐστι καταρθῆναι ἀρχὴ τοῦ σοῦ. κείνως
‘ μὲν γὰρ ἀλλοτρίου ἐόντα, ἐς τ᾽ παῖδα τοῦτον πρέ-
‘ ποντα ἐόντα Πέρσεων· ϗ ἡμεῖς ἐόντες Μῆδοι,
‘ δουλεύσομέν τε ϗ λόγου ἥδιστοι γενόμενα πρὸς
‘ Περσέων, ἐόντες ξεῖνοι σέο· δ᾽ ἐνεστεῶτος βασι-
‘ λέος, ἐόντος πολίτεω, ϗ ἄρχομεν τὸ μέγιστον, ϗ
‘ τιμὰς πρὸς σέο μεγάλας ἔχομεν. ὅτῳ ὦν
‘ πάντως ἡμῖν σέο τε ϗ τῆς σῆς ἀρχῆς πρόποσις
‘ ἐστί. ϗ νῦν εἴ φοβερόν τι ἐσορῶμεν, πᾶν ἂν σοι
‘ προσφέρομεν· νῦν δὲ ἀποσκήψαντος ϗ συ-
‘ πνίου ἐς φλαῦρον, αὐτοί τε θαρσέομεν, καὶ

σοι ἕτερα τοιαῦτα ἀμηχελευόμεθα. τὸν δὲ παῖδα τοῦτον ἐξ ὀφθαλμῶν ἀπόπεμψαι ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς γενναμένους. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, ἐχάρη τε καὶ καλέσας τὸν Κῦρον, ἔλεγέ οἱ τοιάδε, Ὦ παῖ, σὲ μὲν ἐγὼ δι' ὄψιν ὀνείρου οὐ τελέως ἠδίκεον, τῇ σεωυτοῦ δὲ μοίρῃ περιεῖς· νῦν ὦν ἰὼν χαίρων ἐς Πέρσας (πομπὸς δ' ἐγὼ ἅμα πέμψω) ἐλθὼν ἔνθα ἐκεῖ, πατέρα τε καὶ μητέρα εὑρήσεις, οὐ κατὰ Μιτραδάτεα τε τὸν βουκόλον καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Ταῦτα εἰπὰς ὁ Ἀστυάγης, ἀποπέμπει τὸν Κῦρον. νοσήσαντα δέ μιν ἐς τὰ Καμβύσεω τὰ οἰκία, ἐδέξαντο οἱ γενάμενοι· καὶ δεξάμενοι, ὡς ἐπύθοντο, μεγάλως ἠσπάζοντο, οἷα δὴ ὀπισάμενοι αὐτίκα τότε τελευτῆσαι· ἰσόρεόν τε ὅτεῳ τρόπῳ περιγένοιτο. ὁ δὲ σφι ἔλεγε, Φὰς πρότερον μὲν οὐκ εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμαρτηκέναι πλεῖστον· καὶ ὁδὸν ἣν πυθέσθαι πᾶσαν τὸν ἑωυτοῦ πάθεα. Ἐπίσασθαι μὲν ὡς βουκόλου τοῦ Ἀστυάγεος εἴη παῖς· ἀπὸ δὲ τοῦ κεῖθεν ὁδοῦ τὸν πάντα λόγον τῶν πομπῶν πυθέσθαι. τεκμαίρεσθαι δὲ ἔλεγε ἑωυτὸν τοῦ βουκόλου γυναικός· οἰκτίρειν τε ταύτην αἰνέων διαπαντός· ἦν τέ οἱ ἐν τῷ λόγῳ τὰ πάντα ἡ Κυνώ. οἱ δὲ τοκέες ὑποδεξάμενοι τὸ οὔνομα τοῦτο, (ἵνα θειοτέρως δοκέῃ τοῖσι Πέρσῃσι περιεῖναι σφι ὁ παῖς) κατέβαλον φάτιν ὡς ἐκκείμενον Κῦρον κύων ἐξέθρεψε. ἐνθεῦτεν μὲν ἡ φάτις αὕτη κεχωρήκεε. Κύρῳ δὲ ἀνδρουμένῳ, καὶ ἐόντι τῶν ἡλίκων ἀνδρειοτάτῳ καὶ προσφιλεστάτῳ, προσέκειτο

χειτο ὁ Ἅρπαγος, δῶρα πέμπων, πισαθαι Ἀστυάγεα ἐπιθυμέων. ἀπ' ἑωυτῦ γὰρ ἐόντα ἰδιώτεω οὐκ ἐνόεα τιμωρέειν ἐσομένεω ἐς Ἀστυάγεα. Κῦρον δὲ ὁρέων ἐπιφερόμενον, ἐποιέετο σύμμαχον, τὰς πάλας τῦ Κύρυ τῇ ἑωυτῦ ὁμοιεύμενος· χρὸς δ' ἔτι τύτῳ τάδε οἱ κατέργαζο· ἐόντος τῦ Ἀστυάγεος πικροῦ ἐς τὺς Μήδυς, συμμίσγων ἑνὶ ἑκάστῳ ὁ Ἅρπαγος τῶν πρώτων Μήδων, ἀνέπειθε ὡς χρὴ Κῦρον προσησαμένυς, Ἀστυάγεα παῦσαι τῆς βασιληΐης. κατεργασμένυ δέ οἱ τύτυ, καὶ ἑόντος ἑτοίμυ, οὕτω δὴ τῷ Κύρῳ διαιτωμένῳ ἐν Πέρσῃσι βυλόμενος ὁ Ἅρπαγος δηλῶσαι τὸ ἑωυτῦ γνώμεν, ἄλλως μὲ ὐδαμῶς εἶχε, ἅτε τῶν ὁδῶν φυλασσομένων· ὁ δὲ ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε· λαγὼν μηχανησάμενος, καὶ ἀναχίσας τύτυ τὸ γαστέρα, καὶ ὐδὲν ἀποτείλας, ὡς δὲ εἶχε, οὕτω ἐπέθηκε βιβλίον, τὰ οἱ ἐδόκεε ἐγγράψας. ἀποῤῥάψας δὲ τῦ λαγῦ τὸ γαστέρα, καὶ δίκτυα δοὺς, ἅτε θηρευτῇ, τῶν οἰκετέων τῷ πιστοτάτῳ, ἀπέστειλε ἐς τὺς Πέρσας· ἐντειλάμενός οἱ, ἀπὸ γλώσσης, διδόντα τὸν λαγὼν Κύρῳ, ἐπειπεῖν, αὐτοχειρί μιν δειρεῖν, καὶ μηδένα οἱ ταῦτα ποιεῦντι παρεῖναι. Ταῦτα μὲν δὴ ὧν ἐπιτελέα ἐγίνετο, καὶ ὁ Κῦρος λαβὼν τὸν λαγὼν ἀνέσχισε. εὑρὼν δὲ ἐν αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐνεὸν, λαβὼν ἐπελέγετο. τὰ δὲ γράμματα ἔλεγε τάδε, ‘Ὦ παῖ Καμ-
‘βύσεω, σὲ μὲν θεοὶ ἐποπτέουσι (οὐ μὲν ἄν κοτε
‘ἐς τοσῦτον τύχης ἀπίκνεο.) σὺ νῦν Ἀστυάγεα

τὸν ἑωυτοῦ Φονέα πίσαι. χῖ μὲ γὼ τ τάτυ
προθυμέιμω τέθνηκας, τὸ δὲ χῖ θεὸς τε ὁ
ἐμὲ τελεῖς. τά σε ὁ πάλαι δοκέω πάντα ἐκ-
μεμαθηκέναι, σέο τε αὐτῦ πέρι ὡς ἐπρήχθη,
ὁ οἷα ἐγὼ ὑπὸ Ἀσυάγεος πέπονθα· ὅτι σε
δῶρα ἀπέλειπον, ἀλλα ἔδωκα τῷ βυκόλῳ·
σὺ νεῶν ἦν βέλη ἐμοὶ πείθεαθ, ὃ περ Ἀσυ-
άγης ἀρχῆς χώρης, ταύτης ἀπάσης ἄρξεις.
Πέρσας γὼ ἀναπείσας ἀπίσαθ, στρατηλά-
τεε ἐπὶ Μήδους. ὁ ἢν τε ἐγὼ ὑπὸ Ἀσυάγεος
ἀποδεχθῶ στρατηγὸς ἀντία σεῦ, ἔσαι τοι τὰ
σὺ βέλεαι, ἢν τε τ τις δοκίμων ἄλλος Μή-
δων. πρῶτοι γὼ ὅτοι ἀποστάντες ἀπ' ἐκείνυ,
ὁ γενόμμοι πρὸς σέο, Ἀσυάγεα καθαιρέειν
πειρήσονθ. ὡς ὧν ἑτοίμυ τῦ γε ὀνθάδε ἐόν-
τος, ποίεε ταῦτα, ὁ ποίεε χῖ τάχος. Ἀκύ-
σας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐφρόντιζε ὅτεῳ τρόπῳ σο-
φωτάτῳ Πέρσας ἀναπείσῃ ἀπίσαθ. Φροντί-
ζων ὧ, εὗρισκε ταῦτα λαμειότατα εἶναι· ἐποίεε
δὴ τάδε· γράψας ἐς βιβλίον τὰ ἐβύλετο, ἀλίην
τ Περσέων ἐποιήσατο· μὲ δὲ, ἀναπτύξας τὸ βι-
βλίον, ὁ ἐπιλεγόμμω, ἔφη, Ἀσυάγεά μιν
στρατηγὸν Περσέων ἀποδεικνύναι. Νῦν, ἔφη τε
λέγων, ὦ Πέρσαι, προαγορεύω ὑμῖν, παρεῖναι
ἔκαστον ἔχοντα δρέπανον. Κῦρος μὲ ταῦτα
ἐσηγόρευσε. Ἔστι δὲ Περσέων συχνὰ γένεα· ὁ
τὰ μὲν αὐτέων ὁ Κῦρος συνάλισε, ὁ ἀνέπεισε
ἀπίσαθ ἀπὸ Μήδων· ἔστι δὲ τάδε, ἐξ ὧν ἄλ-
λοι πάντες, Ἀρτεάτ, Πέρσαι, Πασαργάδαι, Με-

ραφιοι

ραφιοι Μάσιοι. τυτέων Πασαργάδαι εἰσὶ ἄριστοι· ἐν τοῖσι καὶ Ἀχαιμενίδαι εἰσὶ Φίτεη, ἔνθεν οἱ βασιλέες οἱ Περσεῖδαι γεγόνασι. ἄλλοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ οἵδε, Παντιάλαιοι, Δηρουσιαῖοι, Γερμάνιοι. οὗτοι μὲν πάντες ἀροτῆρές εἰσι· οἱ δὲ ἄλλοι, νομάδες, Δάοι, Μάρδοι, Δροπικοὶ, Σαγάρτιοι. Ὡς δὲ παρῆσαν ἅπαντες ἔχοντες τὸ προειρημένον, ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος· ἦν γάρ τις χῶρος τῆς Περσικῆς ἀκανθώδης ὅσον τε ἐπὶ ὀκτωκαίδεκα στάδιος, ἢ εἴκοσι· πάντα τοῦτον στρατιὴν τὸν χῶρον προεῖπε ἐξημερῶσαι ἐν ἡμέρῃ. ἐπιτελεσάντων δὲ τῶν Περσέων τὸν προκείμενον ἄεθλον, δευτέρῃ στρατιὴν προεῖπε, ἐς τωὐτὸ ὑστεραίῃ παρεῖναι λελουμένους. ἐν δὲ τούτῳ τά τε αἰπόλια καὶ τὰς ποίμνας καὶ τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πάντα ἅμα παρεὸς συναλίσας ἐς τωὐτὸ, ἔθυε, καὶ παρεσκεύαζε ὡς δεξιωσόμενος τὸν Περσέων τὸν στρατόν· ὡς δὲ, οἴνῳ τε καὶ σιτίοισι ὡς ἐπιτηδειοτάτοισι. ἀπικομένους δὲ τῇ ὑστεραίῃ τοὺς Πέρσας κατακλίνας ἐς λειμῶνας, εὐώχεε. ἐπεί τε δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, εἴρετο σφέας ὁ Κῦρος πότερα τὰ τῇ προτεραίῃ εἶχον, ἢ τὰ παρεόντα σφι εἴη αἱρετώτερα· οἱ δὲ ἔφασαν πολλὸν εἶναι αὐτέων τὸ μέσον. τωὐ μὲν γὰρ προτέρου ἡμέρου πάντα σφι κακὰ ἔχειν, τὰ δὲ τότε παρεῦσαν, πάντα ἀγαθά. ταῦτα δὲ λαβὼν τοῦτο τὸ ἔπος ὁ Κῦρος, παρεγύμνου τὸν πάτον λόγον· λέγων, "Ἄνδρες Πέρσαι, οὕτω ὑμῖν ἔχει· "βουλομένοισι μὲν ἐμέο πείθεσθαι, ἔστι τάδε τε "καὶ ἄλλα μυρία ἀγαθὰ, ὀδύνας πόνου δουλοσύ-

‘ πέα ἔχυσι· μὴ βυλομένοισι δὲ, εἰσὶ ὑμῖν
‘ πόνοι τῷ χθιζῷ ὡδαπλήσιοι ἀναρίθμιοι.
‘ νυῦ ὦν ἐμέο πειθόμενοι, γίνεσθε ἐλεύθεροι· αὐ-
‘ τός τε γὼ δοκέω θείῃ τύχῃ γεγονὼς, τάδε
‘ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι· καὶ ὑμέας ἤμμαι ἄνδρας
‘ Μήδων εἶναι καὶ Φαυλοτέρους, ἤτε τἄλλα, ἤτε
‘ τὰ πολέμια. ὡς ὦν ἐχόντων ὧδε, ἀπίσασθε
‘ ἀπ’ Ἀστυάγεος τὴν ταχίστην. Πέρσαι μὲν νυν
προσάτεω ὑπιλαβόμενοι, ἄσμενοι ἐλευθερῦντο,
καὶ πάλαι δεινὸν ποιεύμενοι τὸ Μήδων ἄρχεσθαι.
Ἀστυάγης δὲ ὡς ἐπύθετο Κῦρον πρήσσοντα ταῦ-
τα, πέμψας ἄγγελον ἐκάλεε αὐτόν. Ὁ δὲ
Κῦρος ἐκέλευε τὸν ἄγγελον ἀπαγγέλλειν ὅτι πρό-
τερον ἥξοι παρ’ ἐκεῖνον ἢ αὐτὸς Ἀστυάγης βυ-
λήσεται. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, Μή-
δους τε ὥπλισε πάντας καὶ στρατηγὸν αὐτέων ὡς
τε θεοβλαβὴς ἐὼν, ἀπέδειξε Ἅρπαγον· λήθην
ποιεύμενος τά μιν ἔοργεε· ὡς δ’ οἱ Μῆδοι στρα-
τευσάμενοι τοῖσι Πέρσῃσι συνέμισγον, οἱ μὲν
πινες αὐτέων ἐμάχοντο, ὅσοι μὴ ξὺν λόγῳ μετέ-
χον· οἱ δὲ αὐτομόλεον πρὸς τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ
πλεῖστοι ἐθελοκάκεόν τε καὶ ἔφευγον. Διαθυέντα
δὲ ὑπ’ Μηδικοῦ στρατεύματος αἰσχρῶς, ὡς ἐπύθετο
τάχιστα ὁ Ἀστυάγης, ἔφη, ἀπειλέων τῷ Κύρῳ,
‘ Ἀλλ’ οὐδ’ ὣς ὁ Κῦρός γε χαιρήσει. Τοσαῦτα
εἰπὰς, πρῶτον μὲν τοὺς μάγων τοὺς ὀνειροπόλους, οἳ
μιν ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κῦρον, τούτους ἀνε-
σκολόπισε. μετὰ δὲ, ὥπλισε τοὺς ὑπολειφθέν-
τας τῶν Μήδων ὁμηλικίην τε πάσαν, νέους τε καὶ πρεσβύ-
τας

τας ἄνδρας· ἐξαγαγὼν δὲ τούτους, καὶ συμβαλὼν τοῖσι Πέρσῃσι, ἐνικήθη· καὶ αὐτός τε Ἀστυάγης ἐζωγρήθη, καὶ τοὺς ἐξήγαγε τῶν Μήδων ἀπέβαλε. Ἐόντι δὲ αἰχμαλώτῳ τῷ Ἀστυάγει προσὰς ὁ Ἅρπαγος κατέχαιρέ τε καὶ κατεκερτόμεε· καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὐτὸν θυμαλγέα ἔπεα· καὶ δὴ καὶ εἴρετό μιν ὡς τὸ ἑωυτῷ δεῖπνον, τὸ μὲν ἐκεῖνος σαρξὶ τῇ παιδὸς ἐθοίνισε, ὅπι εἴη ἡ ἐκείου δυλοσυνὴ ἀντὶ τῆς βασιληίης. ὁ δὲ μιν ὡς θωμα-δὼν ἀντείρετο εἰ ἑωυτῷ ποιέοι τὸ Κύρου ἔργον. Ἅρπαγος δὲ ἔφη, αὐτὸς γὰρ γεράψαι, καὶ τὸ πρῆγμα δὴ ἑωυτῷ δικαίως εἶναι. Ἀστυάγης δὲ μὲν ἀπέφαινε τῷ λόγῳ σκαιότατόν τε καὶ ἀδικώτατον ἐόντα πάντων ἀνθρώπων· σκαιότατον μὲν γε, εἰ παρεὸν αὐτῷ βασιλέα γενέσθαι, εἰ δὴ δι' ἑωυτὸν ἐπρήχθη τὰ παρεόντα, ἄλλῳ περι-έθηκε τὸ κράτος· ἀδικώτατον δὲ, ὅτι τῷ δείπνῳ εἵνεκε Μήδους κατεδούλωσε. εἰ μὲν δὴ δεῖν πάντως ὑπ' ἄλλῳ τέῳ τὴν βασιληίην, καὶ μὴ αὐτὸν ἔχειν, δικαιότερον εἶναι Μήδων τέῳ ὑπο-βαλεῖν τοῦτο τὸ ἀγαθὸν ἢ Περσέων. νῦν δὲ Μήδους μὲν, ἀναιτίους τούτου ἐόντας, δούλους ἀντὶ δεσπο-τέων γεγονέναι· Πέρσας δὲ, δούλους ἐόντας τοσοῦ-τον Μήδων, νεῶν γεγονέναι δεσπότας. Ἀστυάγης μὲν νυν βασιλεύσας ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ τεσσερα, οὕτω τῆς βασιληίης κατεπαύθη. Μῆδοι δὲ ὑπέκυ-ψαν Πέρσῃσι διὰ τὴν τούτου σμικρότητα, ἄρξαν-τες τῆς ἄνω Ἅλυος ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα τεσσερακοντα καὶ ἑκατὸν δυοῖν δέουτα, πάρεξ ἢ ὅσον

οἱ

οἱ Σκύθαι ἦρχον. ὑστέρῳ μὲν τῷ τοι χρόνῳ μετεμέλησέ τέ σφι ταῦτα ποιήσασι, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δαρείου. ἀποστάντες δὲ, ὀπίσω κατεστράφησαν, μάχῃ νικηθέντες. τότε δὲ ἐπὶ Ἀστυάγεος οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπαναστάντες τοῖσι Μήδοισι, ἦρχον τὸ ἀπὸ τούτου τῆς Ἀσίης. Ἀστυάγεα δὲ Κῦρος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, εἶχε παρ' ἑωυτῷ, ἐς ὃ ἐτελεύτησε. οὕτω δὴ Κύρου γενόμενός τε καὶ τραφεὶς, καὶ βασίλευσε, καὶ Κροῖσον ὕστερον τούτων ἄρξαντα ἀδικίης, κατεστρέψατο, ὡς εἰρηταί μοι τοπρότερον. τοῦτον δὲ καταστρεψάμενος, ἔσχε πάσης τῆς Ἀσίης ἀρχήν. Πέρσας δὲ οἶδα νόμοισι τοιοῖσι χρεωμένους. ἀγάλματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ ποιευμένους ἱδρύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιεῦσι μωρίην ἐπιφέρουσι· ὡς μοὶ ἔμοιγε δοκέειν, ὅτι οὐκ ἀνθρωποφυέας ἐνόμισαν τοὺς θεοὺς, κατάπερ οἱ Ἕλληνες, εἶναι. οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν, ἐπὶ τὰ ὑψηλότατα τῶν ὀρέων ἀναβαίνοντες, θυσίας ἕρδειν, τὸν κύκλον πάντα τοῦτον οὐρανὸν Δία καλέοντες· θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ, καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοισι μὲν δὴ μούνοισι θύουσι ἀρχῆθεν. ἐπεμεμαθήκασι δὲ καὶ τῇ Οὐρανίῃ θύειν, παρὰ Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀραβίων, καλέουσι δὲ Ἀσσύριοι τὴν Ἀφροδίτην, Μύλιττα· Ἀραβίοι δὲ, Ἀλίττα· Πέρσαι δὲ, Μίτραν. Θυσίην δὲ τοιήνδε τοῖσι Πέρσῃσι νόμος ἐστὶ τοὺς ἐθέλοντας θύειν ἥδε κατεστήκεε. οὔτε βωμοὺς ποιεῦνται, οὔτε πῦρ ἀνακαίουσι, μέλλοντες θύειν· οὐ σπονδῇ χρέωνται,

οὐκ

ἠχὶ αὐλῷ, ἠ τέμμασι. ἠχὶ ἠλῇσι. τῳνδε ὡς ἑκάστῳ θύειν θέλῃ, ἐς χῶρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτῆνος, καλέῃ τ' θεὸν, ἐστεφανωμένος τ' πάρᾳ μυρσίνῃ μάλιστα. ἐωὐτῷ μ', δὴ τῷ θύοντι ἰδίῃ μένῳ οὐ οἱ ἐξγίνε) ἀρᾶσθαι ἀγαθά· ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Πέρσῃσι κατθύχε) εὖ γίνεσθ, ἠ τῷ βασιλεῖ. ἐν γῶ δὴ τοῖσι ἅπασι Πέρσῃσι ἠ αὐτὸς γίνε). ἐπεὰν δὲ σφαγιάσῃ κτ' μέρεα τὸ ἱρήϊον, ἑψήσῃ τὰ κρέα, ἐπωσπάσας ποίην ὡς ἁπαλωτάτην, μάλιστα δὲ τὸ τείφυλλον, ὀπὶ ταύτης ἔθηκε ὧν πάντα κρέα. σφαθέντος δὲ αὐτῷ, μάγος ἀνὴρ παρεστεὼς ἐπαείδῃ θεογονίῃν, οἵην δὴ ἐκεῖνοι λέγυσι εἶναι τ' ἐπαοιδήν. ἄνευ γὰρ δὴ μάγυ οὔ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας ποιέεσθ. ὀλίχον δὲ ὀλίγον χρόνον, ἀποφέρε) ὁ θύσας τὰ κρέα, ἠ χρᾶ) ὅ, τι μιν ὁ λόγος αἱρέῃ· Ἡμέρῃσι δὲ ἁπασέων μάλιστα ἐκείνῃσι τιμᾶν νομίζυσι τῇ ἕκαστος ἐγένετο. ἐν ταύτῃ τ' πλέω δαῖτα τ' ἄλλων δικαιεῦσι παρατίθεσθαι· ἐν τῇ οἱ εὐδαίμονες αὐτῶν, βῦν ἠ ἵππον ἠ κάμηλον ἠ ὄνον παρατιθέα) ἕλυς ὀπτὺς ἐν καμίνοισι· οἱ δὲ πένητες αὐτέων τὰ λεπτὰ τ' προβάτων προτιθέα) σίτοισι τ' ὀλίγοισι χρέωνται, ὀπφορήμασι δὲ πολλοῖσι, ἠ ὑ καλοῖσι. ἠ διὰ τῦτο φασὶ Πέρσαι τὺς Ἕλληνας σιτεομένυς, πεινῶντας παύεσθ, ὅτι σφι ἀπὸ δείπνυ παραφορέεται ὐδὲν λόγῳ ἄξιον· εἰ δέ τι ὠνταφέροιτο, ἐθέλοντας ἂν ὑ παύεσθ. οἴνῳ δὲ κάρτα προσκέαται· καὶ σφι ὀκ ἐμέσαι ἔξεστι, ἠχὶ ἐρῆσαι ἀντίον

πίον ἄλλυ. ταῦτα μὲν νυν οὕτω φυλάσσεσθαι. μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασι βουλεύεσθαι τὰ σπουδαιότατα τῶν πραγμάτων· τὸ δ' ἂν ἄδηται σφι βουλευομένοισι, τοῦτο τῇ ὑστεραίῃ νήφουσι προτιθεῖ ὁ οἰκήιος ἄρχος, ἐν τοῦ ἂν ἐόντες βουλεύωνται. καὶ ἢν μὲν ἄδῃ καὶ νήφουσι, χρέωνται αὐτῷ· ἢν δὲ μὴ ἄδῃ, μετίεισι. τοὺς δ' ἂν νήφοντες προεβουλεύσωντο, μεθυσκόμενοι ὑπερδιαγινώσκουσι. Ἐντυγχάνοντες δ' ἀλλήλοισι ἐν τῇσι ὁδοῖσι, τῷδε ἄν τις διαγνοίη εἰ ὁμοῖοί εἰσι οἱ ἐντυγχάνοντες. ἀντὶ γὰρ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους, φιλέουσι τοῖσι στόμασι. ἢν δὲ ἢ οὔτερος ποδαπώτερος ὀλίγῳ, τοὺς παρειὰς φιλέοντα· ἢν δὲ πολλῷ ἢ οὔτερος ἀγεννέστερος, προσπίπτων προσκυνέει τὸν ἕτερον. τιμῶσι δὲ ἐκ πάντων τοὺς ἄγχιστα ἑωυτῶν οἰκέοντας, μετά γε ἑωυτούς· δεύτερα δέ, τοὺς δευτέρους· μετὰ δέ, κατὰ λόγον προβαίνοντες τιμῶσι. ἥκιστα δὲ τοὺς ἑωυτῶν ἐκαστάτω οἰκημένους ἐν τιμῇ ἄγουσι, νομίζοντες ἑωυτοὺς εἶναι ἀνθρώπων μακρῷ τὰ πάντα ἀρίστους· τοὺς δὲ ἄλλους, κατὰ λόγον τῷ λεγομένῳ τῆς ἀρετῆς ἀντέχεσθαι. τοὺς δὲ ἐκαστάτω οἰκέοντας ἀπ' ἑωυτῶν, κακίστους εἶναι. ἐπὶ δὲ Μήδων ἀρχόντων καὶ ἦρχε τὰ ἔθνεα ἀλλήλων, συναπάντων μὲν Μήδων, καὶ τοῦ ἄγχιστα οἰκεόντων σφίσι· οὗτοι δὲ καὶ τοῦ ὁμούρων· οἱ δὲ, μάλα τῶν ἐχομένων. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ οἱ Πέρσαι τιμῶσι. προέβαινε γὰρ δὴ τὸ ἔθνος ἄρχον τε καὶ ὑπερτεῦον. Ξεινικὰ δὲ νόμαια Περσέων τοιάδε μάλιστα. καὶ γὰρ δὴ τεῳ Μη-

δικῷ

δικλὼ ἐσθῆτα νομίσαντες τῆς ἑωυτῶν εἶναι καλλίω, φορέουσι, καὶ ἐς τὰς πολέμους, τὰς Αἰγυπτίους θώρηκας. καὶ εὐπαθείας τε παντοδαπὰς πυνθανόμενοι ἐπιτηδεύουσι, καὶ δὴ καὶ ἀπ' Ἑλλήνων μαθόντες, παισὶ μίσγονται. γαμέουσι δ' ἕκαστος αὐτῶν πολλὰς μὲν κεκλιδίους γυναῖκας, πολλῷ δ' ἔτι πλείονας παλλακὰς κτῶνται. Ἀνδραγαθίη δ' αὕτη ἀποδέδεκται, μὴ τὸ μάχεσθαι εἶναι ἀγαθὸν, ὃς ἂν πολλοὺς ἀποδέξῃ παῖδας. τῷ δὲ τοὺς πλείστους ἀποδεικνύοντι, δῶρα ἐκπέμπει ὁ βασιλεὺς ἀνὰ πᾶν ἔτος. τὸ πολλὸν δ' ἡγέαται ἰσχυρὸν εἶναι. παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας, ἀπὸ πενταέτεος ἀρξάμενοι, μέχρι εἰκοσαέτεος, τρία μοῦνα, ἱππεύειν, καὶ τοξεύειν, καὶ ἀληθίζεσθαι. πρὶν δὲ ἢ πενταετὴς γένηται, οὐκ ἀπικνέεται ἐς ὄψιν τῷ πατρὶ, ἀλλὰ σὺν τῇσι γυναιξὶ δίαιταν ἔχει. τοῦδε εἵνεκα τοῦτο ποιέει, ἵνα ἢν ἀποθάνῃ τρεφόμενος, μηδεμίην ἄσην ἀηδὴς τῷ πατρὶ προσβάλῃ. Αἰνέω μὲν νυν τόνδε τὸν νόμον· αἰνέω δὲ καὶ τόνδε, τὸ μὴ μᾶς αἰτίης εἵνεκα μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα φονεύειν, μήτε τῶν ἄλλων Περσέων μηδένα τῶν ἑωυτοῦ οἰκετέων ἐπὶ μιῇ αἰτίῃ ἀνήκεστον πάθος ἔρδειν. ἀλλὰ λογισάμενος ἢν εὐείσκῃ πλέω τε καὶ μέζω τὰ ἀδικήματα ἐόντα τοῦ ὑπουργήματος, ὕστερον τῷ θυμῷ χρᾶται. ἀποκτεῖναι δὲ οὐδένα κω λέγουσι τῶν ἑωυτοῦ πατέρα, ἢ μητέρα. ἀλλὰ ὁκόσα ἤδη τοιαῦτα ἐγένετο, πᾶσαν ἀνάγκην φασὶ ἀναζητεόμενα ταῦτα ἀνευρεθῆναι ἢτοι συμβολιμαῖα ἐόντα,

ἐόντα, ἢ μοιχίδια. ὑ γὰρ δὴ Φασι εἰκὸς εἶναι τὸν γε ἀληθῶς τοκέα ὑπὸ τῦ ἑωϋτῦ παιδὸς ἀποθνήσκειν. Ὁκόσα δέ σφι ποιέειν ὐκ ἔξεστι, ταῦτα ὐδὲ λέγειν ἔξεστι. αἴσχιστον δὲ αὐτοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νενόμισται· δεύτερα δὲ, τὸ ὀφείλειν χρέος· πολλῶν μὲ ὑ ἄλλων εἵνεκα, μάλιστα δὲ ἀναισχαίλιν Φασὶ εἶναι τὸν ὀφειλονία, καὶ π ψεύδος λέγειν. ὃς ἂν δὲ τ ἀστῶν λέπρην ἢ λεύκην ἔχοι, ἐς πόλιν ὔτος ὑ κατέρχεται, ὐδὲ συμμίσγεται τοῖσι ἄλλοισι Πέρσῃσι. Φασὶ δέ μιν ἐς τ ἥλιον ἁμαρτόντά π, ταῦτ' ἔχειν· ξεῖνον δὲ πάντα, τὸν λαμβανόμενον ὑπὸ τυτέων, πολλοὶ ἐξελαύνουσι ἐκ τῆς χώρης· ὑ τὰς λευκὰς ὠνιστερὰς, τὴν αὐτὴν αἰτίην ὑπιφέροντες. ἐς ποταμὸν δὲ οὔτε ἐνυρέουσι, οὔτε ἐμπτύουσι, ὑ χεῖρας ἐναπονίζονται, ὐδὲ ἄλλο π ὐδὲν ποιεῦσι, ἀλλὰ σέβονται ποταμὸς τ πάντων μάλιστα. Καὶ τόδε ἄλλό σφι ὧδε συμπέπωκε γίνεσθαι, τὸ Πέρσας μὲ αὐτὸς λέληθε, ἡμέας δὲ οὔ. τὰ οὐνόματα σφι ἐόντα ὅμοια τοῖσι σώμασι ὑ τῇ μεγαλοπρεπείῃ, τελευτῶσι πάντα ἐς τὠϋτὸ γράμμα, τὸ Δωριέες μὲ σὰν καλέουσι, Ἴωνες δ, σίγμα. ἐς τῦτο διζήμενος εὑρήσεις τελευτῶντα τ Περσέων τὰ ὀνόματα, ὑ τὰ μὲ, τὰ δ' οὔ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως. Ταῦτα μὲ ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν εἰδὼς εἰπεῖν. τάδε μέντοι ὡς κρυπτόμενα λέγεται, ὑ ὡ σαφηνέως περὶ τῦ θανόντος· ὡς ὑ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρσεω ὁ νέκυς, πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνιθος ἢ κυνὸς ἑλκυσθῇ. μάγους μὲ

ἐὼ γὼ ἀτρεκέως οἶδα. ταῦτα ποιέοντας ἐμφανέως
γὼ δὴ ποιοῦσι. καταχειρώσαντες δὴ ὧν τ̓ νέκυας
Πέρσαι, ἐγῆ κρύπτουσι· μάγοι δὲ κεχωρίδακε
πολλὸν τ̓ τε ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ τ̓ ἐν Αἰ-
γύπτῳ ἱρέων. οἱ μὲν γὼ ἀγνοῦσι ἔμψυχον μη-
δὲν κτείνειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι· οἱ δὲ δὴ μάγοι
αὐτοχειρίη πάντα, πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώπου,
κτείνουσι. καὶ ἀγῶνισμα τοῦτο μέγα ποιοῦνται,
κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκάς τε καὶ ὄφις, καὶ τἄλ-
λα ἑρπετὰ καὶ πετεινά. καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ νόμῳ τούτῳ
ἐχέτω ὡς καὶ ἀρχὴν ἐνομίσθη. ἄνειμι δὲ ἐπὶ τ̓
πρόσθεν λόγον. Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολέες, ὡς οἱ
Λυδοὶ τάχιστα κατεστρέφατο ὑπὸ Περσέων,
ἔπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρδις πρὸς Κῦρον, ἐθέ-
λοντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἶναι τοῖσι καὶ Κροίσῳ
ἦσαν κατήκοοι. ὁ δὲ, ἀκούσας αὐτέων τὰ προέ-
κειτο, ἔλεξέ σφι λόγον, ἄνδρα φὰς αὐλητὴν
ἰδόντα ἰχθῦς ἐν τῇ θαλάσσῃ, αὐλέειν, δοκέον-
τα σφέας ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν· ὡς δὲ ψευδῆναι
τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβληστρον, καὶ περιβα-
λεῖν τε πλῆθος πολλὸν τ̓ ἰχθύων καὶ ἐξειρύσαι.
ἰδόντα δὲ πάλλοντας, εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν πρὸς
τοὺς ἰχθῦς, Παύεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ οὐκ
ἐμέο αὐλέοντος ἠθέλετε ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι.
Κῦρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι Ἴωσι καὶ τοῖσι
Αἰολεῦσι τ̓ δὲ εἵνεκα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες
πρότερον αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος δἰ ἀγγέλου ἀπί-
στασθαι σφέας ἀπὸ Κροίσου, οὐκ ἐπείθοντο. τότε
δὲ κατεργασμένων τ̓ πρηγμάτων, ἦσαν ἑτοῖμοι

πείθε-

πείθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ, ὀργῇ ἐχόμενος, ἔλεγέ σφι τάδε. Ἴωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τούτων, ἀνενειχθέντες ἐς τὰς πόλιας, τείχεά τε περιεβάλλοντο ἕκαστοι, καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων· (περὶ μούνους γὰρ τούτους ὅρκιον Κῦρος ἐποιήσατο, ἐπ' οἷσί περ ὁ Λυδὸς) τοῖσι δὲ λοιποῖσι Ἴωσι ἔδοξε κοινῷ λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην, δεησομένους Ἴωσι συμμαχέειν. Οἱ δὲ Ἴωνες οὗτοι, τὴν καὶ τὸ Πανιώνιόν ἐστι, τῇ μὲν εὐφορωτάτῃ, καὶ τῶν εὐρέων ἐν τῷ καλλίστῳ ἐτύγχανον ἱδρυσάμενοι πόλιας πάντων ἀνθρώπων τὰς ἡμεῖς ἴδμεν. οὔτε γὰρ τὰ ἄνω αὐτῆς χωρία τὠυτὸ ἐποιέετο Ἰωνίῃ, οὔτε τὰ κάτω, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἠῶ, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἑσπέρην· τὰ μὲν, σὺν τῷ ψυχρῷ τε καὶ ὑγρῷ πιεζόμενα, τὰ δὲ, σὺν τῷ θερμῷ καὶ αὐχμώδεϊ· γλῶσσαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν οὗτοι νενομίκασι, ἀλλὰ τρόπους τέσσαρας διηγωγέων. Μίλητος μὲν αὐτῶν πρώτη κεῖται πόλις πρὸς μεσαμβρίην· μετὰ δὲ, Μυοῦς τε καὶ Πριήνη· αὗται μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοίκηνται, κατὰ ταὐτὰ διαλέγόμεναί σφι. αἵδε δὲ ἐν τῇ Λυδίῃ· Ἔφεσος, Κολοφὼν, Λέβεδος, Τέως, Κλαζομεναί, Φώκαια. αὗται δὲ αἱ πόλιες τῇσι πρότερον λεχθείσῃσι ὁμολογέουσι κατὰ γλῶσσαν οὐδέν, σφὶ δὲ ὁμοφωνέουσι. ἔτι δὲ τρεῖς οἱ λοιποὶ Ἰάδες πόλιες, τῶν αἱ δύο μὲν, νήσους οἰκέαται, Σάμον τε καὶ Χῖον· ἡ δὲ μία ἐν τῇ ἠπείρῳ ἵδρυται, Ἐρυθραῖ. Χῖοι μὲν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ τὠυτὸ διαλέγονται, Σά-

μιοι

μιοι δὲ ἐπ' ἐωϋτῶν μῦνοι. ἦτοι χαραχθῆες γλώσσης τέσσαρες γίνονται. Τούτων δὴ ὧν τῶν Ἰώνων οἱ Μιλήσιοι μὴ ἦσαν ὀργὴ τῇ Φόβῳ ὅρκια ποιησάμενοι· τοῖσι δὲ αὐτέων νησιώτῃσι ἦν δεινὸν οὐδέν. οὔτε γὰρ Φοίνικες ἦσάν κω Περσέων κατήκοοι, οὔτε αὐτοὶ οἱ Πέρσαι ναυβάται. ἀπεχίθησαν δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰώνων ἦτοι κατ' ἄλλο μὲ οὐδέν, ἀδελφεὸς δὲ ἐόντος τοῦ παντὸς τότε Ἑλληνικοῦ γένεος. πολλῷ δὲ μοῦνῳ ἀδελφεώτατον τῶν ἐθνέων τὸ Ἰωνικὸν, καὶ λόγῳ ἐλαχίστῳ. ὅσοι γὰρ μὴ Ἀθηναῖοι, ἦν οὐδὲν ἄλλο πόλισμα λόγιμον. οἱ μὲν νῦν ἄλλοι Ἴωνες καὶ Ἀθηναῖοι ἔφυγον τυφλωμα, ὑβριόμενοι Ἴωνες κεκλῆνται. ἀλλὰ καὶ νῦν Φαίνονται μοῖροι πολλοὶ αὐτέων ἐπαισχυνόμενοι τῷ ὀνόματι· αἱ δὲ δυώδεκα πόλιες αὗται τῷ τε ὀνόματι ἠγάλλοντο καὶ ἱρὸν ἱδρύσαντο, ἐπί τε σφέων αὐτέων τὄνομα ἔθεντο Πανιώνιον· ἐβιάσαντο δὲ αὐτῶν μεταδοῦναι μηδαμοῖσι ἄλλοισι Ἰώνων. ὑπ' ἐδεήθησαν δὲ ὑδαμοὶ μετασχεῖν, ὅτι μὴ Σμυρναῖοι. Καθάπερ οἱ ἐν τῇ Πενταπόλιος νῦν χώρης Δωριέες, πρότερον δὲ Ἑξαπόλιος τῆς αὐτῆς ταύτης καλεομένης, φυλάσσονται ὧν μηδαμοὺς ἐσδέχεσθαι τῶν προσοίκων Δωριέων ἐς τὸ Τριοπικὸν ἱρόν· ἀλλὰ καὶ οἰκητόρων αὐτῶν τοὺς περὶ τὸ ἱρὸν ἀνομήσαντας ἐξεκλήισαν τῆς μετοχῆς. οἱ γὰρ τῷ ἀγῶνι τῷ Τριοπίῳ Ἀπόλλωνι ἐπίθεσαν τοπάλαι τρίποδας χαλκέους τοῖσι νικῶσι· καὶ τούτους χρῆν τοὺς λαμβάνοντας ἐν τῷ ἱρῷ μὴ

ἐκφέρειν, ἀλλ' αὐτῷ ἀναπιθέναι τῷ θεῷ. ἀνὴρ
ὧν Ἁλικαρνησσεὺς, τῷ οὔνομα ἦν Ἀγασικλέης,
νικήσας, τὸν νόμον κατελόγισε. Φέρων δὲ πρὸς
τὰ ἑωυτοῦ οἰκία προσεπαοτάλθωσε τὸ τείποδα.
Μετὰ ταύτην τὴν αἰτίην αἱ πέντε πόλιες, Λίν-
δος, καὶ Ἰηλυσός τε καὶ Κάμειρος, καὶ Κως τε καὶ
Κνίδος, ἐξεκλίιναν τῆς μετοχῆς τὸ ἕκτην πό-
λιν Ἁλικαρνησόν. τοῦτοισι μὲν νυν ταύτην τὴν
ζημίην οὗτοι ἐπέθηκαν. Δοκέουσι δέ μοι δυώ-
δεκα πόλιας ποιήσασθαι οἱ Ἴωνες, καὶ οὐκ ἐθελή-
σαι πλεύνας ἐσδέξασθαι, τοῦδε εἵνεκα· ὅτι καὶ ὅτε
ὁ Πελοποννήσῳ οἴκεον, δυώδεκα ἦν αὐτοῖσι μέ-
ρεα, καθάπερ νυν Ἀχαιῶν, τῶν ἐξελασάντων
Ἴωνας, δυώδεκα ἐστὶ μέρεα. Πελλήνη μὲν τε
πρώτη τοῦ Σικυωνίου· μετὰ δὲ, Αἴγειρα, καὶ Αἰ-
γαί· ἐν τῇ Κρᾶθις ποταμὸς ἀέναός ἐστι, ἀπὸ
τοῦτου ὁ ἐν Ἰταλίῃ ποταμὸς τὸ οὔνομα ἔσχε· καὶ
Βοῦρα, καὶ Ἑλίκη, (ἐς τὴν καταφυγόν Ἴωνες
ὑπὸ Ἀχαιῶν μάχῃ ἐσωθέντες) καὶ Αἴγιον, καὶ
Ῥύπες, καὶ Παῦσες, καὶ Φαρέες, καὶ Ὠλενος, οἱ
τοῦ Πείρος ποταμὸς μέγας ἐστὶ· καὶ Δύμη, καὶ
Τριταιέες, οἱ μοῦνοι τουτέων μεσόγαιοι οἰκέουσι.
Ταῦτα δυώδεκα μέρεα νῦν Ἀχαιῶν ἐστι, καὶ τότε
γε Ἰώνων ἦν. τουτέων δὴ εἵνεκα καὶ οἱ Ἴωνες δυώ-
δεκα πόλιας ἐποιήσαντο· ἐπεὶ ὡς γέ τοι μᾶλλον
οὗτοι Ἴωνές εἰσι τῶν ἄλλων Ἰώνων, ἢ κάλλιόν τι
γεγόνασι, μωρίη πολλὴ λέγειν· τῶν Ἀβαντες μὲν
ἐξ Εὐβοίης εἰσὶ οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα, τοῖσι Ἰω-
νίης μέτα οὐδὲ τὸ ἐνόμαλος οὐδέν. Μινύαι δὲ Ὀρ-

χομενίοισι

χομψίοισι ἀναμεμίχαλαι· καὶ Καδμεῖοι, καὶ Δρύοπες, καὶ Φωκέες Δωδάσμιοι, καὶ Μολοσσοὶ, καὶ Ἀρκάδες Πελασγοὶ, καὶ Δωριέες, Ἐπιδαύριοι, ἄλλά τε ἔθνεα πολλὰ ἀναμεμίχαλαι· οἱ δὲ αὐτέων, ἀπὸ τῦ Πρυτανηίυ ὁρμηθέντες, καὶ νομίζοντες γενναιόταλοι εἶναι Ἰώνων. ὗτοι δὲ καὶ γυναῖκας ἠγάγοντο ἐς τὴν Ἀσίην, ἀλλὰ Καρίας ἔσχον, τὴν ἐφόνευσαν τὰς γονέας. διὰ τοῦτον δὲ τὸν φόνον αἱ γυναῖκες αὗται, νόμον θέμεναι, σφίσι αὐτῇσι ὅρκυς ἐπίλασαν, καὶ παρέδοσαν τῇσι θυγατράσι μή κοτε ἐμοσιτῆσαι τοῖσι ἀνδράσι, μηδὲ οὐνόμαλι βῶσαι τὴν ἑωυτῆς ἄνδρα, τῦδε εἵνεκα, ὅτι ἐφόνευσαν σφέων τὰς πατέρας καὶ ἄνδρας καὶ παῖδας· καὶ ἐπεί τε ταῦτα ποιήσαντες, αὐτοῖσι συνοίκεον. ταῦτα δὲ ἦν νόμαια ἐν Μιλήτῳ. Βασιλέας δὲ ἐφήσαντο, οἱ μὲν αὐτῶν, Λυκίυς, ἀπὸ Γλαύκυ τῦ Ἱππολόχυ γεγονότας· οἱ δὲ, Κάυκωνας Πυλίνε, ἀπὸ Κόδρυ τῦ Μελάνθυ· οἱ δὲ, καὶ σφεαμφοτέρυς· ἀλλὰ μὲν δὴ ὀξιέχοντα τῦ ἐνόματος μᾶλλόν τι τῶν ἄλλων Ἰώνων. ἔσχυσαν δὲ καὶ οἱ καθαρῶς γεγονότες Ἴωνες. εἰσὶ δὲ πάντες Ἴωνες, ὅσοι ἀπ' Ἀθηνῶν γεγόνασι, καὶ Ἀπατύρια ἄγυσι ὀρτήν. ἄγυσι δὲ πάντες, πλὴν Ἐφεσίων καὶ Κολοφωνίων· ὗτοι γὰρ μοῦνοι Ἰώνων οὐκ ἄγυσι Ἀπατύρια. καὶ ὗτοι κατὰ φόνυ τινὰ σκῆψιν. Τὸ δὲ Πανιώνιόν ἐστι τῦ Μυκάλης χῶρος ἱρὸς, πρὸς ἄρκτον τετραμμένος, κοινῇ ἐξαιρεμένυς ὑπὸ Ἰώνων Ποσειδέωνι Ἑλικωνίῳ· ἡ δὲ Μυκάλη ἐστὶ

τῆς ἠπείρου ἄκρη, τοῦ ζέφυρον ἄνεμον καταντικρυ Σάμου. ἐς τὴν συλλεγόμενοι ἀπὸ τῶν πολίων Ἴωνες, ἄγεσκον ὁρτὴν, τῇ ἔθεντο οὔνομα Πανιώνια. πεπόνθασι δὲ οὔτι μόνοι αἱ Ἰώνων ὁρταὶ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων ὁμοίως πᾶσαι ἐς τὠυτὸ γράμμα τελευτῶσαι, καπάπερ τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα. αὗται μέν, αἱ Ἰάδες πόλιές εἰσι. Αἵδε δὲ, αἱ Αἰολίδες, Κύμη, ἡ Φρικωνὶς καλεομένη, Λάρισαι, Νέον τεῖχος, Τήνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιρόεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρυνεία· αὗται ἔνδεκα Αἰολέων, πόλιες ἀρχαῖαι. μία γὰρ σφέων παρελύθη ὑπὸ Ἰώνων, Σμύρνη. ἦσαν μὲν καὶ αὗται δυώδεκα ἐν τῇ ἠπείρῳ. οὗτοι δὲ οἱ Αἰολέες χώρην μὲν ἔτυχον κτισάντες ἀμείνω Ἰώνων, ὡρέων δὲ ἧκησαν οὐκ ὁμοίως. Σμύρνην δὲ ὧδε ἀπέβαλον Αἰολέες. Κολοφωνίους ἄνδρας φάσι ἐσωθέντας, καὶ ἐκπεσόντας ἐκ τῆς πατρίδος, ὑπεδέξασθαι. μετὰ δὲ, οἱ Φυγάδες τῶν Κολοφωνίων φυλάξαντες τὴν Σμυρναίην ὁρτὴν ἔξω τείχεος ποιευμένην Διονύσῳ, τὰς πύλας ἀποκλῄσαντες, ἔσχον τὴν πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων, ὁμολογίῃ ἐχρήσαντο, τὰ ἔπιπλα ἀποδόντων τῶν Ἰώνων, ἐκλιπεῖν Σμύρνην Αἰολέας. ποιησάντων δὲ ταῦτα Σμυρναίων, ὑπεδιείλοντο σφέας αἱ ἕνδεκα πόλιες, καὶ ἐποιήσαντο σφέων αὐτέων πολίτας. Αὗται μὲν νυν αἱ ἠπειρῶπιδες πόλιες ἔξω τῶν ἐν τῇ Ἰδῃ οἰκημένων. χερσονήσιαι μὲν αὗται. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔχουσαι,

πέντε

πέντε μὲν πόλιες ἦν τὴν Λέσβον νέμονται. ἐν μὲν ἔκτην ἐν τῇ Λέσβῳ οἰκεομένῃσι Ἀρίσβαν ἀνδραποδίσαν Μεθυμναῖοι, ἐόντας ὁμαίμους. ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰκέεται πόλις, καὶ ἐν τῇσι Ἑκατὸν νήσοισι καλεομένῃσι ἄλλη μία. Λεσβίοισι μὲν νυν καὶ Τενεδίοισι καταπερ Ἰωνων τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ἦν δεινὸν ᾖδεν· τῇσι δὲ λοιπῇσι πόλισι ἔασδε κοινὴ Ἴωσι ἔπεσθαι, τῇ ἂν οὗτοι ἐξηγέωνται. Ὡς δὲ ἀπικέατο ἐς τὴν Σπάρτην τῶν Ἰώνων καὶ Αἰολέων οἱ ἄγγελοι, (καὶ γὰρ δὴ τάχος ἦν ταῦτα πρησσόμενα) εἵλοντο πρὸ πάντων λέγειν τὸν Φωκαέα, τοῦ οὔνομα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ, πορφύρεόν τε εἶμα ἐνδεδυκὼς, (ὡς ἂν πυθανόμενοι πλεῖστοι συνέλθοιεν Σπαρτιητέων) καὶ καταστὰς, ἔλεγε πολλὰ, πιμπρέειν ἑωυτοῖσι χρήζων· Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκως ἤκουον, ἀλλ' ἀπέδοξέ σφι μὴ πιμπρέειν Ἴωσι. οἱ μὲν δὴ ἀπαλλάσσοντο. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀπωσάμενοι τῶν Ἰώνων τοὺς ἀγγέλους, ὅμως ἀπέστειλαν πεντηκοντέρῳ ἄνδρας, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, κατασκόπους τῶν τε Κύρου ῥημάτων, καὶ Ἰωνίης. ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι ἐς Φώκαιαν, ἔπεμπον ἐς Σάρδις σφέων αὐτέων τὸν δοκιμώτατον, τοῦ οὔνομα ἦν Λακώνης, ἀπερέοντα Κύρῳ Λακεδαιμονίων ῥῆσιν, μὴ τῆς Ἑλλάδος μηδεμίην πόλιν σινάμορέειν, ὡς αὐτοῦ ὑβριζομένων. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ κήρυκος, λέγεται Κῦρον ἐπείρεσθαι τοὺς παρεόντας οἱ Ἕλληνας, τίνες ἐόντες ἄνθρωποι Λακεδαιμόνιοι, καὶ κόσοι πλῆθος, ταῦτα ἑωυτῷ προαγορεύσαι. πυνθανόμενον

θανόμενον δὲ μιν εἰπεῖν πρὸς τὸν κήρυκα τὸν Σπαρτιήτην, Οὐκ ἐδεισάκας ἄνδρας τοιούτους, τοῖσι
ὅτι χῶρος ἐν μέσῃ τῇ πόλι ἀποδεδεγμένος,
ἐς τὸν συλλεγόμενοι, ἀλλήλους ὀμνύντες ἐξα-
παπῶσι. τοῖσι, ἢν ἐγὼ ὑγιαίνω, οὐ τὰ Ἰώνων
πάθεα ἔσαι ἄλεκτα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια. Ταῦ-
τα ἐς τοὺς πάντας Ἕλληνας ἀπέρριψε ὁ Κῦ-
ρος τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς κλησαίμενοι, ὠνητε καὶ
πρήσι χρέωνται. αὐτοὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἀγορῇσι
οὐδὲν ἐώθασι χρᾶσθαι, οὐδέ σφι ἔστι τὸ παράπαν
ἀγορή. Μετὰ ταῦτα ὑπερβαλὼν τὰς μὲν Σάρδις
Ταβάλῳ ἀνδρὶ Πέρσῃ, τὸν δὴ χρυσὸν τόν τε Κροί-
σου καὶ τὸν τῶν ἄλλων Λυδῶν Πακτύῃ ἀνδρὶ Λυδῷ
κομίζειν, ἀπήλαυνε αὐτὸς ἐς Ἐκβάτανα, Κροῖ-
σόν τε ἅμα ἀγόμενος, καὶ τοὺς Ἴωνας ἐν οὐδενὶ
λόγῳ ποιησάμενος τὸ πρώτιον εἶναι. ἦν τε γὰρ
Βαβυλῶν οἱ ἦν ἐμπόδιος, καὶ τὸ Βάκτριον ἔθνος,
καὶ Σάκαι τε καὶ Αἰγύπτιοι, ἐπ' οὓς ἐπεῖχέ τε στρα-
τηλατέειν αὐτὸς, ὅτι δὲ Ἴωνας ἄλλον πέμπειν
στρατηγόν. Ὡς δὲ ἀπήλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν Σαρ-
δίων, τοὺς Λυδοὺς ἀπέστησε ὁ Πακτύης ἀπό τε
Ταβάλου καὶ Κύρου· καταβὰς δὲ ἐπὶ θάλασσαν,
ἅτε τὸ χρυσὸν ἔχων πάντα τὸν ἐκ τῶν Σαρδίων,
ὑπισχνεῦτό τε ἐμισθοῦτο καὶ τοὺς ὑπερθαλασσίους
ἀνθρώπους ἔπειθε σφὶ ἐωυτῷ συναθύειν. ἐλά-
σας δὲ ἐπὶ τὰς Σάρδις, ἐπολιόρκεε Τάβαλον,
ἀπερχμένον ἐν τῇ ἀκροπόλι. Πυθόμενος δὲ ταῦτα
ὁδὸν ταύτην ὁ Κῦρος, εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε,
Κροῖσε, τί ἔσαι τὸ τέλος τῶν γινομένων τούτων
ἐμοί;

ἐμοί; ἢ παύσονται Λυδοὶ, ὡς εἰκάσι, πρήγ-
ματα παρέξοντες, ἢ αὐτοὶ ἔχοντες. Φροντίζω
μὴ ἄμεινον ἦ ἐξανδραποδίσασθαι σφέας. ὁμοίως
γάρ μοι νῦν γε φαίνομαι πεποιηκέναι, ὡς εἴ τις
πατέρα ἀποκλείνας, τὸν παίδων αὐτῷ φείσαιτο.
ὡς ἢ ἐγὼ Λυδῶν τὸν μὲν πλέον τι ἢ πατέρα
ἐόντα σε λαβὼν ἄγω, αὐτοῖσι δὲ Λυδοῖσι τὴν
πόλιν παρέδωκα. καὶ ἔπειτα θωυμάζω εἴ μοι
ἀπεχθᾶσι. ὁ μὲν δὴ τάπερ νόεε, ἔλεγε· ὁ δ'
ἀμείβετο τοῖσδε, δείσας μὴ ἀναστάτους ποιήσῃ
τὰς Σάρδις, Ὦ βασιλεῦ, τὰ μὲν εἰκότα εἴρη-
κας· σὺ μέντοι μὴ πάντα θυμῷ χρέω, μηδὲ
πόλιν ἀρχαίην ἐξαναστήσῃς, ἀναμάρτητον
ἐοῦσαν καὶ τὸ πρότερον, καὶ τῶν νῦν ἐφεώτων. τὰ
μὲν γὰρ πρότερον ἐγώ τε ἔπρηξα, καὶ ἐμὴ κε-
φαλὴ ἀναμάξας φέρω· τὰ δὲ νεῶν παρεόντα,
Πακτύης γάρ ἐστι ὁ ἀδικέων, τὸν σὺ ἐπέτρε-
ψας Σάρδις, οὗτος δότω τοι δίκην. Λυδοῖσι
δὲ συγγνώμην ἔχων, τάδε αὐτοῖσι ἐπίταξον, ὡς μήτε ἀποστέωσι, μήτε δεινοί τε ἔωσι.
ἄπειπε μὲν σφι πέμψας, ὅπλα ἀρήια μὴ
κτᾶσθαι· κέλευε δὲ σφέας κιθῶνάς τε ὑπο-
δύνειν τοῖσι εἵμασι, καὶ κιθάρας κτᾶσθαι.
φεῖπε δ' αὐτοῖσι κιθαρίζειν τε καὶ ψάλλειν,
καὶ καπηλεύειν παιδεύειν τοὺς παῖδας καὶ τα-
χέως σφέας, ὦ βασιλεῦ, γυναῖκας ἀντ' ἀν-
δρῶν ὄψεαι γεγονότας. ὥστε οὐδὲν δεινοί τοι
ἔσονται μὴ ἀποστέωσι. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα ὑπεπίθετο, αἱρετώτερα ταῦτα εὑρίσκων Λυ-

δοῖσι, ἢ ἀνδραποδιεῖσθαι πρηθῆναι σφέας· ἐπιξάμενος ὅτι ἂν μὴ ἀξιόχρεων ἀποφαίνωσι ἀποτείσειν, οὐκ ἀναπείσας μιν μεταβουλεύσασθαι. ἀρρωδέων δὴ μὴ κατ' ὕστερόν κοτε οἱ Λυδοὶ, ἢν τὸ παρεὸν ὑπεκδράμωσι, ἀποστάντες ἀπὸ τῆς Περσέων ἀπολωλεκίης. Κῦρος δὲ ἡσθεὶς τῇ ὑποθήκῃ, καὶ ὑπεὶς τῆς ὀργῆς, ἔφη οἱ πείθεσθαι. καλέσας δὲ Μαζάρεα ἄνδρα Μῆδον, ταῦτά οἱ ἐπετείλατο προεκπέμπειν Λυδοῖσι τὰ ὁ Κροῖσος ὑπετίθετο· καὶ προσεξανδραποδίσασθαι τοὺς ἄλλους πάντας, οἱ μὴ Λυδῶν ἐπὶ Σάρδις ἐστρατεύσαντο, αὐτὸν δὲ Πακτύην πάντως ζωὸν ἀγαγεῖν παρ' ἑωυτόν. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπὶ τῇ ὁδῷ ἐπετελάμενος, ἀπήλαυνε ἐς ἤθεα τὰ Περσέων. Πακτύης δὲ πυθόμενος ἀγχοῦ εἶναι στρατὸν, ἐπ' ἑωυτὸν ἐόντα, δείσας ᾤχετο φεύγων ἐς Κύμην. Μαζάρης δὲ ὁ Μῆδος ἐλάσας ἐπὶ τὰς Σάρδις, τῷ Κύρου στρατῷ μοίραν ὀσηνδήκοτε ἔχων, ὡς οὐκ εὗρε ἐπεόντας τοὺς ἀμφὶ Πακτύην ἐν Σάρδισι, πρῶτα μὲν τοὺς Λυδοὺς ἠνάγκασε τὰς Κύρου ἐντολὰς ὑπερτελέειν· ἐκ τούτου δὲ κεκτημοσυνέων Λυδοῖσι πᾶσαν δίαιταν τῆς ζόης μετέβαλον. Μαζάρης δὲ μετὰ τοῦτο ἔπεμπε ἐς τὴν Κύμην ἀγγέλους, ἐκδιδόναι κελεύων Πακτύην. οἱ δὲ Κυμαῖοι ἔγνωσαν συμβουλῆς πέρι ἐς θεὸν ἀνῶσαι τὸ ἐν Βραγχίδῃσι. ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήϊον ἐκ παλαιοῦ ἱδρυμένον, τῷ Ἴωνές τε πάντες καὶ Αἰολέες ἐώθεσαν χρᾶσθαι. ὁ δὲ χῶρος οὗτος, ἐστὶ τῆς Μιλησίης ὑπὲρ Πανόρμου λιμένος. Πέμψαντες

τες ὧν οἱ Κυμαῖοι ἐς τὺς Βραγχίδας θεοπρόπους, ἠρώτων τοῦ Παχλύου ὁκοῖόν τι ποιέοντες, θεοῖσι μέλλοιεν χαριεῖσθαι. ἐπειρωτῶσι δὲ σφι ταῦτα χρηστήριον ἐγένετο, ἐκδιδόναι Παχλύῳ Πέρσῃσι. Ταῦτα δὲ ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, ὁρμέατο ἐκδιδόναι· ὁρμεωμένων δὲ ταύτῃ τῇ πλήθεϊ, Αἰσχόδικος ὁ Ἡρακλείδεω, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν ἐὼν δόκιμος, ἔχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίους, ἀπιστέων τε τῷ χρησμῷ, καὶ δοκέων τὺς θεοπρόπους ψεύδεσθαι λέγειν ἀληθέως. ἐς ὃ, τοῦ δευτέρου τοῦ Παχλύεω ἐπειρησόμενοι, ἦσαν ἄλλοι θεοπρόποι, τῶν καὶ Αἰσχόδικος ἦν. Ἀπικομένων δὲ ἐς Βραγχίδας, ἐχρηστηριάζετο ἐκ πάντων Αἰσχόδικος, ἐπειρωτέων τάδε, Ὦναξ, ἦλθε παρ' ἡμέας ἱκέτης Παχλύης ὁ Λυδὸς, φθύνων θάνατον βίαιον τοῦς Περσέων· οἱ δέ μιν ἐξαιτέονται, τοῦτον κελεύοντες Κυμαίους. ἡμεῖς δὲ δεδιαίνομεν τὴν Περσέων δύναμιν, τὸν ἱκέτην ἐς τόδε οὐ τετολμήκαμεν ἐκδιδόναι, πρὶν ἂν τὸ ἀπὸ σεῦ ἡμῖν δηλωθῇ ἀτρεκέως ὁκότερα ποιέωμεν. ὁ μὲν ταῦτα ἐπειρᾶτο· ὁ δὲ αὖτις τὸν αὐτὸν σφίσι χρησμὸν ἔφαινε, κελεύων ἐκδιδόναι Παχλύῳ Πέρσῃσι. τοῦτο ταῦτα ὁ Αἰσχόδικος ἐκ τοῦδε ἐποίεε τάδε· τοῦτον τὸν νηὸν κύκλῳ, ἐξαίρεε τὺς φωλεούς, καὶ ἄλλα ὅσα ἦν νενοσθευμένα ὀρνίθων γένεα ὑπὸ τῷ νηῷ. ποιέοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα, λέγεται φωνὴν ἐκ τοῦ ἀδύτου γενέσθαι, φέρουσαν μὲν τοῦς τοῦ Αἰσχόδικον, λέγουσαν δὲ τάδε,

τάδε, ‘Ἀνοσιώταλε ἀνθρώπων, τί τάδε πολ-
‘μᾶς ποιέειν; τὰς ἱκέτας μευ ἐκ τῆς νηὸς κεραΐζεις;
‘Ἀειξόδικον ἢ ὐκ ἀποφήσαντα, περὶ ταῦτα
‘εἰπεῖν, Ὦναξ, αὐτὸς μὲν ἔπω τοῖσι ἱκέτῃσι
βοηθέεις, Κυμαίους δὲ κελθέεις τὰ ἱκέτεω ἐκδι-
δόναι; τὰ δὲ αὖτις ἀμείψαθαι τοῖσδε, ‘Ναὶ
‘κελθύω, ἵνα γε ἀσεβήσαντες, θᾶσσον ἀπόλεσθε,
‘ὡς μὴ τοιοῦτον περὶ ἱκετέων ἐκδόσιος ἔλθοιε
‘ἐπὶ τὸ χρηστήριον. Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα
ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, ἐν βουλόμενοι ἔτε ἐκδόντες
ἀπολέσθαι, ἔτε παρ’ ἑωυτοῖσι ἔχοντες πολιορ-
κέεσθαι, ἐς Μιτυλήνην αὐτὸν ἐκπέμπουσι. οἱ
δὲ Μιτυληναῖοι, ὑπιπεμπομένου τοῦ Μαζάρεος
ἀγγελίας ἐκδιδόναι τὰ Πακτύην, παρεσκευάζοντο
ἐπὶ μισθῷ ὁσῳδή. ἐν μὲν ἔχω τοῦτό γε εἰπεῖν
ἀτρεκέως· ἐν μὲν ἐτελέωθη. Κυμαῖοι γὰρ ὡς
ἐμαθον ταῦτα πρησσόμενα ἐκ τῶν Μιτυληναίων,
πέμψαντες πλοῖον ἐς Λέσβον, ἐκκομίζουσι Πα-
κτύην ἐς Χῖον. ἐνθεῦτεν δὲ ἐξ ἱροῦ Ἀθηναίης
πολιούχου ἀποσπασθεὶς, ὑπὸ Χίων ἐξεδόθη·
ἐξέδοσαν δὲ οἱ Χῖοι ἐπὶ τῷ Ἀταρνεῖ μισθῷ. ἐν
δὲ Ἀταρνέος τοῦτο ἔστι χῶρος τῆς Μυσίης, Λέσβῳ
ἀντίον. Πακτύην μὲν νυν παραδεξάμενοι οἱ
Πέρσαι εἶχον ἐν φυλακῇ, θέλοντες Κύρῳ ἀπο-
δέξαι. ἦν δὲ χρόνος ὀλίγος γενόμενος, ἔτε Χίων ἐδείς ἐκ τοῦ Ἀταρνέος τοῦτου, οὔτε
ἄλλος κεινέων παρέχουσι ἐποιέετο θεῶν ἐδενὶ,
ἔτε πέμματα ἐπέστελλο καρπῷ τῷ ἐνθεῦτεν,
ἀπέχετό τε πάντων ἱρῶν τὰ πάντα ἐκ τῆς
χώρης

χώρης ταύτης γνόμενα. Χῖοι μὲν νυν Παχλύην ἐξέδοσαν. Μαζάρης δ' οὐ ταῦτα ἐφρατθύετο ἐπὶ τὰς συμπολιορκήσαντας Γάβαλον. καὶ τοῦτο μὲν, Πεμπέας ἐξωδεαποδίσατο· τοῦτο δὲ, Μιλησίοισι πεδίον πᾶν ἐπέδεξαμε, λυμαίνομενος τῷ φρατῷ· Μαγνησίοισι δὲ ὡσαύτως. οὐ δὲ ταῦτα, αὐτίκα νούσῳ τελευτᾷ. Ἀποθανόντος δὲ τούτου, Ἄρπαγος κατέβη ἀμφίδοχος τὴν φρατηγίης, γένος καὶ αὐτὸς ἐὼν Μῆδος, τὸν ὁ Μήδων βασιλεὺς Ἀστυάγης ἀνόμω τραπέζῃ ἔδαισε, ὁ τῷ Κύρῳ τὴν βασιληίην συγκαταργασάμενος. οὗτος ὦν ἦν τότε ὑπὸ Κύρου φρατηγὸς ἀποδεχθεὶς, ὡς ἀπίκετο ἐς τὴν Ἰωνίην, αἴρεε τὰς πόλιας χώματι. ὅκως γὰρ τειχήρεας ποιήσειε, τὸ περιθεῖναι χώματα καὶ τοῖς τείχεα ἐπόρθεε. πρώτη δὲ Φωκαίη Ἰωνίης ἐπεχείρησε. Οἱ δὲ Φωκαιέες οὗτοι ναυτιλίῃσι μακρῇσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, καὶ τὸν τε Ἀδρίην καὶ τὴν Τυρσηνίην καὶ τὴν Ἰβηρίην καὶ τὸν Ταρτησσὸν οὗτοί εἰσι οἱ καταδέξαντες. ναυπήγεντο δὲ οὐ τροχηλάτοισι νηυσί, ἀλλὰ πεντηκοντέροισι. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Ταρτησσὸν, ξεινοφιλέες ἐγένοντο τῷ βασιλέϊ τῶν Ταρτησσίων, τῷ ὄνομα μὲν ἦν Ἀργανθώνιος· ἐτυράννευσε δὲ Ταρτησσοῦ ὀγδώκοντα ἔτεα, ἐβίωσε δὲ πάντα, ἔτεα καὶ ἑκατόν. τούτῳ δὴ τῷ ἀνδρὶ ξεινοφιλέες οἱ Φωκαιέες οὕτω δή τι ἐγένοντο, ὡς καὶ μὲν πρῶτα φεύγοντας Ἰωνίην, ἐκέλευε τῆς ἑωυτοῦ χώρης οἰκῆσαι ὁκῶ βούλοιντο· μετὰ δὲ, ὡς τοῦτο

οὐκ

οὐκ ἔπειθε τὺς Φωκαιέας, ὁ δὲ πυθόμενος τ' Μῆδον παρ' αὐτῷ ὡς αὔξοιτο, ἐδίδυ σφὶ χρήματα τεῖχος περιβαλέσθαι τὴ πόλιν. ἐδίδυ δὲ ἀφειδέως. ἦν γὰ ἡ περίοδος τῦ τείχεος ὐκ ὀλίγη, φάδιοι εἰσί· τῦτο δὲ πᾶν, λίθων μεγάλων, καὶ εὖ συναρμοσμένων. Τὸ μὲ δὴ τεῖχος τοῖσι Φωκαιεῦσι τρόπῳ τοιῷδε ἐξεποίηθη. ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς ἐπίλασε τὴ στρατιὴ, ἐπολιόρκεε αὐτὺς, προϊσχόμενος ἔπεα, ὡς οἱ καταχρᾶ ἐ βύλονται Φωκαιέες πρήγματα ἕνα μοῦνον τῦ τείχεος ἐρεῖψαι, καὶ οἴκημα ἓν καπρῶσαι· οἱ δὲ Φωκαιέες, περιημεκτέοντες τῇ δουλοσυνῃ, ἔφασαν θέλειν βυλεύσασθαι ἡμέρην μίην, καὶ ἔπειτα ἐκποιήσεσθαι· οἳ δὲ βυλεύσεσθαι αὐτοὶ, ἀπαγαγεῖν ἐκεῖνον ἐκέλευον τὴ στρατιὴ ἀπὸ τῦ τείχεος. ὁ δ' Ἅρπαγος ἔφη εἰδέναι μὲ εὖ τὰ ἐκεῖνοι μέλλοιεν ποιέειν, ὅμως δὲ σφι παιείναι βυλεύσασθαι· οἳ δὲ ὧν ὁ Ἅρπαγος ἀπὸ τῦ τείχεος ἀπήγαγε τὴ στρατιὴ, οἱ Φωκαιέες οἳ τύτῳ καταστάσαντες τὰς πεντηκοντέρυς, ἐσεμβάντες τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ ἔπιπλα πάντα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλματα τὰ ἐκ τῶν ἱερῶν, καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, χωρὶς ὅτι χαλκὸς ἢ λίθος ἢ γραφὴ ἦν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἐσθέντες, καὶ αὐτοὶ ἐσβάντες, ἔπλεον ἐπὶ Χίυ. τὴ δὲ Φωκαίην ἐρημωθεῖσαν ἀνδρῶν εἶχον οἱ Πέρσαι. Οἱ δὲ Φωκαιέες, ἐπεί τε σφι Χῖοι τὰς νήσυς τὰς Οἰνούσσας καλεομένας οὐκ ἐβύλευσο ἀνθυμένοισι πωλέειν, δειμαίνοντες μὴ σφὶ ἐμπόριον

γένων[illegible],

γένων), ἡ δὲ αὐτέων νῆσος ἀποκληϊσθῇ, τούτου εἵνεκα, ταῦτα οἱ Φωκαιέες ἐξέλιπον ἐς Κύρνον. ὠν γὰρ τῇ Κύρνῳ εἴκοσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐκ θεοπροπίου ἀνεσήσαντο πόλιν τῇ οὔνομα ἦν Ἀλαλίη. Ἀργανθώνιος ὁ τῶν Ταρτησσίων βασιλεὺς ἐκαὶ τοῦτα ἤδη τετελευτήκεε. στελλόμενοι δὲ ἐπὶ τὴν Κύρνον, πρῶτα καταπλώσαντες ἐς τὴν Φωκαίην, καλεφόνθυσαν τοὺς Περσέων τὸν φύλακον ἡ ἐφρούρεε τοῦδε ἑξαμοίρην τοῦδε Ἀρπάγου τὸ πόλιν. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτό σφι ἐξέργαστο, ἐποιήσαντο ἰσχυρὰς καταρὰς τοῖσι ὑπολειπομένοισι ἐωϋτῶν μὴ ἁλῶναι. τοῖς δὲ ταύτησι, ἐκ μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν· καὶ ὤμοσαν μὴ πρὶν ἐς Φωκαίην ἥξειν, πρὶν ἢ τὸν μύδρον τοῦτον ἀναφῆναι. στελλομένων δὲ αὐτοῖσι ἐπὶ τὴν Κύρνον, ὑπὲρ ἡμίσεας τῶν ἀστῶν ἔλαβε πόθος τε καὶ οἶκτος τῆς πόλιος, καὶ τῶν οἰκήων τῆς χώρης· ψευδόρκιοι δὲ γενόμενοι, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Φωκαίην· οἱ δὲ αὐτῶν τὸ ὅρκιον ἐφύλασσον, ἀερθέντες ἐκ τῶν Οἰνουσσέων, ἔπλεον. Ἐπεί τε δὲ ἐς τὴν Κύρνον ἀπίκοντο, οἴκεον κοινῇ μετὰ τῶν πρότερον ἀπικομένων, ἐπ᾽ ἔτεα πέντε· καὶ ἱρὰ ἐνίδρυσαντο. καὶ ἅρπην γὰρ ἤδη καὶ ἔφερον τὰς ἀποικίας ἅπασας· στρατεύσαντες ἐπ᾽ αὐτοὺς κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι, νηυσὶ ἑκάτεροι ἑξήκοντα. οἱ δὲ Φωκαιέες, πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ τὰ πλοῖα, ἐόντα ἀριθμὸν ἑξήκοντα, ἀντίαζον ἐς τὸ Σαρδόνιον καλεόμενον πέλαγος. συμμισγόντων δὲ τῇ ναυμαχίῃ, Καδμείη τις

νίκη

νίκη τοῖσι Φωκαιεῦσι ἐγένετο. αἱ μὲν γὰρ τεσσαράκοντα σφίσι νῆες διεφθάρησαν, αἱ δὲ εἴκοσι αἱ περιέουσαι, ἦσαν ἄχρηοι. ἀπεστράφατο γὰρ τοὺς ἐμβόλους. καταπλώσαντες δὲ ἐς τὴν Ἀλαλίην, ἀνέλαβον τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλην κτῆσιν ὅσην οἵη τε ἐγένοντο αἱ νῆες σφι ἄγειν· καὶ ἔπειτα ἀφέντες τὴν Κύρνον, ἔπλεον ἐς Ῥήγιον. Τῶν δὲ διαφθαρεισέων νεῶν τοὺς ἄνδρας οἵ τε Καρχηδόνιοι καὶ οἱ Τυρσηνοὶ ἔλαχόν τε αὐτέων πολλῷ πλείους, καὶ τούτους ἐξαγαγόντες κατέλευσαν. μετὰ δὲ Ἀγυλλαίοισι πάντα τὰ παρεόντα ἐν χώρῳ ἐν τῷ οἱ Φωκαιέες κατηλευσθέντες ἐκέατο, ἐγίνετο διάστροφα καὶ ἔμπυρα καὶ ἀποπληκτα ὁμοίως θρέμματα καὶ ὑποζύγια, καὶ ἄνθρωποι. οἱ δὲ Ἀγυλλαῖοι ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, βουλόμενοι ἀκέσασθαι τὴν ἁμαρτάδα. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευσε ποιέειν τὰ καὶ νῦν οἱ Ἀγυλλαῖοι ἐπιτελέουσι. καὶ γὰρ σφαγίζουσί σφι μεγάλως, καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐπιτελέουσι· καὶ δὴ τοι μὲν τῶν Φωκαιέων τοιούτῳ μόρῳ διεχρήσαντο. οἱ δὲ αὐτῶν ἐς τὸ Ῥήγιον καταφυγόντες, ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενοι, ἐκτήσαντο πόλιν γῆς τῆς Οἰνωτρίης ταύτην, ἥτις νῦν Ὑέλη καλέεται. ἔκτισαν δὲ ταύτην, πρὸς ἀνδρὸς Ποσειδωνιήτεω μαθόντες ὡς τὸν Κῦρνον σφι ἡ Πυθίη ἔχρησε κτίσαι, ἥρωα ἐόντα, ἀλλ' οὐ τὴν νῆσον. Φωκαίης μὲν νῦν πέρι τῆς ἐν Ἰωνίῃ οὕτω εἶχε. Παραπλήσια δὲ τούτοισι καὶ Τήιοι ἐποίησαν· ἐπεί τε γὰρ σφεων εἷλε χώ-

μα-

μαπ τὸ τεῖχ Ἅρπαγ, ἐσβάντες πάντες ἐς τὰ πλοῖα, οἴχοντο πλέοντες ἐπὶ τῆς Θρηϊκίης. καὶ οὗτοι μὲν ἔκτισαν πόλιν Ἀβδηρα· τὴν μὲν πρότερ τούτων Κλαζομένιος Τιμήσι κτίσας, ὄνκ ἀπώνετο, ἀλλ' ὑπὸ Θρηϊκων ἐξελαθεὶς, πυμὰς νῦν ὑπὸ Τηΐων ἐν Ἀβδήροισι ὡς ἥρως ἔχει. Οὗτοι μὲν νυν Ἰώνων μοῦνοι τὴν δουλοσύνην οὐκ ἀνεχόμενοι, ἐξέλιπον τὰς πατρίδας. οἱ δ' ἄλλοι Ἴωνες, πλὴν Μιλησίων, καὶ μάχης μὲν ἀπείχοντο Ἅρπάγῳ, καθάπερ οἱ ἐκλιπόντες· καὶ ἄνδρες ἐγένοντο ἀγαθοὶ, περὶ τ ἑωυτῷ ἕκαστος μαχόμενοι· ἑστεῶτες δὲ καὶ ἁλόντες, ἕκαστος χώρῃσι ἕκαστος, καὶ τὰ προσταττόμενα ἐπετέλεον. Μιλήσιοι δὴ (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) αὐτῷ Κύρῳ ὅρκιον ποιησάμενοι, ἡσυχίην ἦγον. οὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίη ἐδεδούλωτο. ὡς δὲ τὰς ἐν τῇ ἠπείρῳ Ἴωνας ἐχειρώσατο Ἅρπαγος, οἱ τὰς νήσους ἔχοντες Ἴωνες, καταρρωδήσαντες ταῦτα, σφέας αὐτοὺς ἔδοσαν Κύρῳ. Κεκακωμένων δὲ Ἰώνων, καὶ συλλεγομένων ὅλων ἅπαντων ἐς τὸ Πανιώνιον, πυνθάνομαι γνώμην Βίαντα ἄνδρα Πριηνέα ἀποδέξασθαι Ἴωσι χρησιμωτάτην, τῇ εἰ ἐπείθοντο, παρεῖχε ἂν σφι εὐδαιμονέειν Ἑλλήνων μάλιστα· ὃς ἐκέλευε κοινῷ στόλῳ Ἴωνας ἀειρθέντας πλέειν ἐς Σαρδὼ, καὶ ἔπειτα πόλιν μίαν κτίζειν πάντων Ἰώνων. καὶ οὕτω ἀπαλλαχθέντας σφέας δουλοσύνης, εὐδαιμονήσειν, νήσων τε ἁπασέων μεγίστην νεμομένους, καὶ ἄρχοντας ἄλλων. μὴ μὲν δὲ

δὲ σφι ἐν τῇ Ἰωνίῃ ἐκ ἔφη ἀγορᾶν ἐλευθερίην ἔτι ἐσομένην. αὕτη μὲ Βίαντος τοῦ Πριηνέος γνώμη ἐπὶ διεφθαρμένοισι Ἴωσι γενομένη. χρηστὴ ἦ, εἰ πεὶν ἢ Ἁλφθαξῆναι Ἰωνίην, Θάλεω ἀνδρὸς Μιλησίου ἐγένετο, ἀνέκαθεν γένος ἐόντος Φοίνικος· ὃς ἐκέλευε ἓν βουλευτήριον Ἴωνας ἵστασθαι· τὸ δὲ εἶναι ἐν Τέῳ. Τέως μὲν, μέσον εἶναι Ἰωνίης. τὰς δὲ ἄλλας πόλιας οἰκεομένας, μηδὲν ἧσσον νομίζεσθαι, καθάπερ εἰ δῆμοι εἶεν. οὕτω μὲν δή σφι γνώμας τοιάσδε ἀπεδέξαντο. Ἅρπαγος δὲ καταστρεψάμενος Ἰωνίην, ἐποιέετο στρατιὴν ἐπὶ Κᾶρας καὶ Καυνίους καὶ Λυκίους, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας. εἰσὶ δὲ τούτων Κᾶρες μὲν ἀπίσω ἐς τὴν ἤπειρον ἵδρυνται τῶν νήσων. τὸ μὲν παλαιὸν ἐόντες Μίνῳ κατήκοοι, καὶ καλεόμενοι Λέλεγες, εἶχον τὰς νήσους, φόρον μὲν οὐδένα συντελέοντες, ὅσον καὶ ἐγὼ δύνατός εἰμι μακρότατον ἐξικέσθαι ἀκοῇ· οἱ δὲ, ὅκως Μίνως δέοιτο. ἐπλήσθησαν οἱ τὰς νέας. ἅτε γὰρ Μίνῳ κατεστραμμένῳ γῆν πολλὴν, καὶ εὐτυχέοντι τῷ πολέμῳ, τὸ Καρικὸν ἦν ἔθνος λογιμώτατον τῶν ἐθνέων ἁπάντων κατ' ἕν τε ἅμα τ' χρόνον, καὶ μακρῷ μάλιστα. καὶ σφι τριξὰ ἐξευρήματα ἐγένετο, τοῖσι οἱ Ἕλληνες ἐχρήσαντο. καὶ γὰρ ἐπὶ τὰ χέρεα λόφους ἐπιδέεσθαι Κᾶρές εἰσι οἱ καταδέξαντες· καὶ ἐπὶ τὰς ἀσπίδας τὰ σημεῖα ποιέεσθαι. καὶ ὄχανα ἀσπίσι πρῶτοι εὑρέται εἰσὶ οἱ ποιησάμενοι πρῶτοι· τέως δὲ ἄνευ ὀχάνων ἐφόρεον τὰς ἀσπίδας πάντες οἵπερ ἐώ-

θεισαν

θεισαν ἀσπίσι χρέεσθαι, τελαμῶσι σκυτίνοισι ὀιηκίζοντες ἐπὶ τοισι αὐχέσι τε καὶ τοῖσι ἀριστεροῖσι ὤμοισι ἐπιτείμβιοι. μετὰ δὲ τὰς Κᾶρας, χρόνῳ ὕστερον πολλῷ Δωριέες τε καὶ Ἴωνες ἐξανέστησαν ἐκ τῶν νήσων, καὶ ὕπτω ἐς τιὼ ἤπειρον ἀπίκοντο. κατὰ μὲν δὴ Κᾶρας ὕπτω Κρῆτες λέγουσι γενέσθαι· ὑπὸ μιῆτοι αὐτοί γε ὁμολογέουσι τούτοισι οἱ Κᾶρες, ἄλλα νομίζουσι αὐτοὶ ἑωυτοὺς εἶναι αὐτόχθονας ἠπειρώτας, καὶ τῷ οὐνόματι τῷ αὐτῷ ἀεὶ ἀμφιχρεωμένους τῷπερ νῦν. ἀποδεικνῦσι δέ σφι Μυλάσσοισι Διὸς Καρίου ἱρὸν ἀρχαῖον, τῷ Μυσοῖσι μὲν καὶ Λυδοῖσι μέτεστι, ὡς κασιγνήτοισι ἐοῦσι τοῖσι Καρσί. τὸν μὲν Λυδὸν καὶ τὸν Μυσὸν λέγουσι εἶναι Καρὸς ἀδελφεούς· τούτοισι μὲν δὴ μέτεστι· ὅσοι δὲ ἐόντες ἄλλου ἔθνεος, ὁμόγλωσσοι τοῖσι Καρσὶ ἐγένοντο, τούτοισι δὲ οὐ μέτα. † Οἱ δὲ Καύνιοι, αὐτόχθονες, ὡυτέων ἐμοὶ, εἰσί. αὐτοὶ μιῆτοι ἐκ Κρήτης Φασὶ εἶναι. προσκεχωρήκεσι δὲ γλῶσσαν μιῆ τοῖς τὸ Καυνικόν· τοῦτο μὲν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως ἀμφοτέρους. νόμοισι δὲ χρέωνται κεχωρισμένοισι πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ Καρῶν. τοῖσι μὲν κάλλιστόν ὄφι κατ' ἡλικίην τε καὶ φιλότητα ἱλαδὸν συλλίνεσθαι ἐς πόσιν, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ καὶ παισί. ἱδρυνθέντων δὲ σφι ἱρῶν ξεινικῶν, μετέπειτα ὡς σφι ἀπέδοξε, (ἔδοξε δὲ τοῖσι πατρίοισι μοῦνον χρᾶσθαι θεοῖσι) ὁπλίσαντες τὰ ὅπλα πάντες Καύνιοι ἤλαυνον τὸν ἦρα, μέχρι οὗ ἀπὸ τῶν Κα-

λυδικῶν ἔπονλο, καὶ ἔφασαν ἐκβάλλειν τὰς ξεινικὰς θεούς. καὶ ὕτοι μὲν τρόποισι τοιούτοισι χρέωνται. Οἱ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης τὸ ἀρχαῖον γεγόνασι· τὴν γὰρ Κρήτην εἶχον τὸ παλαιὸν πᾶσαν βάρβαροι. διενειχθέντων δὲ σφι Κρήτῃ περὶ τῆς βασιληΐης τῶν Εὐρώπης παίδων, Σαρπηδόνος τε καὶ Μίνῳ, ὡς ἐπεκράτησε τῇ ξαὶ Μίνως, ἐξήλασε αὐτόν τε Σαρπηδόνα καὶ τοὺς ξασιώτας αὐτοῦ· οἱ δὲ, ἀπωθέντες, ἀπίκονλο τῆς Ἀσίης ἐς χῶρον τὴν Μιλυάδα. τὴν γὰρ νῦν Λύκιοι νέμονλαι, αὖτη τὸ παλαιὸν ἦν Μιλυάς. οἱ δὲ Μιλύαι, τότε Σόλυμοι ἐκαλέονλο. τέως μὲν δὴ αὐτέων Σαρπηδὼν ἦρχε. οἱ δὲ ἐκαλέονλο τότερ τε ἐνείκανλο ὄνομα, καὶ νῦν ἔτι καλέονλαι ὑπὸ τῶν περιοίκων οἱ Λύκιοι, Τερμίλαι. ὡς δὲ ἐξ Ἀθηναίων Λύκος ὁ Πανδίονος, ἐξελαθεὶς καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Αἰγέως, ἀπίκετο ἐς τὰς Τερμίλας πρὸς Σαρπηδόνα, ὕπο δὴ κου τοῦ Λύκου τοῦ ἐπωνυμίην, Λύκιοι ἀνὰ χρόνον ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ, τὰ μὲν Κρητικοῖσι, τὰ δὲ Καρικοῖσι χρέωνται. ἓν δὲ τόδε ἴδιον νενομίκασι, καὶ ἐόντες ἄλλοισι συμφέρονται ἀνθρώποισι· καλέονσι ἀπὸ τῆς μητέρων ἑωυτούς, καὶ οὐκὶ ἀπὸ τῶν πατέρων. εἰρομένου δὲ ἑτέρου τὸν πλησίον τὶς εἴη, καταλέξει ἑωυτὸν μητρόθεν, καὶ τῆς μητρὸς ἀναμνέεται τὰς μητέρας. καὶ ἢν μὲν γυνὴ ἀστὴ δούλῳ συνοικήσῃ, γενναῖα τὰ τέκνα νενόμισται· ἢν δὲ ἀνὴρ ἀστὸς, καὶ ὁ πρῶτος αὐτέων, γυναῖκα ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχῃ, ἄτιμα τὰ τέκνα

τέχνα γίνεσθαι. Οἱ μὲν νυν Κᾶρες οὐδὲν λαμπρὸν ἔργον ἀποδεξάμενοι, ἐδουλώθησαν ὑπὸ Ἁρπάγου· οὔτε αὐτοὶ οἱ Κᾶρες ἀποδεξάμενοι οὐδέν, οὔτε ὅσοι Ἑλλήνων ταύτῃσι τῇσι χώρῃσι οἰκέουσι. οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι, καὶ Λακεδαιμονίων ἄποικοι Κνίδιοι, τῆς χώρης τῆς σφετέρης τετραμμένης ἐς πόντον, τὸ δὴ Τριόπιον καλέεται. ἀρξαμένης δὲ ἐκ τῆς Χερσονήσου τῆς Βυβλικῆς, εὐθὺς τε πᾶσης τῆς Κνιδίης, πλὴν ὀλίγης, θαλάσσης περιρρέει· (τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βορέην ἄνεμον, ὁ Κεραυνικὸς κόλπος ἀπείργει, τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ καλεομένη Σύμμιη τε καὶ Ῥόδου θάλασσα) τὸ δὴ ὀλίγον τοῦτο, ἐὸν ὅσον τε ἐπὶ πέντε στάδια, ὄρυσσον οἱ Κνίδιοι, ἐπὶ ὅσῳ Ἅρπαγος τὴν Ἰωνίην κατεστρέφετο, βουλόμενοι νῆσον τὴν χώρην ποιῆσαι. αὐτὸς δὲ πᾶσα σφι ἐγένετο. τῇ γὰρ ἡ Κνιδίη χώρη ἐς τὴν ἤπειρον τελευτᾷ, ταύτῃ ὁ ἰσθμός ἐστι τὸν ὄρυσσον. καὶ δὴ πολλῇ χειρὶ ἐργαζομένων τῶν Κνιδίων μᾶλλον γάρ τι καὶ θειότερον ἐφαίνοντο πρήσσειν οἱ ἐργαζόμενοι τῇ εἰκότως, καὶ τὰ ἄλλα τῷ σώματι, καὶ μάλιστα τὰ περὶ τὰς ὀφθαλμούς, θραυομένης τῆς πέτρης· ἔπεμπον ἐς Δελφούς, ἐπειρησομένους τὸ ἀντίξοον. ἡ δὲ Πυθίη σφι (ὡς αὐτοὶ Κνίδιοι λέγουσι) χρᾷ σὺν τετράμετρῳ τόνῳ τάδε,

Ἰσθμὸν δὲ μὴ πυργῶτε, μήδ' ὀρύσσετε·
Ζεὺς γὰρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἰ κ' ἐβούλετο.

Κνίδιοι μὲν, ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης, τῷ τε ὀρύγματος ἐπαύσαντο, καὶ Ἅρπάγῳ ὑπόντι σὺν τῷ στρατῷ, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέδοσαν. Ἦσαν δὲ Πηδασέες, οἰκέοντες ὑπὲρ Ἁλικαρνασσοῦ μεσόγαιαν· τοῖσι ὁκως τὶ μέλλοι ἀνεπιτήδεον ἔσεσθαι, αὐτοῖσί τε καὶ τοῖσι περιοίκοισι, ἡ ἱερείη τῆς Ἀθηναίης πώγωνα μέγαν ἴσχει. τρὶς σφι τοῦτο ἐγένετο. ὕστοι τῷ μὲν Καρίῃ ἀνδρῶν μούνοι τε ἀντέσχον χρόνον Ἅρπάγῳ, καὶ πρήγματα παρέσχον πλείστα, ὄρεα τειχίσαντες, τὰ οὔνομά ἐστι Λίδη. Πηδασέες μὲν νυν χρόνῳ ἐξαιρέθησαν. Λύκιοι δὲ, ὡς ἐς τὸ Ξάνθιον πεδίον ἤλασε ὁ Ἅρπαγος τὸν στρατὸν, ὑπεξιόντες, καὶ μαχόμενοι ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς, ἀρετὰς ἀπεδείκνυντο· ἐσωθέντες δὲ, καὶ κατειληθέντες ἐς τὸ ἄστυ, συνέλεξαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν τάς τε γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ χρήματα καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ὑπῆψαν τὴν ἀκρόπολιν πᾶσαν ταύτην καῦσθαι. ταῦτα δὴ ποιήσαντες, καὶ συνομόσαντες ὅρκους δεινοὺς, ὑπεξελθόντες ἀπέθανον πάντες Ξάνθιοι μαχόμενοι. τῶν δὴ νῦν Λυκίων Φαμέλλων Ξανθίων εἶναι, οἱ πολλοὶ, πλὴν ὀγδώκοντα οἰκιέων, εἰσὶ ἐπήλυδες· αἱ δὲ ὀγδώκοντα οἰκίαι αὗται ἔτυχον τηνικαῦτα ἐκδημέουσαι, καὶ ὕστερον μετεγένοντο. τὴν μὲν δὴ Ξάνθον οὕτως ἔσχε ὁ Ἅρπαγος. Θαλασσίους δὲ καὶ τὴν Καύνον εἷλε· καὶ σφεας οἱ Καύνιοι τοὺς Λυκίους ἐμιμήσαντο πλέω. Τὰ μὲν νυν κάτω τῆς Ἀσίης Ἅρπα-

Ἅρπαγος ἀνάσασα ἐποίεε· τὰ δὲ ἄνω αὐτῆς, αὐτὸς Κῦρος, πᾶν ἔθνος κατασρεφόμενος, ἐς ὀδὸν παιείς. τὰ μὲν νυν αὐτίκα πλέω παρήσομαι· τὰ δὲ οἱ παρέσχε πόνον τε πλεῖσον καὶ ἀξιαπηγητότατά ἐσι, τούτων ὀπιμνήσομαι. Κῦρος δὲ, ἐπεί τε τὰ πάντα τῆς ἠπείρου ὑποχείρια ἐποιήσατο, Ἀσσυρίοισι ἐπεπίθετο. Τῆς δὲ Ἀσσυρίης ἔσι μὲν καὶ ἄλλα πολίσματα μεγάλα πολλά· τὸ δὲ ὀνομαζόμενον καὶ ἰσχυρότατον, καὶ ἔνθά σφι, Νίνου ἀναστάτου γενομένης, τὰ βασιλήια κατεσήκεε, ἦν Βαβυλών, ἐοῦσα τοιαύτη δή πις πόλις· κέεται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ, μέγαθος ἐοῦσα, μέτωπον ἕκαστον, εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σαδίων, ἐούσης τετραγώνου. ἔστι σάδιοι τῆς περιόδου τῆς πόλιος γίνονται σὺν ἅπασιν ὀγδώκοντα καὶ τετρακόσιοι. τὸ μὲν νυν μέγαθος τοσοῦτόν ἐσι τῇ ἄστεος τῇ Βαβυλωνίης. ἐτετείχισμένη δὲ ὡς οὐδὲν ἄλλο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. τάφρος μὲν πρώτη βαθέα τε καὶ εὐρέα καὶ πλέη ὕδατος τοῦ ποταμοῦ· μετὰ δὲ, τεῖχος, πεντήκοντα μὲν πηχέων βασιληίων ἐὸν τὸ εὖρος, ὕψος δὲ, διηκοσίων πηχέων. ὁ δὲ βασιληίος πῆχυς τοῦ μετέου ἐστὶ πήχεος μέζων τρισὶ δακτύλοισι. Δεῖ δή με πρὸς τούτοισι ὀπιφράσαι ἵνα τε ἐκ τάφρου ἡ γῆ ἀναισιμώθη, καὶ τὸ τεῖχος ὅτεῳ τρόπῳ ἔργασο. ὀρύσσοντες ἅμα τὴν τάφρον, ἐπλίνθευον τὴν γῆν τὴν ἐκ ὀρύγματος ἐκφερομένην· ἐλκύσαντες δὲ πλίνθους ἱκανὰς, ὤπτησαν αὐτὰς ἐν καμίνοισι. μετὰ δὲ, τέλματι

μετὰ χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερμῇ, καὶ ἀνὰ πεντήκοντα δόμων πλίνθοι παρεὸς καλάμων ἀνὰ μέσα διαζεύγνυσι, ἔδειμαν πρῶτα μὲν τῆς τάφρου τὰ χείλεα· δεύτερα δὲ, αὐτὸ τὸ τεῖχος τὸν αὐτὸν τρόπον. ἐπάνω δὴ τοῦ τείχεος κατὰ τὰ ἔσχατα, οἰκήματα μονόκωλα ἔδειμαν, τετραμμένα ἐς ἄλληλα. τὸ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων ἔλιπον τεθρίππῳ περιέλασιν. πύλας δὲ ἐνεξᾶσι πέριξ τοῦ τείχεος ἑκατὸν, χαλκέας πάσας, καὶ σταθμοί τε καὶ ὑπέρθυρα ὡσαύτως. ἔστι δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχουσα ὀκτὼ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Βαβυλῶνος· Ἶς ὄνομα αὐτῇ. ἔνθά ἐστι ποταμὸς ἀξιόλογος μέγας· Ἶς καὶ τοῦ ποταμοῦ τὸ ὄνομα· ἐσβάλλει δὲ οὗτος ἐς τὸν Εὐφρήτεω ποταμὸν τὸ ῥέεθρον. οὗτος ὦν ὁ Ἶς ποταμὸς, ἅμα τῷ ὕδατι θρόμβους ἀσφάλτου ἀναδιδοῖ πολλούς, ἔνθεν ἡ ἄσφαλτος ἐς τὸ ἐν Βαβυλῶνι τεῖχος ἐκομίσθη. Ἐπετείχισο μέν νυν ἡ Βαβυλὼν τρόπῳ τοιῷδε· ἔστι δὲ δύο φάρσια τῆς πόλιος. τὸ γὰρ μέσον αὐτῆς ποταμὸς διείργει, τῷ οὔνομά ἐστι Εὐφράτης· ῥέει δὲ ἐξ Ἀρμενίων, εὐρὺς μέγας, καὶ βαθὺς, καὶ ταχύς. ἐξίει δὲ οὗτος ἐς τὸν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. τὸ ὦν δὴ τεῖχος ἑκάτερον τὸ ἀγκῶνας ἐς τὸν ποταμὸν ἐλήλαται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, αἱ ὀπισθαμπαὶ πάλαι τοῦ χείλεος ἑκάτερον τοῦ ποταμοῦ, αἰμασιὴ πλίνθων ὀπτέων ἐστὶ περιειλημένη· τὸ δὲ ἄστυ αὐτὸ ἔστι πλῆρες οἰκιέων τριωρόφων τε καὶ τετρωρόφων, διατέτμηται δὲ τὰς ὁδοὺς ἰθείας τάς τε ἄλλας, καὶ τὰς ὁπιθαρσίας τὰς ἐπὶ

τ ποταμὸν ἀγάγωσας. χ τ' δὴ ὧν ἑκάτην ὁδὸν ἐν τῇ αἰμασιῇ τῇ ωδὲ τὸν ποταμὸν πυλίδες ἐπήσαν, ὅσαπερ λαῦραι, τοσαῦται ἀριθμὸν. ἦσαν δὲ χ αὗται χάλκειαι, φέρουσαι χ αὐταὶ ἐς αὐτὸν τ ποταμόν. Τοῦτο μὲ δὴ τὸ τεῖχος, θώρηξ ἐστί. ἕτερον δ' ἔσωθεν τείχος ωδέθει, ὑ πολλῷ τέῳ ἀσθενέστερον τοῦ ἑτέρου τείχεος, στενότερον δέ. ἐν δὲ Φάρσει ἑκατέρῳ τῆς πόλιος ἐτετείχιστο ἐν μέσῳ, ἐν τῷ ἦεν τὰ βασιλήια, ωδεβόλῳ τε μεγάλῳ χ ἰσχυρῷ. ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, Διὸς Βήλου ἱρὸν χαλκόπυλον, χ ἐς ἐμὲ τοῦτο ἔτι ἐόν, δύο σταδίων, πάντη ἐὸν τετράγωνον. ἐν μέσῳ δ' ἦ τοῦ ἱροῦ πύργος στερεὸς οἰκοδομημ, σταδίου χ τὸ μῆκος χ τὸ εὖρος· χ ἐπὶ τούτῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ὑπεβέβηκε χ ἕτερος μάλα ἐπὶ τούτῳ, μέχρις ὀκτὼ πύργων. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτοὺς ἔξωθεν κύκλῳ ωδὶ πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα πεποίημ. μεσοῦντι δέ κου τ ἀναβάσιος, ἔστι καταγωγή τε χ θῶκοι ἀμπαυστήριοι, ἐν τοῖσι καπίζοντες ἀμπαύονται οἱ ἀναβαίνοντες. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔστι μέγας· ἐν δ' τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κεῖτ εὖ ἐστρωμμένη χ ἡ τράπεζα ωδακεῖ χρυσέη. ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔνι οὐδὲν αὐτόθι ἱδρυμμένον, οὐδὲ νύκτα οὐδεὶς διαυλίζεται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τ ἐπιχωρίων, τ ἂν ὁ θεὸς ἕληται ἐκ πασέων, ὡς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι, ἐόντες ἱρέες τούτου τοῦ θεοῦ. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι (ἐμοὶ μὲ ὑ πιστὰ λέγοντες) τ θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν τε

ἐς τ νηὸν, ϗ ἀμπαύεσθ ἐπὶ τ κλίνης, καθάπερ ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι, ϗτ τ αὐτὸν τρόπον. ὡς λέγουσι οἱ Αἰγύπτιοι. ϗ γὰρ δὴ ἐκεῖθι κοιμᾶθ ἐν τῷ τ Διὸς τ Θηβαιέος γυνή. ἀμφότερα δὲ αὗται λέγονται ἀνδρῶν ἐόντων ἐς ὁμιλίην φοιτᾶν· ϗ καθάπερ ἐν Παταρέοισι τ Λυκίης, ἡ προφῆτις τ θεῦ ἐπεὰν γένηται· ἐὸ γὰρ δὴ ἀεὶ ἔστι χρηστήριον αὐτόθι· ἐπεὰν ἓ γένηθ, τότε ὧν συγκαθακληίεθ τὰς νύκτας ἔσω ἐς τ νηόν. Ἔστι δὲ τ ἐν Βαβυλῶνι ἱρὸν ϗ ἄλλος κάτω νηός, ἔνθα ἄγαλμα μέγα τ Διὸς ἔνι κατήμενον χρύσεον. καὶ οἱ τράπεζα μεγάλη προκεῖται χρυσέη, ϗ τὸ βάθρον οἱ ϗ ὁ θρόνος χρύσεός ἐστι· ϗ, ὡς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, ταλάντων ὀκτακοσίων χρυσίου πεποίηται ταῦτα. ἔξω δὲ τ νηῦ, βωμός ἐστι χρύσεος. ἔστι δὲ ϗ ἄλλος βωμὸς μέγας, ὅπου θύεται τὰ τέλεα τῶν προβάτων. ἐπὶ γὰρ τ χρυσέου βωμοῦ οὐκ ἔξεστι θύειν ὅτι μὴ γαλαθηνὰ μόνα. ἐπὶ δὲ τ μέζονος βωμοῦ ϗ καταγίζουσι λιβανωτοῦ χίλα τάλαντα ἔτεος ἑκάστου οἱ Χαλδαῖοι, τότε ἐπεὰν τ ὁρτὴν ἄγωσι τῷ θεῷ τούτῳ. ἦν δὲ ἐν τῷ περιβόλῳ τούτῳ ἔτι τ χρόνον ἐκεῖνον ϗ ἀνδριὰς δυώδεκα πήχεων, χρύσεος, στερεός. ἐγὼ μὲν νυν οὐκ εἶδον· τὰ δὲ λέγω ἐκ τῶν Χαλδαίων, ταῦτα λέγω. τούτῳ τῷ ἀνδριάντι Δαρεῖος μὲν ὁ Ὑστάσπεος ἐπιβουλεύσας, οὐκ ἐτόλμησε λαβεῖν. Ξέρξης δὲ ὁ Δαρείου ἔλαβε, ϗ τὸν ἱρέα ἀπέκτεινε, ἀπαγορεύοντα μὴ κινέειν τ ἀνδριάντα. τὸ μὲν δὴ ἱρὸν

ἱρὸν τοῦτο ὕστω κεκόσμηται. ἔστι δὴ καὶ ἴδια ἀναθήματα πολλά. Τῆς δὲ Βαβυλῶνος ταύτης πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ἐγένοντο βασιλῆες, (τοὺς ἐν τοῖσι Ἀσσυρίοισι λόγοισι μνήμην ποιήσομαι) οἳ τὰ τείχεά τε ἐπεκόσμησαν καὶ τὰ ἱρά· ἐν δὲ γυναῖκες δύο· ἡ μὲν πρότερον ἄρξασα, τὸ ὕστερον γενεῇσι πέντε πρότερον γενομένη, τῇ οὔνομα ἦν Σεμίραμις. αὕτη μὲν ἀπεδέξατο χώματα ἀνὰ τὸ πεδίον ἐόντα ἀξιοθέητα· πρότερόν δὲ ἐώθεε ὁ ποταμὸς ἀνὰ τὸ πεδίον πᾶν πελαγίζειν. Ἡ δὲ δὴ δεύτερον γενομένη ταύτης βασίλεια, τῇ οὔνομα ἦν Νίτωκρις (αὕτη δὲ σωφρονεστέρη γενομένη τῆς πρότερον ἀρξάσης) τοῦτο μὲν, μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγήσομαι· τοῦτο δὲ, τὴν Μήδων ὁρῶσα ἀρχὴν μεγάλην τε καὶ οὐκ ἀτρεμίζουσαν ἀλλά τε ἀραιρημένην ἄστεα αὐτοῖσι, καὶ δὴ καὶ τὴν Νῖνον, προεφυλάξατο ὅσα ἐδύνατο μάλιστα· πρῶτα μὲν τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν, ἐόντα πρότερον ἰθὺν, ὡς σφι μέσῃ τῇ πόλιος μέσης ῥέῃ, τοῦτον, ἄνωθεν διώρυχας ὀρύξασα, ὕστω δή κη ἐποίησε σκολιὸν, ὥς τε δὴ τρὶς ἐς τινα κωμέων τῶν ἐν τῇ Ἀσσυρίῃ ἀπικνέεσθαι ῥέων. τῇ δὲ κώμῃ οὔνομά ἐστι ἐς τὴν ἀπικνέεται ὁ Εὐφρήτης, Ἀρδέρικα. καὶ νῦν οἱ ἂν κομίζωνται ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐς Βαβυλῶνα, καταπλέοντες ἐς τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν, τρὶς τε ἐς τὠυτὸ ταύτῃσι κώμῃσι προσγίνονται, καὶ ἐν τρισὶ ἡμέρῃσι. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο ἐποίησε. χῶμα δὲ παρέχωσε παρ' ἑκάτερον

τερον τῦ ποταμῦ τὸ χεῖλος, ἄξιον θωῦμαλος, μέγαθος καὶ ὕψος ὅσον τι ἐστί. κατύπερθε δὲ πολλῷ Βαβυλῶνος ὤρυσσε ἕλυτρον λίμνης, ὀλίγον τι ἀπολατείνουσα ἀπὸ τῦ ποταμῦ. βάθος μὲ ἐς τὸ ὕδωρ ἀεὶ ὀρύσσουσα, εὖρος δὲ τὸ πλέθρον αὐτῦ ποιεῦσα, εἴκοσί τε καὶ τετρακοσίων ςαδίων. τὸν δὲ ὀρυσσόμενον χῶν ἐκ τύτυ τῦ ὀρύγματος ἀναισίμυ ἐποίεε τὰ χείλεα τῦ ποταμῦ ἀπολαχέουσα. ἐπεί τε δὲ οἱ ὦρυχλοι λίθυς ἀγομένυς, κρηπῖδα κύκλῳ περὶ αὐτὴν ἔλασε. ἐποίεε δὲ ἀμφότερα ταῦτα, τόν τε ποταμὸν σκολιὸν, καὶ τὸ ὄρυγμα πᾶν, ἕλος, ὡς ὅ, τε ποταμὸς βραδύτερος εἴη, περὶ καμπὰς πολλὰς ἀγνύμενος, καὶ οἱ πλόοι ἔωσι σκολιοὶ ἐς τὴν Βαβυλῶνα· ἔκ τε τῆς πλόων ἐκδέχηται περίοδος τῆς λίμνης μακρή. χῶν τῦτο ἦν εἰργάζετο τῆς χώρης τῇ αἴ τε ἐσβολαὶ ἦσαν, καὶ τὰ σύντομα τῆς ἐκ Μήδων ὁδῦ, ἵνα μὴ ἐπιμισγόμενοι οἱ Μῆδοι ἐκμανθάνοιεν αὐτῆς τὰ πρήγματα. Ταῦτα μὲ δὴ ἐκ βάθεος περιεβάλλετο. τοιηνδὲ ἦ ἐξ αὐτῶν παρεσκεύαστο τῆς πόλιος ἐύσης δύο Φαρσέων, διὰ ἦ ποταμῦ μέσον ἔχοντος, ἐπὶ τῆς πρότερον βασιλέων ἔσχως τὶς ἐθέλοι ἐκ τῦ ἑτέρυ Φάρσος ἐς τὸ ἕτερον ἀφικέσθαι, χρῆν πλοίῳ ἀναβαίνειν. καὶ ἦν (ὡς ἐγὼ δοκέω) ὀχληρὸν τῦτο· αὖτις ἦ καὶ τῦτο ἐποίησε. ἐπεί τε γὰρ ὤρυσσε τὸ ἕλυτρον τῇ λίμνῃ, μνημόσυνον τόδε ἄλλο ἀπὸ τῦ αὐτῦ ἔργυ ἐλίπετο· ἐτάμνετο λίθυς περιμήκεας ὡς

ὡς δὲ οἱ ἦσαν οἱ λίθοι ἕτοιμοι, καὶ τὸ χωρίον ὠρώρυκτο, ἐκτρέψασα τοῦ ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον πᾶν ἐς τὸ ὄρυγμα χωρίον, καὶ τῷ ὀπίσω πλάτει τοῦτο, καὶ τούτῳ ἀπεξηραμμένῳ τῷ ἀρχαίῳ ῥεέθρῳ, τοῦτο μὲν, τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὴν πόλιν καὶ κατὰ τὰς παραβάσιας τὰς ἐκ τῶν πυλίδων ἐς τὸν ποταμὸν φερούσας, ἀνοικοδόμησε πλίνθοισι ὀπτῇσι κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ τείχεϊ· τοῦτο δὲ, κατὰ μέσιον κου μάλιστα τὴν πόλιν, τοῖσι λίθοισι τοῖσι ὠρύξατο, οἰκοδόμεε γέφυραν, δέουσα τοὺς λίθους σιδήρῳ τε καὶ μολίβδῳ. ἐπετέλεσε δὲ ἐπ' αὐτῇ, ὅκως μὲν ἡμέρη γένοιτο, ξύλα τετραγώνα, ἐπ' ὧν τὴν διάβασιν ἐποιεῦντο οἱ Βαβυλώνιοι. τὰς δὲ νύκτας τὰ ξύλα ταῦτα ἀπαμείεσκον, τῇδε εἵνεκα, ἵνα μὴ φοιτέοντες τὰς νύκτας κλέπτοιεν παρ' ἀλλήλων. ὡς δὲ τό, τε ὀρυχθὲν λίμνη πλήρης ἐγεγόνεε καὶ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὰ περὶ τὴν γέφυραν ἐτετέλεστο, τὸ Εὐφρήτεω ποταμοῦ ἐς τὰ ἀρχαῖα ῥέεθρα ἐκ τῆς λίμνης ἐξάγαγε· καὶ ὕστο τὸ ὀρυχθὲν ἕλος γενόμενον, ἐς δέον ἐδόκεε γενέναι. καὶ τοῖσι πολίτῃσι γέφυρα ἦν κατεσκευασμένη. Ἡ δ' αὐτὴ βασίλεια καὶ ἀπάτων τοιῇδέ τινα ἐμηχανήσατο· ὑπὲρ τῆς μάλιστα λεωφόρου πυλέων τοῦ ἄστεος, τάφον ἑωυτῇ κατεσκευάσατο μετέωρον ὀπίσω τῆς αὐτέων τῶν πυλέων. ἐνεκόλαψε δὲ ἐς τὸν τάφον γράμματα λέγοντα τάδε, ΤΩΝ ΤΙΣ ΕΜΕΥ ΥΣΤΕΡΟΝ ΓΙΝΟΜΕΝΩΝ

ΒΑΒΥ-

ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, ΗΝ ΣΠΑΝΙΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΑΝΟΙΞΑΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ, ΛΑΒΕΤΩ ΟΚΟΣΑ ΒΟΥΛΕΤΑΙ ΧΡΗΜΑΤΑ. ΜΗ ΜΕΝΤΟΙ ΓΕ ΜΗ ΣΠΑΝΙΣΑΣ ΓΕ, ΑΛΛΩΣ ΑΝΟΙΞΗ. ΟΥ ΓΑΡ ΑΜΕΙΝΟΝ. ὗτος ὁ τάφος ἦν ἀκίνητος, μέχει οὗ ἐς Δαρεῖον περιῆλθε ἡ βασιληΐη. Δαρείῳ δὲ καὶ δεινὸν ἐδόκεε εἶναι πᾶσι πύλῃσι ταύτῃσι μηδένα χρέεσθαι, καὶ χρημάτων κειμένων, καὶ αὐτῶν τῶν χρημάτων ὀνειδεομένων, μὴ δὲ λαβεῖν αὐτά. τῇσι δὲ πύλῃσι ταυτῇσι οὐδεὶς ἐχρᾶτο τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ὑπὲρ κεφαλῆς οἱ ἐγένετο ὁ νεκρὸς διεξελαύνοντι. ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον, εὗρε χρήματα μὲν οὔ, τὸν νεκρὸν δὲ, καὶ γράμματα λέγοντα τάδε, ΕΙ ΜΗ ΑΠΛΗΣΤΟΣ ΤΕ ΕΗΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΚΑΙ ΑΙΣΧΡΟΚΕΡΔΗΣ, ΟΥΚ ΑΝ ΝΕΚΡΩΝ ΘΗΚΑΣ ΑΝΕΩΓΕΣ. αὕτη μὲν νυν ἡ βασίλεια, τοιαύτη τις λέγεται γενέσθαι. Ὁ δὲ δὴ Κῦρος ἐπὶ ταύτης τῆς γυναικὸς τὸν παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τοῦ πατρὸς τοῦ ἑωυτοῦ τὸ νόμα Λαβυνίτου καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἀρχήν. στρατευόμενον δὲ βασιλεὺς ὁ μέγας καὶ σιτοισι εὖ ἐσκευασμένοισι ἐξ οἴκου, καὶ ποτοῖσι· καὶ δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ ἅμα ἄγεσθαι τοὶ φασὶ Σῦσα ῥέοντα, τοῦ μούνου πίνειν βασιλεύς, καὶ ἄλλου οὐδενὸς ποταμοῦ. τούτου δὲ τοῦ Χοάσπεω τοῦ ὕδατος ἀπεψη-

ἀπεψημμένους πολλὰς κάρτα ἄμαξας τετρά-
κυκλοι ἡμιόνειαι κομίζουσαι ἐν ἀργυρέοισι ἀγ-
γείοισι, ἔπονται ὅποι ἂν ἐλαύνοι ἑκάστοτε. Ἐπεί
τε δὲ ὁ Κῦρος πορευόμενος ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα
ἐγίνετο ἐπὶ Γύνδῃ ποταμῷ, τοῦ αἱ μὲν πηγαὶ
ἐν Ματιηνοῖσι οὔρεσι, ῥέει δὲ διὰ Δαρδανέων,
ἐκδιδοῖ δὲ ἐς ἕτερον ποταμὸν Τίγριν, ὁ δὲ, πα-
ρὰ Ὦπιν πόλιν ῥέων, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν ἐκδιδοῖ· τοῦτον δὴ τὸν Γύνδην ποταμὸν
ὡς διαβαίνειν ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος, ἐόντα νηυσὶ περητὸν, ἐνθαῦτά οἱ τῶν ἱρῶν ἵππων τῶν
λευκῶν ἕνα ὕβρις ἐσβὰς ἐς τὸν ποταμὸν, διαβαίνειν ἐπειρᾶτο. ὁ δὲ μιν συμφήσας,
ἐνδρύχιον οἰχώκεε Φέρων. κάρτα δὲ δὴ
ἐχαλέπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος τούτῳ ὑβρί-
σαντι· καὶ οἱ ἐπιπείλησε, οὕτω δή μιν ἀσθενέα
ποιήσειν, ὥστε τοῦ λοιποῦ καὶ γυναῖκας μιν εὐ-
πετέως, τὸ γόνυ μὴ βρέχουσας διαβήσεσθαι·
μὲν δὴ τῷ ἀπείλησε, μετὰ τοῦτο ἐπὶ Βαβυ-
λῶνα στρατεύσιν, διέβη τὸν στρατὸν δίχα.
διελὼν δὲ, κατέτεινε σχοινοτενέας ἑκατέρωθεν
διώρυχας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν, παρ' ἑκάτερον
τὸ χεῖλος τοῦ Γύνδεω τετραμμένας πάντα
τρόπον. διατάξας δὲ τὸν στρατὸν, ὀρύσσειν
ἐκέλευε. οἷα δὲ ὁμίλῳ πολλῷ ἐργαζομένῳ,
ἐγίνετο μὲν τὸ ἔργον, ὅμως μέντοι τῷ θερείῳ
πᾶσαν αὐτῷ ταύτην διέτειψαν ἐργαζόμενοι.
Ὡς δὲ τὸν Γύνδην ποταμὸν ἐπάσατο Κῦρος, ἐς ζ'
τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντά μιν διώρυχας διαλα-

βὼν,

ἐὼν, ᾗ τὸ δεύτερον ἔαρ ὑπέλαμπε, οὕτω δὴ
ἤλαυνε ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι
ἐκστρατευσάμενοι, ἔμενον αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο
ἐλαύνων ἀγχοῦ τῆς πόλιος, συνέβαλόν τε οἱ
Βαβυλώνιοι, ᾗ ἑσσωθέντες τῇ μάχῃ, κατειλή-
θησαν ἐς τὸ ἄστυ. οἷα δὲ ἐξεπιστάμενοι ἤδη πρό-
τερον τὸν Κῦρον οὐκ ἀτρεμίζοντα, ἀλλ' ἀρέοντες
αὐτὸν παντὶ ἔθνεϊ ὁμοίως ἐπιχειρέοντα,
παρεσκευάζαντο σιτία ἐτέων κάρτα πολλῶν. ἐν-
θαῦτα ἦσαν μὲν λόγον εἶχον τῆς πολιορκίης
οὐδένα. Κῦρος δὲ ἀπορίῃσι ἐνείχετο, ἅτε χρόνου
τε ἐγγινομένου συχνοῦ, ἀνωτέρω δὲ οὐδὲν τῶν
πρηγμάτων παρεχομένων. Εἴτε δὴ ὦν ἄλ-
λος οἱ ἀπορέοντι ὑπετέθηκε, εἴτε ᾗ αὐτὸς ἔμαθε
τὸ ποιητέον οἱ ἦν, ἐποίεε δὴ τοιόνδε· τάξας τὴν
στρατιὴν ἅπασαν ἐξ ἐμβολῆς τοῦ ποταμοῦ τῇ
ἐς τὴν πόλιν ἐσβάλλῃ, ᾗ ὄπισθε αὖτις τὴν πό-
λιος τάξας ἑτέρους, τῇ ἐξιόντι ἐκ τῆς πόλιος ὁ
πολεμός· παρῄνεε τῷ στρατῷ, ὅταν ἀμφοτε-
ρὸν τὸ ῥέεθρον ἰδωνται γενόμενον, ἐσιέναι ταύτῃ
ἐς τὴν πόλιν. ὥπως δὴ τάξας, ᾗ κατὰ ταῦτα
διανέσας, ἀπήλαυνε αὐτὸς σὺν τῷ ἀχρηίῳ
τοῦ στρατοῦ. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τὴν λίμνην,
τάπερ ἡ τῶν Βαβυλωνίων βασίλεια ἐποίησε καὶ
περὶ τὸν ποταμὸν ᾗ κατὰ τὴν λίμνην, ἐποίεε ᾗ ὁ
Κῦρος ἕτερα τοιαῦτα. τὸν γὰρ ποταμὸν διώρυχι
εἰσαγαγὼν ἐς τὴν λίμνην ἐοῦσαν ἕλος, τὸ ἀρ-
χαῖον ῥέεθρον ἀβατὸν εἶναι ἐποίησε, καταστο-
φήσας τοῦ ποταμοῦ. γενομένου δὲ τοῦ τοιούτου

οἱ Πέρσαι οἵπερ ἐπεπάχηλο ἐπ' αὐτῷ τούτῳ χῦ τὸ ῥέεθρον ᾧ Εὐφρήτιω πολαμῷ, ὑπονενοσηκότος ἀνδρείως ἐς μέσον μηδὸν μάλιςά κη, χῦ τοῦτο ἐσήεσαν ἐς τὶω Βαβυλῶνα. εἰ μὲν νυν ωρεπύθοντο ἢ ἔμαθον οἱ Βαβυλώνιοι τὸ ἐκ τοῦ Κύρου ποιεύμενον, ἐσ' ἂν ωρειδόντες τὰς Πέρσας ἐσελθεῖν ἐς τὶω πόλιν, διέφθειραν κάκιςα· καθαχληίσαντες γὰρ ἂν πάσας τὰς ἐς τ' ποταμὸν πυλίδας ἐχούσας, χῦ αὐτοὶ ἐπὶ τὰς αἰμασιὰς ἀναβάντες τὰς ωρὶ τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ ἐληλαμμένας, ἔλαβον ἂν σφέας ὡς ἐν χύρτῃ· νῦν δὲ ἐξ ἀνωροσδοκήτου σφι παρέςησαν οἱ Πέρσαι. ὑπὸ δὲ μεγάθεος τῆς πόλιος, ὡς λέγεται ὑπὸ τῶν ταύτῃ οἰκημμένων, τῶν ωρὶ τὰ ἔσχατα τῆς πόλιος ἑαλωκότων, τὰς τὸ μέσον οἰκεόντας τ' Βαβυλωνίων, ὑ μανθάνειν ἑαλωκότας, ἀλλὰ (τυχεῖν γὰρ σφι ἐοῦσαν ὀρτὴν) χορεύειν τε τοῦτον τὸν χρόνον, χῦ ἐν εὐπαθείῃσι εἶναι. ἐς ὃ δὴ χῦ τὸ κάρτα ἐπύθοντο. χῦ Βαβυλὼν μὲ οὕτω ωρῶτον ἀνείρητο. Τὴν δὲ δύναμιν τ' Βαβυλωνίων πολλοῖσι μὲ χῦ ἄλλοισι δηλώσω ὅσον τις ἐςί, ἐν δὲ δὴ χῦ τῷδε. βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ ἐς τροφὴν αὐτοῦ τε χῦ τῆς ςρατιῆς ἡμέρῃσι πάρεξ τοῦ φόρου γῆ πᾶσα ὅσης ἄρχει. δυώδεκα ὧν μηνῶν ἐόντων ἐς τὸν ἐνιαυτὸν, τοὺς πέντε μὲν ἡ Βαβυλωνίη χώρη, τοὺς δὲ ἑπτὰ τοῦ μέσου ἡ λοιπὴ πᾶσα Ἀσίη. ἕκτω τετημοιρίη ἡ Ἀσσυρίη χώρη τῇ δυνάμῃ τῆς ἄλλης Ἀσίης. χῦ ἡ ἀρχὴ τῆς χώρης ταύτης, τὴν

τήν οἱ Πέρσαι σατραπήϊον καλέουσι, ἔστι ἀπασέων τῶν ἀρχέων πολλόν τι κρατίστη, ὅκου Τεταίχμῃ τῷ Ἀρταβάζου ἐκ βασιλέος ἔχοντι τὸν νόμον τοῦτον, ἀργυρέου μὲν σφονδύλου ἑκάστης ἡμέρης ἀρτάβη μέτρου· ἡ δὲ ἀρτάβη, μέτρον ἐστὶ Περσικόν, χοινίξι τρισὶ Ἀττικῇσι πλεῖον χοίνιξι τρισὶ Ἀττικῇσι. ἵπποι δέ οἱ αὐτοῦ ἦσαν ἰδίης, πάρεξ τῶν πολεμιστηρίων, οἱ μὲν ἀναβαίνοντες τὰς θηλείας, ὀκτακόσιοι· αἱ δὲ βαινόμεναι, ἑξακισχίλιαι καὶ μύριαι. ἀνέβαινε γὰρ ἕκαστος τῶν ἐρσένων τούτων εἴκοσι ἵππους. κυνῶν δὲ Ἰνδικῶν τοσοῦτον δή τι πλῆθος ἐτρέφετο, ὥστε τέσσαρες τῶν ἐν τῷ πεδίῳ κώμαι μεγάλαι, τῶν ἄλλων ἐοῦσαι ἀτελέες, τοῖσι κυσὶ τοῖσι τούτων παρέχειν. τοιαῦτα μὲν τῷ ἄρχοντι τῆς Βαβυλῶνος ὑπῆρχε ἐόντα. Ἡ δὲ γῆ τῶν Ἀσσυρίων ὕεται μὲν ὀλίγῳ, καὶ τὸ ἐκτρέφον ῥίζαν τοῦ σίτου, ἐπὶ τοῦτο ἀρδεύομένη μούνοισι ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀρδύεταί τε τὸ λήϊον, καὶ καρπὸν φέρει ὁ σῖτος, οὐ καθάπερ ἐν Αἰγύπτῳ, αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἀναβαίνοντος ἐς τὰς ἀρούρας, ἀλλὰ χερσί τε καὶ κηλωνίοισι ἀρδόμενον. ἡ γὰρ Βαβυλωνίη χώρη πᾶσα, καθάπερ ἡ Αἰγυπτίη, κατατέτμηται ἐς διώρυχας· καὶ ἡ μεγίστη τῶν διωρύχων ἐστὶ νηυσὶ περητὸς, πρὸς ἥλιον τετραμμένη τὸν χειμερινόν. ἐσέχει δὲ ἐς ἄλλον ποταμὸν ἐκ τοῦ Εὐφρήτεω, ἐς τὸν Τίγριν, παρ' ὃν Νῖνος πόλις οἰκέατο. ἔστι δὲ χωρέων αὐτέων ἀπασέων μακρῷ ἀρίστη τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Δήμητρος

μηλος καρπὸν ἐκφέρειν· τὰ γὰρ δὴ ἄλλα δένδρεα οὐδὲ πειρᾶται ἀρχὴν φέρειν, οὔτε συκέλιν, οὔτε ἄμπελον, οὔτε ἐλαίλιν. τὸν δὲ τῆς Δήμητρος καρπὸν ὧδε ἀγαθὴν ἐκφέρειν ἐστὶ, ὥστε ἐπὶ διηκόσια μὲν τοῦ βάπαν ἀποδιδοῖ· ἐπεὰν δὲ ἄειρα αὕτη ἑωϋτῆς σπείκη, ἐπὶ τεηκόσια ἐκφέρει. τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι τοῦ τε πυρῶν καὶ τ' κειθέων τὸ πλάτος γίνεται πεντάρων εὐπετέων δακτύλων. ἐκ δὲ κέγχρυ καὶ σησάμυ ὅσον τι δένδρυ μέγαθος γίνεται, ἐξεπιστάμυος, μνήμιον ἔ ποιήσομαι· εὖ εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπισμυόισι ἐς τὴν Βαβυλωνίλν χώρλν, καὶ τὰ εἰρημυα καρπὸν ἐχόμυα, ἐς ἀπιστίλν πολλὴν ἀπῖκται. χρέωνται δ' ὧδὲν ἐλαίῳ, ἀλλ' ἐκ τῶν σησάμων ποιεῦντες. εἰσὶ δὲ σφι φοίνικες πεφυκότες ἀνὰ πᾶν τὸ πεδίον, οἱ πλεῦνες αὐτέων καρποφόροι· ἐκ τῶν καὶ σιτία καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται. τὺς συκέων τρόπον θεραπεύουσι· τά τε ἄλλα, καὶ φοινίκων τὺς ἔρσενας Ἕλληνες καλέουσι, τοῦτον τὸν καρπὸν δεδέουσι τῆσι βαλανηφόροισι τ' φοινίκων, ἵνα πεπαίνηται σφι ὁ ψὴν τὴν βάλανον ἐσδύνων, καὶ μὴ ἀποῤῥέῃ ὁ καρπὸς ὁ τοῦ φοίνικος. ψῆνας γὰρ δὴ φέρουσι ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσενες, καθάπερ δὴ οἱ ὄλυνθοι. Τὸ δ' ἀπάντων θῶυμα μέγιστόν μοι ἐστὶ τ' ταύτῃ, μετά γε τὴν πόλιν αὐτὴν, ἔρχομαι φράσων. καὶ πλοῖα αὐτοῖσι ἐστὶ τὰ κατ' τὸν ποταμὸν πορθυόμυα ἐς τὴν Βαβυλῶνα ἐόντα κυκλοτρεᾶ,

τερέα, πάντα σκύτινα. ἐπεὰν γὰρ ὦσι τοῖσι Ἀρμηνίοισι τοῖσι κατύπερθε Ἀσσυρίων οἰκημένοισι νομέας ἐτέης ταμόμενοι ποιήσωνται, ἐσβιτείνουσι τούτοισι διφθέρας μεγαλοίδας ἔξωθεν, ἐδάφεος τρόπον, ἔστε πρύμνῃσι ἐποχείνοντες, οὔτε πρώρῃσι συνάγοντες, ἀλλ' ἀσπίδος τρόπον κυκλοτερέα ποιήσαντες, καὶ καλάμης πλήσαντες πᾶν τὸ πλοῖον τοῦτο, ἀπιᾶσι χατ' τὸν ποταμὸν φέρεσθαι, φορτίων πλήσαντες· μάλιστα δὲ, βίκας Φοινικηίας καταγέουσι οἴνου πλέας. ἰθύνεται δὲ ἔσω τε δύο πλήκτρων, καὶ δύο ἀνδρῶν ὀρθῶν ἑστεώτων. καὶ ὁ μὲν ἔσω ἕλκει τὸ πλῆκτρον, ὁ δὲ ἔξω ὠθέει. ποιέεται δὲ καὶ κάρτα μεγάλα ταῦτα τὰ πλοῖα, καὶ ἐλάσσω· τὰ δὲ μέγιστα αὐτέων, καὶ πεντακισχιλίων ταλάντων γόμου ἔχει. ὂν δὲ ἑκάστῳ δὲ πλοίῳ ὄνος ζῶς ἕνεστι, ὂν δὲ τοῖσι μεζοσι, πλεῦνες. ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται πλέοντες ἐς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ διαθέωνται τὸν φόρτον, νομέας μὲν τοῦ πλοίου καὶ τὴν καλάμην πᾶσαν ἀπεκήρυξαν· τὰς δὲ διφθέρας ἐπισαξάντες ἐπὶ τοὺς ὄνους, ἀπελαύνουσι ἐς τοὺς Ἀρμηνίους. ἀνὰ τὸν ποταμὸν γὰρ δὴ οὐκ οἷά τε ἐστὶ πλέειν οὐδενὶ τρόπῳ, κάρτα τάχεος τοῦ ποταμοῦ. διὰ γὰρ ταῦτα, καὶ οὐκ ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐκ διφθερέων. ἐπεὰν δὲ τοὺς ὄνους ἐλαύνοντες ἀπίκωνται ὀπίσω ἐς τοὺς Ἀρμηνίους, ἄλλα τρόπῳ τῷ αὐτῷ ποιεῦνται πλοῖα. τὰ μὲν δὴ πλοῖα αὐτοῖσι ἐστὶ τοιαῦτα. Ἐσθῆτι δὲ τοιῇδε χρέωνται·

λιθῶν

χιθῶνι ποδήρεϊ λινέῳ· καὶ ὑπὲρ τούτου ἄλλον ἠμφίεσον χιθῶνα ἐπενδύτ. καὶ χλανίδιον λευκὸν περιβαλλόμενοι, εὐπρόσωπα ἔχουσι ὑποχώρια, περιπλήσια τῆσι Βοιωτικῆσι ἐμβάσι. κομῶντες δὲ τὰς κεφαλὰς, μίτρῃσι ἀναδέονται, μεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα. σφρηγῖδα δ' ἕκαστος ἔχει, καὶ σκῆπτρον χειροποίητον· ἐπ' ἑκάστῳ δὲ σκήπτρῳ ἔπεστι πεποιημένον ἢ μῆλον, ἢ ῥόδον, ἢ κρίνον, ἢ αἰετὸς, ἢ ἄλλό τι. ἄνθρ γὰρ ὑπομένει ἔθι σφι νόμος ἐστὶ ἔχειν σκῆπτρον. αὕτη μὲν δὴ σφι ἄρτισις περὶ τὸ σῶμά ἐστι. Νόμοι δὲ αὐτοῖσι ὧδε κατεστέαλται· ὁ μὲν σοφώτατος ὅδε, κατὰ γνώμην τὴν ἡμετέρην, τῷ καὶ Ἰλλυριῶν Ἐνετοὺς πιθήκομαι χρῆσθαι· κατὰ κώμας ἑκάστας ἅπαξ τοῦ ἔτεος ἑκάστου ἐποιέετο τάδε· ὡς ἂν αἱ παρθένοι γενοίατο γάμων ὡραῖαι, ταύτας ὅκως συναγάγοιεν πάσας, ἐς ἓν χωρίον ἐσάγεσκον ἁλέας· περὶξ δὲ αὐτὰς ἵστατο ὅμιλος ἀνδρῶν. ἀνιστὰς δὲ κατὰ μίλην ἑκάστην κήρυξ πωλέεσκε, πρώτα μὲν τὴν εὐειδεστάτην ἐκ πασέων· μετὰ δὲ, ὅκως αὐτὴ εὑρεθεῖσα πολλὸν χρυσίον περαθείη, ἄλλην ἀνεκήρυσσε, ἣ μετ' ἐκείνην ἔσκε εὐειδεστάτη. ἐπωλέοντο δὲ ἐπὶ συμοικήσι. ὅσοι μὲν δὴ ἔσκον εὐδαίμονες τῶν Βαβυλωνίων ἐπίγαμοι, ἐφοίτεον ἀλλήλους ἐξωνεόμενοι τὰς καλλιστευούσας. ὅσοι δὲ τοῦ δήμου ἔσκον ἐπίγαμοι, οὔτοι δὲ εἶδος μὲν οὐδὲν ἐδέοντο χρηστοῦ, οἱ δ' ἂν χρήματά τε καὶ αἰσχίονας παρθένους ἐλάμβανον. ὡς γὰρ δὴ οἱ ἐξέλθοι

ὁ κήρυξ πωλέων τὰς εὐειδεστάτας τῶν παρθένων, ἀνίστη ἂν τὴν ἀμορφοτάτην, ἢ εἴ τις αὐτέων ἔμπηρος ἦε. καὶ ταύτην ἀνεκήρυσσε, ὅστις θέλῃ ἐλάχιστον χρυσίον λαβών, συνοικέειν αὐτῇ· ἐς ὃ τῷ τὸ ἐλάχιστον ἐπιζαμίῳ προσέκειτο. τὸ δὲ ἂν χρυσίον ἐγίνετο ἀπὸ τῶν εὐειδέων παρθένων. καὶ οὕτω αἱ εὔμορφοι τὰς ἀμόρφους καὶ ἐμπήρους ἐξεδίδοσαν. ἐκδοῦναι δὲ τὴν ἑωυτῶν θυγατέρα ὅτεῳ βέλοιτο ἕκαστος, οὐκ ἐξῆν, οὐδὲ ἄνθρωπος ἐγγυητέων ἀπαγαγέσθαι τὴν παρθένον πρὶν ἐγγυητὰς χρῆν καταστῆσαι, ἢ μιν συνοικήσειν αὐτῇ, οὕτω ἀπάγεσθαι· εἰ δὲ μὴ συμφερόιατο, ἀποφέρειν τὸ χρυσίον ἔκειτο νόμος. ἐξῆν δὲ καὶ ἐξ ἄλλης ἐλθόντα κώμης τὸν βουλόμενον ὠνέεσθαι. ὁ μὲν νυν κάλλιστος νόμος, ὅτος σφι ἦν· ὁ μέντοι νῦν γε διατέλεε ἐών. ἄλλο δέ τι ἐξευρήκασι νεωστὶ γενέσθαι, ἵνα μὴ ἀδικοῖεν αὐτὰς, μηδ' ἐς ἑτέρην πόλιν ἀγωνίαι. ἐπεί τε γὰρ ἁλόντες κακώθησαν καὶ οἰκοφθορήθησαν, πᾶς τις τῦ δήμου βίου σπανίζων καταπροὶξ τὰ θήλεα τέκνα. Δεύτερος δὲ σοφίῃ ὅδε ἄλλος σφι νόμος κατεστήκεε. τοὺς κάμνοντας ἐς τιμὴν ἀγορὴν ἐκφορέουσι (ἰητροῖσι γὰρ δὴ χρέωνται ἐντροῖσι) προσιόντες ὧν πρὸς τὸν κάμνοντα, συμβουλεύουσι περὶ τῆς νόσου, εἴ τις καὶ αὐτὸς τοιοῦτον ἐπαθε οἷον ἔχει ὁ κάμνων, ἢ ἄλλον εἶδε παθόντα. ταῦτα προσιόντες συμβουλεύουσι, καὶ παραινέουσι ἅσσα αὐτὸς ποιήσας ἐξέφυγε

ἐξέφυγε ὁμοίλιω νῆσον, ἢ ἄλλον εἰδε ἐκφυγόντα. σιγῇ δὲ παρεξελθεῖν τὸν κάμινον ἔα οὔπω σφι ἔξεσι, πρὶν ἂν ἐπείρηται ἥντινα νῆσον ἔχει. Ταφαὶ δέ σφι ὧδε μέλιπι. θρῆνοι δὲ καὶ κατάπλησιοι τοῖσι ἐν Αἰγύπτῳ. ὁσάκις δ' ἂν μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἑωυτῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, πυρὶ θυμίημα καταγίζόμενον ἵζει, ἑτέρωθι δὲ ἡ γυνὴ τὠυτὸ τῦτο ποιέει. ὄρθρου δὲ γενομένου, λοιῶνται ἀμφότεροι· ἄγος γὰρ ἕδεσι ἅψονται πρὶν ἂν λύσωνται. ταυτὰ δὴ καὶ ταῦτα καὶ Ἀραβίοι ποιέυσι. Ὁ δὲ δὴ αἶσχιστος τῶν νόμων ἐστὶ τοῖσι Βαβυλωνίοισι, ὅδε· δεῖ πᾶσαν γυναῖκα ἐπιχωρίων ἱζομένην ἐς ἱρὸν Ἀφροδίτης, ἅπαξ ἐν τῇ ζόῃ μιχθῆναι ἀνδρὶ ξείνῳ. πολλαὶ δὲ καὶ οὐκ ἀξιύμεναι ἀναμίσγονται τῆσι ἄλλῃσι, οἷα πλούτῳ ὑπερφρονέουσαι, ἐπὶ ζυγέων ἐν καμάρῃσι ἐλάσασαι, πρὸς τὸ ἱρὸν ἑρπουσι· θεραπιὴ δέ σφι ἕπεται πολλὴ ὀπισθεν. αἱ δὲ πλεῦνες ποιεῦσιν ὧδε· ἐν τεμένεϊ Ἀφροδίτης κατέαται στέφανον πρὶ τῆσι κεφαλῆσι ἔχουσαι θώμιγγος πολλαὶ γυναῖκες. αἱ μὲν γὰρ προσέρχονται, αἱ δὲ ἀπέρχονται. κοινοτενέες δὲ διέξοδοι πάντα τρόπον ὁδὸν ἔχουσι διὰ τῶν γυναικῶν, δι' ὧν οἱ ξεῖνοι διεξιόντες ἐκλέγονται. ἔνθα ἐπεὰν ἵζηται γυνὴ, οὐ πρότερον ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία, ἢ τις οἱ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλὼν ἐς τὰ γόνατα, μιχθῇ ἔξω τοῦ ἱροῦ. ἐμβαλόντα δὲ δεῖ εἰπεῖν τοσόνδε, Ἐπικαλέω σε τὴν θεὸν Μύλιτταν. Μύλιτταν δὲ καλέουσι

τῇ Ἀφροδίτῃ Ἀσσύριοι. τὸ δὲ ἀργύριον, μέγαθός ἐστι ὅσον ὦν ἐγὼ γὰρ μὴ ἀπώσηται. ἐγὼ γὰρ οἱ θέμις ἐστί. γίνεται γὰρ ἱρὸν τοῦτο τὸ ἀργύριον· τῷ δὲ πρώτῳ ἐμβαλόντι ἔπελαι, οὐδὲ ἀποδοκιμᾷ οὐδένα· ἐπεὰν δὲ μιχθῇ, ἀποσωσαμένη τῇ θεῷ, ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία· καὶ τὸ ἀπὸ τούτου οὐκ ἔτι μέγα τί οἱ δώσεις ὥς μιν λάμψεαι. ὅσαι μὲν νυν εἰδεός τε ἐπαξιμάχου εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὺ ἀπαλλάσσονται· ὅσαι δὲ ἄμορφοι αὐτέων εἰσὶ, χρόνον πολλὸν περιμένουσι, ἐπειδὴ τὸν νόμον ἐκπλήσαι· καὶ γὰρ τριέτεα καὶ τετραέτεα μετεξέτεραι χρόνον μένουσι. ὁμοίη ἐστὶ καὶ τῆς Κύπρου ἐπιχωρίοισι περὶ τούτου νόμος. Νόμοι δὲ δὴ τοῖσι Βαβυλωνίοισι οὗτοι κατεστέασι. εἰσὶ δὲ αὐτέων παντοιαὶ τρεῖς, αἱ οὐδὲν ἄλλο στέουσαι εἰ μὴ ἰχθῦς μοῦνον· τὰς ἐπεί τε ἂν θηρεύσαντες αὐήνωσι περὶ ἥλιον, ποιεῦσι τάδε. ἐσβάλλουσι ἐς ὅλμον, καὶ λείναντες ὑπέροισι, σῶσι μετὰ σινδόνος. καὶ ὃς μὲν ἂν βούληται αὐτέων, ἄτε μάζαι μαξάμενος ἔχει· ὁ δὲ, ἄρτου τρόπον ὀπήσας. Ὡς δὲ τῷ Κύρῳ καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος κατέργασο, ἐπεθύμησε Μασσαγέτας ὑπ' ἑωυτὸν ποιήσασθαι. τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο, καὶ μέγα λέγεται εἶναι καὶ ἀλκιμον, οἰκημένον δὲ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς, πέρην τοῦ Ἀράξεω ποταμοῦ, ἀντίον δὲ Ἰσσηδόνων ἀνδρῶν. εἰσὶ δὲ οἵ τινες καὶ Σκυθικὸν λέγουσι τοῦτο τὸ ἔθνος εἶναι. Ὁ δὲ Ἀράξης λέγεται καὶ μέζων καὶ ἐλάσσων εἶναι τοῦ Ἴστρου

νήσους

νήσους δ' ἐν αὐτῷ Λέσβῳ μεγάθεα πλησίας συχνὰς φασὶ εἶναι. ἐν δὲ αὐτῇσι, ἀνθρώπους οἱ σιτέονται ἀπὸ ῥίζας τὸ θέρος ὀρύσσοντες παντοίας· καρπὸν δὲ καὶ δενδρέων ἐξθυμιῶνται σφι ἐς Φορβὴν καταπῆσθαι ὡραίους, καὶ τούτους σιτέεσθαι καὶ χειμερινούς. ἄλλα δὲ σφι ἐξευρεῖν δένδρεα καρπὸν τοιόνδε φέροντα, τὸν, ἐπεί τε ἂν ἐς τὠυτὸ συνέλθωσι πλέες ἢ εἴκοσι, καὶ πῦρ ἀνακαύσωνται, κύκλῳ περιΐζομένους ἐπιβάλλειν ἐπὶ τὸ πῦρ ὀσφραινομένους καταγιζομένου καρπὸν καὶ ἐπιβαλλομένου, μεθύσκεσθαι τῇ ὀδμῇ, κατάπερ Ἕλληνας τῷ οἴνῳ. πλεῦνα δὲ ἐπιβαλλομένου τοῦ καρποῦ, μᾶλλον μεθύσκεσθαι. ἐς ὃ ἐς ὄρχησίν τε ἀίσασθαι, καὶ ἐς ἀοιδὴν ἀπικνέεσθαι. τούτων μὲν αὐτὴ λέγεται δίαιτα εἶναι. ὁ δὲ Ἀράξης ποταμὸς ῥέει ἀπὸ Ματιηνῶν, ὅθεπερ ὁ Γύνδης, καὶ ἐς τὰς διώρυχας τὰς ἑξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας διέλαβε ὁ Κῦρος· φόμασι δὲ ἐξερύγεσθαι παρὰ ἑκόντα, καὶ τὰ πάντα πλὴν ἑνός, ἐς ἕλεά τε καὶ πενάγεα ἐκδιδόναι. ἐν τοῖσι ἀνθρώπους κατοικεῖσθαι λέγουσι ἰχθῦς ὠμοὺς σιτεομένους, ἐσθῆτι δὲ νομίζοντας χρᾶσθαι φωκέων δέρμασι. τὸ δὲ ἓν τῶν στομάτων τοῦ Ἀράξεω ῥέει μὲν καθαρὸν ἐς τὴν Κασπίην θάλασσαν. Ἡ δὲ Κασπίη θάλασσα ἐστὶ ἐπ' ἑωυτῆς, οὐ συμμίσγουσα τῇ ἑτέρῃ θαλάσσῃ. τὴν μὲν γὰρ Ἕλληνες ναυτίλλονται πᾶσαν. καὶ ἡ ἔξω στηλέων θάλασσα ἡ Ἀτλαντὶς καλεομένη, καὶ ἡ Ἐρυθρὴ, μία τυγχάνει ἐοῦσα· ἡ δὲ Κασπίη, ἐστὶ ἑτέρη

ἑτέρη ἐπ' ἑωϋτῆς, ἐοῦσα μῆκος μὲ πλόου, εἰ-
ξεσίῃ χρεωμένῳ, πεντεκαίδεκα ἡμερέων· εὖρος
δ', τῇ εὐρυτάτῃ ἐστὶ αὐτὴ ἑωϋτῆς, ὀκτὼ ἡμε-
ρέων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὸ ἑσπέριον φέροντα τῆς
θαλάσσης ταύτης ὁ Καύκασος παραπέμπει, ἐὼν
ὀρέων καὶ πλήθεϊ μέγιστος, καὶ μεγάθεϊ ὑψηλότα-
τος. ἔθνεα δὲ ἀνθρώπων πολλὰ καὶ παντοῖα οἰ-
κέοντα ἔχει ὁ Καύκασος· τὰ πολλὰ, πάντα
ἐξ ὕλης ἀγρίης ζώοντα. οἰ τοῖσι καὶ δένδρεα
φύλλα τοιῆσδε ἰδέης παρεχόμενα εἶναι λέγεται,
τὰ τείβοντάς τε καὶ παραμίσγοντας ὕδωρ, ζῶα
ἑωϋτοῖσι ἐς τὰ ἑαθήτα ἐγγράφειν. τὰ δὲ ζῶα
οὐκ ἐκπλύνεσθαι, ἀλλὰ συγκαταμερᾶσκειν τῷ
ἄλλῳ εἰρίῳ, καθάπερ συφανθέντα ἀρχήν· μί-
ξιν τε τούτων τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἐμφανέα, κα-
θάπερ τοῖσι προβάτοισι. Τὰ μὲν δὴ πρὸς ἑσπέ-
ριον τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς Κασπίης καλεο-
μένης ὁ Καύκασος ἀπέργει· τὰ δὲ πρὸς ἠῶ τε
καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, πεδίον ἐκδέχεται, πλή-
θος ἄπειρον ἐς ἄποψιν. τοῦ ὧν δὴ πεδίου τοῦ με-
γάλου ἐκ ἐλαχίστην μοίρην μετέχουσι οἱ Μασ-
σαγέται, ἐπ' οὓς ὁ Κῦρος ἔσχε προθυμίην στρα-
τεύσασθαι. πολλά τε γὰρ μιν καὶ μεγάλα τὰ
ἐπαείροντα καὶ ἐποτρύνοντα ἦν. πρῶτον μὲ ἡ γέν-
σις, τὸ δοκέειν πλέον τι εἶναι ἀνθρώπου· δεύτε-
ρον δ', ἡ εὐτυχίη ἡ κατὰ τοὺς πολέμους γεγεν-
μένη. οὐκ γὰρ ἐθέλοντα στρατεύεσθαι Κῦρος, ἀμή-
χανον ἦν ἐκεῖνο τὸ ἔθνος ἁλίσκεσθαι. Ἦν δὲ
τοῦ ἀνδρὸς ἀποθανόντος γυνὴ τῶν Μασσαγετέων
βασί-

βασίλεια. Τόμυρις οἱ ἦν ὄνομα. ταύτην πέμπων ὁ Κῦρος ἐμνᾶτο τῷ λόγῳ. θέλων γυναῖκα ἣν ἔχειν. ἡ δὲ Τόμυρις, συνεῖσα οὐκ αὐτὴν μιν μνώμενον, ἀλλὰ τὴν Μασσαγετέων βασιληΐην, ἀπείπατο τὴν σύνοδον. Κῦρος δὴ μὲν τοῦτο, ὡς οἱ δόλῳ οὐ συνεχώρεε, ἐλάσας ἐπὶ τὸν Ἀράξεα, ἐποιέετο ἐπ᾽ οὐδενὸς ἐμφανέος ἐπὶ τοὺς Μασσαγέτας στρατιήν, γεφύρας τε ζευγνύων ἐπὶ τοῖσι ποταμοῖσι ἐβίβασι τὸν στρατὸν, καὶ πύργους ἐπὶ πλοίων τὰ ἁρμοσθέντων τὸν ποταμὸν οἰκοδομέοντο. Ἔχοντι δὲ οἱ τοῦτον τὸν πόνον, πέμψασα ἡ Τόμυρις κήρυκα, ἔλεγε τάδε, ‘Ὦ βασιλεῦ Μήδων, παῦσαι σπεύδων τὰ ‘σπεύδεις. οὐ γὰρ ἂν εἰδείης εἴτοι ἐς καιρὸν ἔρχαι ‘ταῦτα τελεόμενα. παυσάμενος δὲ, βασίλευε ‘τῶν σεωυτοῦ, καὶ ἡμέας ἀνέχευ ὁρέων ἄρχοντας ‘τῶνπερ ἄρχομεν. ἢν δὲ ἐθελήσεις ταῦτα ποιῆσαι ‘τῆσίδε χρέεσθαι. ἀλλὰ πάντως μᾶλλον ἢ δι᾽ ‘ἡσυχίης εἶναι; σὺ δὲ εἰ μεγάλως στρατύμενος ‘Μασσαγετέων πειρηθῆναι, φέρε, μόχθον μὲν, ‘τὸν ἔχεις ζευγνὺς τὸν ποταμὸν, ἄφες. σὺ δὲ, ‘ἡμέων ἀναχωρησάντων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τριῶν ‘ἡμερέων ὁδὸν, βίβαινε ἐς τὴν ἡμετέρην· εἰ δ᾽ ‘ἡμέας βούλεαι ἐσδέξασθαι μᾶλλον ἐς τὴν ὑμετέρην, σὺ τωὐτὸ τοῦτο ποίεε. ταῦτα δὴ ἀκούσας ὁ Κῦρος συνεκάλεσε Περσέων τοὺς πρώτους· συναγείρας δὲ τούτους, ἐς μέσον σφι στρατίθεε τὸ πρῆγμα, συμβουλεύμενος ὁκότερα ποιέῃ. τοῖσι δὲ κατὰ τωὐτὸ αἱ γνῶμαι συνεξέπιπτον, κελεύοντων

λθυόντων ἐσδέχεσθαι Τόμυρίν τε καὶ τὸ στρατὸν αὐτῆς ἐς τὴν χώρην. Παρεόντα δὲ, καὶ μεμφόμενος τὴν γνώμην ταύτην Κροῖσος ὁ Λυδὸς, ἀπεδείκνυτο σκαπτόμενος τῇ στρατιῇ, λέγων τάδε, « Ὦ βασιλεῦ, εἶπον μὴ καὶ στρατεύεσθαι τοι, ἐπεὶ « με Ζεὺς ἔδωκέ τοι, τὸ ἂν ὀρθῶ σφάλμα ἐὸν « οἴκῳ τῷ σῷ, κατὰ δύναμιν ἀποβλέψειν. τὰ δέ « μοι παθήματα τὰ ἐόντα ἀχάριτα, μαθή- « ματα γεγόνεε. εἰ μὲν ἀθάνατος δοκέεις εἶναι, καὶ « στρατιῆς τοιαύτης ἄρχειν, οὐδὲν ἂν εἶη πρῆγμα « γνώμας ἐμέ σοι ἀποφαίνεσθαι· εἰ δ' ἔγνωκας « ὅτι ἄνθρωπος καὶ σὺ εἶς, καὶ ἑτέρων τοιῶνδε ἄρ- « χεις, ἐκεῖνο πρῶτον μάθε, ὡς κύκλος τὰ ἀν- « θρωπήϊα ἐστὶ πρήγματα. περιφερόμενος δὲ, « οὐκ ἐᾷ ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυχέειν. ἤδη ὦν γνώ- « μην ἔχω περὶ τοῦ στρατεύματος πρήσσοντος τά « ἔμπαλιν ἢ οἱ ἔτοι. εἰ γὰρ ἐθελήσομεν ἐσδέξασθαι « τοὺς πολεμίους ἐς τὴν χώρην, ὅδε τοι ἐν αὐ- « τῷ κίνδυνος ἔνι. ἐσωθεὶς μὲν, στρεψαπολλύεις « πᾶσαν τὴν ἀρχήν. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι νικῶντες « Μασσαγέται, οὐ τὸ ὀπίσω φεύξονται, ἀλλ' ἐπὶ « ἀρχὰς τὰς σὰς ἐλῶσι. νικῶν δὲ, οὐ νικᾷς τοι- « σῦτον, ὅσον εἰ διαβὰς ἐς τὴν ἐκείνων, νικῶν Μασ- « σαγέτας, ἕποιο φεύγουσι. τὠυτὸ γὰρ ἀντιθήσω « ἐκείνῳ, ὅτι νικήσας τοὺς ἐναντιουμένους. ἐλθὼν « ἰθὺς τὴν ἀρχὴν τὴν Τομύριος, χωρὶς τε τῆς « ἀπιγμένης, αἰσχρόν τε καὶ οὐκ ἀναγκαῖον, τὴν « Κῦρόν γε τὴν Καμβύσεω γυναῖκα ἐξαναστᾶσαν ὑπὸ « χωρῆσαι τὴν μάχης. νῦν ὦν μοι δοκέει, ἀφε- « ταῖ

ἐάντα προελθεῖν ὅσον ἂν ἐκεῖνοι διεξίωσι· ἐν-
θεῦτεν δὲ τάδε ποιεῦντας, πειρᾶσθαι ἐκείνων
προεῖναι. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, Μασ-
σαγέται εἰσὶ ἀγαθῶν τε Περσικῶν ἄπειροι, καὶ
καλῶν μεγάλων ἀπαθέες. τυτοισι ὦν τοῖσι ἀν-
δράσι τῶν προβάτων ἀφειδέως πολλὰ κατα-
κόψαντας, καὶ σκευάσαντας, προθεῖναι ἐν τῷ
στρατοπέδῳ τῷ ἡμετέρῳ δαῖτα· προὶς δὲ, καὶ
κρητῆρας ἀφειδέως οἴνυ ἀκρήτυ, καὶ σιτία παν-
τοῖα. ποιήσαντας δὲ ταῦτα, ὑπολειπομένυς
τὸ στρατιῆς τὸ Φλαυρότατον, τυς λοιπυς αὖ-
τις ἐξαναχωρέειν ἐπὶ τὸν ποταμόν. ἢν γὰρ ἐγὼ
γνώμης μὴ ἁμάρτω, κεῖνοι ἰδόμενοι ἀγαθὰ
πολλὰ, τρέψονταί τε προὶς αὐτὰ, καὶ ἡμῖν
τὸ ἐνθεῦτεν λείπει ἄπρηξις ἔργων μεγάλων.
Γνώμας μὲν αὗται συνέστασαν. Κῦρος δὲ, μετεὶς ξδ
τὴν προτέρην γνώμην, τὴν Κροίσυ δὲ ἑλόμενος,
προηγόρευε Τόμυρι ἐξαναχωρέειν, ὡς αὐτοῦ
ληφθησομένυ ἐπ' ἐκείνῃ. ἡ μὲν δὴ ἐξαναχώρεε,
καὶ ὑπέσχετο πρῆξιν. Κῦρος δὲ Κροῖσον ἐς τὰς
χεῖρας ἐθεὶς τῷ ἑωυτῦ παιδὶ Καμβύσῃ, (τῷ-
περ τὴν βασιληΐην ἐδίδυ) καὶ πολλὰ ἐντειλά-
μενός οἱ τιμᾶν τε αὐτὸν καὶ εὖ ποιέειν, ἢν ἡ διά-
βασις ἡ ἐπὶ Μασσαγέτας μὴ ὀρθωθῇ· ταῦτα
ἐντειλάμενος, καὶ ἀποστείλας τυτυς ἐς Πέρσας,
αὐτὸς διέβαινε τὸν ποταμὸν, καὶ ὁ στρατὸς αὐτῦ.
Ἐπεί τε δὴ ἐπεραιώθη τὸν Ἀράξεα, νυκτὸς
ἐπελθόσης, εἶδε ὄψιν εὐδῶν ἐν τοῖσι Μασσαγε-
τέων τῇ χώρῃ, τοιήνδε. ἐδόκεε ὁ Κῦρος ἐν τῷ

ὕπνῳ

ὕπνῳ ὁρᾶν τ̓ Ὑγάσπεος παίδων τ̓ πρεσβύταλον ἔχοντα ἐπὶ τ̓ ὤμων πτέρυγας· καὶ τετέων τῇ μὲν τιὼ Ἀσίῃ, τῇ δὲ τιὼ Εὐρώπῃ ὑπασκιάζειν. Ὑγάσπεϊ δὲ τῷ Ἀρσάμεος, ἐόντι ἀνδρὶ Ἀχαιμενίδῃ, ἦν τ̓ παίδων Δαρεῖος πρεσβύταλος, ἐὼν τότε ἡλικίην ἐς εἴκοσί κου μάλιστα ἔτεα. καὶ ὗτος καταλέλειπτο ἐν Πέρσῃσι, (οὐ γὰρ εἶχέ κω ἡλικίην στρατεύεσθαι) ἐπεὶ ὦν δὴ ἐξεγέρθη ὁ Κῦρος, ἐδόκεε λόγον ἑωυτῷ περὶ τ̓ ὄψιος. ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μεγάλη εἶναι ἡ ὄψις, καλέσας Ὑγάσπεα, καὶ ἁπολαβὼν μοῦνον, εἶπε, "Ὑγάσπες, παῖς
"σὸς ὑπερθυμέων ἐμοί τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἐπά-
"λαμε. ὡς δὲ ἀτρεκέως ταῦτα οἶδα, ἐγὼ σημανέω. ἐμεῦ θεοὶ κήδονται, καί μοι πάντα
"προδεικνύουσι τὰ ὑπιφερόμενα· ἤδη ὦν κου τῇ
"παροιχομένῃ νυκτὶ εὕδων, εἶδον τ̓ σῶν παίδων
"τ̓ πρεσβύταλον ἔχοντα ἐπὶ τ̓ ὤμων πτέρυγας,
"καὶ τετέων τῇ μὲν τ̓ Ἀσίην, τῇ δὲ τ̓ Εὐρώπην
"ὑπασκιάζειν. ἔχων ἐπὶ μηχανὴν ἀπὸ τ̓ ὄψιος
"ταύτης ὑδεμίη, τὸ μὴ κεῖνον ὑπιθυμέειν
"ἐμοί. σὺ τοίνυν τ̓ ταχίστην πορεύεο ὀπίσω ἐς
"Πέρσας, καὶ ποίεε ὅκως, ἐπεὰν ἐγὼ τάδε κα-
"ταστρεψάμενος ἔλθω ἐκεῖ, ὥς μοι καταφήσῃς
"τ̓ παῖδα ἐς ἔλεγχον. Κῦρος μὲν δοκέων Δα-
ρεῖον οἱ ὑπιθυμέειν, ἔλεγε τάδε· τῷ δ' ὁ δαίμων προεφάνη ὡς αὐτὸς μὲν τελευτήσειε αὐτῇ
ταύτῃ μέλλοι, ἡ δὲ βασιληίη αὐτοῦ περιχωρέοι
ἐς Δαρεῖον. ἀμείβετο ὦν δὴ ὁ Ὑγάσπης τοιοισδε·
"Ὦ βασιλεῦ, μὴ εἴη ἀνὴρ Πέρσης γενόμενος, ὅστις
"τοι

‘ τοι ὀπίσθυλθύοι· εἰ δ' ἔτι, ἀπόλοιτο ὡς τάχι-
‘ στα· ὃς ἀντὶ μὲν δούλων, ἐποίησας ἐλευθέρους
‘ Πέρσας εἶναι· ἀντὶ δὲ ἄρχεσθαι ὑπ' ἄλλων,
‘ ἄρχειν ἁπάντων. εἰ δέ τις τοι ὄψις ἀπαγγέλ-
‘ λοι παῖδα τὸν ἐμὸν νεώτερα βουλεύειν περὶ σέο,
‘ ἐγώ τοι παραδίδωμι χεῖρας αὐτῷ τούτῳ ὅ,
‘ τι σὺ βούλεαι. Ὑστάσπης μὲν τούτοισι ἀμει-
ψάμενος, καὶ διαβὰς τὸν Ἀράξεα, ἦιε ἐς Πέρσας,
φυλάξων Κύρῳ τὸν παῖδα Δαρεῖον. Κῦρος δὲ προελθὼν ἀπὸ τοῦ Ἀράξεω ἡμέρης ὁδὸν, ἐποίεε
τὰς Κροίσου ἐπῳθήκας. μετὰ δὲ ταῦτα, Κύρου
τε καὶ Περσέων τοῦ καθαροῦ στρατοῦ ἀπελάσαντος
ὀπίσω ἐπὶ τὸν Ἀράξεα, λειφθέντος δὲ τοῦ ἀχρηίου,
ἐπελθοῦσα τῶν Μασσαγετέων τετρημερὶς τοῦ
στρατοῦ, τούς τε λειφθέντας τοῦ Κύρου στρατιῆς ἐφό-
νευσε ἀλεξομένους, καὶ τὰ προκείμενα ἰδόντες δαῖ-
τα, ὡς ἐχειρώσαντο τοὺς στρατιήν, κλιθέντες
κατήμυντο. πληρωθέντες δὲ φορβῆς καὶ οἴνου, εὗδον.
οἱ δὲ Πέρσαι ἐπελθόντες πολλοὺς μὲν σφέων ἐφό-
νευσαν, πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνας ἐζώγρησαν, καὶ
ἄλλους, καὶ τὸν τοῦ βασιληίης Τομύριδος παῖδα,
στρατηγέοντα Μασσαγετέων, τῷ οὔνομα ἦν Σπαρ-
γαπίσης. Ἡ δὲ, πυθομένη τά τε περὶ τὸν
στρατὸν γεγονότα καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα, πέμ-
ψασα κήρυκα πρὸς Κῦρον, ἔλεγε τάδε, ‘Ἄ-
πληστε αἵματος Κῦρε, μηδὲν ἐπαρθῇς τῷ γε-
γονότι τῷδε πρήγματι, εἰ ἀμπελίνῳ καρπῷ,
τῷπερ αὐτοὶ ἐμπιπλάμενοι μαίνεσθε οὕτω,
ὥς τε καπόντος τοῦ οἴνου ἐς τὸ σῶμα, ἐπανα-

‘ πλέειν

« πλέειν ὑμῖν ἔπεα κακά· τοιούτῳ Φαρμάκῳ
« δολώσας, ἐκρήτησας παιδὸς τῦ ἐμοῦ, ἀλλ'
« ὑ μάχη κτ' τὸ καρτερόν. νῦν ὧν μοι εὖ πα-
« ραινεύσης ὑπόλαβε τ λόγον. Ἀποδός μοι τ
« παῖδα, ἄπιθι ἐκ τῆσδε τ χώρης ἀζήμιος,
« Μασσαγετέων τετιμωρεῖδι τῦ φρατῦ κατυ-
« βρίσας. εἰ δὲ μὴ ταῦτα σὺ ποιέσεις, ἥλιον
« ἐπόμνυμί τοι τὸν Μασσαγετέων δεσπότεω, ἢ
« μιν σε ἐγὼ ὑ ἄπληστον ἐόντα, αἵματος χορέσω.
Κῦρος μὲν νυν, τ ἐπέων τυτέων ἀνενειχθέντων,
ὐδένα ἐποιέετο λόγον. ὁ δὲ τῆς βασιληΐης Το-
μύριδος παῖς Σπαργαπίσης, ὡς μιν ὅ, τε οἶνος
ἀνῆκε, ὑ ἔμαθε ἵνα ἦν κακοῦ, δεηθεὶς Κύρυ ἐκ τ
δεσμῶν λυθῆναι, ἔτυχε. ὡς δὲ ἐλύθη τε τάχιστα,
ὑ τ χειρῶν ἐκράτησε, διεργάζετο ἑωϋτόν· ὑ
δὴ ὧδε μὲ τρόπῳ τοιούτῳ τελευτᾷ. Τόμυρις
δέ, ὡς οἱ ὁ Κῦρος οὐκ ἐσήκουσε, συλλέξασα
πᾶσαν τὴν ἑωϋτῆς δύναμιν, συνέβαλε Κύρῳ.
ταύτην τ μάχην, ὅσαι δὴ βαρβάρων ἀνδρῶν
μάχαι ἐγένοντο, κρατίστην ἐγὼ λέγω γενέσθαι, ὑ
δοκέω ὑ πυνθάνομαι ἔτι τῦτο γενόμενον. πρῶτα μὲν
γὰρ λέγω αὐτοὺς διαστάντας, ἐς ἀλλήλους το-
ξεύειν. μετὰ δὲ, ὡς σφι τὰ βέλεα ἐξετετόξευτο,
συμπεσόντας τῇσι αἰχμῇσί τε ὑ τοῖσι ἐγχειρι-
δίοισι συνέχεσθαι. χρόνον τε δὴ ἐπὶ πολλὸν
συνεστάναι μαχόμενοι, ὑ οὐδετέρους ἐθέλειν φεύ-
γειν· τέλος δὲ, οἱ Μασσαγέται ὑπερεγένοντο.
ἥ τε δὴ πολλὴ τ Περσικῆς αὐτῇ στρατιῆς ταύ-
τῃ διεφθάρη· ὑ δὴ ὑ αὐτὸς Κῦρος τελευτᾷ·

βασι-

βασιλεύσας τὰ πάντα ἐνὸς δέοντα τεήκοντα ἔτεα. ἀσκὸν δὲ πλήσασα αἵματος ἀνθρωπηΐου τόμυεις, ἐδίζετο ἐν τοῖσι πεθνεῶσι τῶν Περσέων τὸν Κύρου νέκυν. ὡς δὲ εὗρε, ἐναπῆκε αὐτῷ τὴν κεφαλὴν ἐς τὸν ἀσκόν. λυμαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ, ἐπέλεγε τάδε, ‘ Σὺ μὲ ἐμεῦ ζώοντος τε καὶ νικῶ-
‘ σης ἐς μάχην, ἀπώλεσας παῖδα τὸν ἐμόν,
‘ ἑλὼν δόλῳ. σὲ δ’ ἐγὼ, καθάπερ ἠπείλησα,
‘ αἵματος κορέσω. τὰ μὲν δὴ κατὰ τὸν Κύρου
τελευτὴν τοῦ βίου, πολλῶν λόγων λεγομένων,
ὅ δέ μοι ὁ πιθανώτατος εἴρηται. Μασσαγέται δὲ ἐσθῆτά τε ὁμοίην τῇ Σκυθικῇ φορέουσι, καὶ δίαιταν ἔχουσι. ἱππόται δὲ εἰσὶ καὶ ἄνιπποι· ἀμφοτέρων δὲ μετέχουσι. καὶ τοξόται τε καὶ αἰχμοφόροι, συγαγεῖς νομίζοντες ἔχειν. χρυσῷ δὲ καὶ χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται· ὅσα μὲν γὰρ ἐς αἰχμὰς καὶ ἄρδεις καὶ σαγάρεις, χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται· ὅσα δὲ περὶ κεφαλῇ, καὶ ζωστῆρας καὶ μαχαιροφόρους, χρυσῷ κοσμέονται. ὡς δ’ αὕτως ἵππων τὰ μὲν περὶ τὰ στέρνα, χαλκίους θώρηκας περιβάλλουσι· τὰ δὲ περὶ τοὺς χαλινοὺς καὶ στόμια καὶ φάλαρα, χρυσῷ σιδήρῳ δὲ οὐδ’ ἀργύρῳ χρέωνται οὐδέν· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ σφι ἐστὶ ἐν τῇ χώρῃ· ὁ δὲ χαλκὸς καὶ ὁ χρυσὸς, ἄπλετος. Νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοισδε· γυναῖκα μὲν γαμέει ἕκαστος, ταύτῃσι δὲ ἐπὶ κοινὰ χρέωνται· ὃ γὰρ Σκύθας φασὶ Ἕλληνες ποιέειν, οὐ Σκύθαι εἰσὶ οἱ ποιέοντες, ἀλλὰ Μασσαγέται· ἢν γὰρ ἐπιθυμήσῃ γυναικὸς Μασσαγέτης ἀνὴρ, τὴν φαρέτρεωνα ἀπο-

ἀποκρεμάσας περὶ τὴν ἀμάξης, μίσγει ἀδελφεὸς. ἔρος δὲ ἡλικίης σφι πρόκειται ἄλλος μὴ ὑδεὶς, ἐπεὰν δὲ γέρων γένηται κάρτα, οἱ προσήκοντες οἱ πάντες συνελθόντες θύουσι μὲν, καὶ ἄλλα πρόβατα ἅμα αὐτῷ. ἑψήσαντες δὲ τὰ κρέα, κατευωχέονται· ταῦτα μὲν τὰ ὀλβιώτατα σφι νενόμισται. τὸν δὲ νόσῳ τελευτήσαντα ἐκάρτα σιτέονται, ἀλλὰ γῇ κρύπτουσι, συμφορὴν ποιεύμενοι ὅτι οὐκ ἵκετο ἐς τὸ τυθῆναι. σπείρουσι δὲ ὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ κληνέων ζώουσι καὶ ἰχθύων· οἱ δὲ, ἄφθονοί σφι ἐκ τοῦ Ἀράξεω ποταμοῦ πορίζονται. γαλακτοπόται δέ εἰσι. θεῶν δὲ μοῦνον ἥλιον σέβονται, τῷ θύουσι ἵππους· νόμος δὲ οὗτος τῆς θυσίης· τὸν θεὸν τῷ ταχίστῳ, πάντων τῶν θνητῶν τὸ τάχιστον δατέονται.

ΤΕΛΟΣ.

HERODOTI HISTORIA.

LIBER PRIMUS,

Qui inſcribitur CLIO.

HERODOTI Halicarnaſſei hiſtoriæ explicatio hæc eſt; ut neque ea quæ geſta ſunt, ex rebus humanis oblitterentur ex ævo, neque ingentia & admiranda opera vel à Græcis edita vel à Barbaris, gloria fraudentur, cum alia, tum vero qua de re iſti inter ſe belligeraverunt. Perſarum eximii memorant diſſenſionum autores extitiſſe Phœnices, qui à mari quod rubrum vocatur, in hoc noſtrum proficiſcentes, & hanc incolentes regionem quàm nunc quoque incolunt, longinquis continuo navigationibus incubuerunt: faciendiſque Ægyptiarum & Aſſyriarum mercium

cium vecturis, cum in alias plagas, tum etiam Argos pervenerunt. Argos etenim, ea tempestate, omnibus civitatibus regionis quæ nunc Græcia nominatur, antecellebat. Huc porro appulsos Phœnices mercimonia exposuisse: & quinto sextove quam appulissent die, cunctis fere divenditis, feminas ad mare venisse cum alias multas, tum vero regis filiam, cui nomen esset idem quod Græci tradunt, Io filiam Inachi. Dumque hæ feminæ puppi navis assistentes ea mercarentur quæ cujusque aviditas maxime ferebat, in eas Phœnices sese adhortatos impetum fecisse; & ipsarum plerisque aufugientibus, Io cum aliis aliquot raptam fuisse: eisque in navem impositis, Phœnices in Ægyptum vela fecisse. Hunc itaque in modum Io in Ægyptum perveniisse memorant Persæ, non quemadmodum Græci; & hoc injuriarum principium extitisse. Post hæc Græcorum quosdam, quorum nomina non possunt dicere, Tyrum appulsos, filiam regis rapuisse Europam: (fuerunt autem isti Cretenses) illisque par pari repensum. Verum postea Græcos secundæ injuriæ autores extitisse; longa enim nave in ora Colchidis & ad Phasim fluvium, quum cetera transegissent quorum gratia venerant, illinc rapuisse filiam regis Medeam. Ad quam reposcendam, pœnasque de raptu petendas, quum rex Colchorum caduceatorem misisset, Græcos respondisse, ut illi de rapta Io Argiva pœnas sibi non dedissent, ita ne se quidem illis daturos. Secunda dehinc ætate, ferunt, Alexandro Priami filio, quum ista audisset, cupidinem incessisse uxoris sibi per rapinam è Græcia comparandæ, certum habenti omnino se pœnas non pensurum, quas nec illi pependissent. Ita quum is Helenam rapuisset, visum esse Græcis, primum missis illuc nunciis & Helenam repetere, & pœnas de raptu petere. Illos vero tergiversantes mentionem fecisse de raptu Medeæ: & qui nec pœnas dedissent, nec rapinam reposcentibus reddidissent, quomodo vellent ab aliis sibi pœnas dari. Hactenus igitur inter eos mutuis solis rapinis actum. Eorum autem quæ deinceps extiterunt, Græcos præcipue autores extitisse, qui priores in Asiam quam ipsi in Europam copias ducere incepissent. Se quidem sentire injuriorum virorum factum esse rapere feminas; amentium vero, raptis ulciscendis operam dare; prudentium autem, pro nulla habere raptarum pulchritudinem; quippe quæ, nisi voluissent, haud quidquam raptæ non fuissent. Eoque suarum feminarum ex Asia raptarum Persæ negant ullam se

se habuisse rationem: Græcos autem Lacedæmoniæ mulieris gratiâ ingentem comparasse classem, deinde in Asiam profectos, imperium Priami evertisse; atque ex eo tempore semper existimasse sibi hostes esse Græcos. Siquidem Asiam & barbaras gentes quæ illam incolunt, putant Persæ sibi necessitudine conjunctas, Europam vero & Græcos à se esse disjunctos. Hunc in modum Persæ rem gestam esse memorant, & Ilii excidium sibi discordiæ cum Græcis extitisse principium comperiunt. Cum quibus non consentiunt de Io Phœnices, quam negant se in Ægyptum abduxisse raptu usos, sed eam apud Argos cum nauclero navis ipsorum rem habuisse: & quum se gravidam esse comperisset, veritam parentes, sic voluntariam cum Phœnicibus navigasse, ne detegeretur. Et hæc quidem Persæ Phœnicesque referunt: ego vero, utrum sic gesta sint necne, non pluribus persequar. Ceterum quem ipse novi primum cœpisse inferre Græcis injuriam, hunc indicabo, longius oratione pergens, tam parvas urbes civitatesque commemorando quam magnas. Nam quæ olim magnæ erant, earum permultæ factæ sunt parvæ: rursus, quæ mea memoria magnæ fuerunt, prius fuerant parvæ. Igitur quum sciam humanam felicitatem nequaquam in eodem tenore perstare, utriusque fortunæ mentionem habebo.

Croesus genere quidem fuit Lydus, patre autem Alyatte: earum vero nationum tyrannus quæ intra Halym amnem sunt, qui à meridie Sytos ac Paphlagones interfluens, contra ventum Aquilonem, in mare quod vocant Euxinum evolvitur. Hic Crœsus, è barbaris quos cognitos habemus, primus Græcorum alios ad tributum pendendum adegit, alios sibi amicos conciliavit. Subegit quidem Iones, Æoles, & qui sunt in Asia Dores: amicos autem sibi fecit Lacedæmonios, quum ante ejus imperium universi Græci liberi fuissent. Nam Cimmeriorum adversus Ioniam expeditio, vetustior illa quidem Crœso extitit, non tamen urbes expugnavit, sed per incursiones prædas abegit. Ceterum principatus quum esset Heraclidarum, ad genus Crœsi, qui vocabantur Mermnadæ, sic pervenit: Candaules, is quem Græci Myrsilum nominant, Sardium fuit tyrannus, ab Alcæo Herculis filio oriundus. Siquidem Heraclidarum primus, Sardium rex extitit Argon, Nini filius, Beli nepos, Alcæi pronepos: novissimus, Candaules Myrsi filius; quum

ante Argonem qui in ea regione regnaverant, fuissent oriundi à Lydo Atyis filio, à quo totus is populus cognominatus est Lydius, quum Meon antea vocaretur. Ab his succedentes Heraclidæ, imperium ex oraculo adepti sunt, Jardanæ ancilla & Hercule geniti: idque per quingentos & quinque annos, duas & viginti virorum ætates, tenuerunt; filius patri deinceps succedens, usque ad Candaulem Myrsi filium. Hic igitur Candaules uxorem adamabat, eamque præ amore arbitrabatur omnium feminarum esse pulcherrimam. Hoc ita esse sibi persuadens, apud Gygem, Dascyli filium, ex satellitibus suis (erat enim is maxime ipsi acceptus, eoque ministro in rebus magis arduis utebatur) speciem uxoris supra modum extollebat. Ad quem non multo interjecto tempore (necesse nanque erat ei male evenire) inquit his verbis; Gyges, neque enim videris mihi fidem habere referenti de conjugis specie: (quod magis incredulæ sunt hominibus aures quam oculi) fac illam conspicias nudam. Hic autem vehementer exclamans, Quemnam, inquit, here, sermonem profers haudquaquam sanum, qui me jubes inspicere heram meam nudam? Mulier exuta tunica, & verecundiam pariter exuit. Jam olim hominibus sunt honesta excogitata, unde discere debemus: ex quibus hoc unum est, Quæ sua sint, quemque inspicere debere. Ego vero tibi fidem habeo, illam esse feminarum omnium speciosissimam, teque oro ne me ores illicita. Atque hæc dicendo Gyges repugnabat, pertimescens nequid sibi ex ea re mali contingeret. Cui vicissim ille his verbis; Fidens, inquit, esto Gyges: cave timeas aut me, tanquam hoc te sermone tentantem, aut uxorem meam, nequid tibi ex ea detrimenti creetur. Principio enim sic ego machinabor, ut illa ne deprehendere quidem possit se abs te fuisse inspectam. Te nanque secundum fores cubiculi in quo cubamus, quum apertæ fuerint, collocabo. Ubi ergo fuero ingressus, aderit & uxor mea in cubiculum; juxta cujus introitum sella posita est, super quam vestes illa, ut quamque exuet, reponet, sese per multum otium spectandam præbens: quæ quum à sella cubitum perget, ostendens invicem terga, cura tibi sit deinceps ne te per fores abeuntem conspiciat. Gyges igitur, ubi effugere non potuit, fuit paratus: quem Candaules, posteaquam hora cubandi visa est adesse, in cubiculum duxit; statimque post & uxor adfuit, quam introeuntem ac vestimenta deponentem Gyges intuitus,

ubi

ubi aversa fuit illa cubitum vadens, ipse è loco prorepens foras abiit: & inter exeundum à muliere conspectus est. Hæc, ut didicit à viro quid actum esset, neque præ pudore exclamavit, neque visa est percepisse, habens in animo Candaulem ulcisci. Apud Lydos enim, & fere apud ceteros quoque barbaros, magno probro est etiam virum conspici nudum. Ita tunc nihil aperiens mulier, silentium tenuit: mox autem ubi dies illuxit, quos domesticorum maxime sibi fideles intelligebat esse, quum præparasset, Gygem accersit. Hic eam nihil suspicans scire eorum quæ acta erant, accersitus venit: quippe qui antea solitus esset ad reginam concedere, quoties ab ea vocaretur. Ut venit, ad eum his verbis mulier inquit; Nunc duabus tibi præsentibus viis, Gyges, offero electionem, in utram malis divertere. Aut enim me pariter ac regnum Lydorum habe, ubi Candaulem interfeceris, aut teipsum continuo occumbere sic oportet; ne in omnibus Candauli obsequendo, posthac scias quæ te scire non decet: sed aut illum qui ista consuluit, interire opus est; aut te, qui nudam me es conspicatus, & illicita feciſti. Ad hæc verba Gyges primum obstupefactus, postea obsecrare illam ne se ad talem necessitatem adigeret alterutrum eligendi. Ubi non persuadet, sed utique propositam sibi necessitatem cernit aut interimendi herum, aut per alios pereundi, elegit ut ipse superesset: atque ita percontans illam, inquit, Quandoquidem me adigis invitum ad herum meum occidendum, age, audiam quo pacto illum adoriemur. Excipiens illa, Ex eo, inquit, loco adoriendus erit unde ille me nudam ostendit; in sopitum autem impetus dabitur. Posteaquam igitur insidias instruxerunt, & nox advenit, Gyges nihil cunctatus est: quippe cui nulla devitandi facultas esset, sed necesse aut perire, aut Candaulem perimere. Mulierem in thalamum sequitur, quem illa, dato pugione, subter easdem fores occulit. Unde postmodum iste procedens, quiescentem Candaulem obtruncat, uxoreque ejus & regno potitus est. Cujus *rei* meminit & Archilochus Parius, qui per idem tempus fuit, in iambo trimetro. Obtinuit autem regnum Gyges, & in eo fuit confirmatus ex Delphico oraculo: nam quum Lydi indigno animo ferrent Candaulis casum, atque in armis essent, convenit inter hos ac factionem Gygianam, ut, si oraculum respondisset hunc esse regem Lydorum, ipse regnaret: sin minus, principatum Heraclidis restitueret.

tueret. Accepto igitur oraculo, Gyges ita regnavit. Sed demum Pythia loquuta, Heraclidarum ultionem in atnepotem Gygis esse venturam; quod carmen neque Lydi neque ipsorum reges ullius momenti fecerunt, priusquam exitu comprobatum est. Hunc in modum obtinuere tyrannidem Mermnadæ, sublatis Heraclidis. Gyges, tyrannide occupata, Delphos donaria misit non pauca, ubi quæ ex argento donata visuntur, eorum pleraque istius sunt. Et præter argentum, immensam vim auri dedicavit: posuitque cum alia, tum vero (quod præcipua mentione dignum est) pateras aureas numero sex, pondo triginta talentorum; quæ in Corinthiorum thesauro collocata sunt, licet is thesaurus (si vera loqui volumus) non Corinthii populi sit, sed Cypseli Eetionis filii. Ita Gyges, barbarorum quos ipsi novimus primus, munera apud Delphos posuit, secundum Midam Gordii filium, Phrygiæ regem. Nam & Midas obtulit regiam sellam, in qua sedens jura solitus dicere erat, rem spectaculo dignam: quod tribunal eodem quo Gygis pateræ loco reponebatur: aurum vero & argentum quæ Gyges obtulit vocitantur à Delphis Gygadas, ejus *videlicet* qui obtulit cognomine. Is igitur postquam imperio potitus est, arma intulit Mileto & Smyrnæ, urbemque Colophonem vi cepit. Nec aliud ullum præclarum facinus ab eo gestum est, quum duodequadraginta annos regnaverit. Et hunc quidem nos, his duntaxat de eo commemoratis, missum facimus.

ARDYIS autem ejus filii faciemus mentionem, qui post Gygem regnavit. Hic Prienenses expugnavit, & Miletum invasit: quo Sardium tyrannidem obtinente, Cimmerii à Scythis Nomadibus ejecti è sedibus suis, in Asiam transierunt, Sardisque præter arcem ceperunt. Quum autem undequinquaginta regnasset annos, successit SADYATTES Ardyis filius, regnavitque annis duodecim. Sadyattæ successit ALYATTES, qui cum Cyaxare Deiocis nepote bellavit & Medis: Cimmeriosque exegit ex Asia, Smyrnam etiam à Colophone conditam cepit, & Clazomenas invasit. Unde non quemadmodum optabat discessit, sed vehementer eventu frustratus. Alia quoque opera, quum in imperio fuit, digniſſima memoratu edidit, quæ hæc sunt. Bello quod gessit cum Milesiis, à patre traditum, hac ratione Miletum illuc transgressus obsidebat: Dum fruges in regione erant adultæ, tunc exercitum immittebat, procedens in expeditionem

ditionem ad cantum fistularum, fidiumque, ac tibiæ tam muliebris quam virilis. Quumque in agrum Milesium pervenerat, non ædificia quæ in agris erant, diruere, non incendere, non fores effringere, sed incolumes esse passim sinere: arboribus modo fructibusque regionis pervastatis, rursus se recipiebat. Nam Milesii mare obtinebant, ut opus non esset hosti illic considere. Ædificia autem idcirco Lydus non excidebat, ut & Milesii habentes unde procederent, humum sererent colerentque; & quum hoc illi fecissent, ipse cum exercitu ingressus haberet aliquid quod popularetur. Hæc faciens, undecim oppugnavit annis: per quos duo ingentia vulnera accepere Milesii; unum in Limeneio (quod est ipsorum regionis) pugna commissa, alterum in campo Mæandri. Horum undecim annorum sex adhuc apud Lydos regnabat Sadyattes Ardyis filius, qui cum exercitu terram Milesiam tunc invaserat, & idem bellum conflaverat: quinque reliquis ejus filius Alyattes, bellum quod à patre acceperat (ut à me superius commemoratum est) intentius administravit; in quo bello Milesios nulli ex Ioniis sublevaverunt, præter Chios, qui soli fuere auxilio: reddentes vicem quòd aliquando Milesii Chiis bello quod cum Erythræis gerebant, auxilia tulissent. Duodecimo autem anno incensis ab exercitu segetibus, hoc rei fieri contigit: Segetes ut erant incensæ, valido vigente vento, celerrime pervaserunt Minervæ templum, cognomine Assesiæ, quo incendio templum deflagravit. Neque ullius momenti ea res in præsentia habita est; sed quum post exercitus reditum Sardis Alyattes decubuisset, diuturniusque ægrotaret, Delphos misit ad deum de sua valetudine sciscitatum, sive alieno sive suopte consilio ad mittendum inductus. Nunciis autem, quum Delphos perveniissent, se redditurum responsum Pythia negavit, priusquam templum Minervæ reparassent, quod in terra Milesiorum apud Assesum concremassent. Ita actum esse ego Delphis accepi: sed Milesii his illa addunt, Periandrum, Cypseli filium, quum audisset oraculum Alyatti redditum, misisse nuncium ad Thrasybulum, tunc Milesiorum tyrannum (cujus in primis erat familiaris) admonitum ut aliquid prospiciendo sibi consuleret in præsens. Et Milesii quidem ita id gestum memorant. Alyattes autem, ubi hæc ipsi nuncianta sunt, confestim caduceatores Miletum mittit, ad ineunda cum Thrasybulo & Milesiis pactiones tamdiu dum templum

ædi

ædificaretur. Dum caduceator Miletum venit, Thraſybulus (ut qui omnem ſermonem plane perſenſerat, noratque quidnam Alyattes facere ſtatuiſſet) hujuſcemodi rem machinatur. Quod frumenti in urbe erat vel ſuum ipſius vel privatorum, id omne in forum congerit; præcipitque Mileſiis ut quum ipſe ſignum dediſſet, cuncti potarent, & inter ſe comeſſationibus uterentur. Hæc Thraſybulus ea gratia fecit præcepitque, ut caduceator Sardius cernens ingentem frumenti acervum effuſum, & homines oblectationibus vacantes, renunciaret Alyattæ. Quod & contigit: nam ut illa conſpexit caduceator, Thraſybuloque Lydi mandata expoſuit, reverſus eſt Sardis; & (ut ego audio) ob nihil aliud inter eos pacificatum eſt. Sperans enim Alyattes vehementem penuriam rei frumentariæ Mileti eſſe, & populum ad extremum uſque malorum deveniſſe, reverſo illinc caduceatore audiebat contraria atque ipſe fuerat opinatus. Poſt hæc inter eos ita conventum eſt, ut mutuo hoſpites eſſent ac ſocii; proque uno duo delubra apud Aſſeſum ædificavit. Alyattes ipſe ex morbo convaluit. Et quæ ad bellum quidem Alyattis cum Mileſiis atque Thraſybulo pertinent, ita habuere.

Periander autem Cypſeli filius, fuit is qui Thraſybulo indicavit oraculum, Corinthi tyrannus: cui maximum miraculum fuiſſe oblatum populares ſui prædicant, & his Lesbii aſſentiuntur. Arionem Methymnæum delphino inſidentem ad Tænaron fuiſſe evectum, qui erat citharœdorum ſui ſæculi nulli ſecundus: quique primus hominum quos novimus, & fecit & nominavit & docuit Corinthi dithyrambum. Hunc Arionem ferunt, quum permultum temporis triviſſet apud Periandrum, concupiſſe in Italiam Siciliamque navigare: rurſuſque, parta ingenti pecunia, voluiſſe Corinthum reverti; &, quum profecturus Tarento eſſet, quia nullis magis quam Corinthiis fideret, navigium virorum Corinthiorum conduxiſſe. Quum igitur altum tenerent, iſtos Arioni inſidiatos, ut eo deturbato, pecunia potirentur. Hoc illum intelligentem, oblata eis pecunia, mortem tantum fuiſſe deprecatum. Non perſuadenti nautas juſſiſſe ut aut ſibi manus inferret, ut ſepulturam in terra nanciſceretur, aut illico in mare deſileret. Arionem ad hanc difficultatem redactum, obſecraſſe ut quandoquidem ipſis ita placitum eſſet, paterentur ſe omni ſuo ornatu coopertum, ſtantemque ſuper foros, cantare: & quum decantaſſet, pollicebatur ſe ſibi manus illa-

illaturum. Istos igitur (invaserat enim eos libido audiendi præstantissimum inter homines modulatorem) è puppe in mediam navem concessisse. Illum, induto sibi omni ornatu, ac sumpta cithara stantem super foros, inchoasse carmen quod dicitur orthium: eoque decantato, sese, ut erat ornatus, in mare jecisse. Et hos quidem cursum tenuisse Corinthum: illum vero aiunt à delphino exceptum, Tænaron fuisse transvectum; & quum è delphino descendisset, Corinthum eodem habitu perrexisse: & ubi pervenit, quicquid contigerat enarrasse. Periandrum autem, quia non crederet, tenuisse hominem in custodia, nequò prodiret: ceterum curavisse ut nautas haberet. Eos accitos, ubi adfuerunt, percontatum siquid de Arione memorarent; & referentibus illum sospitem circa Italiam agere, fortunatumque Tarenti se reliquisse, Arionem apparuisse eodem quo desiliisset habitu: istos terrefactos, nihil amplius habuisse quod convicti inficiarentur. Hæc Corinthii ac Lesbii aiunt: extatque apud Tænarum ingens Arionis ex ære donarium, super delphinum sedens. Porro Alyattes Lydus, confecto cum Milesiis bello, postea, quum septem & quinquaginta regnasset annos, vita excessit; qui secundus ex hac domo, quum è morbo convaluisset, apud Delphos dedicavit grandem ex argento pateram: itemque alteram ex ferro parvulam, compactilem, spectatu dignam inter omnia quæ sunt Delphis donaria; opus Glauci Chii, qui solus omnium compactionem ferri excogitavit.

Defuncto Alyatte, successit in regno Croesus, annos natus quinque & triginta; qui primus Græcorum Ephesiis bellum intulit. Unde Ephesii ab eo obsessi, urbem Dianæ donarunt, fune ex æde Dianæ ad murum alligato. Est autem inter veterem urbem quæ tunc obsidebatur, & templum, septem stadiorum intervallum. Hos primos Crœsus aggressus est, deinde vero carptim singulos Ionum Æolumque, alias in alios causas prætendens, ut in quosque maximas reperire poterat: in quosdam etiam frivola causatus. Postea vero quam Græcos in Asia subegit ad tributum pendendum, tunc constituit ædificatis navibus aggredi insulanos. Ad quas compingendas, quum omnia in expedito essent, dicunt alii Biantem Prienæum, alii Pittacum Mitylenæum, quum se Sardis contulisset, interrogatum à Crœso numquid apud Græciam novi esset: respondisse quod illum à compingenda classe inhibuit. Inquit enim, Insulani, ô rex, decem

millia equorum coemerunt, habentes in animo adversus Sardis atque te exire in expeditionem. Et Crœsum vera loquiratum, dixisse, Utinam dent dii hanc insulanis mentem Lydos invadendi cum equis. Atque hunc excipientem dixisse, Videris mihi, ô rex, cupide vota facturus ut insulanos in continente adipiscaris equitantes, haud absurda spe. Verum quid aliud insulanos optare censes quam simulac audierint constituisse te adversus se classem ædificare, ut nacti Lydos in mari intercipiant, teque pro his Græcis quos tu in continente tibi adjecisti, ulciscantur? Hoc sermone delectatum admodum Crœsum, atque inductum (est enim visus ille perquam scite dixisse) ab ædificanda classe destitisse, atque ita cum Ionibus qui insulas incolerent, hospitium contraxisse. Interjecto autem tempore, subactis ferme omnibus qui intra Halym colunt: nam præter Cilices ac Lycios ceteros omnes Crœsus in suam potestatem redegit; qui sunt Lydi, Phryges, Mysi, Mariandyni, Chalybes, Paphlagones, Thraces, Thynique & Bithyni, Cares, Iones, Dores, Æoles, Pamphylii.

His inquam subactis, & potentia Lydorum per Crœsum aucta, contulerunt se Sardis opibus florentes, tum ceteri omnes è Græcia sophistæ, qui ea tempestate erant, pro se quisque proficiscentes: tum vero Solon, vir Athenienſis qui quum leges jubentibus Athenienſibus tulisset, decem annos per causſam contemplandi, navigando erat peregrinatus ut ne quam legum quas condiderat abrogare cogeretur. Nam hoc Athenienses ipsi facere nequibant, maximo jurejurando adacti ad eas decem per annos servandas quas ipsi Solon condidisset. Harum itaque legum ac contemplandi gratia Solon peregre profectus, in Ægyptum ad Amasim se contulit, & Sardis ad Crœsum. Eo quum perveniſſet, hospitaliter in regiam à Crœso exceptus est: tertioque aut quarto quam venerat die, jussu Crœsi, ministri circumduxerunt hominem circa thesauros; omniaque quæ illic ineram magna ac beata, ostentarunt. Eum porro contemplatum cuncta, & ut sibi opportunum fuerat intuitum, talibus percontatus est Crœsus, Hospes Athenienſis, quia multus ad nos rumor de te emanavit ob tuam sapientiam, tuamque discursationem, qui philosophando permulta videndi gratia es peregrinatus: ideo mihi nunc cupido incessit sciscitandi ex te ecquem vidisti omnium beatissimum. Sperans vide-

cet ſe inter homines beatiſſimum eſſe, ita ſciſcitabatur. Solon autem nihil admodum aſſentatus, ſed ut res erat reſpondens, Ego vero (inquit) ô rex, vidi beatiſſimum Tellum Athenienſem. Quod dictum admiratus Crœſus, inſtat interrogare, Qua de re Tellum judicas eſſe beatiſſimum? Quia, inquit, Tello, republica bene inſtituta, filii fuerunt honeſti & boni, eorumque ſingulis liberi, hique omnes ſuperſtites: & quum hoc vitæ, quantum in nobis ſitum eſt, bene traduxiſſet, obitus ſplendidiſſimus ei obtigit. Siquidem prælio quod Athenienſes cum finitimis geſſere apud Eleuſinem, quum auxilio veniſſet, hoſtemque in fugam vertiſſet, pulcherrimam oppetiit mortem. Quem Athenienſes, quo loco occubuerat, eo ipſo publice humarunt, magnificeque honorarunt. Tum vero multa de Tello ac beata Solone referente, excitatus Crœſus, interrogat quemnam ſecundum ab illo vidiſſet; putans haud dubie ſecundas ſe partes eſſe laturum. Cleobin, inquit ille, & Bitonem; quippe his & genus Argivum erat, & victus ſuppeditabat: adhæc corporis robur tantum ut & in certaminibus ambo pariter victores extiterint; & de his etiam iſta memorentur: Quum dies feſtus Junonis apud Argivos eſſet, oporteretque omnino matrem horum ad templum ferri bobus junctis, hique boves ex agro eis ad horam præſto non eſſent; tunc juvenes excluſi tempore, jugum ſubeuntes, plauſtrum pertraxerunt quo mater vehebatur, & quinque ac quadraginta per ſtadia trahentes ad templum pervenerunt. Quibus quum hæc feciſſent, & ab omni cœtu conſpecti fuiſſent, optimus obtigit vitæ exitus: & per hæc deus judicavit, Satius homini eſſe mori quam vivere. Nam quum circunſtantes Argivi, laudibus tollerent, viri quidem, conſilium filiorum: feminæ vero, matrem eorum, quod talibus filiis prædita eſſet: mater gaudio perfuſa cum liberorum facto tum fama, ante ſimulacrum ſtans, precata eſt eam ut Cleobi & Bitoni filiis ſuis daret id quod optimum eſſet homini contingere. Poſt hanc precationem, ubi ſacrificarunt epulatique ſunt, quieſcentes in ipſo delubro, non ſunt amplius excitati, ſed hoc vitæ exitu perfuncti. Quorum effigies, tanquam virorum qui præſtantiſſimi extitiſſent, Argivi factas, apud Delphos collocarunt. Et his quidem Solon ſecundas beatitudinis partes attribuit. Crœſus autem conturbatus, inquit, Hoſpes Athenienſis, adeone à te dejicitur in nihilum noſtra felicitas, ut

nè privatis quidem viris nos æquiparandos ducas? Cui ille, Me, Crœse, gnarum omne numen invidum esse & turbulentum, de rebus humanis interrogas? In diuturno enim tempore multa videntur quæ nemo velit videre, & tolerantur multa quæ nolit quispiam tolerare. Proponamus enim homini terminum vitæ ad septuaginta annos, qui anni constant ex vigintiquinque millibus ac ducentis diebus, mense intercalari non posito. Quod si velis alternos istorum annorum addito mense prolixiores fieri, ut tempora opportune incidentia congruant, menses quidem intercalares per annos septuaginta fient trigintaquinque, dies autem ex his mensibus mille quingenti. Horum dierum omnium, qui sunt in septuaginta annos, numero vigintisex millia ducenti quinquaginta, nullus prorsus qualem alius rem affert. Ita igitur, Crœse, omnino calamitosus est homo. Ceterum tu quidem mihi videris & divitiis valde pollere, & permultorum hominum rex esse: sed id de quo me interrogasti, nondum te esse dixero priusquam te bene vita defunctum esse audiero. Neque enim beatior est qui magnis opibus præditus est, eo qui diurnum victum habet: nisi eidem omnibus bonis prædito, fortuna concesserit bene vita defungi. Etenim complures homines sunt perquam locupletes, minime tamen beati: complures item mediocria habentes patrimonia, fortunati. Quorum is qui divitiis affluit, sed non beatus est, duabus tantummodo rebus antecellit fortunatum; at hic illum pluribus. Ille ad cupiditates implendas, & ad grandem quæ incidat offensam superandam validior est: hic, etsi illo inferior est in his duobus quæ bene illi à fortuna denegantur, tamen excellit quod illorum inexpertus est, quod prospera fruitur valetudine, quod malorum expers, quod bonorum liberorum parens, quod formosus est. Quod si præter hæc, diem quoque suum recte obierit, is est (quem quæris) dignus qui vocetur beatus: prius tamen quam ad obitum pervenerit, nequaquam beatus appellandus, sed fortunatus. Sed hæc omnia consequi hominem impossibile est: sicut nec una regio cuncta sibiipsi suppeditat; sed aliud habens, alio indiget: quæ tamen habet plurima, ea est optima: quemadmodum etiam hominis corpus unum aliquod non est consummatum; quia aliud habet, alio caret. Sed quisquis horum plurima constanter habuerit, & postea placido animo è vita excesserit, hic apud me nomine hoc,

hoc, veluti rex, donari meretur. Omnis autem rei oportet inſpicere exitum, quò ſit evaſura: quoniam multos deus, quibus fortunas ſuppeditaverat, radicitus evertit. Hæc Solon, neque aſſentando Crœſo, neque ullius eum momenti faciendo, loquutus dimittitur: ſaneque eſt viſus eſſe indoctus, qui bonis præſentibus prætermiſſis, juberet omnium rerum inſpicere exitum.

Poſt abitum Solonis ingens deorum indignatio Crœſum excepit, quod (ut conjicere licet) ſeipſum omnium hominum beatiſſimum arbitraretur. Statim igitur ei quieſcenti ſomnium oblatum eſt, veritatem indicans malorum quæ circa filium erant eventura. Erant autem Crœſo liberi duo: quorum alter qui mutus, inutilis erat; alter inter æquales in omnibus longe primus, nomine Atys. Hunc itaque Atym Crœſo ſignificat ſomnium, fore ut ferrea cuſpis trajectum interimeret. Experrectus, & ſecum rem verſans, ſomnio territus, accipit filio uxorem: & quum ſolitus eſſet præeſſe copiis Lydorum, nuſquam eum amplius ad tale munus dimittit; jacula & haſtas, omniaque hujuſcemodi quibus homines in bello utuntur, è porticibus amovens, in thalamos infert, nequid ſuſpenſum in filium decideret. Quum autem nuptias filii in manibus haberet, advenit Sardis quidam in calamitate poſitus, manibuſque non puris, natione Phryx, regio ex genere. Hunc, quum ad ædes Crœſi veniſſet, ex rituque domeſtico, ut ſibi expiari liceret, oraſſet, Crœſus expiavit. Modus autem expiandi propemodum is eſt apud Lydos qui apud Græcos. Ubi vero legitima peregit Crœſus, percontatus eſt unde ille, quiſnam foret, inquiens, Homo, quis tu? & quo Phrygiæ loco profectus, domeſticus mihi factus es? & quem virum aut quam feminam interemiſti? Ad quem ille reſpondit, Midæ, Gordio prognati, ſum filius, nomine Adraſtus: quia fratrem meum ipſius imprudens interemi, adſum ejectus à patre, & omnibus rebus exutus. Crœſus autem invicem ad eum his verbis inquit, Ex viris nobis amicis oriundus es, & ad amicos veniſti: hîc in noſtris ædibus tu manens, nullius rei indigebis. Iſtam porro calamitatem quam leviſſime ferendo, plurimum lucrifacies. Atque ille quidem apud Crœſum domicilium habuit.

Verum per hoc idem tempus apud Olympum montem Myſiæ, aper eximiæ magnitudinis extitit, qui ex hoc monte progreſſus,

progreſſus, Myſorum opera pervaſtabat: quemque ſæpenumero Myſi aggreſſi, nihil admodum mali ei fecerant, ſed ab eo acceperant. Ad extremum igitur miſſis ad Crœſum nunciis ita dixere, Apparuit, ô rex, apud nos maximus aper, qui agreſtia corrumpit opera: quem ſtudioſiſſime captantes, interimere tamen non valuimus. Nunc itaque te obſecramus ut nobiſcum filium tuum ac delectos juvenes caneſque mittas, quò belluam è regione tollamus. Hæc illis precantibus, Crœſus ſomnia memoria repetens, ita reſpondit; Filii quidem mei nolite amplius facere mentionem, neque enim eum vobis dimitterem: nam eſt novus maritus, & iſta nunc ſunt ei cordi. Lydorum tamen delectos & venatores omnes cum canibus una mittam, mandaboque euntibus ut promptiſſime vobiſcum belluam de regione ſummoveant. Hæc Crœſus reſpondit. Cujus verbis quum contenti non eſſent Myſii, intervenit Crœſi filius, auditiſque quæ Myſii precarentur, & Crœſo negante cum illis miſſurum ſe filium, hæc inquit ad eum adoleſcens; Pater, quæ nobis antehac aliquando honeſtiſſima ac magnificentiſſima erant, vel in bella vel in venationes eundo, ſpecimen ſui dare, horum utroque nunc excluſum me tenes, nulla in me animadverſa neque ignavia neque ſocordia. Nunc ergo quibus me oculis conſpici oportet euntem in forum, atque illinc redeuntem? qualis civibus, qualis uxori recens nuptæ videbor? cui illa viro videbitur nupta? Proinde me tu aut ſinas venatum ire, aut mihi verbis perſuadeas, potiora iſta eſſe quæ facis. Cui reſpondens Crœſus, Fili, inquit, neque quod ignaviam, neque quod aliud quippiam injucundum mihi animadverterim in te, hæc facio: ſed viſum quod in ſomnis mihi oblatum eſt, dixit te brevis ævi futurum; quippe ferrea perituram cuſpide. Cujus viſi gratia & has maturavi nuptias, nec ad ea quæ ſuſcipiuntur, dimitto, obſervans ſiquo pacto queam te, dum vivo, à clade ſubtrahere. Filius enim mihi unicus es: nanque alterum auribus captum pro nullo exiſtimo. Ad quem viciſſim adoleſcens, Pater, inquit, tibi equidem ignoſco agenti circa me cuſtodiam, qui talem videris viſionem; verum tu illam non probè percipis: quam (quoniam te latet) æquum eſt me tibi interpretari. Ais tibi ſomnum oſtendiſſe, me ferrea periturum cuſpide. At vero quænam manus ſunt, quæve cuſpis ferrea quam tu pertimeſcas? Nam ſi dente dixiſſet aut aliquo hujus ſimili perituru

rum me, deberes facere quæ facis : nunc autem dixit, cuſpide. Quare quum non ſit nobis pugna cum viris, ire me ſinas. Et Crœſus, Evincis me, inquit, fili iſta loquens de ſomnio intelligendo. Quapropter, ut abs te victus, muto ſententiam, & tibi veniam do eundi ad venationem. Hæc loquutus Crœſus, Adraſtum Phrygem accerſit, eique, ubi adfuit, talia inquit ; Ego te Adraſte calamitate præditum (non ingrato tibi hæc exprobro) expiavi, & receptum domi habeo, omnem ſuppeditant ſumptum: nunc ergo de me, qui prior de te bene meritus ſum, debes invicem bene mereri. Cuſtodem te opus eſt eſſe filii mei, venatum proficiſcentis, nequi inter viam occulti graſſatores in veſtram perniciem prodeant. Ad hæc, tua intereſt eò te ire ubi ſplendor ex rebus geſtis paratur : quod tibi paternum eſt ; & præterea tibi robur adeſt. Cui Adraſtus, Ego, inquit, ô rex, in iſtud certamen alioqui non pergerem ; quem tali calamitate affectum, nefas eſt ad æquales ſe conferre fortunatos, aut velle inter eos adeſſe, & frequenter meipſum continui : nunc tamen quoniam tibi hoc in animo eſt, cui gratificari debeo & gratiam referre pro beneficiis, iſtud exequi paratus ſum : filiumque tuum, quem me cuſtodire jubes, expecta incolumem rediturum cuſtodis cauſſa. Poſteaquam his verbis Adraſtus Crœſo reſpondit, mox inſtructi viris delectis, juvenibuſque & canibus, diſcedunt. Qui ubi ad montem Olympum pervenere, belluam indagant, & inventam circumfuſi jaculis inceſſunt. Ibi hoſpes is qui à cæde fuerat expiatus, & vocabatur Adraſtus, vibrato in aprum jaculo, non illum, ſed fruſtrato ictu filium Crœſi adeptus eſt. Iſte, cuſpide ictus, vocem ſomni implevit. Quod factum quidam Crœſo nunciaturus cucurrit, pervenienſque Sardis, pugnam illi & filii necem indicavit. Crœſus autem morte filii perturbatus, eò gravius eam ferebat quòd is eum neceſſet quem expiaſſet à cæde. Et pergraviter cladem ſuam lamentans, Jovem expiatorem invocabat, teſtificans quæ ab hoſpite paſſus eſſet. Invocabat etiam hoſpitalem & familiarem, hunc eundem nominans deum : hoſpitalem quidem, quod quum domum excepiſſet hoſpitem, percuſſorem filii ſui imprudens aluiſſet : familiarem vero, quod quem pro illius cuſtode miſiſſet, eum comperiſſet maximum hoſtem. Secundum hæc, Lydi adfuerunt qui mortuum adferebant : poſt ipſum interfector ſequebatur. Stans autem hic ante cadaver,

cadaver, ſeſe Crœſo tradebat manus protendens, jubenſque ut ſe ſuper cadaver mactaret; referendo, tum priorem calamitatem ſuam, tum quoniam ſuum etiam expiatorem interemiſſet, ſibi vivendum amplius non eſſe. Hæc Crœſus audiens, etſi in tanto domeſtico luctu poſitus, tamen Adraſtum miſeratus eſt, & ad eum inquit, Habeo abs te hoſpes omnem ſatisfactionem, quoniam teipſum morte condemnas. Neque vero tu hujus mihi cladis autor es, niſi quatenus id feciſti imprudens: ſed deorum quiſpiam, qui jampridem mihi ventura ſignificavit. Crœſus ergo filium pro dignitate ſepelivit. Adraſtus autem Midæ filius, Gordii nepos, is qui tum fratris tum expiatoris interfector extiterat, ubi ſilentium hominum fuit, ad ſepulchrum, ignoſcentibus ei hominibus ob quæ ipſe graviſſime afflictabatur, ſeſe ſuper buſtum transfodit.

Porro Crœſus, filio orbatus, ingenti in luctu duos annos egit. Quem luctum poſtea finivit, Aſtyagis Cyaxaris filii dominatio à Cyro Cambyſis filio ſublata & res Perſarum augeſcentes: atque in ſolicitudinem venit, ſiqua ratione poſſet, potentiam Perſicam, priuſquam magna efficeretur, occupare. Sub hanc ergo cogitationem, ſtatim tentare ſtatuit vaticinia, quæque apud Græcos quæque in Africa eſſent, aliis aliò dimiſſis, quibuſdam Delphos, quibuſdam Dodonam: nonnulli etiam ad Amphiaraum ac Trophonium, & alii quidam ferunt ad Branchidas oræ Mileſiæ. Atque hæc ſunt Græca ad quæ conſulenda Crœſus miſit oracula. In Africa vero ad Ammonem alios reſponſa petituros dimiſit. Omnes autem miſit exploratum oracula quid ſentirent: ut, ſi conſentanea in vero deprehenderentur ea, ſecundò per ſuos tentaret nunquid in Perſas expeditionem moliretur. Mittens itaque ad oracula tentanda Lydos, hæc dedit eis mandata, ut qua die proficiſcerentur ex Sardibus, ab ea reliquum tempus ſupputantes, quotidie oraculis uterentur, ſciſcitantes quidnam faceret Lydorum rex Crœſus Halyattæ filius: & quod ſingula oracula reſpondiſſent, id omne conſcriptum ad ſe referrent. Quid porro cetera reſponderint oracula, à nemine commemoratur: apud Delphos autem, ſimulatque ingreſſi ſunt Lydi domum, conſulturi deum, & ſciſcitaturi quod ſibi eſſet injunctum, Pythia hexametro tenore hæc inquit:

Æquoris

Æquoris eſt ſpatium & numerus mihi notus arenæ:
Mutum percipio, fantis nihil audio vocem.
Venit ad hos ſenſus nidor teſtudinis acris,
Quæ ſimul agnina coquitur cum carne lebete,
Aere infra ſtrato, & ſtratum cui deſuper eſt æs.

His oraculis quæ Pythia reddidit, conſcriptis, Lydi digreſſi, Sardis rediere. Quumque alii quos circummiſerat Crœſus, affuiſſent, tunc ſingula reſignans, quod ſcriptum eſſet inſpexit: quorum quidem nullum probavit. Ubi autem illud Delphicum audivit, protinus veneratus eſt, & excepit; exiſtimans ſolum eſſe Delphicum illud oraculum: quippe quòd comperiſſet quod ipſe fecerat. Nam poſteaquam ad petenda oracula nuncios dimiſerat, ſtatuto illo die obſervato, tale quiddam eſt machinatus, commentando ea quæ ad deprehendendum & explicandum perdifficilia forent: teſtudinem pariter & agnum conciſos in aheno coxit, operculo aheneo impoſito. Atque ita è Delphis Crœſo reſponſum eſt. Ex Amphiarai vaticinio quidnam reſponſum ſit Lydis, quum in ſacro illo rite ſacrificaſſent, non queo dicere. Nam de eo nil fertur aliud quam quod & hoc Crœſus verax vaticinium ſe nactum eſſe exiſtimavit. Poſt hæc autem ingentibus hoſtiis deum qui eſt apud Delphos exorandum ſtatuit. Immolavit enim lecta pecora numero ter mille; præterea lectos aureos & argenteos, phialas aureas, & amictus purpureos, ac tunicas ingenti pyra extructa concremavit, ſperans ſeſe aliquanto magis his rebus poſſe deum illum ſibi adjungere, juſſis etiam Lydis omnibus, ut ſua ipſorum, quicquid tale haberet quiſque immolaret. Quo ex ſacrificio quum immenſa vis auri defluxiſſet, ex ea dimidiatos lateres conflavit, longiores quidem, ſex palmorum, breviores autem, trium, craſſitudine palmari, numero centum decem & ſeptem: quorum quatuor erant auri excocti, ſinguli pondo duorum & dimidii talenti; ceteri vero, auri albidi, pondo binûm talentorum. Fecit quoque leonis effigiem ex auro excocto, decem talentorum pondo: qui leo cum templum Delphicum deflagravit, à ſemilateribus decidit: (ſuper illos enim erat collocatus) & nunc in Corinthiorum theſauro repoſitus eſt, pondo ſex talentorum atque dimidii, eliquatis tribus talentis ac dimidio. Hæc Crœſus ubi

perfecit, Delphos miſit, cumque eis hæc alia, duas grandi forma pateras, auream argenteamque : quarum aurea intrantibus templum ad dexteram poſita erat, argentea ad ſiniſtram. Quæ & ipſæ, quum templum incenſum eſt, amotæ fuerunt, aureaque in Clazomeniorum theſauro poſita, pondo talentorum octo & dimidii, præterea minarum duodecim : argentea ad ſuggrundam anguli templi, ſexcentarum amphorarum capax ; in quam miſcebatur vinum à Delphis theophaniæ feſto : opus (ut Delphi aiunt) Theodori Samii, ut & ego arbitror ; non enim mihi videtur opus vulgare. Miſit præterea dolia argentea quatuor, quæ in Corinthiorum theſauro ſunt collocata. Donavit item aquiminaria duo, aureum argenteumque : quorum in aureo inſcriptum eſt, donarium eſſe Lacedæmoniorum : non recte, quoniam & hoc Crœſi eſt ; ſed quidam Delphorum gratificari Lacedæmoniis volens, hoc inſcripſit : cujus nomen ego cognitum habens, non tamen promam. Verum puer per cujus manus fluit aqua, Lacedæmoniorum eſt : ſed eorum neutrum aquiminare. Alia quoque cum his permulta Crœſus dona miſit non inſignia ; item fuſilia ex argento orbiculata : nec non mulieris ſimulacrum tricubitale, quod Delphi narrant eſſe effigiem piſtricis Crœſi. Super hoc donavit uxoris ſuæ monilia à collo pendentia, ac zonas, quæ Delphos Crœſus tranſmiſit. Amphiarao inſuper, cujus & virtutem audierat & cladem, donavit clypeum ex auro totum, totamque ex auro ſolido haſtam, & xyſtum cum ſuis jaculis aureum : quæ ambo ad meam uſque memoriam apud Thebas repoſita fuerunt in Iſmenii Apollinis templo. Hæc dona Lydis portaturis ad oracula Crœſus injunxit ut interrogarent an adverſus Perſas Crœſus ſumeret expeditionem, & aliquorum hominum auxilia adſciſceret. Lydi ubi eò quò dimittebantur pervenerunt, donariis oblatis, oracula conſuluerunt his verbis ; Crœſus, Lydorum aliarumque nationum rex, iſta in hominibus ſola eſſe vaticinia ſentiens, idcirco qualia debita ſunt dona dat, voſque percontatur an adverſus Perſas ſit profecturus in expeditionem, & ſocialem aliquem exercitum ſibi adjuncturus. Atque hi quidem hæc interrogarunt. Oraculi autem utriuſque in idem concurrebant ſententiæ, prædicentes Crœſo fore ut ſi arma Perſis inferret, magnum imperium everteret. Conſulebant etiam ut potentiſſimos Græcorum ad comparandos ſibi ſocios exquireret. His reſponſis relatis atque

atque auditis, Crœſus ita elatus animo eſt ut omnino conciperet ſpem ſe everſurum eſſe imperium Cyri: ac rurſus mitteret Delphos ad Pythiam dona, in ſingulos viros, quos illic multos eſſe audiebat, binos auri ſtateres. Ob quæ munera Delphini viciſſim Crœſo Lydiſque donarunt primas in conſulendo oraculo partes, primumque in ſedendo locum, & jus perpetuum cuique volenti adſcribi in numerum Delphorum. Ceterum donis Crœſus proſequutus Delphos, tertio vaticinium conſuluit, quod videlicet illud verax ſibi eſſe comperiſſet. Quærebat autem an diuturnum ſibi foret imperium. Cui Pythia in hæc verba reſpondit:

Regis apud Medos mulo jam ſede potito,
Lyde fugam mollis ſcrupoſum corripe ad Hermum,
Neve mane: ignavus poſito ſis Lyde pudore.

His ex verſibus, quum allati eſſent, multo magis quam ex ceteris voluptatem Crœſus accepit, ſperans fore ut nunquam apud Medos mulus pro viro regnaret: & proinde nec ipſe nec poſteri ſui principatu abrogarentur. Poſt hæc putavit ſibi curandum ut potentiſſimos Græcorum ſibi conciliaret. Idque veſtigando, comperit Lacedæmonios atque Athenienſes, eos eſſe: quod alteri in Dorico genere, alteri in Ionico antecellerent. Nam de his ita antea judicabatur, quum ab initio altera gens foret Pelaſgica, altera Hellenica, *hoc eſt Græca:* quarum hæc nunquam ſolum mutavit, illa aſſidue multumque eſt pervagata. Etenim ſub Deucalione rege oram Phthiotidem incoluit, ſub Doro Hellenis filio regionem quæ ad Oſſam & Olympum jacet, nomine Iſtiæotim: unde à Cadmæis ejecta, coluit in Pindo locum quem vocant Macednum. Inde rurſus in Dryopidem commigravit, atque ita in Peloponneſum venit, Doricaque cognominata eſt. Ceterum qua lingua Pelaſgi ſint uſi, pro certo affirmare non poſſum: ſed conjectura ſignorum licet dicere eandem qua nunc Pelaſgi utuntur qui ſupra Tyrrhenos urbem Creſtonem incolunt, quodam tempore finitimi eorum qui nunc Dores vocantur, tunc incolentes regionem quæ nunc Theſſalia nominatur, & Placiam, & Scylacem: quum Pelaſgi habitarent ad Helleſpontum, qui contermini Athenienſium erant; aliaque omnia Pelaſgica oppida nomen immutarunt. Quibus ſignis conjectantes oportet dicere, Pelaſgos barbara lingua fuiſſe:

& ſi tota gens Pelaſgica talis erat, gentem Atticam utpote Pelaſgicam, quum in Hellenes, *id eſt Græcos*, tranſiit, linguam ſimul iſtorum perdidiſſe. Etenim neque Creſtoniatarum loquela cum ullo circà populorum conſentit, & Placianorum ne ſecum quidem ipſa. Per quod declarant, quam linguæ figuram obtinebant quum in hæc loca tranſierunt, eandem ſe nunc conſervare. At natio Hellenica, *id eſt Græca*, ex quo exiſtit, eadem lingua ſemper eſt uſa, ut mihi videtur: ideo imbecillis, quod ex Pelaſgica fuit abſciſſa, & ab exiguo initio profecta, mox in multas gentes augeſcens, tum aliarum, tum præcipue barbararum frequentia ſe ad illam conferente. Quæ cauſſa mihi videntur fuiſſe cur gens Pelaſgica, quod Græca eſſet, nequaquam magnos profectus fecerit.

Ex his igitur gentibus, Atticam quidem Crœſus audiebat obtineri, oppreſſamque eſſe à Piſiſtrato Hippocratis filio. Hic enim ea tempeſtate tyrannus Athenis erat. Cujus patri, quum privatus ſpectaret olympia, ingens contigit portentum. Nam quum hoſtiam immolaſſet, ahena (ut impoſita erant) plena & carne & aqua, abſque igne efferbuerunt, ita ut aqua redundaret. Quod portentum conſpicatus Chilon Lacedæmonius, qui forte aderat, ſuaſit ei primum, ne uxorem fecundam duceret domum: ſecundo loco, ſi uxorem haberet, ejiceret; & ſiquidem ex ea filium ſuſtuliſſet, abdicaret. Hujus conſilio non perſuaſus Hippocrates, hunc poſtea Piſiſtratum filium ſuſtulit, qui in ſeditione litoralium, quibus præerat Megacles Alcmæonis filius: & campeſtrium, quibus præerat Lycurgus Ariſtolaidis filius, tertiam ſeditionem excitavit, tyrannidem affectans; contractiſque ſeditioſis, per cauſſam tutandi montanos, hujuſcemodi rem machinatur: Seipſum ac mulos quum vulneraſſet, agitavit vehiculum in forum, tanquam elapſus ex hoſtibus, quem rus proficiſcentem illi prorſus interimere voluiſſent: & populum precatus eſt ut aliquid cuſtodiæ circa ſe obtineret, quum prius ſpecimen ſui edidiſſet in expeditione contra Megarenſes, cui præfuerat, capta Niſæa, aliiſque præclaris operibus editis. Populus igitur Athenienſis, ita deceptus, dedit ei quoſdam è civibus delectos pro ſatellitibus, non qui haſtas ſed clavas ferrent, Piſiſtratum ſectantes. Cum quibus ille impetu facto arcem occupavit; & inde Athenienſium imperio potitus, nullis qui tum erant magiſtratibus perturbatis, neque legibus mutatis,

mutatis, ſed in præſenti ſtatu manens, urbem bene ac pulchre exornavit. Sed non multo poſt tempore milites Megaclis & Lycurgi concordibus animis eum ejecerunt. Hunc igitur in modum Piſiſtratus primum obtinuit Athenas, & tyrannidem nondum valde ſtabilitam amiſit: cujus ejectores rurſus inter ſe ſeditiones redintegrarunt. Hac autem ſeditione Megacles fatigatus, Piſiſtratum miſſo caduceatore invitat nunquid velit filiam capere uxorem, addita tyrannidis conditione. Accipiente vero conditionem Piſiſtrato, machinati ſunt ad illum reſtituendum, rem (ut ego comperio) longe ſtultiſſimam: (quandoquidem jam olim dijudicatum eſt Græcam gentem dexteriorem eſſe quam barbaram, & magis ab ineptiis abhorrentem) præſertim ſi iſti ex Athenienſium numero, qui inter Græcos feruntur ſapientia primi, talia machinati ſunt. Erat in tribu Pæaniea mulier nomine Phya, tribus digitis minus ſtatura quatuor cubitorum; alioqui formoſa. Hanc mulierem omni armatura quum inſtruxiſſent, in currumque ſuſtuliſſent, compoſitam in eum habitum quo venuſtiſſima videnda eſſet, in urbem agunt, præmiſſis qui præcurrerent præconibus, quique quum in urbem veniſſent, hæc mandata exequerentur, his verbis; Athenienſes, bona mente excipite Piſiſtratum, quem Minerva ipſa præcipuo inter homines honore proſequuta, in ſuam reducit arcem. Iſti igitur paſſim euntes talia prædicaverunt: & ſtatim rumor in tribus emanavit, Piſiſtratum à Minerva reduci. Qui vero in urbe erant, perſuaſi hanc mulierem eſſe deam ipſam, feminæ ſupplicarunt pariter, & Piſiſtratum acceperunt. Hunc in modum quem diximus, recuperata tyrannide, Piſiſtratus, ex pactione quam inierat cum Megacle, filiam ejus duxit uxorem. Verum quum & filii eſſent ei adoleſcentes, & Alcmæonidæ dicerentur obnoxii eſſe crimini piaculari, nolens ex novo conjugio liberos tollere, haud legitime coibat cum uxore. Quam rem quum inter illicita occultaſſet, poſtea ad matrem retulit, enuntiaret id necne. Mater viro indicavit. Iſte vero iniquo animo ferens ſe à Piſiſtrato contumelia affici, ut erat iratus, milites homini infenſos reddidit. Quæ fieri Piſiſtratus contra ſe animadvertens, regione prorſus abſcedit: & ubi Eretriam pervenit, una cum filiis deliberat. Quum autem ſententia Hippiæ prævaluiſſet, de tyrannide rurſus recuperanda, aliquot civitates excitaverunt, quæ ipſis nonnihil benevolæ erant. Et cum aliæ complures contu-

lerunt

lerunt pecuniæ multum, tum vero Thebani plurimum. Poſt hæc non ita multo interjecto tempore, omnia ad reditum eis in expedito fuerunt. Nam & ex Peloponneſo Argivi aderant mercede conducti, & Naxius quidam, nomine Lygdamis, ultro adveniens, multum alacritatis addidit, allatis & pecuniis & copiis. Profecti autem Eretria, anno undecimo vertente redierunt, & primum in Attica Marathonem occupatunt. Ad quos interea ibi caſtra habentes cum ſeditioſi ex urbe ſe conferebant, tum alii ex tribubus confluebant, quibus erat tyrannis quam libertas jucundior: atque ita congregabantur. Ceterum Piſiſtratus, quandiu pecuniam cogebat, & poſtea Marathonem tenebat, Athenienſes qui intra urbem degebant, rem nihili fecerunt: ſed ubi acceperunt eum ex Marathone urbem verſus movere, ita domum ad ſe defendendos obviam tendunt. Iſti igitur cum omnibus copiis infeſti in illos redeuntes tendebant. Quum autem qui cum Piſiſtrato erant è Marathone digreſſi, ſimul contra urbem irent, & in eundem locum conveniſſent, perrexerunt ad Minervæ Pallenidis fanum, altrinſecuſque arma poſuerunt. Hîc divina pompa fungens Amphilytus Acarnan ariolus, Piſiſtratum cui aſſiſtebat adiit, & hexametro carmine vaticinatus eſt; inquiens,

Eſt nummus projectus, item ſunt retia tenta:
Nocte meant thynni claro ſub ſidere lunæ.

Hoc ille oraculum divino afflatus ſpiritu reddidit. Piſiſtratus vero, eo percepto, & ſe illud accipere affirmavit, & in Athenienſes urbe egreſſos copias duxit. At illi tunc ad prandium ſe converterant, & ſecundum prandium partim ad talos, partim ad ſomnum. In hos igitur impetu facto, qui cum Piſiſtrato erant, eos in fugam vertunt. Ipſis autem fugientibus ſolertiſſimum conſilium Piſiſtratus excogitavit, ut Athenienſes nec amplius caperentur, & tamen diſſiparentur: Pueros, juſſos conſcendere equos, præmiſit, qui aſſequendo fugientes, mandata Piſiſtrati dicerent, juberentque eos bono animo eſſe, & ad ſua quemque abire. Ita audientibus dicto Athenienſibus, Piſiſtratus tertio potitus Athenis, tyrannidem ſtabilivit, tum auxiliariorum copiis, tum pecuniarum proventibus, partim indidem, partim à flumine Strymone comparatis. Filios quoque eorum Athenienſium qui perſtiterant,

nec

nec è veſtigio fugam fecerant, pro obſidibus ſumptos, in Naxum tranſtulit. Hanc enim inſulam bello ſubegerat, Lygdamidique permiſerat, quum antehac etiam Delum inſulam ex oraculis expiaſſet. Expiavit autem, quatenus proſpectus à templo ferebatur, eatenus ex omni loco cadaveribus effoſſis, & in alium ejuſdem inſulæ locum tranſlatis. Itaque Piſiſtratus tyrannide potitus eſt, Athenienſium aliis in prælio cæſis, aliis una cum Alcmæonidis domo profugis.

Hunc ita Athenienſibus imperantem ea tempeſtate Crœſus audiebat: Lacedæmonios quoque magnis è cladibus ereptos, & jam Tegeatibus bello ſuperiores eſſe. Quippe ſub Leonte & Hegeſicle Spartæ regnantibus, Lacedæmonii quum cetera bella proſpere geſſiſſent, adverſus ſolos Tegeates cladem acceperant. Et antea fere ex omnibus Græcis peſſime morati fuerant, tam circa ſe quam circa hoſpites nullo conſuetudinis converſationiſque commercio: quæ inſtituta in melius mutavere, Lycurgo, viro inter Spartiatas probato, Delphos ad oraculum profecto; cui, ſimulatque in ædem ingreſſus eſt, Pythia hæc inquit,

Ad mea veniſti prapinguia templa, Lycurge,
Grate Jovi & cunctis qui tecta tuentur olympi.
Ambigo vaticiner ſis utrum, virne deuſne:
Sed multo magis eſſe deum te credo, Lycurge.

Nonnulli præter hæc aiunt Pythiam ei expoſuiſſe inſtituta quæ nunc à Spartiatis ſervantur. Ipſi tamen Lacedæmonii volunt, Lycurgum, quum eſſet tutor & idem patruus Leobotæ Spartiatarum regis è Creta hæc attuliſſe. Siquidem quum primum tutor factus eſt, omnia jura immutavit; deditque operam nequis ea tranſgrederetur: deinde vero quæ ad bellum pertinent, enomotias, triacadas, & ſyſſitia: ſuper hæc inſtituit *tribunoſplebis*, ephoros ac ſenatores. Ita illi ad rectum vitæ genus tranſlati ſunt à Lycurgo: quem vita defunctum, delubro ædificato egregie colunt. Ex quo, cum bonitate ſoli, tum non exigua hominum copia, diſcurrerunt ſtatim, ac benigne rem geſſerunt. Nec amplius contenti otio frui, quum ſe Arcadibus præſtantiores eſſe arbitrarentur, de omni illorum terra *occupanda* oraculum Delphicum conſuluerunt. Quibus Pythia reſpondit,

Me

Me petis Arcadiam? multum petis: haud tibi tradam.
Multi apud Arcadiam vescentes glande viri sunt,
Qui te rejicient: tibi ego haud invidero quicquam,
Saltandam Tegeam planta plaudente daturus;
Utque queas campum metiri fune feracem.

Hæc responsa ubi accepere Lacedæmonii, à ceteris Arcadibus abstinentes, bellum intulere Tegeatibus, ferentes secum compedes: videlicet captioso freti oraculo, tanquam essent ipsi redacturi Tegeatas in captivitatem. Verum congressi prælio ac fugati, quicunque eorum vivi sunt capti, eisdem quas ipsi attulerunt compedibus induti, campum Tegeatem metiti fune coluerunt. Compedes autem quibus vincti fuerant, ad nostram usque memoriam incolumes fuere circa templum Minervæ Aleæ *apud Tegeam* suspensæ. Atque superiore quidem bello Lacedæmonii adversus Tegeatas assidue semper male pugnaverant: Crœsi tamen ætate & Anaxandridæ Aristonisque, regum suorum, longe superiores contra eosdem extiterunt, hunc in modum tales effecti: Quum semper in bello à Tegeatibus superarentur, missis Delphos consultoribus, oraculum sunt sciscitati quemnam deorum placarent ut Tegeatum victores existerent. His Pythia respondit, id fore si ossa Orestis filii Agamemnonis referrent. Cujus urnam quum nequirent invenire, rursus ad deum mittunt de loco sciscitatum in quo situs Orestes esset. Hæc nunciis interrogantibus, ita Pythia inquit,

Est quædam Arcadia Tegea, in regione patenti:
Hic duo flant venti vi pervehemente coacti,
Forma hostis forma, & plaga superindita plaga,
Hic Agamemnonides terra omniparente tenetur,
Quo tu sublato Tegea spetabere victor.

Ubi hæc audierunt Lacedæmonii, nihilo tamen minus inventione frustrabantur, etsi omnia disquirentes: donec Liches, unus Spartiatarum, eorum qui benemeriti vocantur, comperit. Sunt autem benemeriti, ex civibus semper militia equestri perfunctis, quini quotannis, qui quo anno ex equitibus Spartiatis exeunt, ne torpescant, alii alio mittuntur. Ex his Liches quum esset, rem illam apud Tegeam adinvenit, fortuna

fortuna pariter atque ſolertia uſus: nam quum Tegeates à Lacedæmoniis hoc anno commercio mutuo adeundi eſſent, & iſte in ærariam officinam veniſſet, intuebatur ferrum dum procudebatur. Quo in ſpectaculo admirabundum animadvertens faber ferrarius, intermiſſo opere, Quanto magis Lacon hoſpes, inquit, admirarere, ſi idem quod ego tu noſſes, qui tantopere admiraris ferrarium opificium. In hac enim corte puteum facere quum vellem, incidi in loculum ſeptem cubitorum: & quia incredulus eram omnino fuiſſe majores quàm nunc ſunt homines, aperui eum, & inveni cadaver æquali cum loculo longitudine: quam ubi menſus ſum, iterum obrui. Hæc illo referente quæ viderat, Liches conſiderans, conjectavit hunc ex oraculo eſſe Oreſtem, hac videlicet conjectura: duos quidem quos cernebat fabri ferrarii folles, totidem comperit eſſe ventos; incudem vero & malleum, formam formæ hoſtem: ferrum vero quod procuderetur, plagam ſuperinditam plagæ: hac ratione id conjectans, quod in plagam hominis ferrum inventum ſit. Hæc itaque ſecum agitans, Spartam regreſſus, rem omnem Lacedæmoniis refert. Illi ex compoſito hominem criminis convictum exilio damnant. Qui in Tegeam profectus, & calamitatem ſuam referens fabro ferrario, conducit ab eo nolente vendere cortem. Ibique aliquandiu habitans, ubi rem cognovit, effoſſo ſepulchro oſſa collegit, eaque portans Spartam rediit. Quo ex tempore Lacedæmonii quoties cum Tegeatibus congreſſi ſunt, ſuperiores extitere: præterea vero magna etiam pars Peloponneſi jam eis parebat. Hæc itaque omnia Crœſus audiens, miſit nuncios Spartam cum muneribus, ad rogandam belli ſocietatem, juſſos dicere quæ oporteret. Ii poſtquam pervenerunt, Nos (aiunt) Crœſus miſit, Lydorum aliarumque gentium rex, ita inquiens, Lacedæmonii, quoniam deus oraculum reddidit ut Græcam mihi ſocietatem adſciſcerem, & vos inter Græcos antecellere audio, ſtatui vos mihi in ſocietatem ex oraculo provocandos ad ineundam mecum quam cupio amicitiam atque ſocietatem, citra dolum fraudemque. Crœſus hæc per legatos nunciavit. Quorum adventu Lacedæmonii, qui & ipſi oraculum audierant, gaviſi, fœdus cum eis hoſpitii ſocietatiſque inierunt. Etenim jam antea intercedebant nonnulla Crœſi in Lacedæmonios beneficia. Nam quum illi miſiſſent Sardis ad aurum coemendum, quo uſuri erant in id ſimulacrum

Apollinis, quod nunc poſitum eſt apud Laconicam in Thornace, eo auro ſunt à Crœſo donati. Qua de re Lacedæmonii, quodque ſe amicos ille præ omnibus Græcis delegiſſet, ſocietatem admiſerunt, & hoc denuncianti ſeſe paratos exhibuerunt. Quod ubi fecerunt, pateram aheneam labiorum tenus frequentibus animalibus extrinſecus cælatam, triginta amphorarum capacem, dono afferebant, volentes Crœſum remunerari: ſed eam Sardis non pertulerunt, propter alterutram harum quæ feruntur cauſſarum. Lacedæmonii quidem aiunt hanc pateram dum ferretur Sardis, quum Samum appulſi eſſent, à Samiis fuiſſe interceptam: qui, cognita re, navibus iſtos longis aggreſſi fuere. Ipſi vero Samii aiunt, Lacedæmonios, qui pateram portabant, ſerò venientes, quum audiſſent Crœſum captum eſſe cum Sardibus, illam in Samo vendidiſſe viris privatis, qui eam Junonis templo dedicavere: & illos qui vendidiſſent, Spartam reverſos, forſitan dixiſſe à Samiis ſibi fuiſſe ereptam. Ac de patera ita res ſe habet.

Crœſus autem eluſus oraculo, adverſus Cappadociam exercitus comparabat, ſpe & Cyrum & potentiam Perſicam evertendi. Cui in hac apparanda expeditione occupato, Lydus quidam, nomine Sandanis, & antehac pro circumſpecto habitus, & ob hanc quam dixit ſententiam plus nominis apud Lydos conſequutus, hunc in modum Crœſo conſuluit; Adverſus tales viros expeditionem paras, rex, qui coriacea ſubligacula, qui è corio reliquam veſtem ferunt: qui non quibus volunt cibis veſcuntur, ſed quos habent, utpote regionem aſperam incolentes. Ad hæc potu non vini utuntur, ſed aquæ; non ficos ad comedendum, nec aliud quicquam boni habentes: quibus quum nihil ſit quod eripias, ſi viceris; ſin victus fueris, animadverte quot bona amittes. Ubi guſtaverint illi noſtra bona, circumſiſtent nos, nec abigi poterunt. Equidem diis habeo gratiam, qui non induxerunt in animum Perſis ut Lydos invaderent. Hæc loquutus, non tamen Crœſum flexit. Etenim Perſis, antequam Lydos ſubigerent, nihil erat neque lautum neque opiparum. Porro Cappadoces à Græcis Syri nominantur: & erant hi Syri, antequam Perſæ imperitarent, ditionis Medorum, tunc autem Cyro parebant. Siquidem imperium Medicum ac Lydum diſterminabat fluvius Halys, qui ex Armeno monte profluens, primum Cilicas, dehinc Matienos qui ſunt

ad

ad dexteram, & Phrygas qui ſunt ad lævam: tum boream adverſus tendens, Syros, Cappadoces, Paphlagoneſque interfluit; Cappadoces à dextra, Paphlagones à ſiniſtra perſtringens. Ita flumen Halys cuncta fere ſuperiora Aſiæ, à mari quod Cypro objectum eſt, ad Euxinum uſque Pontum dirimit. Eſt autem dorſum totius hujus regionis, longitudine quinque dierum itineris viri expediti. Itaque adverſus Cappadociam Crœſus cum exercitu profectus eſt, cupidus cum hanc partem ſoli fœcundi ſuo adjiciendi, tum vel magis, fiducia oraculorum, Cyrum ulciſcendi: propter Aſtyagem, Cyaxaris filium, Medorum regem, affinem ſuum, quem Cyrus Cambyſis filius prælio victum ceperat. Erat autem Crœſo Aſtyages hunc in modum affinis: Apud Scythas pecuarios quum eſſet ſeditio, caterva quædam eorum feceſſit in terram Medicam, qua tempeſtate Medorum tyrannus erat Cyaxares, Phraortæ filius, Deiocis nepos: qui Scythas hos, utpote ſupplices, initio benigne alloquebatur ac plurimi faciebat, adeo ut pueros eis traderet imbuendos tum lingua Scythica, tum artificio arcus utendi. Interjecto deinde tempore, quum Scythæ venatum aſſidue irent & ſemper aliquid afferrent, nonnunquam tamen contingebat ut nihil caperent. Quos ita revertentes manibus inanibus Cyaxares (erat enim, quum ingenti tenebatur ira, peracerbus) probris inſectabatur. Id illi, ut ſe indignum, à Cyaxare pati non ferentes, conſilio habito decreverunt ut aliquem eorum puerorum quos docerent, trucidarent: apparatumque ut feras apparare conſueverant, Cyaxari offerrent, perinde atque ferinam: idque quum obtuliſſent, quam celerrime ſe ad Alyattem Sadyattis filium Sardis conferrent. Quod & factum eſt; nam & Cyaxares & qui aderant convivæ ex his carnibus guſtaverunt: & Scythæ perpetrato hoc, Alyatti ſe ſupplices præbuerunt. Quos poſtea repoſcenti Cyaxari (quod Alyattes reddere abnuerat) bellum inter Lydos Medoſque quinquennale conflatum eſt. Quo in bello ſæpe Medi, ſæpe Lydi victores extiterunt, & nocturnum quoddam prælium geſſerunt. Sexto autem anno ſignis collatis, quum æquo marte certarent, ſtante pugna contigit ut repente dies nox efficeretur. Quam immutationem hujus diei futuram Thales Mileſius Ionibus prædixerat, hunc ipſum annum præfiniens quo immutatio facta eſt. Lydi ac Medi ubi diem nocteſcere viderunt, à pugnando deſtiterunt; eoque propenſius ad pacem

inter ſe conſtituendam feſtinaverunt: autoribus conventionis Syenneſi Cilice & Labyneto Babylonio; qui ut jusjurandum intercederet & reconciliatio affinitate fieret, properarunt: decernentes ab Alyatte Arienam filiam Aſtyagi Cyaxaris filio nuptum dandam; quoniam ſine vehementi neceſſitudine conventiones ſtabiles iniri non queunt. Ineunt autem hæ gentes fœdera cum cetera ritu Græcorum, tum feriendo brachia qua illa humeris connectuntur, ac mutuum ſanguinem delingendo.

Hunc igitur Aſtyagem avum ſuum maternum Cyrus bello victum tenebat, ob eam quam in ſequentibus indicabo cauſſam. Quo nomine Crœſus ei infenſus, nunquid inferret Perſis bellum, ad oracula *conſulenda* miſerat. Et quum reſponſum reddidiſſet haud ſincerum, ſecum facere interpretatus, in expeditionem profectus eſt adverſus quandam Perſarum partem. Atque ubi ad Halym flumen pervenit, tunc (ut ego quidem ſentio) pontibus ibi ſitis copias traduxit: ut autem Græci dictitant, Thales Mileſius traductor extitit. Nam quum incertus animi Crœſus foret qua parte fluminis trajiceret exercitum (nullos dum enim ex illis pontibus ea tempeſtate fuiſſe) fertur Thales, qui in his caſtris aderat, feciſſe ut fluvius qui ad lævam exercitus fluebat, flueret etiam ad dexteram. Feciſſe autem hunc in modum: Foſſam peraltam, exorſus ſupra caſtra, ductam in ſpeciem lunæ, depreſſit, quæ caſtra, ut erant metata, à tergo amplecteretur: in quam quum traduxiſſet ex priſtino alveo fluvium, iterum eum, ubi exercitus trajectus eſſet, in ſuum alveum refunderet. Itaque quum celerrime fluvius diviſus eſſet, utrinque vado meabilis effectus eſt. Quidam vero aiunt veterem etiam omnino exaruiſſe alveum. Cui rei equidem non accedo: quo enim modo qui rurſum redierunt, illum tranſiviſſent? Crœſus igitur exercitu trajecto, venit in Cappadociæ locum qui dicitur Pteria, omnium ejus regionis tutiſſimum, juxta urbem Sinopem, fere ad pontum Euxinum ſitam. Hic ſtativa habens, prædia Syrorum vaſtat, & urbem Pteriorum expugnat diripitque. Cepit quoque cunctas circa urbes, Syros nihil commeritos exterminans. Hinc Cyrus coacto ſuo exercitu, ſumptiſque omnibus qui in medio incolebant, obviam pergit: miſſis tamen, antequam exercitum educeret, caduceatoribus ad Iones tentandos ut ad ſe à Crœſo deficerent. Illis abnuentibus, profectus caſtra contra Crœſum poſuit: ibidemque in regione

regione Pteria pro ſe uterque alterum laceſſere. Commiſſaque acri pugna, & multis utrinque cadentibus, ad extremum noctis interventu dirimuntur, neutri victores. Atque hunc in modum duo exercitus dimicaverunt.

Crœſus, à ſuo exercitu incuſatus quod cum Cyri multo majoribus copiis conflixiſſet, poſtero die quum Cyrus ipſum ſuperſederet invadere, regreſſus eſt Sardis, habens in animo evocare Ægyptios ex fœdere; quorum cum rege Amaſi, antequam cum Lacedæmoniis, ſocietatem inierat: accerſere etiam Babylonios, cum quibus & ipſe fœdus percuſſerat; (erat autem Babyloniorum tyrannus ea tempeſtate Labynetus) denunciare item Lacedæmoniis ut ad certam diem præſto eſſent: hiſque & ſuis copiis coactis, ubi per hyemem quieviſſet, initio ſtatim veris tendere adverſus Perſas. Hæc deſtinans Crœſus, abiit Sardis, dimiſitque caduceatores ad ſocios, edicens uti ad quintum menſem Sardis convenirent. Exercitum vero qui aderat ex militibus conductis, qui cum Perſis dimicaret, miſſum fecit ac diſſipavit: minime ſperans unquam fore ut Cyrus, qui ſic æquo marte pugnaſſet, Sardis copias promoveret. Hæc Crœſo ratiocinante, omnia ſuburbana colubris impleta ſunt: quos, ut exiſtebant, equi inter ambulandum, quum ad paſcua irent, comedebant. Id Crœſo cernenti viſum eſt (ut erat) eſſe portentum: ideoque mittendum ad conjectores Telmiſſes. Qui miſſi ſunt ad conſulendos Telmiſſas: ubi accepere reſponſum, didicereque quid ſibi vellet ſignificaretque portentum, non contigit ut Crœſo renunciarent. Nam priuſquam retro Sardis reveherentur, Crœſus eſt captus. Telmiſſes ita cognoverant, exercitum externum Crœſo illuc affuturum, qui quum afforet, indigenas ſubigeret; quod dicerent colubrum terræ filium eſſe: equum, hoſtem & advenam. Hæc Telmiſſes Crœſo ſunt interpretati, ſed jam capto: nondum tamen gnari eorum quæ Sardibus ac Crœſo evenerant. Cyrus certior factus, Crœſum, qui ſtatim poſt prælium apud Pteriam geſtum abſceſſerat, conſtituiſſe diſpergere copias, conſilio inito, comperiebat operæ pretium eſſe quam celerrime poſſet promovere exercitum Sardis, ut hoſtem, priuſquam ille contraheret iterum Lydorum copias, occuparet. Hoc ubi probavit, ſtatim exequutus eſt; propereque ducto in Lydiam exercitu, ipſemet nuncius Crœſo advenit. Unde Crœſus in magnam ſollicitudinem adductus, quod præter opinionem præterque expecta-

expectationem ſuam ſe res haberent, tamen Lydos in prælium produxit. Lydorum gente in Aſia nulla fuit ea tempeſtate nec fortior nec magis ſtrenua: ex equiſque pugnabat, equitandi ſane perita, haſtas perlongas geſtans. Campus in quo concurſum eſt, ante urbem Sardenſem jacet, magnus & editus: quem cùm alii amnes interfluunt, tum omnium maximus Hermus, palude interruptus, qui è monte Hiro matris Dindymenæ lapſus, infunditur mari juxta Phociam oppidum. Hîc ubi vidit Lydos ad pugnandum inſtructos Cyrus, eorum equitatum reformidans, conſtituit admonitu Harpagi Medi, ita faciendum: Coactis omnibus qui ipſius exercitum ſequebantur camelis, vel frumentum vel vaſa portantibus, ſarcinas detraxit: & viros impoſuit equeſtri ſtola indutos: quibus ornatis præcepit ut præirent ceteras copias adverſus Crœſi equitatum; peditatum, ut hos ſubſequeretur: poſt hunc collocavit omnem equitatum. Poſtquam omnes conſtituit, imperat eis necui ceterorum Lydorum parcerent: ſed quemlibet occiderent obſiſtentem, præter ipſum Crœſum, ne ſi captus quidem repugnaret. Hæc imperans, camelos contra equitatum inſtruxit, hac ratione quòd camelum equus reformidat, adeo quidem ut nec ſpeciem ejus intueri neq; odorem ſentire ſuſtineat. Id ideo commentus eſt ut equitatum Crœſi, quo ille ſe prævaliturum conſiderabat, inutilem redderet. Simulatque igitur in pugnam itum eſt, equi, olfactis protinus conſpectiſque camelis, retro ſe avertunt: unde ſpes Crœſi interiit. Verum non protinus Lydi ob id exterriti ſunt, ſed cognita re, ab equis deſiliunt, ac pedites cum Perſis confligunt; & tandem, multis utrinque cadentibus, vertuntur in fugam: ac muros ingreſſi, à Perſis obſideri cœperunt. Quam obſidionem in longius proceſſuram ratus Crœſus, alios nuncios è muris mittit ad ſocios: nam qui antea dimiſſi erant, hi conventum Sardis ad quintum menſem indixerant. At hos dimittebat, oratum, quam celerrima auxilia mitti ſibi utique jam obſeſſo; & cum ad alios ſocios miſit, tum vero ad Lacedæmonios. Ceterum per id tempus & ipſis Spartiatis inciderat cum Argivis contentio de agro qui dicitur Thyrea. Quem locum, etſi terræ Argolicæ partem, tamen Lacedæmonii interciſum tenebant. Etenim Argivorum eſt quicquid regionis Malea tenus ad occaſum vergit in continente: & inſulæ tum aliæ, tum vero Cythera. Quum ergo Argivi ſuo territorio

inter

interciſo auxilium ferrent, ibi ab utriſque in colloquium ventum eſt ut triceni utrinque dimicarent; & utri ſuperiores extitiſſent, eorum regio foret: atque ambo exercitus in ſuam uterque terram diſcederent, nec permanerent dum dimicaretur: ea ſcilicet cauſſa, ne, ſi adeſſent, parti ſuccumbenti auxilium ſui ferrent. His conventis, in diverſa digrediuntur. Ex utriſque delecti viri qui relicti ſunt conflixerunt; atque illis quidem, ut æquo marte pugnantibus, ex ſexcentis tres omnino reliqui fuerunt: idque noctis interventu; ex Argivis duo, Alcinor & Chromius, qui tanquam victores Argos curſu contenderunt: ex Lacedæmoniis unus Othryades, qui ſpoliatis Argivorum cadaveribus, eorum arma ad ſuorum caſtra detulit, & ſe in ſuo ordine tenuit. Poſtero die utrique re audita adfuerunt, ſibique victoriam vendicabant: Argivi quidem, quod ſuorum plures ſuperfuiſſe dicerent: Lacedæmonii vero, quod qui eorum ſuperfuerant, fugiſſent; ſuus autem perſtitiſſet, & hoſtium cæſos ſpoliaſſet. Ex contentione tandem concurrentes pugnant: ac poſtquam permulti utrinque ceciderunt, Lacedæmonii vincunt. Quo ex tempore Argivi tonſis capitibus, quum antea neceſſario criniti eſſent, legem condiderunt, ſe devoventes ne prius comam alerent, neve mulieres aurum ferrent, quam Thyreas recuperaſſent. His è diverſo legem tulere Lacedæmonii, ut in poſterum comati eſſent, quum antea non fuiſſent. Othryadem, qui unus è trecentis delectus reliquus fuiſſet, aiunt pudore Spartam revertendi, ob ſocios interfectos, illic apud Thyreas mortem ſibi conſciviſſe. Quum hæc eſſet apud Spartiatas rerum conditio, advenit caduceator Sardianus precatum Crœſo obſeſſo auxilia. Illi, caduceatore audito, ſtatuerunt Crœſo ſtatim ſuccurrendum. Quibus jam ſe apparantibus, ac navibus paratis, alius affertur nuncius, murum Lydorum expugnatum, Crœſumque vivum eſſe captum. Sic Lacedæmonii magno ſe affectos detrimento rati, ſuperſederunt. Sardis autem hunc in modum ſunt expugnatæ. Quartodecimo quàm obſideri cœptæ ſunt die, Cyrus, miſſis paſſim equitibus, ſuis copiis edicit ſe dona daturum ei qui primus muros conſcendiſſet. Poſteaquam id conato exercitu res non proceſſit, ibi, quieſcentibus ceteris, Mardus quidam, cui nomen erat Hyrœades, id aggredi eſt auſus à parte arcis ubi nullus ad excubandum erat collocatus, quia illinc nequando urbs caperetur haud ſuſpectum erat, utpote loco prærupto

atque

atque inoppugnabili: quaque una parte Leonem Meles primus Sardium rex non circumtulerat, ex pellice ſua genitum: qui Leo quacunque parte murorum circumlatus eſſet, ex ea parte Sardis inexpugnabiles fore Telmiſſes judicaverant. Eum Meles per ceteram partem murorum circumduxit, quacunque poterat arx oppugnari: per hanc partem, tanquam inoppugnabilem atque præciſam, circumducere prætermiſit: quæ ad Tmolum vergit. Ab hac igitur parte iſte Hyrœades Mardus conſpicatus quendam Lydum pridie deſcendiſſe ad recipiendam galeam illuc devolutam, advertit animum, atque conſideravit: dehinc ipſe conſcendit, & poſt eum alii Perſæ ſubinde, atque alii frequentes. Ita urbs Sardis capta eſt, atque omnis direpta. Ipſi autem Crœſo hoc contigit: Erat ei filius cujus ſuperius habui mentionem, habilis ad cetera, ſed mutus; ad cujus vitium emendandum Crœſus pro viribus omnia fecerat, cum alia excogitando, tum vero Delphos mittendo ad oraculum ſciſcitandum: atque ei Pythia talibus reſpondit,

Lyde genus, rex multorum, valde inſcie Crœſe:
Ne cura gnati exoptatam audiſſe loquentis
Intra ades vocem: ſine qua potior tibi longe.
Ille die quoniam primùm infelice loquetur.

Porro captis mœnibus, quidam Perſa in Crœſum ſibi ignotum ut occiſurus vadebat. Quem invadentem ſe Crœſus quum videret, tamen præſenti clade affectus devitare negligebat: nihil putans differre an percuſſus oppeteret mortem, an non. Id ubi filius ejus mutus aſpexit, timens patri, erupit in vocem, inquiens, Homo, ne perimas Crœſum. Atque hoc ille primum effatus, poſtmodum per omne vitæ tempus vocalis extitit. Perſæ & Sardibus potiti ſunt, & Crœſo vivo, quum regnaſſet annos quatuordecim, totidemque dies fuiſſet obſeſſus, amiſſo magno imperio, ut ei fuerat reſponſum. Eum captum Perſæ ad Cyrum perduxerunt; quem ille vinctum compedibus ſuper ingentem quam ſtruxerat lignorum ſtruem imponit, circaque eum bis ſeptem Lydorum filios: ſive habens in animo primitias has alicui deo offerre, ſive volens votum perſolvere, ſive cupidus ſciendi num quis dæmonum liberaret Crœſum, (quem religioſum eſſe audierat) quominus pyræ impoſitus vivus concremaretur; hæc quidem

Cyrum

Cyrum feciſſe aiunt. Crœſo autem ſuper pyram ſtanti, etſi in tanta calamitate poſito, tamen veniſſe in mentem Solonis, quod ab eo ſibi nutu dei fuiſſet dictum, Ex viventibus beatum eſſe neminem. Quod dictum ubi ſubiit Crœſo, ferunt eum ex vehementi defectione animi victum, ingemiſcentem, ter Solonem nominaſſe: & Cyrum, quum audiſſet, juſſiſſe interpretes eum percontari quemnam invocaret. Illoſque accedentes fuiſſe percontatos, & hunc interrogatum ſilentium tenuiſſe. Deinde quum loqui cogeretur, dixiſſe, *Illum nominavi*, quem cum omnibus tyrannis colloqui, ego quàm ingentem pecuniam præoptaſſem. Eum non planè loquentem, rurſus interrogant quidnam eſſet quod dixiſſet. Efflagitantibus atque infeſtantibus, inquit quemadmodum Solon, qui eſſet Athenienſis, ad ipſum à principio veniſſet, & intuitus omnes ejus opes coram, pro nihilo duxiſſet. Adeo quæ de ipſo dixerat, omnia ea eveniſſe: neque hæc magis de ſeipſo quàm de omni hominum genere, & de iis præſertim qui ſibiipſis beati viderentur. Hæc Crœſo referente, jam pyra incenſa ardere extrema cœpiſſe: & Cyrum, auditis per interpretem quæ Crœſus dixiſſet, pœnituiſſe; quum ſe quoque hominem eſſe cognoſceret, qui alium hominem, qui ſe inferior non fuiſſet opibus, vivum rogo traderet. Præterea veritum ob id pœnam, ac reputantem nihil eſſe in rebus humanis ſtabile, juſſiſſe ignem celerrime extingui jam incenſum, Crœſumque deponi, & quæ cum eo erant. Verùm eos qui juſſi fuerant, non potuiſſe amplius vim ignis ſuperare. Ibi ferunt Lydi Crœſum cognita Cyri ſententiæ mutatione, quum cerneret unumquenque extinguendo devolvendoque igni incumbentem, nihil tamen profici, exclamando invocaſſe Apollinem, ut ipſi adeſſet, ſiquod ab eo donum illi gratum fuiſſet oblatum, ipſumque præſenti malo liberaret. Ita cum lachrymis Crœſo deum invocante, nimbos repente, quum ſerenum ac tranquillum eſſet, contractos eſſe, imbreſque erupiſſe, ac vehementiſſima aqua pluiſſe, & rogum extinxiſſe. Ita Cyrum, cognito deorum cultorem ac bonum virum eſſe Crœſum, è pyra depoſuiſſe: atque hunc in modum interrogaſſe, Crœſe, quiſnam tibi hominum perſuaſit, ut cum exercitu invaderes fines meos, ex amico factus hoſtis? Cui Crœſus, Ego (inquit) rex, iſtud feci tuo proſpero, meo infauſto fato, Græcorum deo autore, qui me ad bellum tibi inferendum impulit. Neque enim

quiſpiam ita amens eſt ut bellum quàm pacem præoptet; nam in pace filii patres, in bello patres filios ſepeliunt. Sed ut iſta fierent, dæmoni cordi fuit. Hæc Crœſus loquutus eſt: quem Cyrus ſolutum juxta ſe collocavit, ac in multa ſane obſervantia habebat; intuenſque eum admirabatur, tam ipſe quam omnis circa eum cœtus. Ille cogitabundus ſilentium tenebat. Mox converſus, ac cernens Perſas Lydorum diripientes urbem, Utrum debeo, inquit, rex, tibi loqui quod ſentio, an tacere hoc tempore? Cyrus vero eum, quæcunque liberet, audacter proloqui juſſit. Tunc ille Cyrum percontatur, Quidnam (inquiens) tanta frequentia properat agere? Cui Cyrus, Tuam, inquit, urbem diripit, tuaſque opes abſumit. Atqui (Crœſus excipit) neque urbem meam diripis, neque meas opes: nihil enim mihi jam cum iſtis rebus eſt; ſed tua ferunt aguntque. His verbis injecta cura, Cyrus Crœſum ſemotis arbitris interrogat quidnam in his quæ fierent, ſibi conſtituendum cenſeret. Ad quem Crœſus, Quoniam me dii ſervum tibi tradiderunt, jure debeo, ſiquid amplius animadvertero, id tibi indicare. Perſæ, ait, natura proterva ſunt, & iidem inopes. Quos ſi diripientes tu ac potientes magnis opibus negligis, id tibi ex hoc credibile eſt eventurum, ut quiſque iſtorum plurimis opibus potietur, ita maxime in te rebellaturum, eſſe expectandum. Nunc igitur, ſi tibi placent hæc quæ ego dico, ita facito: Siſte ad ſingulas portas aliquot ex tuis ſatellitibus cuſtodes, qui vetent exportari opes, ut earum decimæ Jovi neceſſario reddantur. Ita neque tu odium illorum contrahes, vi opes eripiendo: & ipſi agnoſcentes ſe juſta agere, non inviti facient. Hæc audiens Cyrus, majorem in modum gaviſus eſt tali admonitu eaque vehementer approbavit: & juſſis ſatellitibus id exequi quod Crœſus ipſi ſubjeciſſet: his verbis eum affatus eſt: Crœſe, quandoquidem & facta & dicta tua egregia viri regi ſunt, pete quid muneris à me velis impræſentiarum tibi dari. Ad quem Crœſus, Here, inquit, ſine me gratum eſſe erga deum Græcorum, quem ego maxime omnium veneratus ſum, ut miſſis ad eum his vinculis perconter nunquid ei fas ſit bene de ipſo merentes decipere. Et Cyro interrogante quidnam id eſſet quod incuſaret, altius repetens omnem ſuum aperuit animum, redditaque ſibi oracula, & præcipue donaria ſua, quibus rebus fretus ſuſcepiſſet adverſus Perſas expeditionem. Hæc commemorando rediit rurſus ad petendam

dam veniam ista deo exprobrandi. Ad quem ridens Cyrus, Et hoc, inquit, Crœse, à me impetrabis, & quicquid aliud: atque id quoties tibi opus erit. Ubi hæc audivit Crœsus, Delphos misit quosdam Lydos, jussos, quum ad limen templi vincula deposuissent, sciscitari deum nunquid eum puderet ob oracula quibus Crœsum induxisset ad bellum Persis inferendum, tanquam Cyri potentiam eversurum; unde tales primitiæ offerrentur, compedes scilicet ostendendo: & sciscitari cum hæc, tum nunquid Græcis diis foret fas esse ingratis. Lydis illuc profectis, & hæc mandata executis, Pythia fertur ita respondisse, Sortem fato destinatam defugere, deo quoque est impossibile. Crœsus autem quintæ retro ætatis crimen luit, *hoc est abavi:* qui quum esset satelles Heraclidarum, mulieris dolo inductus, dominum interemit; illiusque dignitate potitus est, nihil ad ipsum pertinente. Verum Apollo, quum studuerit ut hæc Sardium clades liberis Crœsi, non ipsi Crœso contingeret, tamen transferre fata non potuit: sed quatenus illa permiserunt, annixus est, atque ei gratiam retulit, utpote dilata Sardium expugnatione tres annos. Et hoc Crœsus discat, tribus annis serius quam fata destinârant, se fuisse captum. Secundo loco, quod ipsi ardenti opem tulit: nam quod ad oraculum pertinet, haud recte Crœsus conqueritur; quoniam Apollo prædixit, eum esse magnum imperium, si bellum Persis inferret, eversurum: de qua re ipsum consultare volentem, decuerat mittere sciscitatum utrum ipsius Apollo diceret imperium, an Cyri. Sed quod dictum erat, nec considerans, nec interrogans, sibiipsi acceptum referat. Quod autem ultimo responso ait Apollinem dixisse de mulo, ne hoc quidem discussit. Nam mulus hic, Cyrus erat: quippe qui duobus diversarum gentium parentibus ortus sit, generosiore matre quam patre. Nam illa quidem, Meda erat, Astyagis Medorum regis filia; hic autem, Persa, & Medis subjectus: & licet omnium infimus, tamen dominam suam in matrimonium duxit. Hæc Lydis Pythia respondit: quæ illi Sardis reversi Crœso nunciarunt. Quibus auditis, Crœsus suam ipsius agnovit culpam esse, non dei. De Crœsi igitur imperio & prima Ioniæ subactione ita res se habent.

Porro Crœsi non hæc solum quæ jam diximus, sed alia quoque permulta donaria in Græcia extant. Siquidem apud Thebas Bœoticas tripus est aureus, quem illic Apollini nun-

cupavit Iſmenio: apud Epheſum quoque buculæ aureæ, atque columnæ pleræque. Quinetiam in veſtibulis templi apud Delphos clypeus viſitur aureus ingens. Atque hæc etiamnum ad noſtra uſque tempora ſupererant: nonnulla tamen interciderunt. Ac vero quæ apud Branchidas Mileſiorum à Crœſo dedicata fuerunt, pondere (quantum intelligo) æquali erant iis quæ ſunt Delphis. Ceterum ea quæ tum Delphos, tum etiam ad Amphiarai miſit templum, hæc ſibi, veluti domeſtica bona, paternarumque facultatum primitias, divis conſecravit. Quandoquidem cetera donaria è facultatibus erant adverſarii, qui Crœſo, priuſquam regno inauguraretur, repugnans, Pantaleontis partibus impenſe ſtudebat: hunc in regni poteſtatem provehere conatus. Pantaleon enim, & ipſe, Alyattis filius erat, Crœſi frater, at non germanus; *matres enim habebant diverſas.* Nam Crœſus matre fuit Carica, Alyattis uxore: Pantaleon ex Iade fuit ſuſceptus. Quum autem tradito à patre imperio Crœſus potiretur, hominem illum qui ante ſic pertinaciter ſibi reſtitiſſet, in fullonis officinam pertractum interemit. Bona autem ejuſdam jam ante divis deſtinata, tunc uti diximus iis locis conſecravit. Atque de donariis hactenus dictum ſit.

Porro Lydia quod ſcribatur nihil ſane mirandum habet, prout aliæ regiones, præter auri ramenta è Tmolo provenientia. Unum tamen nobis exhibet multo maximum præter Ægyptiorum & Babylonicorum opera. Ibi enim eſt Alyattis Crœſi parentis ſepulcrum, cujus baſis è grandioribus eſt lapidibus: reliqua ſepulcri pars, aggeſtio eſt terræ. Quod ſepulcrum conſtruxiſſe ſeruntur homines emptitii atque operarii, & una cum his adjuvantes ancillæ. Ceterum ad noſtram uſque ætatem in ſummo tumulo quinque termini ſtabant, quibus litteræ inſculptæ indicant quæ ſinguli elaboraverint: apparebatque ex menſura, ancillarum opus eſſe maximum. Lydorum enim filiæ omnes meretricantur, atque hoc quæſtu tantiſper dotem colligunt dum nupſerint: ſe autem ipſæmet locant. Sepulcri hujus ambitus, ſtadiorum eſt ſex, & duorum jugerum; latitudo, jugerum tredecim. Confinis eſt eidem ſepulcro lacus ingens, quem Lydi referunt eſſe perennem: vocatur autem Gygæus. Atque hoc quidem ſic habet. Lydi legibus propemodum utuntur Græcorum ſimilibus, niſi quod Lydi filias ſuas proſtituunt. Hi, primi eorum quos novimus, nummum aureum argenteum-

que

que ad utendum percuſſerunt, & primi caupones inſtitoreſque extiterunt. Aiunt & ipſi ſe ludos inveniſſe qui etiamnum apud Græcos cum illis communes ſunt: ſimul autem hæc inveniſſe, & in Tyrrheniam, *hoc eſt Thuſciam*, colonos deduxiſſe. Id quod hunc in modum accidiſſe referunt; Tempore Atyis, Manis regis filii, annonæ difficultatem per univerſam Lydiam valde graſſa tam eſſe, & initio quidem Lydos vitam aſſiduis laboribus toleraſſe, poſtea vero, quum non ceſſaret *malum*, remedia quæſiviſſe, & alium aliud excogitaſſe. Tum igitur inventum ab iiſdem aleæ teſſerarumque ludum, & pilæ, ceterorumque ludorum omnium genera, præterquam talorum: horum enim inventionem ſibi non vendicant Lydi. Porro ad famem diſcutiendam, altera quidem dierum in totum luſibus occupatos fuiſſe, ne videlicet ciborum quærendorum ſollicitudine diſtorquerentur: altera vero à luſibus abſtinentes, veſci conſueviſſe. Atque hoc modo vixiſſe annis duodeviginti. Ubi autem malum non remitteret, ſed magis etiam ſæviret, tum regem univerſos Lydos bifariam diviſiſſe, & hos quidem in ſedibus ſuis permiſiſſe, illos vero aliquò ablegaſſe colonos. Ac vero iis qui in ſedibus ſuis permanerent, regem ipſum perrexiſſe imperare: illis autem qui deducendæ coloniæ deſtinati erant, filium ſuum præfeciſſe, cui nomen Tyrrheno. Hos è Lydia excedentes, primum divertiſſe Smyrnam: & mox fabricatis navigiis, nimirum quibus ea quæ navigationi accommoda videbantur, imponerent, ad victum ſedeſque quærendas oram ſolviſſe: donec varias nationes prætervecti, ad Umbros perveniſſent; ubi civitatibus conſtructis, ad hunc uſque diem habitaverint. Atque pro Lydis, propter regi filii qui eos deduxit, nomen, appellatione quoque commutata, nominatos fuiſſe Tyrrhenos. Lydi itaque à Perſis in ſervitutem redacti fuerunt.

Hinc jam nobis exequetur oratio, tum quiſnam fuerit CYRUS ille qui Crœſi evertit imperium, tum quomodo Perſæ Aſiæ imperio potiti ſint. Igitur quemadmodum quidam memorant Perſarum, non qui res Cyri illuſtrare, ſed prout illa ſe habent, referre ſtudent, ita ego conſcribam: gnarus triſariam alias eſſe de Cyro narrandi vias. Quum Aſſyrii annis quingentis vigenti ſuperiorem Aſiam obtinuiſſent, primi Medi ab ipſis deficere cœperunt: qui cum Aſſyriis pro libertate præliati, ſtrenue ſe geſſerunt; excuſſoque ſervitu-

tis

tis jugo, in libertatem ſeſe aſſerverunt. Poſt quos & aliæ nationes idem fecerunt quod & Medi. Ceterum quum jam per continentem in univerſum propriis uterentur legibus, hac demum occaſione rurſus tyrannidi ſubjecti fuerunt. Fuit apud Medos vir ſapiens, cui nomen erat DEIOCES, filius Phraortis, qui quum ad tyrannidem aſpiraret, hujuſmodi quædam excogitavit. Quum Medi per vicos paſſim habitarent, Deioces cum ante apud ſuos probatus, tum magis ſtudioſiuſque æquitatem affectitabat venditabatque, quod videret apud Medos univerſos magnam quandam licentiam: ſat ſciens æquitati iniquitatem eſſe inviſam. Medi vero qui eundem habitabant vicum, intuentes hominis mores, judicem ipſum controverſiarum ſibi conſtituunt. Hic, ut qui principatum ambiret, rectum ſe æquumque præbuit. Quæ quum faceret, laudem apud populares ſuos obtinuit haudquaquam exiguam: adeo ut hæc intelligentes qui apud ceteros pagos habitabant, nempe Deiocem ſolum eſſe qui incorrupte judicaret, læti undique affluerent, quotquot prius iniquis ſententiis fuerant ſuperati, ad Deiocem, & ipſi lites finiendas tranſferrent: poſtremo nulli alii hanc provinciam permitterent. Quum vero numerus accurrentium creſceret, utpote qui intelligerent ſententias juſte terminari, Deioces, animadvertens, univerſa in ſe unum incumbere, neque amplius illic conſidere ubi prius jus dicere conſueverat, volebat, neque omnino judicare amplius. Siquidem non è re ſua eſſe inquiebat ſi totos dies rebus ſuis domi neglectis, dirimendis aliorum litibus operam impenderet. Quum igitur rapinæ ſceleraque paſſim per vicos multo etiam magis quam prius patrarentur, Medi habito concilio, de communi rerum ſtatu colloqui cœperunt. Et quantum mihi videtur, Deiocis amici ex compoſito in hanc ſententiam loquebantur, Nequaquam, inquientes, hiſce modis uſuri hanc noſtram regionem poterimus diu habitare. Agite igitur, conſtituamus nobiſipſis regem, ut videlicet ditio noſtra bonis legibus adminiſtretur, & nos, ad ſua quiſque opera divertentes, nuſquam impunitate ſceleratorum violemur. Quæ quum ſic referrentur, perſuaſi Medi regibus ſeſe ſubjiciunt.

Continuo conſultatum eſt quemnam regem crearent. Deioces adeo ab omnibus commendatus, productuſque in medium ut omnium ſuffragio rex comprobaretur. At ille juſſit ædificia ſibi erigi imperio digna, ſtipatoreſque ad cuſ-

todiam

tõdiam corporis ſui adjungi. Huic Medi hæc præſtiterunt, eique ædificia ingentia probeque munita extruxerunt in ea quam deſignaverat regione: permiſerunt quoque ſatellites ex univerſis Medis quos vellet, ſibi deligeret. Deioces igitur imperio potitus, Medos compulit unum oppidum condere: ut hoc uno communito exornatoque, aliorum non ita magnam curam haberent. Obſequentibus quoque hac in re Medis, mœnia conſtituit ampla ſimul & valida, quæ nunc Ecbatana appellantur, in quibus murus unus alteri veluti confinis erat: ſic nimirum conſtitutis mœnibus, ut ambitus ſinguli alteris gradatim eſſent ſublimiores, ſoliſque pinnis prominerent. Adjuvabat huc loci ipſius commoditas, ut qui collis inſtar eſſet elevatus. Sed acceſſit etiam majus quiddam data opera factum: ſiquidem ambitus iſti numero erant ſeptem contigui, in quorum poſtremo regia eſt & theſauri. Hæc mœnia quum ampliſſima ſint magnitudine, prorſus illum Athenienſium æquant ambitum. *Atque ſingulæ quidem pinnæ ſuis atque hunc in modum diſtinctis fulgent coloribus.* *Nempe* primi ambitus pinnæ colore ſunt albicanti, ſecundi nigro, tertii purpureo, quarti cæſio, quinti ſandaracino: poſtremi vero duo, alter argentatas, alter inauratas habet pinnas. Et his quidem munimentis Deioces ſe ſuamque regiam circumſepſit, ac reliquum populum ſeorſum circumquaque habitare juſſit. Ceterum univerſis hoc ornatu conſtructis, primus Deioces cavit necui ad regem ingredi liceret, ſed per internuncios cuncta tranſigerentur; adeo ut nec conſpici regem à quoquam fas eſſet: ad hæc, nec ridere, nec expuere (propterea quod omnibus factu deformia eſſent) coram liceret. Hæc ideo faciunt apud regem, ne videlicet eum cernentes æquales & una cum eo educati ſtrenui & fortes, indoleant atque inſidientur: quin potius quiddam à reliquis hominibus diverſum ipſis eſſe videatur, ſi coram ipſum non intueantur. Quibus quum ſeſe Deioces jam adornaſſet, atque in imperio confirmaſſet, in exercenda juſtitia valde ſeverum ſe præbuit. Etenim litigantes cauſſas ſuas conſcriptas intro per internuncios mittebant, quas ille deciſas remittebat. Et hæc quidem in judiciis factitabat. Ceteris autem in rebus hunc ordinem inſtituerat: Si quem intellexiſſet injuriam cuipiam facere, hunc ad ſe aſcitum, indicta pro delicti modo pœna multabat; in quem uſum exploratores auſcultatoreſque per univerſam ſuam ditionem diſpoſuerat. Deioces igitur ſolam Medicam ſubegit

egit nationem, eique ſoli imperavit. Cujus nationis tot numero gentes ſunt, Buſæ, Paretaceni, Struchates, Arizanti, Budii, Magi. Tot ſunt in Media gentes. Deioce defuncto, qui annos tres & quinquaginta regnavit, filius ejus PHRAORTES ſuſcepit imperium. Qui ſolo imperio Medorum non contentus, bellum ante omnes intulit Perſis, eoſque primos in poteſtatem Medorum redegit. Quibus nationibus potitus, valida utraque, mox Aſiam ſubegit, aliam deinceps atque aliam invadendo gentem: donec ad Aſſyrios oppugnandos pervenit, ad eos inquam Aſſyrios qui Ninum incolebant, quondam omnium principes, ſed tunc à ſociis per defectionem deſertos: alioqui per ſe bene habentes. Adverſus hos expeditione ſuſcepta Phraortes, ſecundo ac viceſimo quàm regno potitus eſt anno, cum pleraque exercitus parte periit. Poſt obitum ejus, CYAXARES filius, Deiocis nepos, ſucceſſit: qui dicitur multo majoribus ſuis fortior fuiſſe, & primus Aſiaticos populos in provincias diſtinxiſſe, primuſque in ſuum quoſque ordinem diſtribuiſſe, haſtatos, equites, ſagittarios: quum prius omnia promiſcua fuiſſent atque implicita. Hic eſt qui cum Lydis bellum geſſit; quo tempore in ipſa pugna dies in noctem eſt converſus: quique tota ſupra Halym flumen Aſia ſibi conciliata, collectis ſuis omnibus, copias duxit adverſus Ninum, ſimul & patrem ulturus, & civitatem ipſe everſurus. Ipſi porro, Aſſyriis prælio ſuperatis, Ninum obſidenti ingruit ingens Scytharum exercitus, duce Scytharum rege Madye Protothyæ filio; qui Cimmeriis ex Europa ejectis in Aſiam eruperunt: & dum illos fugientes perſequuntur, ita in Mediam penetrarunt. Eſt autem à lacu Mæotide ad Phaſim uſque & Colchos, expedito viatori iter triginta dierum; è Colchis vero non ita longo itinere perveniri poteſt in Mediam: ſed una duntaxat natio interjecta eſt, Saſpires: quos ubi tranſieris, continuò occurrit Media. Scythæ tamen hâc non irruperunt, ſed alia via ſuperiore & multo longiore deflectentes, Caucaſo monte ad dextram relicto. Hîc Medi cum Scythis congreſſi, prælioque fuſi, Aſiæ imperium amiſerunt. Porro Scythæ univerſa Aſia potiti, hinc recta in Ægyptum contendunt. Quibus jam Syriam Palæſtinam ingreſſis Pſammitichus occurrens Ægypti rex, muneribus precibuſque effecit ne ulterius progrederentur. Scythæ, ubi retrocedentes in urbe eſſent Palæſtinæ Aſcalone, bonaque parte Scytharum nullam injuriam

injuriam inferente, pauci aliquot relicti Veneris Uraniæ fanum depecularunt, inter cetera (quantum equidem ſcio) hujus deæ fana vetuſtiſſimum. Siquidem quæ in Cypro eſt *ejuſdem deæ* ædes, ex hac prodiit: id quod ipſi etiam Cyprii referuntur. Quinetiam illud apud Cythera delubrum Phœnices, ex hac Syriæ regione orti, condiderunt. Ac vero dea ipſa templi ſpoliatoribus eorumque poſteris morbum immiſit femineum; quemadmodum & ipſi fatentur Scythæ, ſe videlicet illo morbo ob id laborare: & videre licet apud Scythas hunc morbum curantes, quos Enareas appellant Scythæ. Poſtquam vero jam vigintiocto annis Aſiæ imperium Scythæ obtinuiſſent, omniaque jam pæne ex negligentia licentiaque depopulata eſſent (nam præter tributum exactioneſque, diripiebant, extorquebantque à quibus libet quæcunque poſſidebant) tandem horum potiorem partem Cyaxares atque Medi hoſpitio acceptam inebriatamque interemerunt. Et ſic quidem Medi recuperarunt imperium, receptis iis quibus prius potiebantur, & Ninum expugnaverunt: (ut autem ceperint, in aliis mox ſcriptis indicabo) Aſſyrioſque, excepta Babylonica quapiam portione, ſubegerunt. Poſt hæc Cyaxares, ubi quadraginta annis una cum Scythis imperaſſet, vita functus eſt.

Cujus regnum ſuſcepit Astyages filius. Hic filiam ſuſtulit, appellavitque eam Mandanen: quæ viſa eſt ei per quietem tantum urinæ fundere ut omnem ipſius urbem oppleret, atque univerſam Aſiam inundaret. Quod ſomnium quum magis, ſomniorum interpretibus, expoſuiſſet, conterritus eſt, ſingula quæque ab illis edoctus. Ideoque viſum hoc reformidans, Mandanen jam viro maturam, nulli Medorum qui ea dignus eſſet, tradendam ſtatuit, ſed Perſæ cuidam nomine Cambyſi, quem compertum habebat familia quidem bona ortum, ceterum ingenio ſedato, gerentemque ſe multo infra mediocris Medi alicujus conditionem. Eodem quo Cambyſi collocaverat filiam anno, viſionem alteram vidit: videbatur ei ex genitalibus filiæ vitis enaſci quæ omnem occuparet Aſiam. Quod viſum quum retuliſſet ad interpretes ſomniorum, filiam jam prægnantem & partui vicinam ex Perſis accerſit, eique, quum veniſſet, cuſtodiam apponit, volens quod illa peperiſſet interimere. Etenim magi ſomniorum interpretes viſionem illam portendere dicebant Aſtyagi, prolem filiæ pro ipſo regnaturam. Hoc igitur obſervans

Aſtyages, ubi genitus eſt Cyrus, adſcito Harpago familiari ſuo, & inter Medos fidiſſimo, atque omnium rerum ſuarum procuratori, hæc inquit, Harpage, negotium quod tibi injungo cave prætermittas, aut ullo modo exequi ſuperſedeas: neve committas ut alios præponendo, poſtea tibi ipſi perniciem crees. Capito quem Mandane peperit puerum, in domumque tuam ferto, atque occidito: poſtmodum quoquo modo voles ipſe ſepelito. Cui reſpondit ille, Neque alias unquam rex huic viro rem injunxiſti ingratam, & in poſterum dabimus operam nequid in te delinquamus. Quod ſi tibi cordi eſt hoc ita fieri, mea intereſt id induſtrie exequi. Hæc quum reſpondiſſet Harpagus, eique puer traditus eſſet ornatus ad necem, contulit ſe domum, flens: adienſque uxorem, refert omnem habitum ſecum ab Aſtyage ſermonem. Ad quem uxor, Quid igitur, inquit, facere tibi in animo eſt? Ego vero (reſpondet vir) quanquam Aſtyages mandavit, etiamſi deſipiet, pejuſque inſaniet quam nunc inſanit, non tamen ejus voluntati parebo, neque ad hanc necem obſequar: idque multis de cauſſis, tum quod puer ipſi mihi cognatus eſt, tum quod Aſtyages grandis natu eſt, & virili prole orbus: quo defuncto, ſi tyrannis ad ejus perventura eſt filiam, cujus nunc filium per me interimit, quid aliud reſtat hinc mihi quam periculum maximum? Enimvero ſecuritatis meæ cauſſa expedit hunc puerum interire, ſed per aliquem ipſius Aſtyagis, non per aliquem meorum. Hæc loquutus, è veſtigio nuncium mittit ad bubulcum Aſtyagis, quem norat paſcuorum maxime idoneorum, & montium feris frequentiſſimorum eſſe gnariſſimum; cui nomen erat Mitradates: cujus contubernalis & conſerva, quam in uxorem duxerat, nomine erat Cyno, Græca lingua, *id eſt canis*, Medica, Spaco; nam canem Medi ſpaca appellant. Locus ubi boum paſcua ille habebat, montium radices erant, ad ventum boream Ecbatanorum, & ad pontum Euxinum. Hoc enim tractu ad Saſpires vergente, Media valde montoſa eſt & edita, ac nemoribus frequens, reliqua vero tota admodum plana. Hic itaque accerſitus, propere quum veniſſet, inquit ad eum Harpagus, Jubet te Aſtyages hunc capere infantem, quem in deſertiſſimo montium exponas, ut celerrime pereat; & hæc ut tibi diceret mihi injunxit: & niſi hunc interemeris, ſed aliquo pacto ſervaveris, peſſimo exitio te occubiturum; cui expoſitionis infantis inſpector ego præpoſitus ſum. Hæc ubi audivit bubulcus

bulcus, ſumpto infante, rediit quà venerat ad bovile ſuum. Ei, dum in urbem abiit, uxor ſua, quæ erat prægnans, per totam diem parturiens, è voluntate dæmonis enixa eſt filium. Abſente marito utrique mutua tenebantur ſollicitudine: hic quidem uxori parturienti metuens, illa viciſſim marito timens, propterea quod præter conſuetudinem ab Harpago accerſitus eſſet. Ubi autem reverſus affuit, eum uxor, utpote ex improviſo cernens, prior interrogavit quid ita ſtudioſe ipſum Harpagus accerſiſſet. Cui ille, Uxor, inquit, ubi in urbem veni, & vidi & audivi quod nec viſum oportuit nec agi circa dominos noſtros. Harpagi domus omnis luctu tenebatur: in quam ego perterrefactus ſimulatque introii, video puerulum in medio poſitum, palpitantem vagientemque, auro ac verſicolori veſte ornatum; eum Harpagus, ubi me vidit, juſſit celerrime ſumere, atque exponendum aſportare, in montem quam maxime feris abundantem: dicens Aſtyagem eſſe qui hæc mihi injungeret; magnopere minatus, niſi ea facerem. Ego acceptum puerum attuli, ratus alicujus illum domeſticorum eſſe, non autem illius generis. Admirabar tamen quòd viderem auro veſtibuſque ornatum: præterea quod planctus manifeſtus fiebat in Harpagi domo. Atqui inter viam, ex omni oratione famuli qui me extra urbem deduxit, mihique infantem tradidit, percepi eum Mandanes Aſtyagis natæ & Cambyſis Cyro geniti eſſe filium, & ab Aſtyage juſſum interfici: atque is hic eſt. Hæc loquens bubulcus, puerum detectum oſtendens: quem illa intuita procerum ac ſpecioſum, genua viri cum lacrymis amplexa, obſecrat nequa ratione puerum exponat. Hic negare aliter iſta fieri poſſe: ſuperventuros enim ab Harpago ſpeculatores ad rem explorandam: ſeque, niſi id exequatur, miſerrime periturum. Mulier ubi id viro non perſuadet, Quandoquidem, inquit, te nequeo inducere, quod ſecundum eſt facito, ſi modo neceſſitas prorſus eſt aſpici puerum dum exponitur. Quoniam ego quoque peperi, peperi autem mortuum: ablatum hunc expone, & iſtum ex Aſtyagis filia, tanquam ex nobis genitum, alamus. Ita neque tu injurius in dominos eſſe deprehenderis, neque nobis male conſuluerimus. Nam & hic qui obiit, regale ſepulcrum nanſciſcetur, & iſte qui ſupereſt, animam non amittet. Sane quam commode viſa eſt bubulco mulier loqui pro præſenti conditione: atque ita continuo fecit. Igitur quem necaturus attulerat,

eum uxori tradidit: ſuum autem, qui mortuus erat, acceptum, collocavit in eo vaſe in quo alterum portaverat. Omnique alterius pueri cultu ornatum, in deſertiſſimo monte expoſuit. Ideoque poſt pueri expoſitionem, relicto quodam pecuariorum pro ſe illic vicario, in urbem ſe contulit, & ad domum Harpagi: aitque ſeſe paratum illi oſtendere pueri cadaver. Harpagus, miſſis ſuorum ſatellitum fideliſſimis, rem per eos inſpexit, ac bubulci filium ſepelivit. Et hic quidem infans humatus eſt. Alterum vero, qui poſtea Cyrus appellatus eſt, uxor bubulci ſibi ſumptum, educavit, impoſito illi alio quopiam ac non Cyri nomine. Qui poſteaquam decennis fuit, eum res iſta quæ illi contigit, palam fecit: Ludebat in pago ubi armenta illa erant, & ludebat cum æqualibus in via; quem inter ludendum ceteri pueri quum pro rege ſibi elegiſſent, cognominatum bubulci filium, ipſe eos muniis diſtinguebat: ut alii domorum ſtructores eſſent: alii, ut ſatellites: alius, ut oculus regis eſſet: alius, ut mandatorum renunciator, tanquam ſuum ſingulis munus aſſignans. Horum puerorum quidam colluſor Artembaris filius erat, viri inter Medos clari, quem Cyrus, quod imperata non feciſſet, juſſit ab aliis pueris comprehendi: & quum illi paruiſſent, multis verberibus affecit. Quæ puer tanquam ſe indigna paſſus, iniquiſſimo animo ferens, ubi primum dimiſſus eſt, in urbem ad patrem perrexit, & quæ à Cyro pertuliſſet deploravit: non tamen Cyrum nominans (nondum enim ejus hoc erat nomen) ſed filium bubulci Aſtyagis. Artembares, ut erat ira percitus, ad Aſtyagem, ducens filium ſecum, contendit: & rem intolerandam paſſum eſſe inquiens, ejuſque humeros oſtendens, Siccine indigne (ait) accipimur, rex, à filio bubulci ſervi tui? Audiens hæc atque cernens Aſtyages, volens Artembaris, honoris gratia, ulciſci puerum, juſſit accerſi bubulcum & filium. Qui quum ambo adfuiſſent, intuens in Cyrum Aſtyages, Tune (inquit) hoc tali patre genitus, auſus es hujus filium, viri apud me primarii, tam indignis concidere verberibus? Cui ille, Iſtud, inquit, here, huic ego jure feci; pueri enim pagani, quorum hic unus erat, me regem ſuum ludentes conſtituerant: quippe qui videbar eis ad hoc maxime eſſe idoneus. At iſte, quum ceteri pueri juſſis obtemperarent, audiens dicto eſſe nolebat, ac me nihili faciebat: propter quod pœnas dedit. Quod ſi ego propterea ullo malo ſum dignus, hîc tibi præſto

ſum.

ſum. Hæc loquente puero, ſubiit Aſtyagi agnitio ejus, viſaque eſt figura oris referre ac repræſentare ipſum, & geſtus eſſe liberalior, & tempus expoſitionis cum pueri ætate congruere. His perculſus Aſtyages, aliquandiu ſine voce manſit: vixque tandem ad ſe reverſus, volens à ſe Artembarem dimittere, ut bubulcum ſubmotis arbitris rimaretur, Ego (inquit) Artembares, efficiam ut filius quoque tuus ob hoc nihil conqueri poſſit. Dimiſſo igitur Artembare, & ejus juſſu per famulos Cyro introducto, bubulcum (qui ſolus erat relictus) percontatur unde puerum accepiſſet, quiſve ei tradidiſſet. Ille ex ſe genitum reſpondere, & genitricem ejus apud ſe eſſe. Aſtyages dicere, non bene ſibi illum conſulere qui cuperet ad ingentes devenire neceſſitates. Simulque hæc dicens, ſatellitibus innuit ut caperent ipſum. Hic autem ad neceſſitates redactus, ita demum rem parefecit: ab initioque exorſus, vera referendo, deſcendit ad preces & petendam ſibi veniam. Bubulco veritatem eloquuto, Aſtyages pauciora jam verba fecit: ſed Harpagum, cui valde ſuccenſebat, vocari à ſatellitibus juſſit. Quem, ubi adfuit, percontatur Aſtyages, Harpage, qua nece interemiſti quem tibi tradidi puerum è filia mea genitum? Harpagus (ut vidit paſtorem intereſſe) noluit tergiverſari mendacio, ne argumentis convinceretur: ſed ita reſpondit, Ego, poſteaquam infantem accepi, rex, cogitavi quo pacto ex animi tui ſententia facerem: & tamen, quum apud te innoxius extitiſſem, ne forem aut filiæ tuæ aut tibi ipſi carnifex; eoque ita ſtatui agendum: Accerſito huic bubulco infantem tradidi, inquiens te eſſe qui juberes illum interfici. In quo dicendo mentitus non ſum; tu enim ita præceperas. Atque huic, dum puerum trado ex tuo præcepto, juſſi exponeret in deſerto monte, perſtaretque in eo obſervando tantiſper dum expiraſſet: comminatus iſti extrema quæque niſi hæc effecta reddidiſſet. Ubi hic fecit imperata, & infans obiit, miſſis eunuchorum fidiſſimis, rem cognovi, & per eoſdem mortuum ſepelivi. Ita res habet, rex: atque hac morte defunctus eſt puer. Et Harpagus quidem directam habuit orationem. Aſtyages autem diſſimulata qua illi infenſus erat cauſſa, ob id quod contigerat, primum rem ei enarrat quemadmodum ipſe ex bubulco audierat: deinde ea narrata, eò devenit ut diceret, Quod puer vivit, & quod accidit, bene habet. De eo enim (inquit) quod in hunc puerum factum erat, valde laborabam, & à filia mea

inſi-

inſimulatus, haud leviter ferebam. Igitur in bonum converſa fortuna, tum filium tuum mitte ad puerum hunc qui recens venit: tum vero ad cœnam mihi adeſto; ſiquidem conſtitui pro recepto filio diis quibus honor hic convenit, ſacrificare. Harpagus, quum hæc audiſſet, adorato rege, ac ſibi majorem in modum gratulatus quod peccatum ſuum commode ceſſiſſet, & propter ſortem proſperam ad convivium vocaretur, domum abiit. Quam ingreſſus, properanter filium qui ipſi unicus erat, tredecim circiter natum annos, mittit domum Aſtyagis, jubens exequi quæcunque ille imperaret. Ipſe geſtiens, quid ſibi ſucceſſiſſet uxori exponit. Ejus porro filium, ubi advenit, Aſtyages jugulatum & in fruſta conciſum partim torruit, partim elixavit, & probe conditum, paratum habuit. Dehinc ſub horam cœnæ, poſtquam adfuerunt cum ceteri convivæ, tum vero Harpagus, convivis quidem aliis atque ipſi Aſtyagi menſæ appoſitæ ſunt ovilla refertæ carne: Harpago autem, præter caput & manus extremas ac pedes, reliquis filii ſui partibus; nam illa in caniſtro operta, ſeparatim repoſita erant. Eum autem, poſtquam ſatis depaſtum illo cibo putavit Aſtyages, interrogat nunquid ſit illis oblectatus epulis. Se vero valde oblectatum dicenti Harpago, ii quibus negotium erat datum, adferunt caput filii cum extremis manibus ac pedibus tectum: & adſtantes jubent detergere, ac ſumere quod vellet ex eis. Harpagus obtemperans, ubi detexit, cernit reliquias filii; non tamen eo ſpectaculo conſternatus eſt, ſed apud ſeipſum manſit. Et percontanti Aſtyagi nunquid agnoſceret cujus feræ carne paſtus eſſet, ſe agnoſcere reſpondit: ſibique quicquid rex ageret, placere. Hoc reddito reſponſo, receptiſque reliquiis carnium, domum abiit, eas (ut ego opinor) illic collectas humaturus. Et Harpagum quidem hac ultione Aſtyages proſequutus eſt. De Cyro autem deliberans, eoſdem ex magis accerſivit qui fuerant ipſius ſomnium ſic interpretati. Poſtquam venerunt, ſciſcitatur eos quid cenſeant de viſione ſibi agendum. Illi neceſſario fore inquiunt ut puer, ſi ſuperſtes eſſet, nec hactenus periiſſet, regnaret. Atqui puer & vivit & incolumis eſt, (Aſtyages excepit) & quum ipſum ruri agentem pueri ejus pagi, regem delegiſſent, quæ faciunt qui revera ſunt reges, ea omnia hic fecit. Nam ſatellitibus, janitoribus, internunciis, ac ceteris muniis inſtitutis, imperium exercuit: quæ vobis quonam videntur ſpectare?

Si

Si ſupereſt puer (Magi reſpondent) atque regnavit nulla ex providentia, confidito ob id, ac bono ſis animo, jam non eum regnaturum iterum. Nam quædam vaticinationes noſtræ in exigua reciderunt, & velut inſomnia in imbecillum quiddam tandem redactæ ſunt. Ego (inquit Aſtyages reſpondens) iſtius veſtræ, Magi, fere ſum ſententiæ, me ſomnio eſſe defunctum, puero jam rege nominato, nihilque mihi amplius eum eſſe reformidandum. Vos tamen probe conſiderantes, quænam futura ſint & meæ domui & vobis tutiſſima conſulite. Ad hæc Magi, Noſtri etiam, rex, (inquiunt) magni intereſt, tuum ſtare principatum: qui ſi immutetur, & ad hunc puerum qui Perſa eſt tranſeat, nos quoque qui Medi ſumus, in ſervitutem redigemur apud Perſas, & extranei nullius erimus pretii: te vero regnante, cujus populares ſumus, tum ex parte imperamus, tum magnos apud te honores obtinemus. Quo magis per nos & tibi & regno tuo proſpiciendum eſt: & nunc, ſiquid cerneremus quod timendum eſſet, tibi aperiremus: verum quum in rem frivolam nunc evaſerit ſomnium, & ipſi confidimus, & te itidem confidere jubemus, & hunc ablegare puerum ab oculis tuis in Perſidem ad parentes. His auditis, Aſtyages gaviſus eſt: accitoque Cyro hæc inquit, Fili, quum ego propter quandam haud ſanam ſomnii viſionem in te fuiſſem injurius, tuo tamen ipſius fato ſuperſtes es. Nunc itaque lætus ad Perſas ito cum iis quos ad te deducendum mittam. Eo perveniens, parentes tuos offendes: patrem, non qualis eſt Mitradates bubulcus, & matrem, non qualis eſt uxor ejus. Hæc loquutus Aſtyages, Cyrum dimittit. Quem ad domum Cambyſis reverſum, acceperunt ſui parentes, & audita re vehementer amplexati ſunt, ut quem ſtatim mortem obiiſſe crediderant. Sciſcitabantur igitur quonam modo ſuperſtes eſſet. Hic ſe vero ait eos antea non noviſſe, & ob id maximè erraſſe. Inter viam tamen omne ſuum infortunium audiſſe; credidiſſe enim ſe bubulci Aſtyagis eſſe filium: verum in illo itinere omnem rem geſtam, ab iis qui ipſum deduxerant accepiſſe. Commemorabat autem ſe ab uxore bubulci fuiſſe educatum, ſemper eam laudibus proſequens, ita ut in omni ejus ſermone eſſet Cyno. Quod nomen accipientes ejus parentes, (ut magis divinitus videretur Perſis filius ſuus fuiſſe ſervatus) divulgarunt, à cane Cyrum, quum eſſet expoſitus, fuiſſe educatum; unde hæc fabula emanavit.

Ubi

Ubi Cyrus in virilem adolevit ætatem, & inter æquales viriliſſimus evaſit & idem dilectiſſimus, conſtituit Harpagus ad eum dona mittere, Aſtyagis ulciſcendi cupidus. Nam per ſeſe, qui privatus eſſet, non videbat futuram de Aſtyage vindictam; ſed Cyrum cernens adultum, cujus caſus ſuis aſſimilabat, ſibi ſocium comparabat. Præterea vero hæc ab eo facta erant. Quum eſſet acerbus Aſtyages in Medos, Harpagus ſingulis quibuſque eorum ſe inſinuans primoribus, perſuadebat oportere Aſtyagem à regno ſummoveri, Cyro delecto. Harpagus, his tranſactis ac paratis, ita demum volens Cyro apud Perſas agenti ſuam aperire ſententiam, quum aliter non poſſet, utpote itineribus cuſtoditis, hujuſmodi rem comminiſcitur: Exenterato quem ſolerter obtinuerat lepore, ut nihil omnino reſcinderetur, indidit libellum in quo quæ libuit conſcripſerat: reſutoque ventre, leporem una cum retibus tradidit venatori cuidam ſuorum domeſticorum fidiſſimo: miſitque ad Perſas, præcipiens, ſuo ore, quum daret leporem Cyro, diceret ut ipſe ſuis manibus aperiret, idque ſine arbitris faceret. Hæc exequuto nuncio, Cyrus acceptum leporem aperuit, inventumque libellum qui in eo inerat, legit in hæc verba: Fili Cambyſis, quem dii reſpiciunt (nam aliter nunquam in tantum fortunæ perveniſſes) ulciſcere nunc Aſtyagem tuæ necis autorem; quoniam ex hujus tu quidem ſtudio perieras deorum tamen beneficio & meo ſuperſtes es. Quæ omnia quemadmodum circa te geſta ſunt, opinor te olim jam reſciviſſe: & item, qualia ego ab Aſtyage paſſus ſim quod te non occidiſſem, ſed bubulco tradidiſſem. Nunc, ſi mihi auſcultare vis, omni tu cui Aſtyages imperat regioni imperabis. Quum enim Perſis ut deficiant perſuaſeris, expeditionem adverſus Medos ſuſcipe: utpote ad votum tibi re ſucceſſura, ſive ego dux ab Aſtyage ad tibi occurrendum creatus fuero, ſive alius quiſpiam Medorum illuſtrium. Horum enim primi quique ab illo ad te deficientes, Aſtyagem conabuntur evertere. Tanquam igitur cuncta tibi ſint hîc in expedito, iſta exequere ſine mora. Cyrus, his auditis, conſiderabat quonam ſolertiſſimo modo Perſas induceret ad rebellandum. Cogitando tandem comperit hunc eſſe appoſitum, ut ita faceret: Scripto libello de iis quæ volebat, concilium Perſarum coëget. Deinde reſignato libello atque lecto, ducem ſe inquit Perſarum ab Aſtyage eſſe deſignatum. Et nunc Perſæ (ait) edico vobis

vobis ut præſto mihi ſitis cum ſingulis falcibus. Hoc Cyrus Perſis præcepit: quorum complura ſunt genera. Eorum quædam Cyrus congregavit, & à Medis ad deficiendum induxit, ſub quibus alia omnia. Ea autem hæc ſunt, Arteatæ, Perſæ, Paſargadæ, Meraphii, Maſii. Sed horum Paſargadæ ſunt præſtantiſſimi, in quibus & Achæmenidarum cognatio eſt, unde reges Perſidæ ſunt oriundi. Alii Perſæ hi ſunt, Panthelæi, Deruſiæi, Germani: atque hi omnes, aratores. Alii vero, pecuarii, Dai, Mardi, Dropici, Sagartii. Ubi cuncti adfuerunt habentes quod eis erat præceptum, ibi Cyrus jubet locum quendam dumoſum (erat in Perſide is locus circiter decem & octo aut viginti ſtadiorum) totum detergant intra diem. Quo labore perfunctis Perſis, iterum præcipit in poſterum diem ut lauti adſint. Interim coactos in unum caprarum, ovium, boum greges patris ſui mactat atque apparat, tanquam Perſarum exercitum accepturus vinoque ac cibariis quam lautiſſimis. Poſtero die ubi convenerunt Perſæ, jubet eos diſcumbere in prato atque epulari. Deinde cœnatos interrogat utrum pridianam an præſentem conditionem præoptarent. Illis reſpondentibus, multum eſſe inter hæc duo intervalli: pridianam enim omnia mala habuiſſe, præſentem vero omnia bona habere: excepit Cyrus, & omnem rem denudavit, inquiens, Viri Perſæ, ita res veſtræ habent; volentibus vobis mihi obtemperare, & hæc & alia infinita commoda aderunt ſine ullo ſervitutis labore: nolentibus vero, innumerabiles, quales heſternæ, ærumnæ. Nunc itaque obtemperando mihi, efficiamini liberi: nam & divina quadam forte ipſe genitus hæc bona videor in manus veſtras eſſe allaturus, & vos non arbitror inferiores eſſe Medis, cum in aliis tum vero in bellicis rebus. Quæ quum ita ſint, rebellate quamprimum ab Aſtyage. Perſæ, ut qui jampridem dedignarentur parere Medis, nacti præſidem, libenter ſe in libertatem vindicarunt. Hæc moliri Cyrum Aſtyages quum accepiſſet, miſſo nuncio accerſit. Iſte nuncium jubet renunciare, ſe prius illuc venturum quam Aſtyages ipſe velit. His auditis, Aſtyages Medos cunctos armat, hiſque adverſo numine Harpagum præficit, oblitus eorum quæ illi feciſſet. Comparato exercitu, ubi Medorum copiæ cum Perſicis prælium conſeruêrunt, quicunque eorum ſermonis Harpagi erant expertes, præliabantur: qui vero participes, ad Perſas tranſibant. Plerique de induſtria ignaviter agebant, fugamque

faciebant. Dilapſo turpiter Medico exercitu, Aſtyages ut primum rem cognovit, minitans Cyro, inquit, Ne ſic quidem Cyrus gaudebit. Hactenus loquutus, ante omnia eos magos ſomniorum interpretes qui ſuaſiſſent ipſi Cyrum dimittendum, patibulis affigit. Deinde reliquos Medorum qui in urbe erant, adoleſcentes pariter & ſenes, armat. Quibus eductis, cum Perſis confligens fugatur: vivuſque capitur, amiſſis quos eduxerat Medis. Ei captivo aſtans Harpagus inſultavit, eumque dicteriis laceſſivit, cum alia quæ homini dolerent, dicens, tum vero percontando eum de cœna ſua in qua ille ipſum carnibus filii paviſſet: quoniam regnum ejus ad ſervitutem decidiſſet. Eum intuens Aſtyages viciſſim interrogat nunquid ipſius foret Cyri opus. Harpagus vero, ſuum eſſe dicere: idque merito, quoniam ipſe ad Cyrum ſcripſiſſet. Tum Aſtyages eum improvidiſſimum atque iniquiſſimum omnium hominum compellavit. Improvidiſſimum quidem, quòd, ſi facultas ei aderat ut rex efficeretur, alteri tribuerit imperium, ſi modo illa per ipſum geſta eſſent: iniquiſſimum vero, quod cœnæ cauſſa Medos in ſervitutem redegiſſet. Si enim oportebat omnino eum comparare alteri regnum, nec ſibi habere, ſatius futurum fuiſſe Medorum alicui id bonum comparare quam Perſarum. Nunc Medos, qui hujus peccati affines non extitiſſent, ex dominis factos eſſe ſervos: & Perſas qui fuiſſent hactenus ſervi, nunc dominos effectos eſſe Medorum. Hunc in modum Aſtyages, quum quinque & triginta regnaſſet annos, regno amotus eſt: ob cujus acerbitatem Medi ſubjecti fuere Perſis centum ac duodetriginta annos, omni ſupra Halym fluvium Aſiæ dominati, excepto tempore quo Scythæ regnaverunt. Iidem ſequentibus temporibus, quum horum factorum pœnitere à Dario defecerunt: ſed prælio victi, iterum ſubacti ſunt. Perſæque qui tunc cum Cyro adverſus Aſtyagem rebellaverunt, deinceps Aſiæ imperitaverunt. Cyrus nullo alio malo afficiens Aſtyagem, penes ſe habuit quoad vita exceſſit. Ita Cyrus genitus educatuſque, regno potitus eſt. Et mox Crœſum injuriæ illatorem ſubegit, quemadmodum à me ſuperius commemoratum eſt. Quo ſubacto, ita omnem Aſiam adeptus eſt.

Porro ritus quibus utuntur Perſæ, tales eſſe comperi. Neque ſtatuas, neque templa, neque aras extruere conſuetudo eſt, quinimmo hoc facientibus inſaniæ tribuere, ob id (u-

me

mea fert opinio) quod non, quemadmodum Græci, ſentiunt deos ex hominibus eſſe ortos. Moris habent, editiſſimis quibuſque conſcenſis montibus, Jovi hoſtias immolare, omnem gyrum cœli, Jovem appellantes. Soli Lunæque ſacrificant, & telluri, igni, aquæ atque ventis: hiſque ſolis ſacra faciunt jam inde ab initio. Uraniæ quoque ſacrificant, ſic nimirum ab Aſſyriis Arabibuſque edocti. Vocant autem Aſſyrii Venerem Mylittam, Arabes eandem Alittam appellant, Perſæ Metram. Sacrorum autem ritum circa hoſce jam dictos deos hujuſmodi quondam inſtituerunt. Perſæ quippe ſacrificaturi, nec aras erigunt, neque ignem incendunt prorſus, ſed neque libamentis utuntur, aut tibiis, infuliſve, aut molis: verum, ut quiſque divis hiſce ſacra facere ſtatuit, in locum mundum victimam ſiſtens, deum illum implorat, myrto maxime cinctam geſtans tiaram. Sacrificans autem, non pro ſe ſolo privatimque vota nuncupat, ſed communiter univerſis Perſis bene precatur; in primis quidem regi: quoniam inter Perſas omnes idem quoque comprehenditur. Ubi vero jam in minutas portiunculas membratimque hoſtiam conſcidit, carnibus elixis herbam ſubſternit quam molliſſimam, maxime trifolium. Huic impoſitis carnibus, magus aſtans, theogoniam accinit: ſiquidem hanc illi dicunt eſſe incantationem efficaciſſimam. Citraque magum nullum illis fit legitimum ſacrificium. Mox ſacrificus, ſublatis carnibus utitur in quencunque uſum illi fert animus. Ex omnibus diebus præcipue colendum cenſent ſuum quique natalem: nimirum hoc die plus aliis æquum cenſentes ciborum apponere. Et ditiores, integros boves, camelos, equos, aſinos, eoſque in fornacibus toſtos, iſto die in menſam apponunt: pauperes natalem minoribus pecoribus honorant. Cibis autem utuntur perpaucis, bellariis multis, neque iis admodum bonis. Hinc eſt quòd Perſæ dicunt, Græcos paſtos jam demum non eſurire amplius. Nempe ipſis à cœna cibi apponuntur pretii nullius, & ſiquid apponatur, non ceſſant quin edant. Vinum largius illis apponitur. Eiſdem nec vomere coram, nec urinam facere licet: quæ etiam nunc ita obſervantur. Poti, de rebus maxime ſeriis conſultare conſueverunt; nam ſiquando ipſis conſultandum videtur, tum poſtera die jejunant, proponitque is qui ædibus illis in quibus forte conſultatur præeſt: &, ſi placuerit, atque jejunaverint, utuntur ipſo; ſin minus comprobetur, abrogant:

& de quibus jejuni deliberaverint, de eiſdem poſt pronunciant. Quum in via invicem ſibi occurrunt, ex hoc quis cognoſcat an pares ſint; nam ſalutationis loco ſe mutuo oſculantur: quod ſi alter fuerit inferior paulo, malas oſculantur duntaxat; ſin autem alter fuerit multo ignobilior, proſtratus adorat honoratiorem. In primis autem illos obſervant reverenter qui proxime habitant; ſecundas tribuunt iis qui à primis proximi: atque ſic deinceps progredientes, quo vicinores, hoc arctiori neceſſitudine junctos exiſtimant; ſe nimirum omnium longe optimos arbitrantes: alios vero, quo remotius diſſiti ſunt, hoc à virtute magis eſſe alienos: atque illos demum ſecundum dictam proportionem peſſimos eſſe colligentes qui à Perſis abſint quam remotiſſime. Sub Medis imperium obtinentibus, pleræque nationes quoque viciſſim imperitabant: ſed omnibus præerant Medi, qui proximè colentibus ipſi dominabantur; & hi etiam ſuis affinibus, quibus denique remotiores parebant. Atque ad hunc modum imperium ſuum Perſæ inſtituerunt; hi enim gens ſuprema & jus ſummum in ceteras exercens jam facti ſunt. Externorum autem morum Perſæ maxime omnium hominum ſunt ſtudioſi; nam & Medicam veſtem propria elegantiorem arbitrantes, geſtant: & in pugnis thorace utuntur Ægyptio. Quin voluptatibus etiam omnis generis quas ſemel reſcire potuerunt, frui ſtudent. A Græcis edocti, puerorum quoque indulgent amoribus. Virgines multas ducunt uxorum loco, ſed multo plures pallacas habent. Secundum bellicam fortitudinem potior ducitur numeroſæ ſobolis procreatio: & illi qui quam plurimos liberos ediderit, huic rex tanquam ſtrenuum quippiam præſtiterit, ſingulis annis munera mittit. Liberos ſuos, à quinto anno incipientes uſque ad viceſimum, tribus duntaxat inſtituunt, equitare, arcu ſagittas excutere, vera loqui. Ante quinquennium filius in conſpectum patris non venit, ſed apud feminas degit. Quod ea gratia ſic fit ut ſi inter educationem decedat, nullam hæc prolis jactura patri afferat moleſtiam. Equidem hunc morem laudo: laudo item illum, ne ob unam tantum culpam liceat vel ipſi regi occidere quempiam, neque alicui aliorum Perſarum atrocius aliquid in familiam ſuam exercere ob unum ſolum delictum: ſed expendere jubetur quiſque, ſi plura ac magna patrarit, atque tum demum juſta utatur indignatione. Suum autem patrem aut matrem aiunt neminem unquam occidiſſe: verum

rum ſi quid id genus acciderit omnino neceſſe ſit, aiunt, ut, inquiſitione facta, tales deprehenderentur aut ſubdititios eſſe, aut ſpurios. Quippe veriſimile nequaquam videri dicunt ut is qui verus parens ſit, à proprio filio interimatur. Quæcunque apud eos fas non eſt facere, ea nec dicere. Turpiſſimum apud eos ducitur, mentiri: ſecundo loco, æs alienum debere, cum ob alias multas cauſſas, tum quod neceſſum ſit eundem qui debet, mendacio quoque obnoxium eſſe. Siquis è civibus lepra aut vitiligine infectus ſit, huic in civitatem accedere non conceditur, neque cum aliis Perſis conſuetudinem habere. Dicunt enim hos morbos illis immiſſos quod in ſolem peccaverint. Externum vero qui iiſdem correptus fuerit, è regione ſua exigunt: atque ob eandem cauſſam albas columbas, ſiquæ in regionem illam afferuntur. In flumen nec immeiunt, nec inſpuunt, nec manus abluunt, nec denique ſimile quippiam faciunt, ſed flumina inter omnia religioſiſſime colunt. Hoc quoque Perſis accidit peculiare, quod quanquam illos lateat, nobis minime eſt obſcurum: nempe quæcunque apud illos nomina vel corporibus vel magnificentiæ ſunt ſimilia, ea omnia in eadem terminari littera, quam Dores ſan appellent, Iones ſigma. Et, ſi animadvertas attentius, deprehendes nomina Perſarum non quædam, ſed omnia ſimiliter claudi. Equidem hæc probe ſciens de Perſis poſſum indubitatò affirmare; at iſta quæ de mortuis produntur, obſcuriora, neque perinde certò: cadavera videlicet defunctorum Perſarum non prius humari quam aut ab alite aut cane trahantur. Magos tamen ſat ſcio hæc factitare: quandoquidem aperte faciunt. Perſæ igitur mortuum cera involventes in terram condunt. Magi vero cum ab aliis hominibus tum à ſacerdotibus Ægyptiis differunt. Siquidem hi nullius animantis occiſione ſe polluunt præter ea duntaxat quæ diis immolant: Magi ſuis ipſorum manibus, excepto homine atque cane, quidvis occidunt: immo hoc palmarii loco ducunt, ſi formicas ſerpenteſque, & breviter reptilia atque volatilia plurima necaverint. Atque de horum ritibus hunc in modum dictum ſit: nos ad inſtitutam narrationem recurrimus.

Porro Iones atque Æoles, ubi audierunt Lydos citra negotium à Perſis victos, legatos Sardis miſerunt ad Cyrum, ultro poſtulantes ut iiſdem conditionibus eos admitteret quibus Creeſi ſubjectos in ditionem accepiſſet. Verum Cyrus

ad

ad eorum poſtulata per hujuſmodi *ſimilitudinem atque* apologum reſpondit, Tibicen, inquiens, quidam ubi piſces in mari conſpexiſſet, canere tibia cœpit, ratus nimirum eos *ad cantus ſuavitatem* in terram progreſſuros: at ſpe ſua fruſtratus, miſſo in mare verriculo, ingentem piſcium vim complexus eſt traxitque. Et quum palpitantes cerneret in ſicco, dixit ad piſces, Temperate, inquit, nunc mihi quæſo à ſaltationibus: quando non libuit vobis me canente ſaliendo progredi. Quæ verba Cyrus Ionibus Æolibuſque ideo dixit, quod Iones prius ipſo Cyro per legatos *ad amicitiam invitante*, & flagitante ut à Crœſo rebellarent, conſtanter recuſaverant: ac tum demum, rebus non ex ſententia ſuccedentibus, parati eſſent Cyri imperata facere. Hac occaſione ira commotus, dicto reſponſo eos dimiſit. Iones, his auditis, ad ſuas quique civitates revertuntur, mœniaque communiunt. Congregabantur autem in Panionio alii omnes, præter Mileſios; quippe cum his ſolis fœdus inierat Cyrus, iiſdem conditionibus quibus & Lydos receperat. Porro reliquis Ionibus communi ſententia videbantur legati in Spartam mittendi, qui *ſimul & præſentem rerum ſtatum nunciarent &* auxilium rogarent.

Iones vero illi ad quos Panionium quoque pertinet, civitates habent cum cœli bonitate, tum montium commoditate omnium optime ſitas quas nos noverimus, adeo ut neque ſuperior regio, neque inferior, neque ea quæ orientem nec quæ occidentem ſpectat plaga, Ioniam hac in parte æmulari poſſit. Siquidem hæc vel frigore riget, vel premitur aquis: illa rurſus calore ac ſitu ſqualet. Lingua utuntur non eadem, ſed ejus quatuor proprietates ducunt. Miletus, prima apud ipſos civitas, ad meridiem vergens. Poſt hanc Myus & Priene: hæ in Caria ſitæ ſunt, eadem lingua utentes. Illæ vero in Lydia, Epheſus, Colophon, Lebedus, Teos, Clazomenæ, Phocæa, quæ cum jam dictis civitatibus, quantum ad linguam attinet, non conveniunt inter ſe tamen eadem ſonant lingua. Reliquæ ſunt tres civitates Ionicæ, quarum duæ inſulas habitant, Samum videlicet & Chium: tertia in continenti ſita, Erythræ. Ex his Chii & Erythræi eandem ſermonis proprietatem ſibi vendicant: Samii vero ab his diſcrepantes, propriam quandam receperunt loquendi formam. Atque hunc in modum quatuor omnino linguarum ſiunt proprietates. Ac vero ex iiſdem Ionibus Mileſii erant qui

cum Cyro metus prætextu fœdus pepigerant. Inſularibus autem nihildum gravius fuit metuendum, quod Perſis Phœnices nondum eſſent ſubjecti, & ipſi Perſæ navigiis non uterentur. Porro hi non aliam ob cauſſam ab Ionibus defecerunt quam quod cum imbecilles eſſent omnes alii Græci, tum Iones oppido quam infirmiſſimi, & nullius propemodum momenti. Siquidem præter unas Athenas, nulla urbs alia inſignis erat. Jam enim alii Iones, atque ipſi Athenienſes, Ionum nomen refugerant, nolentes Iones appellitari. Quinetiam nunc pleroſque ex illis videas quos nominis iſtius pudeat. Ceterum duodecim iſtæ civitates nomine ipſo gloriabantur: & *quum ſemel nomen ſibi Panioniis indidiſſent*, fanum quoque de ſuo nomine conſtruxerunt Panionium. Cujus nullos participes facere in animum ſibi induxere: nec erant qui magnopere poſtularent ejuſdem participes fieri, exceptis tantum Smyrnæis. Tale quippiam Dorienſibus accidit qui Pentapolin incolunt, quæ ante Hexapolis vocabatur; nam & hi cavent ne quem è finitimis Dorienſibus ad Triopium ſacrum admittant: adeo ut etiam ex popularibus ſuis, qui ſacri legem tranſgreſſi eſſent, à ludorum communicatione excluſerint. Nam in certamine Apollinis Triopii tripodes victoribus conſtituebantur ærei: quos acceptos non è ſacro efferre, ſed deo ipſi donare ibidem oportebat. At vir quidam Halicarnaſſeus, nomine Agaſicles, in eodem certamine victoria potitus, auſus eſt legem hanc violare, tripodemque domum ferens ſibi aſſervare. Propter quod commiſſum, quinque hæ civitates, Lindos, Jalyſſus, Cameirus, Cos atque Cnidus, ſextam civitatem Halicarnaſſum à ſacrorum participatione removerunt: hac videlicet pœna Halicarnaſſeos multantes. Atqui mihi ſane videntur Iones duodecim feciſſe civitates: nec voluiſſe plures recipere, propterea quod eorundem Peloponneſum habitantium totidem fuerint partes: quemadmodum nunc quoque Achæorum, qui Ionas è ſedibus ſuis exegerunt, duodecim ſunt partes. Nempe prima ante Sicyonem eſt Pellena, deinde Ægiræ & Ægæ, ad quam Crathis fluvius perennis labitur: à quo & Italicus ille vocatus eſt. Poſt Ægas Bura eſt & Helice: quo ab Achæis bello fracti Iones confugerunt. Poſt hanc Ægion eſt, & Rhypes, & Patrenſes, & Pharenſes, atque Olenus, quam Pirus ingens fluvius præterfluit. Poſtea Dyma & Tritæenſes, qui ſoli mediterranea colunt. Hæ

ſunt

ſunt duodecim Achæorum illæ portiones quæ tum quidem Ionum erant: hæcque cauſſa fuiſſe videtur quapropter Ionibus duodecim civitates conſtituere placuerit. Nam iſtos præcipue magiſque aliis Iones eſſe, aut præſtantius quippiam geſſiſſe, magna inſania eſſet aſſeverare: quum ex his Abantes ſint, Eubœæ haudquaquam minima portio, qui tamen nec cum Ionum nomine quicquam habent commune: & Minyæ Orchomeniis ſint admixti, Cadmæi quoque, Dryopes, Phocenſes, Moloſſi, Arcades, Pelaſgi, Dores, Epidaurii, atque aliæ pleræque nationes inter ſe commixtæ ſint. Quorum alii ex Athenienſium Prytaneo progreſſi, nobiliſſimos ſe Ionum exiſtimaverunt. Hi coloniam ducentes, loco uxorum Caricas habebant mulieres, quarum jam ante parentes interemerant. Propter quam cædem mulieres Caricæ legem tulerant, quam jurejurando inter ſe firmaverant, tradideruntque ſuis deinceps filiabus, quod videlicet cum maritis nunquam cibum ſumerent, neque propriis nominibus compellarent: propterea quod eorum patres, maritos atque filios trucidaſſent, & quum hæc patraſſent, ſimul orbas ad concubitum violenter raptiſſent. Hæc Mileti fiebant. Reges autem creaverant, partim Lycios, Glauco Hippolochi filio oriundos: partim Cauconas Pylios, Codro Melanthi progenie ortos: partim ex utriſque. Sed nomen Ionum inter ceteros maxime amplectuntur. Et ſunt quidem illi veri atque genuini Iones: omnes tamen Ionum nomenclaturæ communicant quotquot Athenis oriundi Apaturia feſta concelebrant. Concelebrant autem omnes, præter Epheſios & Colophonios, qui ſoli ex Ionibus ab Apaturiis arcentur, idque ob cædis patratæ cauſſam. Porro Panionium locus eſt Mycales ſacer, ad Septentrionem vergens, communiter ab univerſis Ionibus Neptuno Heliconio dicatus. Mycale autem promontorium eſt in continenti ſitum: quod quâ zephyro vento expoſitum eſt, ad Samum pertinet. Ad hunc montem collecti univerſi Iones ſacrificium celebrabant quod Panionia vocant. Accidit hoc ſane non Ionum ſacris duntaxat, verum communiter omnibus Græcorum feſtivitatibus, ut in eandem litteram finiant, perinde atque Perſarum nomina. Et hæ quidem Ionicæ ſunt civitates. Æolicæ autem civitates ſunt, Cumæ, quæ & Phriconis vocatur, Lariſſæ, Novus murus, Tenus, Cilla, Notium, Ægiroeſſa, Pitana, Ægæa, Myrina, Grynia. Atque hæ XI Æolicæ fuerunt priſ-

cæ

cæ civitates. Una autem Smyrna (Æolica & ipſa civitas) ab Ionibus diruta fuit. Alioqui & hæ, duodecim erant numero, in continenti ſitæ, quæ ditionem habebant Ionibus præſtantiorem, at quæ tamen ad illius cœli temperiem nequaquam accederet. Smyrnam vero hac occaſione amiſerunt Æoles, quod Colophonios per ſeditionem è ſedibus ſubmotos recepiſſent: qui poſtea Smyrnæos obſervantes, dum extra urbem Bacchi ſacra celebrarent, occluſis portis urbem occuparunt. Succurrentibus autem Æolibus univerſis, ſic inter eos tranſigebatur, ut ſi Iones utenſilia bonaque mobilia Æolibus redderent, Æoles Smyrna cederent. Hanc conditionem quum Smyrnæi accepiſſent, diſtributæ ſunt undecim hæ civitates, ſuos quæque conſtituens cives. Hæ itaque continentis ſunt civitates, exceptis iis quæ Idam habitabant: nam illæ ad has non referuntur. Inſulares vero quinque civitates Lesbum colebant: ſextam enim in Lesbo Ariſbam Methymnæi jam ſibi ſubjecerant, tanquam conſanguinitate junctam. In Tenedo autem una habitabatur civitas, & altera quædam in Centum appellatis inſulis. Jam vero Leſbiis Tenediiſque nihil gravius, perinde atque ceteris Ionibus inſulas tenentibus, erat metuendum: at reliquis civitatibus communiter placuit Iones ſequi, quocunque illi duxiſſent.

Porro ubi Ionum Æolumque legati Spartam appuliſſent (id quod fiebat properanter) ex omnibus delegarunt Phocenſem quendam, cui nomen Pythermo, qui poſtulata proponeret. Hic purpurea veſte indutus, in Spartiatarum conventum, qui ad famam legatorum collectus fuerat, proceſſit: hortatuſque eſt Lacedæmonios multis verbis ad auxilium Ionibus ferendum. Illi, quamvis Ionum legatos repuliſſent, tamen myoparonem ablegarunt, quantum ego conjicio, hominibus inſtructum qui rerum Cyri Ionumque ſucceſſum explorarent. Hi Phocæam appulſi, Sardis mittunt ſpectatiſſimum ipſorum, nomine Lacrinem, qui Cyro Lacedæmoniorum mandata perferret; nimirum ne ulli Græciæ civitati damnum inferret: utpote ſe id minime toleraturis. Cyrus audiens quæ Lacrines proferret, rogaſſe fertur circumſtantes Græcos quinam homines eſſent Lacedæmonii, & quam multi numero. Mox ubi hæc cognoviſſet, ad Spartiatam dixiſſe, Equidem non extimui unquam homines illos quibus locus eſt in media urbe vacuus, in quem collecti mutuis ipſi ſibi juramentis imponunt. Atque his, (ſi modo

ſuperi me ſervaverint incolumem) non Ionum, ſed propria ſua incommoda erunt deploranda. Hæc in univerſos Græcos verba detorſit Cyrus: quòd fora ampla haberent in quibus negotiationes exercerent; nam Perſæ ipſi horum nullo diſtinentur, neque illis ullum eſt forum. Poſt hæc Sardis Tabalo homini Perſæ commiſit: Crœſi autem ceterorumque Lydorum theſaurum Pactyæ Lydo tradidit deferendum. Ipſe verſus Ecbatana contendit, Crœſum una ſecum ducens: Ionum interim non magna habita ratione, etiamſi primi adoriendi fuiſſent; quandoquidem Babylon ei obſtaculo eſſe videbatur, & Bactriana quoque natio, item Sacæ atque Ægyptii, in quos ipſe expeditionem facere in animo habebat, in Ionas autem alium quempiam imperatorem mittere.

At vero ubi Cyrus è Sardis Lydos exegiſſet, Pactyas à Tabalo atque Cyro deſciſcit. Et quia Lydorum theſaurum habebat, conſcenſis navibus auxiliarios mercede conduxit, maritimiſque omnibus perſuaſit ut communem ſecum expeditionem ſuſciperent. Atque *his ſuccedentibus*, Sardis caſtra movit, Tabalumque in arce undique concluſum obſedit. Cyrus hæc ex itinere intelligens, Crœſum hunc in modum alloquutus eſt, Quiſnam, inquit, Crœſe, finis erit eorum quæ nunc mihi accidunt? quando non ceſſabunt Lydi (ut videntur) tantiſper & ſibi & mihi negotium facceſſere, dum eos prorſus delere aggrediar. Videor equidem perinde feciſſe atque is qui occiſo patre, filiis pepercerit. Siquidem ego te cepi, qui plus quam Lydorum pater eras, ipſis autem urbem ſuam reddidi: adeo ut nunc mirer eos à me deficere. Quum hanc ſuam ſententiam Cyrus expoſuiſſet, Crœſus excepit, veritus nimirum ne Sardis funditus everteret, Rex, inquit, Cyre, quanquam prudenter tu rectèque dixeris, moderaberis tamen furori, neque patieris antiquam hanc civitatem ita excindi, quæ cum ſuperiorum tum eorum quæ nunc acciderunt, rea non eſt; nam priorum ego autor fui, id quod meopte hoc capite pendo: præſens factum Pactyas deſignavit, cui tu Sardis commiſeras: hic tibi pœnas det. Lydis autem veniam dans, hæc illis impera; ne *videlicet aliquando viribus aucti*, vel defectionem meditari auſint, vel moleſti eſſe poſſint. Interdicito illis ne arma bellica poſſideant, jubetoque ſupra tunicam pallium geſtare, induere item cothurnos. Adhæc impera ut liberos citharam pulſare, pſallere, caupo-

cauponari doceant; & mox comperies, ô rex, viros in mulieres degeneraſſe, nihilque metuendum ne rebelles unquam à te deſciſcant. Hæc ideo Crœſus ſuggeſſit, quod optabiliorem Lydis hanc eſſe conditionem exiſtimaret, quam ſemel ſubactos venundari: ſát ſciens ſe, niſi prætextum idoneum comminiſceretur, non perſuaſurum illi ut inſtitutum detrectaret. Adde etiam quod formidabat ne in poſterum aliquando Lydi, ſi imminentem calamitatem effugiſſent, rebellantes à Perſis funditus extinguerentur. Cyrus hac Crœſi admonitione gaviſus, remiſſaque iracundia, reſpondit ei ſe pariturum. Accerſitoque continuo Mazare, homine Medo, eadem illi præcepit, quæ Crœſus ſuggeſſerat, Lydis imperanda. Atque præter hæc mandavit, illos omnes ſub corona venundari, quotquot una cum Lydis Sardis oppugnaſſent: Pactyam autem vivum ad ſe perduci. Et iſta quidem ex itinere quum præcepiſſet, ad Perſarum fines pertendit. Pactyas, intelligens exercitum non procul abeſſe, conterritus confugit Cumam. Mazares vero nihil cunctatus, Cyri exercitus partem quam ſecum ducebat, Sardis promovit. Verum ubi Pactyam jam una cum ſuis commilitonibus Sardis abiiſſe cognovit, primum Lydos adegit Cyri mandatis obſecundare. Et jam inde Lydi omnem vitæ rationem commutarunt. Deinde Mazares nuncios Cumam miſit, qui Pactyam repoſcerent. Cumæi vero conſilio inito ſtatuerunt ad deum apud Branchidas referendum quid facto opus eſſet. Erat enim illic oraculum pervetuſtum quo Æoles Ioneſque communiter uti conſueverant. Oraculum hoc in Mileſiorum agro eſt ſitum ſupra Panormum portum. Miſſis igitur ad Branchidas conſultoribus, rogabant quidnam facientes hac in re deo gratificaturi eſſent. Conſulentibus reſpondebatur Pactyam Perſis eſſe permittendum. Quæ quum relata audirent Cumæi, putaverunt oraculo acquieſcendum, Pactyamque reddendum. Cæterùm quum huc bona pars propenſa eſſet, Ariſtodicus, Heraclidis filius, vir inter ceteros Cumæos clarus, ſeu oraculo parum fidens, ſive ipſos conſultores oraculi reſponſum non recte perferre exiſtimans, conſtanter obſtabat quominus oraculo Cumæi obtemperarent. Unde factum eſt ut iterum de Pactya interrogaturi alii mitterentur ſacerdotes conſultores, inter quos ipſe quoque Ariſtodicus erat. Hi quum ad Branchidas perveniſſent, unus ex omnibus Ariſtodicus conſulebat oraculum, ſciſcitans in hæc

verba, O rex, venit ad nos ſupplex Pactyas Lydus, mortem fugiens violentam: Perſæ eundem repoſcentes, jubent Cumæos hominem dimittere. Nos Perſarum potentiam formidantes, tamen ſupplicem nondum reddere auſi ſumus, donec intelligeremus ex te indubitato quid facere nos conveniret. Hunc in modum ſciſcitanti Ariſtodico, idem rurſus reſpondebatur quod priores retulerant, nempe Pactyam Perſis permittendum. Poſt hæc Ariſtodicus tale quippiam de induſtria aggreditur: Templum circumiens, paſſeres aliaſque aviculas quæ forte in templo iſtic nidulabantur, è nidis exemit. Quæ quum ille faceret, memorant vocem ex adyto auditam quæ ad Ariſtodicum ferretur, atque hujuſmodi quædam ſonaret, Hominum ſceleſtime, quænam libido te inceſſit ut auderes meos ſupplices diripere? Ariſtodicum nihil dubitaſſe ad hunc modum reſpondere, Tune rex ſic auxilium fers ſupplicibus, & Cumæos jubes ſupplicem Pactyam tradere Perſis? Cui deus reſpondens, Equidem, inquit, jubeo ut impii male pereatis, neque deinde oraculum hoc de reddendis veſtris ſupplicibus laceſſatis. Porro ubi reſponſum hoc poſtremum relatum audiverunt Cumæi, neque volentes Pactyam Perſis tradere interimendum, neque eundem penes ſe detinendo, Cyrum ad civitatis ſuæ expugnationem excitare, hominem ablegant in Mitylenam. Mitylenæi, quum Mazares ſubinde per nuncios Pactyam flagitaret, paciſcuntur pro certa mercede mittendum: quod tamen nolim indubitato aſſeverare, quandoquidem non fuit perſoluta. Cumæi, cognoſcentes ea quæ circa Pactyam à Mitylenæis geſta eſſent, miſſo ad Lesbum navigio, Pactyam deportant in Chium. Indidem vero ex Minervæ tutelaris deæ templo violentur raptus, à Chiis redditur. Reddiderunt autem pro Atarnei mercede. Atarneus autem locus eſt Myſiæ eregione Lesbi ſitus. Et ſic quidem in cuſtodia Perſæ habebant Pactyam, ut Cyro quum primum liceret traderetur. Atque multo exinde tempore, Chiorum nullus ex Atarneo neque molis libabat hordeaceis deo cuiquam, neque ſecundæ menſæ fructibus inde decerptis utebatur. Breviter omnia à ſacrorum uſu removebantur quæ ex agro illo provenirent. Poſtquam vero Pactyas jam à Chiis traditus fuit, Mazares mox in illos caſtra promovit qui una cum Pactya Tabalum oppugnaſſent: & partim Prienenſes ſubegit, partim Mæandri campum incurſavit, frumentationem militibus faciens: Magneſiam etiam pari modo.

Poſtremo

Poſtremo Mazares morbo correptus, vita defungitur.

In defuncti vero locum ſuffectus Harpagus, & ipſe Medus: nimirum quem Medorum tyrannus Aſtyages indignis epulis exceperat, quique Cyrum in regni poteſtatem invexerat. Hic, inquam, à Cyro inſtitutus dux, ſimulatque in Ioniam venit, urbes ductis aggeribus cepit. Nam ubi mœnia civeſque undique exercitu clauſiſſet, aggere ad murum objecto *citra negotium* expugnabat: atque ſic Phocæa prima Ionum civitate potitus eſt.

Hi Phocenſes, primi Græcorum longis navibus uſi feruntur: Adriamque ſimul & Tyrrheniam, Iberiam atque Tarteſſum occupaverunt. Navigiis autem utebantur non roſtratis, ſed penteconteris, *hoc eſt lembis quinquagenum remorum*. Hi quum primum Tarteſſum venirent, grati admodum fuerunt regi, cui nomen erat Arganthonio, quique jam octoginta annis Tarteſſiorum regno præfuerat. Vixit autem annos centum viginti. Atque Phocenſes Arganthonio iſta occaſione redditi ſunt amici, quod videlicet Phocenſes Ioniam relinquentes, juſſit in ſua ditione ſedes diligere ubicunque illis liberet. Verum quum hoc non perſuaſiſſet Phocenſibus, intelligeretque interim Medum in eos exercitum ducere, pecunias numeravit liberaliter. Siquidem ipſius muri ambitus non paucorum eſt ſtadiorum, totuſque à majuſculis lapidibus, iiſque affabre concinnatis. Et murus quidem ille à Phocenſibus hoc pacto fuit conſtructus. Porro Harpagus exercitum promovens, urbem oppugnavit: quum poſtulaſſet prius ſibi ſat eſſe, ſi vellent Phocenſes unum duntaxat muri propugnaculum demoliri, ubi habitationem extrueret, *cetera illis ſe permiſſurum intacta*. Phocenſes ſervitutem averſantes, reſponderunt diem unum ſe ad conſultandum ſumpturos: ſed interim dum conſultaretur, illum exercitum ab urbe jubebant abducere. Harpagus autem, quanquam ſe ſcire diceret quid facturi eſſent, tamen ſe illis ut conſultarent permittere. Simulatque igitur ille exercitum abduxit, Phocenſes continuo lembos inſtruxerunt, quibus liberos una cum uxoribus atque ſupellectile univerſa imponerent: ad hæc ſtatuas quoque templorum & cetera donaria, niſi quæ vel ferrea vel lapidea aut denique picta eſſent, & reliqua omnia impoſuerunt; quas & ipſi conſcendentes, ſolverunt, trajeceruntque in Chium. Phocæam autem jam deſertam hominibus occupaverunt Perſæ. Phocenſes autem, quum ipſis Chii inſulas quæ

OEnuſæ

OEnuſæ vocantur, licitantibus addicere nollent, metuentes ne illuc emporium transferretur, obque hanc cauſſam hæc eorum inſula excluderetur, conceſſerunt in Cyrnum. Hîc enim jam ante viginti annos civitatem ex vaticinio condiderant, nomine Alaliam. Interea autem Arganthonius fatis conceſſerat. Porro Cyrnum trajecturi Phocenſes, prius diverterunt Phocæam, præſidiaque illic Perſarum quæ ab Harpago forte cuſtodiæ cauſſa relicta fuerant, trucidarunt. Quibus patratis, quotquot ex claſſica ſodalitate ſupererant, communi conſilio ſeſe mutuis execrationibus diriſque devotionibus aſtringunt. Ad hæc ferrum candens in mare demergunt, ſeque non prius Phocæam reverſuros, quam ferrum illud emergeret. Navigantibus vero Cyrnum, majorem illorum partem cepit deſiderium & commiſeratio nativæ urbis, & ſedium patriarum; qui violato juramento remigrarunt in Phocæam: alii autem jurijurando ſatisfacientes, ſolventeſque ex OEnuſis, Cyrnum recta petierunt. Quo quum appuliſſent communiter habitarunt una cum ſuperioris temporis colonis, annis quinque, ſacraque erexerunt. Ceterum quum jam vicinos circumquaque hoſtili more popularentur, communi ſententia bellum in eos adornant Tyrrheni atque Carthaginenſes, utrique ſexaginta navibus inſtructi. Phocenſes ex adverſo ſexaginta & ipſi naves milite implent, obviamque illis procedunt in mare quod appellatur Sardonium. Commiſſa navali pugna, Phocenſibus Cadmæa quædam contigit victoria; nam quadraginta illis naves perierunt, reliquæ viginti contuſis roſtris factæ inutiles. Regreſſi igitur Alaliam, ſumptis liberis uxoribuſque, atque reliquis facultatibus quantas naves ferre poterant, relicta Cyrno, demigrarunt Rhegium. Verum è navibus illis quæ perierant, quotquot homines in Carthaginenſium Tyrrhenorumque manus pervenerunt, (capti enim plurimi) hi omnes protracti è navibus, lapidibus obruebantur. Deinceps vero quæcunque ex Agyllenſium vel pecoribus vel jumentis atque hominibus locum illum accedebant, ubi Phocenſes lapidati fuerant, continuo mente capta fiebant, ſtupore atque igne corripiebantur ſacro. Quare Agyllenſes Delphos miſerunt, volentes commiſſum illud expiare. Pythia hæc juſſit facere, quæ etiam nunc ab Agyllæis obſervantur: nam & juſta illis perſolvunt magnifice, & gymnicum celebrant certamen. Et Phocenſes quidem hujuſmodi fato uſi ſunt. Illi autem qui hinc progreſſi

Rhegium

Rhegium confugerant, civitatem condiderunt in agro Œnotriæ quæ nunc appellatur Hyela. Eam autem condiderunt, à quodam Posidoniate admoniti, quod Cyrnus quem Pythia intendisset, heros esset non insula.

Simile quiddam accidit Teiis, quos simulatque aggerum beneficio cepisset Harpagus, omnes consensis navibus trajecerunt in Thraciam, ibidemque urbem condiderunt Abdera, cujus fundamenta prius jecerat Temesius Clazomenius: sed nihil pro hac sua opera fructus reportans, à Thracibus expulsus fuerat: nunc tamen à Teiis apud Abdera heroum colitur honoribus. Hi igitur Ionum soli servitutem non ferentes, patrium solum reliquere. Verum alii Iones, præter Milesios, prælio superati tandem, accesserunt Harpago, perinde atque illi qui defecerunt, virosque se strenuos declararunt, pro suis quisque fortiter pugnans. Superati autem & capti in sua quisque patria remanserunt: eaque quæ imperabantur subibant. Milesii qui jam Cyro fœdere astricti erant, (quemadmodum superius à me commemoratum est) quietem agebant. Hunc itaque in modum Ionia secundo in servitutem fuit redacta. Porro quum Ionibus iis potius esset Harpagus qui continentem habitabant, insulani horum exemplo conterriti, ultro sese dediderunt Cyro. Jam verò Ionibus, etiamsi afflictis, nihilominus sese ad Panionium recipientibus, audio Biantem Prienæum saluberrimum dedisse consilium: cui si obtemperassent, licuisset Græcorum omnium felicissimos vivere. Siquidem ille suadebat ut communi classe solventes, Sardiniam peterent, & ibi unam civitatem omnium Ionum construerent. Hoc enim pacto eos servitute liberatos feliciter esse victuros, omnium insularum maximam incolentes, & ceterarum imperio potientes. Sin autem manerent in Ionia, nullam inquit sibi apparere libertatis spem. Hæc Biantis sententia ipsis Ionibus subactis prodita fuit. Verum Thaletis quoque sanum illud consilium, jam ante subactam Ioniam datum, nempe qui jusserit Ionas unam quandam communem curiam habere, eamque esse in Teo; propterea quod Teos in media esset Ionia: ceteras autem civitates habitatas, nihilominus huic parituras quàm aliarum civitatum tribus legibus parerent. Atque hi quidem hujusmodi consilia dederunt.

Harpagus, subacta Ionia, in Caras exercitum traduxit, & Caunios atque Lycios, una ducens Ionas atque Æoles. Nam

Cares

Cares ab his oriundi ex insulis progressi sunt in continentem. Olim enim Minoi parebant, appellabanturque Leleges, & insulas habitabant; tributum autem nullum pendebant, quantum equidem possim superiora repetendo è longissimo auditu conjectare: sed quum Minos flagitabat, naves ei implebant. Ille felici usus belli successu, multos agros populabatur. Caricæ gentis, omnium quæ illis temporibus claruerunt ingeniosissimæ, memorantur tria inventa; quippe galeis cristas imponendas primi ostenderunt Cares, clypeis signa adjunxere, postremo lora quoque scutorum excogitaverunt: antea nanque citra habenas gestabant quotquot clypeis utebantur, ac balteis duntaxat coriaceis fulcientes, collo sinistroque humero sustinebant. Post Caras vero tempore longo succedente, Dores atque Iones ex insulis egredientes, in continenti sedes posuerunt. Hunc in modum Cretenses de Caribus referunt. Quanquam his non assentiuntur Cares qui se aborigines atque indigenas esse memorant, eodemque nomine usque usos; atque apud Mylassos Jovis Carii delubrum ostentant vetustissimum, quo communiter quoque Mysi atque Lydi utuntur, ut qui Caribus sint germani. Quippe Lydum & Mysum Caris fratres esse dicunt, atque ob id eodem utuntur fano: at quotquot alterius sunt gentis, etiamsi Carum lingua utantur, non tamen sacro participant. Caunii vero, quantum mihi videtur, indigenæ sunt: etsi ipsi se è Creta orlundos affirmant. Linguam sane aut ipsi ad Caricam accommodaverunt, aut Cares ad Caunicam; id quod ægre dijudicari posset. At legibus utuntur cum ab aliis gentibus tum à Carum moribus multum diversis. Nam apud illos laudatissimum habetur, juventutem frequenter amoris gratia ad compotationes convenire, tam viros quam mulieres atque pueros. Sacra principio sibi constituerant externa, quorum postea pertæsi, quum patriis duntaxat videretur utendum diis, Caunii omnis ætatis sumptis armis, ad Calyndicos usque montes pervenerunt, fustibus acrem cædentes, exclamanteſque externos se exigere deos. Et hujusmodi moribus illi utebantur. Lycii autem è Creta ab initio originem traxerunt. Cretam enim primum universam barbari incolebant: deinde contendentibus de imperio Europæ filiis Sarpedone atque Minoe, Minos superior factus expulit Sarpedonem ejusque conspiratores. Hi expulsi, Asiæ regionem occupaverunt Milyada. Quam enim nunc Lycii incolunt, olim

erat

erat Milyas: & Milyæ tunc appellabantur Solymi. Dum igitur ipſis imperitaret Sarpedon, eo quod attulerant nomine vocabantur, & nunc adhuc vocantur à vicinis, Termilæ. Quum vero Lycus Pandionis filius à fratre Ægæo Athenis pulſus, ad Sarpedonem in Termilas abiiſſet, factum eſt temporis progreſſu ut de Lyci nomine Lycii vocarentur. Legibus utuntur partim Cretenſium partim Carum. Quanquam hoc unum, præter ceteros homines, pro lege habent peculiare, quod à matribus nomina ſibiipſis induunt. Et ſi quis obvium percontetur quiſnam ſit, quave familia ortus, à matre genus ſuum repetet, matriſque matres ſurſum enumeret. Adde quod ſiqua ingenua ſervo nupſerit, liberi qui ex his ſuſcipiuntur, ingenui exiſtimabuntur: ſin autem vir ingenuus, & quidem, inter eos primarius, uxorem duxerit externam aut pallacam, ſuſcepti ex his liberi reputabuntur minime ingenui. Enimvero hujus tempeſtatis Cares nullo præclaro facinore edito, ab Harpago ſubacti ſunt. Nec Cares tantum nullum ediderunt, ſed nec Græci quotquot illam regionem tenebant. Tenebant autem cum alii tum Lacedæmoniorum coloni Cnidii, quorum regio declinat ad mare appellatum Triopium. Nam quum initium Byblesiæ ex peninſula auſpicetur, ſintque Cnidii propemodum circumflui: (eam enim partem qua boream ſpectat, Ceraunius claudit ſinus, auſtralem vero Symanum Rhodiumque mare) reliquum quod perquam exiguum eſt, nempe quinque ſtadiorum, Cnidii tentaverunt perfodere interea dum Harpagus Ioniam everteret, volentes ſuam regionem in inſulæ formam redigere. Omnis enim regio intra hos terminos ſibi parebat, & ea parte qua continentem ſpectat Cnidia, erat hic iſthmus quem perfodere ſtatuerant. Id ergo multa manu conantibus divinitus accidiſſe videbatur, quod operarii cum aliis corporis partibus, tum præcipue oculis percuſſa petra vulnerabantur. Cnidii, miſſis nunciis Delphos, rogant quidnam iſtuc eſſet quod tantopere conatibus eorum adverſaretur. Pythia, ut ipſi referunt Cnidii, ſenario verſu reſpondit in hanc ſententiam,

Iſthmum neque aggerate, neque fodite:
Jupiter nanque ipſe, ſi placuiſſet, feciſſet Inſulam.

Quum reſpondiſſet hunc in modum Pythia, Cnidii à perfodiendo iſthmo deſtiterunt, & invadenti cum exercitu Harpa-

go, ultro ſeſe non commiſſo prælio dediderunt. Pedaſii mediterraneam ſupra Halicarnaſſum colunt, apud quos quum aliquid mali vel ipſis, vel vicinis ipſorum imminet, Palladis ſacerdotis barba prolixe pullulat: id quod ter illis accidiſſe putatur. Hi ſoli in Caria populi Harpago diu reluctati ſunt, multumque negotii exhibuerunt, montem extruendo cui nomen Lyda. Tandem tamen & ipſi expugnati fuerunt. Ceterum ubi in Xanthium campum exercitum produxiſſet Harpagus, Lycii contra procedentes, paucique cum multis confligentes, ſtrenue ſeſe geſſerunt. Superati autem prælio fugatique, in urbem ſeſe receperunt, uxores, liberos atque pecunias una cum familia tota in arcem cogentes: admotoque igne arcem una cum ceteris rebus incenderunt. Quæ ubi feciſſent, ipſi regreſſi jurejurando ſe mutuo aſtringentes, eoque horrendo, cum hoſtibus iterum congreſſi ſunt, fortiterque pugnando omnes oppetierunt. Ex Lyciis autem, qui Xanthii dicuntur eſſe, hi omnes, præter octoginta domus ſunt convenæ; quæ octoginta tum emigrantes, ſuperſtites remanſerant. Xanthum igitur hunc in modum obtinuit Harpagus: pari modo Caunum. Nam Caunii Lycios inſequuti ſunt magna ex parte.

Tum igitur inferiorem Aſiam Harpagus evertebat, ſuperiorem ipſe Cyrus, univerſam gentem ſubigens nihilque relinquens. At ego in præſentia illorum geſtorum pleraque prudens omittam, ea duntaxat proditurus quæ illi quam plurimo conſtiterunt labore, ſuntque memoria digniſſima. Quum igitur Cyrus continentem univerſam ſuæ ditionis feciſſet, Aſſyriis bellum intulit.

ASSYRIÆ autem cum alia multa ſunt magna oppida, tum vero celeberrimi nominis ac validiſſimum eſt BABYLON, ubi poſt everſam ab ipſis Ninum, regia erat: quod oppidum ſitum eſt in planitie ingenti, forma quadrata, magnitudine quoquoverſus centenûm vicenûm ſtadiorum, in ſumma quadringentorum & octoginta, in circuitu quatuor laterum urbis. Tanta eſt Babylonici oppidi magnitudo: quod ita exornatum eſt ut aliud nullum eorum quæ nos novimus. Jam primum foſſa ambit alta atque lata, aquæ plena. Deinde murus quinquaginta cubitorum regiorum craſſitudine, ducentorum celſitudine. Eſt autem regius cubitus, quàm is quo pro menſura utimur, tribus digitis major. Operæ pretium certe eſt me præter hæc diſſerere in quem uſum ſi

ſit conſumpta terra ex foſſa egeſta, & quomodo fuerit murus conditus. Ut quidque terræ in deprimenda foſſa efferebant, ex eo lateres ducebant: quorum poſtquam magnam vim duxiſſent, eos in fornacibus coquebant. Poſtea cœno utentes, aſphalto ferventi per triceſimum quemque laterum ordinem ſummitates arundinum inſtipatas conglutinabant; & primum labra foſſæ, deinde ipſum murum ad eundem modum ædificarunt: ſuper quem circa oras extruxerunt domunculas unius contignationis inter ſe obverſas: inter quas tantum intercapedinis relinquebatur ut quadriga interagi poſſet. Ejus per ambitum centum portæ ſtabant, æreæ omnes, cum cardinibus itidem poſtibuſque. Babylone octo dierum itinere abeſt alia urbs nomine Is, ubi fluvius eſt haud magnus, ejuſdem nominis, qui ſe devolvit in flumen Euphratem. Hic itaque fluvius Is, una cum aqua permultos reddit aſphalti bituminis grumos: quæ aſphaltus ad murum Babylonis comportabatur. Hunc autem in modum Babylon extructa eſt. Ejus duæ ſunt plagæ, quas interfluit fluvius nomine Euphrates, qui magnus & altus & celer, ex Armeniis in rubrum mare decurrit. In hunc uterque murus lacertos exporrigit, ejuſque incurvæ utrinque ripæ coctilibus lateribus pro maceria prætexuntur. Ipſa urbs plena domibus eſt ternarum quaternarumque contignationum, ſecta in vias cum rectas tum vero tranſverſas, quæ ad flumen pertingunt: ad quarum ſingulas pro numero vicorum protulæ factæ ſunt in maceria quæ flumen ſepiebat, & ipſæ æreæ, & ad flumen idem ferentes. Et hic quidem murus lorica eſt. Alius vero intus non multo quam hic debilior, ſed exilior: inque utriuſque civitatis plagæ medio murus eſt erectus, quorum hic regiam comprehendit ambitu prægrandi atque valido: in altero vero Jovis Beli templum æreis portis, id quod mea etiam nunc ætate exiſtit, duorum undecunque ſtadiorum amplitudine, figura quadrata. In templi medio turris ſolida, craſſitudine ſimul & altitudine ſtadii, cui alia rurſus ſuperimpoſita turris & huic ſubinde alia, ad octavam uſque. His forinſecus ſcalæ ſunt in circuitu adhibitæ, per quas ad ſingulas conſcenditur turres. In mediis gradibus ductus, ſellæque in hoc factæ, in quibus aſcenſuros liceat ſedere ac conquieſcere. In poſtrema turri ſacellum eſt aliud, in quo lectus eſt ſplendide ſtratus, & appoſita menſa aurea. Statua tamen in hoc ſacello nulla eſt: neque hic noctu cubat hominum aliquis,

præter mulierem unam ex indigenis, quam ex omnibus deus delegerit, uti narrant Chaldæi hujus dei ſacerdotes. Narrant enim illi (tametſi mihi parum credibilia referre videntur) deum ipſum ingredientem templum, in hoc cubili conquieſcere, perinde atque Thebis Ægyptiacis, ut ferunt Ægyptii. Ibi enim in Thebani Jovis fano mulier quoque cubat: quæ utraque mulier cum viris putatur non habere conſuetudinem: ſicut etiam dei antiſtita Pataris Lyciæ civitate, quando ita accidit. Neque enim oraculum ibi celebratur perpetuo: ubi autem id futurum eſt, antiſtita noctu in templum concluditur. Porro in Babylonis templo aliud etiam eſt ſacellum inferius, quod magnam habet Jovis ſtatuam, eamque auream, ponè menſam, & ipſam auream, ſimul & ſuſtentaculum cum ſella, omniaque aurea; adeo ut Chaldæi octingentorum talentorum auri opus æſtiment. Extra ſacellum altare eſt, & ipſum aureum: atque præter hoc, aliud altare ingens, in quo integræ ætatis hoſtiæ immolantur: quandoquidem ſupra aureum illud non licet hoſtias mactare, præterquam lactentes. Inſuper in hoc majuſculo altari Chaldæi quotannis centum millia talentorum libanoti adolent, quando huic ſuo deo feſtum faciunt. Eratque in hoc templo etiamdum illo tempore ſtatua duodecim cubitorum è ſolido auro: quanquam ego hanc non viderim, ſed ea referam quæ à Chaldæis referuntur. Hanc ſtatuam Darius Hyſtaſpis filius inſidioſe captans, non auſus tamen fuit diripere; ſed eam poſtea Xerxes Darii filius abſtulit, ſacrifico, qui prohibuerat ſtatuam loco dimovendam, interempto. Atque illud templum hoc pacto conſtructum fuit ornamentis: etiamſi alia ſint peculiaria pleraque ejuſdem donaria.

Hujus Babylonis multi quoque aliquando reges extitere, (quorum in exponendis rebus Aſſyriis mentionem faciam) qui & muros ornaverunt & templa: & inter eos duæ ſeminæ. Harum prior, quæ quinque ætatibus ante poſteriorem regnavit, vocata eſt SEMIRAMIS. Hæc per planitiem aggere extruxit ſpectaculo dignos, quum antehac flumen eam omnem reſtagnare ſolitam eſſet. Poſterior regina, NITOCRIS nomine, extitit ſuperiore ſolertior; cujus cum alia monumenta extiterunt, quæ ego commemorabo, tum vero hoc, quod animadvertens imperium Medorum ingens ac pacatum, ſubactaque ab his multa oppida, & inter hæc Ninum, præmunivit ſe omnibus quàm potuit maxime. Ante omnia

omnia fluvium Euphratem, qui prius mediam ipſorum urbem interfluens, rectus erat, tortuoſum reddidit, foſſis ſuperius depreſſis, adeo ut quendam Aſſyriæ pagum, nomine Ardericam, ter influat, & qui nunc è mari per Euphratem Babylonem verſus ſubvehuntur, ter ad hunc eundem pagum applicent, idque triduo. Et hunc quidem talem reddidit. Aggerem vero ex utroque fluminis labro aggreſſit viſu mirandum: tantæ eſt & magnitudinis & ſublimitatis. Multo ſupra Babylonem, aliquantulum ſeorſum à flumine, effodit paludis eluviem, profunditate quidem ad aquam uſque ſemper ducta: latitudine vero ejus quoquoverſus trecentorum viginti ſtadiorum. Hæc foſſitia humus ad fluminis ripas aggeſta eſt. Quem locum ubi depreſſit, crepidinem ambitus ejus lapidibus induxit. Hæc duo, ut flumen flexuoſum & lacuna tota, foſſa eſſet, ideo fecit ut fluvius per multos anfractus retentus, ſedatior mearet, & navigationes Babylonem verſus eſſent tortuoſæ, & ex ipſis navigationibus longus ambitus lacunæ exciperetur. Hæc vero extruxit, ea regionis parte ubi aditus erant, & compendiaria ex Medis via, ne Medi commercio Aſſyriorum ipſius negotia cognoſcerent. Et hæc quidem ex profundo circumjecit. Ceterum ex eis talem fecit communitionem, Quum ſit urbs in duas diremta regiones, fluvio medium tenente, quoties aliquis ex altera in alteram regionem tranſire volebat ſub regibus ſuperioribus, is neceſſe habebat navigio tranſire: quod erat (ut reor) moleſtum. Huic autem etiam rei iſta proſpexit; ſiquidem ubi effodit effluvium paludis, aliud opere eodem monumentum ſui reliquit. Lapides prægrandes incidit, qui ubi parati fuerunt, & locus depreſſus, in locum ipſum quem depreſſerat, omnem fluminis curſum avertit. Qui locus effoſſus dum impleretur, interea priſtino alveo arefacto, oras fluminis intra urbem, ac deſcenſus qui ex portulis ad flumen ferunt, extruxit coctis lateribus, eadem qua muros ratione. Extruxit item circa mediam ferme urbem pontem ex iis quos effoderat lapidibus, ferro eos ac plumbo devinciens. Hunc ſublicis quadraris, per quas Babylonii tranſirent, interdiu committebat, eaſdem noctu tollebat: hac videlicet cauſſa ne per noctem tranſeuntes mutua furta exercerent. Ubi porro lacuna repleta fuit flumine, & opus pontis exornatum, tunc fluvium Euphratem ex palude in priſtinum alveum revocavit; atque ita palus quam effoderat, viſa eſt neceſſario facta,

&

& pons in uſum civium extructus. Eadem autem regina hunc etiam machinata eſt dolum: Supra portas urbis celeberrimas, loco edito atque conſpicuo, ſepulcrum ſibi extruxit, atque his litteris inſcripſit: SICUI REGUM BABYLONIS POST ME FUTURORUM FUERIT PECUNIÆ PENURIA, APERTO SEPULCRO SUMITO QUANTUNCUNQUE LIBUERIT PECUNIÆ. NE TAMEN NISI INDIGUERIT, ALIOQUI APERITO. NON ENIM IN REM EJUS FUERIT. Hoc ſepulcrum tam diu fuit immotum dum regnum pervenit ad Darium. Is indignum eſſe ratus ſe neque uti quippiam his portis, (ideo autem non utebatur, quod ſupra caput ipſius tranſeuntis mortuus ſitus eſſet) neque ſumere pecunias repoſitas, & eas quidem ipſum provocantes, reſeravit monumentum; in quo non quidem pecunias invenit, ſed cadaver & litteras ita dicentes: NISI PECUNIÆ ESSES INEXPLEBILIS ET TURPIS LUCRI CUPIDUS, DEFUNCTORUM SEPULCRA NON APERUISSES. Talis extitiſſe hæc regina memoratur.

Adverſus cujus filium Labynitum, patris nomen & Aſſyriæ imperium habentem, Cyrus exercitum duxit. Ducit autem rex magnus exercitum, probe domi comparata re frumentaria atque pecuaria. Portatur etiam aqua ex flumine Choaſpe, Suſa præterfluente, ex quo uno ex omnibus fluminibus rex potat. Cujus Choaſpis aquam decoctam, & in argentea vaſa diffuſam, ferentes permultæ carrucæ quatuor rotarum, mulis trahentibus, aſſidue comitantur quocunque ille proficiſcitur. Cyrus igitur Babylonem tendens, ubi venit ad Gyndem amnem (qui in Mantienis ortus montibus, per Dardaneos in Tigrim alterum amnem fluit, qui Opin urbem præterlabens, rubro infunditur mari) conabatur hunc trajicere, quum non poſſet niſi navibus trajici. Interim ei quidam è ſacris equis candidis petulanter ingreſſus fluvium, tranſire conabatur. Hunc fluvius vorticibus contorquens, ſubmerſum abripuit. Cyrus autem perquam ægre ferens hanc fluminis injuriam, illi comminatus eſt, ſe ſic redditurum eum tenuem ut in poſterum facile vel à mulieribus tranſiri poſſet, ne genua quidem tingentibus. Hæc minatus, expeditione in Babylonem intermiſſa, copias ſuas bifariam diviſit. Dehinc alveos ad funiculum deſignavit centenos & octogenos, utrinque ad Gyndis labra omnino converſos: quos diſtributis copiis effodi juſſit. Et opus quidem, ut quòd

à tanta multitudine fieret, perficiebatur: tamen in eo faciendo eam æſtatem triverunt. Cyrus ergo quum Gyndem mulctaſſet in trecentos & ſexaginta rivos diductum, & alterum ver illuxiſſet, ita porro ire Babylonem pergit, Babyloniis eum producto exercitu præſtolantibus. Qui, ubi propius urbem ille promovit, cum eo conflixerunt, prælioque fugati, in oppidum compulſi fuerunt. Ii tamen, quia Cyrum jampridem animadverterant inquietum eſſe, viderantque omnes pariter gentes aggredientem, comportaverant permultorum annorum commeatus: ideoque tunc obſidionem nihili faciebant. Et Cyrus, quum jam longo tempore nihil admodum res ipſius proficerent, inops conſilii erat. Tandem, ſive alius ei anxio ſuggeſſit, ſive ipſi in mentem venit quid in rem eſſet, ſic ſtatuit faciendum: Inſtructis univerſis copiis partim quâ fluvius urbem ingreditur, partim à tergo quâ egreditur, præcipit ut, quum cernerent alveum poſſe tranſiri, illac urbem invaderent. Ita inſtructis atque admonitis ſuis, cum inutiliori exercitus parte abiit ad paludem. Eo ubi pervenit, quæ Babyloniorum regina fecerat circa flumen & circa paludem, eadem & ipſe fecit. Nam revocato flumine, alveum ejus priſtinum vado tranſibilem reddidit. Quod quum ita factum eſſet, Perſæ qui ad hoc ipſum inſtructi erant, per alveum unde fluvius Euphrates abſceſſerat, mediorum fere femorum tenus fortiter Babylonem introierunt. Quos Babylonii, ſi factum Cyri prius aut audiſſent aut ſenſiſſent, haud dubie contempto eorum ingreſſu, peſſimo exitio affeciſſent. Nam obſeratis omnibus quæ ad flumen ferunt portulis, conſcenſiſque ſeptis, ipſi pro ripis ſtantes illos progreſſos veluti in cavea excepiſſent. Nunc ex inopinato eis Perſæ aſtiterunt: & ex magnitudine urbis, ſicut accolæ dicunt, fuit ut quum capti eſſent qui media incolebant Babylonii, non ſentiretur ab iis qui circa extrema habitabant. Sed quod forte dies feſtus eis eſſet, exercendis choreis atque oblectationibus operam dabant, donec planè hoc reſciverunt. Atque ita primò capta eſt Babylon.

Cujus civitatis quanta ſit potentia, cum ex aliis multis declarabo, tum vero ex hoc. Quum regi magno omnis plaga cui imperat, ſit diſtributa in ipſius atque exercitus ejus alimentum, præter tributa, ex duodecim quibus annus conſtat menſibus, quatuor regio Babylonica, octo reliquis eum omnis Aſia alit. Ita hujus regionis potentia tertiam Aſiæ partem

æqui-

æquiparat, & ejus principatus (quem ſatrapiam Perſæ vocant) omnium provinciarum longe eſt optimus, adeo ut Tritæchmæ Artabazi filio (qui pro rege tributum hoc exigebat) ſingulis diebus ſingulæ argenti plenæ artabæ penderentur. Eſt autem artaba menſura Perſica, capacior quam Atticus medimnus, tribus chœnicibus Atticis. Ad hæc erant ei peculiares equi, præter bello deſtinatos, admiſſarii octingenti, cum equarum à quibus admittebantur, ſexdecim millibus: nam ſinguli à vicenis admittebantur. Præterea canum Indicorum tanta alebatur multitudo, ut ad præbenda eis cibaria, quatuor in eadem planitie magni vici attributi eſſent, aliorum tributorum immunes. Atque hæc præfidis Babylonis peculiaria erant. Porro in Aſſyriorum terra parum pluit. Quod in ea frumenti germinat, id demum eſt quod ex flumine irrigatur. Irrigatur autem ſeges provenitque frumentum, non quemadmodum in Ægypto, flumine ſua ſponte in arva aſcendente, ſed manibus atque ſcrobibus irrigatum. Etenim Babylonica regio omnis (quemadmodum Ægyptiaca) diſſecta eſt in foſſas, quarum maxima navibus tranſiri poteſt, ad ſolem hybernum vergens: exit autem ex Euphrate in Tigrim alterum flumen, ad quod urbs Ninus ſita erat. Hæc regio omnium quas nos vidimus, longe optima eſt, duntaxat ferendo frumento. Nam in arboribus ferendis, ficu, vite, olea, nequaquam de principatu contendit. Cereris autem fructu procreando adeo ferax eſt ut nuſquam non ad ducena reddat: ubi autem bonitate ſeſe ipſa vincit, etiam ad tricena. Quaternùm autem digitorum maximorum latitudo eſt tritici atque hordei foliis. Milii vero ac ſeſami proceritatem inſtar arborum, etſi mihi compertam, tamen memorare ſuperſedeo, probe ſciens, iis qui nunquam Babylonicam regionem adierunt, quæ de frugiferis dicta ſunt, perquam incredibilia viſum iri. Oleo autem non utuntur niſi quod ex ſeſamis faciunt. Sunt eis paſſim per omnem regionem palmæ ſua ſponte naſcentes, pleræque fructiferæ: ex quibus & cibos & vinum & mel conficiunt, colentes ficuum more. Harum, ut aliarum arborum, Græci maſculas vocant, quarum fructum iis quæ palmulas ferunt alligant, ut illinc prodiens culex, palmulas penetrans cogat matureſcere, alioqui occaſuras. Maſculæ enim in fructu culices ferunt, quemadmodum caprifici. Venio ad id quod ex omnibus quæ ſunt in ea regione, ſecundum ipſam urbem, mihi ſummo miraculo eſt differendum. Navi-

Navigia illorum quæ per flumen commeant Babylonem, omnia ſunt orbiculata atque coriacea, quæ pecuarii Armenii, qui ſupra Aſſyrios incolunt, ex cæſis ſalicibus faciunt, inſtruuntque pellibus, extrinſecus poſitis in modum ſoli: neque puppe diſcreta, neque prora acuminata, ſed in ſpeciem clypei magis orbiculata. Tale navigium ſtramentis ſtipatum fluvio deferendum permittunt, cum aliis rebus, tum vero doliis è palmularum vino onuſtum, dirigentibus illud duobus, cum totidem palis: quorum alter introrſum palum trahit, alter exterius pellit. Fiunt autem navigia hæc & magna admodum & minora: quorum maxima quæque ferunt pondus quinque millium talentorum, ſingula ſingulos aſinos vivos intus habentia, majora etiam plures. Poſtquam igitur navigantes Babylonem pervenerunt, onuſque expoſuerunt, lignis navigii atque omnibus ſtramentis venundatis, pelles aſinis imponunt, eoſque in Armeniam agitant; adverſo enim flumine navigari præ illius rapiditate nullo pacto poteſt. Propterea enim non ex lignis, ſed ex pellibus navigia fiunt. Iidem, ubi aſinos agitando in Armeniam redierunt, alia ad eundem modum navigia comparant. Et naves quidem eorum tales ſunt.

Amictu autem tali utuntur: Duabus amiciuntur tunicis, una linea uſque ad pedes demiſſa, cui alteram laneam ſuperinduunt; poſtremo candidam penulam circumjiciunt. Calceos gerunt gentis more, ſoleis Bœotianis pæne ſimiles. Capita habentes comata, mitris redimiunt, unguentis toto corpore delibuti. Anulum ſignatorium ſinguli geſtant, & ſceptrum affabrefactum, cui ſuperſtat aut malum, aut roſa, aut lilium, aut aquila, aut aliud quippiam. Nam abſque inſigni geſtare ſceptrum ipſis nefas eſt. Atque hic eorum corporis eſt cultus.

Leges vero quæ conſtitutæ ab ipſis, hæ ſunt: Una quidem, prudentiſſima, altera autem (quantum ego ſentio) qua Enetos qui ſunt ex Illyriis, audio uti per ſingulos pagos. Semel enim quotannis iſta fiebant. Ubi virgines effectæ eſſent nubiles, eas quum congregaſſent, univerſas unum in locum recipiebant, quas circumſiſtente virorum frequentia, ſurgens præco ſigillatim vendebat: ſed primum pulcherrimam omnium, ſecundum hanc (ut quamplurimo venditur auro) aliam evocabat quæ poſt illam eſſet ſpecioſiſſima. Vendebatur autem in contubernium. Babylonii igitur qui

locupletes, & iidem cælibes erant, pulcherrimas quaſque mercabantur, ut quiſque licitando alterum ſuperaverat. At iis ex plebe qui eſſent cælibes, his non opus erat pulchra forma: ideo turpiores virgines ſimulque pecunias accipiebant. Nam præco, ubi virginum ſpecioſiſſimarum peregiſſet venditionem, excitabat deformiſſimam, ſiquis illorum mercari volens exiſteret: edicebatque quiſquis vellet quamminimo auri ſumpto eam in matrimonium habere, donec illi qui minimo contentus eſſet, femina addiceretur. Ita aurum ex ſpecioſis virginibus conficiebatur, & ſic ſpecioſæ deformes ac debiles collocabant. Quarum nullam cuique emptori fas erat ſine fidejuſſoribus abducere, ſed datis fidejuſſoribus de ducenda illa in uxorem, ita demum licebat abducere; ſi de hoc non conveniebat, lex lata erat ut aurum illi redhiberet. Quinetiam ex alio pago venientibus licebat uxorem mercari ſi vellent. Hæc apud eos honeſtiſſima lex ſancita erat, ne quis feminas injuria afficiat, neve quis aliam in urbem abducat. Ad hæc autem tempora non perſeveravit; nunc enim aliud quid excogitaverunt; nam poſteaquam expugnati male accepti ſunt, remque domeſticam abſumpſerunt, unuſquiſque plebeius qui victus inopia premitur, filias ſuas adigit ad quæſtum corpore faciendum. Alteram item ſapienter condiderunt legem, ægrotos efferendi in forum: (neque enim medicis utuntur) ut de eorum languore conſulant qui eos adeunt, ſiquis & ipſe eundem paſſus eſt morbum, aut alium vidit patientem. Hæc viri qui illos adeunt conſulunt, hortanturque ad ea quæ ipſi faciendo effugerint ſimilem morbum, aut alium noverint effugiſſe. Nec fas eſt cuiquam ægrotantes præterire ſilentio, nec antequam exploraverit quonam ille morbo laboret. Sepulcra eiſdem in melle ſunt: luctus funebres Ægyptiacis perſimiles. Quoties autem cum uxore miſcetur vir Babylonius, adhibito thymiamati aſſidet, & ex altera parte mulier idem facit. Quinetiam ſub diluculum abluuntur ambo, nullum vas priuſquam ſe abluerint tacturi. Eadem & hæc Arabes faciunt. Una iiſdem Babyloniis lex eſt omnibus modis fœda; nempe omnibus mulieribus indigenis commune eſt, ſemel in vita ad Veneris templum deſidentibus, cum externis viris conſuetudinem habere. Ceterum quum pleræque ſint divitiis tumentes, quæ ſe aliis immiſcere dedignantur, hæ vehiculis cameratis vectæ, pro templo conſiſtunt, relicta interim à tergo magna famulitii

litii turba. Pleræque etiam hunc in modum faciunt. Ad templum Veneris ſedent nodis corolliſque tempora revinctæ multæ mulieres, è quibus aliæ accedunt, aliæ diſcedunt. Nam diverticula undecunque ſic funiculis diſtincta aditum præbent externis ad mulieres illas, quam cuique libuerit deligendam. Porro quum ſemel illic conſederint, non prius domum regrediuntur quam hoſpitum aliquis pecuniam mulieri in ſinum injecerit, & cum eadem à fano ſeorſum abducta rem habuerit. Hoſpitem autem illum qui pecuniam obtulit, dicere oportet, Ego tibi deam Mylittam imploro. Mylittam enim Aſſyrii Venerem appellant. Ac vero pecuniam illam, quantulacunque ſit, non fas eſt rejicere, ſiquidem in ſacrum convertitur uſum. Neque mulieri etiam permittitur hoſpitem aliquem repudiare: ſed quicunque is eſt qui pecuniam objecerit primus, hunc illa ſequitur citra delectum. Poſtremo ubi jam congreſſa fuerit cum externo mulier, dea expiata, domum revertitur. At deinceps haud ita multo conduxeris. Jam, quæ forma ſunt elegantiori, citius diſcedunt: quæ vero deformes, diutius coguntur deſidere pro templo antequam legi faciant ſatis. Fitque interdum ut uno atque altero anno aut etiam triennio atque diutius expectare oporteat miſeras. Alicubi, nempe in Cypro, ſimilis quædam lex eſt. Hæc ſunt Babyloniorum inſtitura; quorum tres ſunt familiæ, quæ nullo alio niſi piſcibus victitant; quos captos ubi arefecerunt ad ſolem, hoc faciunt: In pilam conjiciunt, ac piſtillis pinſunt; deinde per linteum ſecernunt, unde quiſquis vult conſpergit, offamque facit quam in modum panis torreat.

Cyro, poſt hanc gentem ab eo ſubactam, inceſſit cupido Massagetas in ſuam poteſtatem redigendi. Quæ gens fertur & magna eſſe & ſtrenua, ad auroram ſoliſque ortum ſita, trans Araxem fluvium eregione Iſſedonorum. Sunt etiam qui eam Scythicæ nationis eſſe dicant. Araxes Iſtro major & idem minor eſſe memoratur: & in eo frequentes inſulæ Lesbo pares magnitudine: & homines qui illas incolunt, æſtate veſci radicibus quibus libet quas ipſi evellunt: arborum autem fructus quos maturos comperiunt, in cibum reponere, quo per hyemem veſcantur. Ab illis inventas etiam eſſe arbores talem fructum ferentes, qui jactus ab illis in ignem quem turmatim collecti accenderint, odore ſuo eos circumquaque conſidentes perinde inebriat ac vinum

Græcos: & eo vehementius quo plus ejus fructus fuerit injectum, donec ad tripudiandum cantandumque consurgant. Atque hæc fertur eorum esse vivendi consuetudo. Araxes porro fluvius à Mantienis quidem, unde & Gyndes (quem Cyrus in trecentos ac sexaginta diduxit rivos) fluit, sed per sexaginta ora prorumpens, quæ, uno excepto, in paludes eluviesque evolvuntur; ubi feruntur homines habitare qui crudis victitent piscibus, & pro vestibus utantur vitulorum marinorum pellibus. Reliquum illud per apertum fluit in mare Caspium, quod mare per sese est, nec ullo cum alio commiscetur. Nam & illud quod Græci omne pernavigant, & id quod extra columnas est, Atlanticum dictum & rubrum, idem est mare. Caspium vero est alterum, ac per seipsum, longitudinis quindecim dierum, cursui navis quæ remis utatur: latitudinis, ubi spatiosissimum est, octo dierum. Est autem, qua ex parte ad vesperum vergit, Caucaso prætentum monte, cujus cum maxima vastitas tum summa est altitudo, multasque atque omnifarias gentes habet, ac pleraſque omnes agresti materia victitantes: ubi arborum frondes iis quæ sunt apud nos similes feruntur esse; quibus contusis & aqua dilutis illi animalia in suis vestibus pingere dicuntur: eaque animalia nunquam elui, sed perinde ac si ab initio essent intexta, sic cum reliqua lana veterascere. Horum quoque hominum concubitus, sicuti pecorum, in propatulo esse. Et hujus quidem maris quod Caspium vocatur, partem quæ ad vesperam vergit, Caucasus disterminat: qua vero parte vergit ad auroram orientemque solem, planities excipit prospectu immensæ magnitudinis. Quam spatiosam planitiem non ex minima parte Massagetæ possident, quibus bellum Cyrus inferre cupiebat, multis ac magnis solicitatus incitatusque causis. Primum sua genitura, quod videbatur majus quiddam homine esse: secundo loco, felicitate qua fuerat usus adversus hostes; quamcunque enim gentem Cyrus invaserat, ea gens nullo pacto poterat evadere.

Erat autem Massagetarum regina defuncto viro, TOMYRIS nomine, ad quam in conjugium petendam Cyrus misit verbo duntaxat, volens eam habere uxorem; at illa animadvertens non se in conjugium, sed regnum Massagetarum peti, accessum Cyro interdicit. Postea Cyrus, quum dolus non procederet, progressus usque ad Araxem, aperte infesto cum exercitu in Massagetas tendit. Flumen pontibus jungit, quibus

quibus copias trajiciat, factisque navibus turres desuper ædificat. Ad quem in hoc labore occupatum, Tomyris caduceatorem misit, qui diceret, Rex Medorum desine incumbere in quæ incumbis, nescius an ista quæ constituisti, tibi conducibilia erunt. Omisso incepto, apud tuos ipsius regna, & nos sine finium quorum sumus principes, esse. Verum tu admonitionibus his uti noles, & omnia males quam quietem. Quod si tantopere affectas lacessere Massagetas, laborem quem sustines, omitte, in imponendis fluvio pontibus à quo nobis tridui itinere digressis, trajicito in nostram regionem: aut, si mavis, nos excipere in vestram, tu hoc idem facito. Hæc ubi Cyrus audivit, accitis Persarum primoribus coactisque, in medium rem proponit, consulens utrum sibi agendum constituerent. Illorum in idem convenere sententiæ, jubentium recipi in ipsorum regionem cum suo exercitu Tomyrin. Quam sententiam Crœsus Lydus quum adesset, improbat, contrarium differens his verbis, Equidem tibi, rex, etiam antea dixi, quandoquidem Jupiter tibi me tradidit, quicquid animadvertero errati in tua domo, id omne me pro viribus aversurum; nam mei casus, etsi ingrati, mihi tamen extitere disciplinæ. Si tibi esse videris immortalis, & ejusmodi exercitui præesse, nihil est opus ut meam tibi dicam sententiam: sin verò te quoque agnoscis hominem esse, & aliis talibus præesse, illud in primis discito, humanarum rerum circulum esse, qui rotatus, semper eosdem fortunatos esse non sinit. Ideoque de hac quam proposuisti re, secus ego atque isti sentio. Si enim hostes in hanc terram volemus excipere, id tibi ex hoc periculum erit, ne fugatus omne amittas imperium: quia haud dubie victores Massagetæ, non se retro fuga recipient, sed tuas provincias adorientur. Victor autem tu non adeo multum vincis quàm si trajiciens in terram illorum, victis Massagetis instabis fugientibus. His dictis è contra opponam, ut victo hoste, recta pergas ad subigendum Tomyridis regnum, & quidem sine duce. Turpe est enim atque intolerabile, Cyrum, Cambysis filium, mulieri cedentem detrectare pugnam. Itaque mihi placet, trajectis copiis procedere eousque dum illi in occursum prodeant: atque dehinc ita faciendo, dare operam ut illos superemus. Namque, ut ego audio, Massagetæ bonorum sunt Persicorum insueti, & magnorum commodorum expertes; his ergo viris propone

in

n noſtris caſtris magnam inſtructarum epularum copiam, magna vi pecorum interfecta, cum magna etiam vi poculorum vini meri, atque omnis cibariorum generis. Hoc ubi fecerimus, imbecilliſſimis quibuſque militum ibi relictis, cum reliquis ad flumen nos recipiamus. Tantis enim bonis conſpectis illi (niſi me fallit opinio) ſe ad ea convertent: unde nobis ſupererit facultas magnas res perpetrandi. Atque hæc quidem in diſcuſſionem venere ſententiæ. Cyrus autem, priore repudiata, Crœſique probata ſententia, indixit Tomyridi ut retrocederet, utpote ſe adverſus illam trajecturo. Illa, quemadmodum à principio ſpoſponderat, retroceſſit. Cyrus in Cambyſis filii ſui (cui regnum tradebat) manus præbuit Crœſum, ac majorem in modum ut hominem honore beneficiiſque proſequeretur, præcepit, ſi ſua adverſus Maſſagetas trajectio non recte cederet. Hæc ubi præcepit, eoſque remiſit in Perſidem, ipſe cum copiis ſuis flumen trajecit. Tranſmiſſo Araxe ubi nox advenit, vidit per quietem talem viſionem: Videbatur Cyrus ſomnis cernere maximum natu filiorum Hyſtaſpis, habentem in humeris alas, quarum altera Aſiam, altera Europam inumbraret. Hyſtaſpi (qui Achæmenides erat, Arſamenis filius) erat ex liberis natu maximus Darius, tunc ferme viceſimum ætatis annum agens, in Perſide relictus quod non maturus militiæ eſſet. Experrectus Cyrus viſum ſuum intra ſe retractabat: quod quum ei magni momenti videretur, vocato Hyſtaſpi remotis arbitris, inquit, Filius tuus, Hyſtaſpes, mihi atque regno meo inſidiari deprehenſus eſt: hoc unde proculdubio noverim, per me noſcas licet. Dii mihi, quod mei curam gerunt, quæcunque eventura ſunt, oſtendunt. Siquidem proxima nocte inter quietem vidi liberorum tuorum natu maximum, in humeris habentem alas, quarum altera Aſiam, altera Europam inumbraret. Ex quo viſo nulla tergiverſatio eſt quin ab illo mihi tendantur inſidiæ. Quapropter tu quamprimum in Perſidem revertere: facitoque ut quum ego ſubactis Maſſagetis illuc rediero, filium tuum mihi ſiſtas ad cauſſam dicendam. Et Cyrus quidem hæc loquutus eſt, ſcilicet quod ſibi inſidiari Darium ſuſpicabatur. At dæmon ei portendebat ipſum ibi mortem oppetiturum, & ejus regnum ad Darium eſſe perventurum. Reſpondens illi Hyſtaſpes, Abſit, inquit, rex, ut quiſpiam vir genere Perſes, tibi moliatur inſidias: quod ſiquis ſit, is primo quoque tempore morte mulctetur;

mulctetur; tu enim Perſas ex ſervis liberos, ex ſubditis, aliorum hominum dominos effeciſti. Quod ſiqua tibi viſio filium meum indicat rebus novis contra te ſtudere, ego tibi eum exhibeo pro tuo arbitratu tractandum. Hoc reddito reſponſo, Hyſtaſpes trajecto Araxe in Perſidem contendit, Cyro filium ſuum Darium cuſtoditurus.

Cyrus autem Araxe trajecto progreſſus unius diei iter, quæ Crœſus admonuerat exequitur: relictaque illic imbelli parte copiarum, mox cum expedita manu ad Araxem revertitur. Hos itaque relictos ex Cyri exercitu aggrediens tertia Maſſagetani exercitus pars, ſeſe defenſantes interimit. Eadem, conſpecto epularum apparatu, poſt adverſariorum cædem, ad epulandum diſcumbit: refertaque cibo ac vino ſoporatur. Perſæ ſupervenientes horum multos occidunt, multoque plures vivos capiunt, cum alios, tum vero ducem eorum, reginæ Tomyridis filium, cui nomen erat Spargapises. Tomyris, cognito exercitus ac filii ſui caſu, miſſo ad Cyrum caduceatore, ita inquit, Inexplebilis cruore, Cyre, ne ſpiritus tollas ex hoc quod actum eſt. Si fructu vitino, quo ipſi diſtenti adeo deſipitis ut deſcendente in corpus vino improba à vobis verba fundantur, ſi tali veneno filium meum viciſti, dolo, non prælio, es ſuperior. Quare meum admitte conſilium, bene tibi conſulentis: Abi, reddito mihi filio, ex hac regione, ferens impune quod tertiam Maſſagetarum partem profligaſti. Quæ niſi feceris, per Solem juro Maſſagetarum dominum, fore ut ego te, etſi inſatiabilem cruoris, tamen ſatiem. Hæc verba ad ſe perlata Cyrus pro nihilo habuit. Filius reginæ Tomyridis Spargapiſes, ubi à vino relaxatus didicit ſe in malo eſſe, exoravit à Cyro ut vinculis ſolveretur. Statimque quum ſolutus eſt ac manuum compos effectus, ſeipſum interemit: atque hic quidem talem obiit mortem.

Tomyris autem, quum Cyrus ipſi non auſcultaret, contractis ſuis copiis ita conflixit cum Cyro, ut hanc pugnam ex omnibus quæ inter barbaros extiterunt, acerrimam cenſeam extitiſſe. Eam autem ita geſtam fuiſſe accipio: Primum utroſque ſpatio inter ſe diſtantes, ſagittas miſiſſe; deinde ſagittis abſumptis concurrentes, lanceis pugionibuſque fuiſſe conſertos: ac diu pugnantes perſtitiſſe, neutris fugere volentibus; ad extremum Maſſageras ſuperiores extitiſſe: ibique cum permagnam exercitus Perſici partem tum vero

Cyrum

Cyrum ipſum occubuiſſe, quum unum de triginta omnino regnaſſet annos. Cujus cadaver inter cæſorum Perſarum ſtragem Tomyris perquiſitum quum inveniſſet, caput in utrem demiſit quem humano cruore compleverat: mortuoque inſultans inquit, Tu quidem meum viventis & in pugna victricis filium perdidiſti dolo captum: at ego te (prout interminata ſum) cruore ſaturabo. Hæc de Cyri vitæ exitu; de quo quum multa referantur, is qui mihi maxime veriſimilis videtur a me commemoratus eſt.

Maſſagetæ & amictum gerunt & victum habent Scythico ſimilem. Ex equis præliantur, & pedibus; utroque enim genere valent. Sagittarii item ſunt atque haſtati, ſagares, *hoc eſt pugiones*, è more geſtantes: in omnibus auro utentes & ære. Utuntur nanque ære in omnibus quæ ad haſtas, ad pharetras, ad ſagares pertinent: auro autem in cunctis quæ ad capitis, ad balteorum, ad axillarum ornamentum ſpectant. Equorum itidem pectoribus æreos thoraces circumdant. Circa frenum, frenaque & phaleras, aurum adhibent; ferro atque argento nihil prorſus utentes: nam quum in eorum regione immenſa ſit auri atque æris copia, ferri tamen atque argenti nihil eſt. Moribus his utuntur: Singuli quidem uxorem ducunt, ſed ea communiter utuntur. Nam quod Græci memorant facere Scythas, id non Scythæ faciunt, ſed Maſſagetæ; ſiquidem vir Maſſageta quoties cupidine capitur mulieris, ſuſpenſa ad plauſtrum pharetra, ſine pudore concumbit. Terminus vitæ nullus eis propoſitus eſt: ſed ubi quis admodum ſenuit, convenientes propinqui eum immolant, & cum eo aliquot pecudes: quarum carnibus pro epulo, ubi coxerunt, veſcuntur; quod genus obitus apud eos beatiſſimum habetur. Languore extinctos non edunt, ſed terra operiunt, loco damni putantes quod ad immolationem non pervenerint. Nihil omnino ſerunt: ſed pecoribus victitant, piſcatuque, quem eis abunde Araxes fluvius ſuppeditat: lac autem potitant. Ex diis unum Solem venerantur, cui equos immolant. Hic autem eis mos ſacrificandi, ut deorum perniciſſimo è quadrupedibus omnibus perniciſſimum mactent.

FINIS.